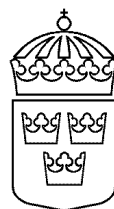

Riksdagens protokoll

1999/2000:33

Torsdagen den 25 november

Protokoll
1999/2000:33

Kl. 12.00 – 18.00
19.00 – 23.01

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 19 november.

2 § Meddelande om information från regeringen

Förste vice talmannen meddelade att *tisdagen den 30 november kl. 15.00* skulle näringsminister Björn Rosengren lämna lägesinformation om IT-omställningen inför år 2000.

3 § Bordläggningsdebatt med anledning av totalförsvarspropositionen

Anmäldes proposition 1999/2000:30 Det nya försvaret.

Bordläggningsdebatt

Anf. 1 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Debatt är alltid viktigt – speciellt om försvaret och dess inriktning. Jag får därför tacka för denna möjlighet till debatt i kammaren i dag.

Propositionen *Det nya försvaret* som regeringen i dag överlämnar till riksdagen är en del av den framtidsreformer av försvaret som vi socialdemokrater tillsammans med Centerpartiet genomför och står bakom. För att förstå varför denna framtidsreform är nödvändig måste man utgå från hur vårt försvar ser ut i dag. I 50 år har vi utvecklat och förfinat försvaret för att möta en invasion. Utifrån den s.k. marginaldoktrinen har stridskrafterna utvecklats för att kunna försvara oss mot denna invasion över landgränsen i norr och över Östersjön i söder. Den styrande faktorn har varit att avskräcka eller i värsta fall avvärja en invasion.

År 1989 föll Berlinmuren, och därmed startade också sönderfallet av Sovjetunionen och Warszawapakten. Berlinmurens fall var också början till slutet på det kalla krigets dagar, slutet på supermakternas kapprustningar i vapentechnologi och starten på Europas återförening och de forna Warszawapaktsstaternas demokratisering. Det var också här som processen med förändring av vårt eget försvar startade, eller rättare sagt borde ha startat, då de säkerhetspolitiska grundförutsättningarna radikalt förändrades. Vi fortsatte dock att ha invasionshotet som grund för vår försvarsplanering år efter år. Världen förändrades, men vi förändrade inte

vår bild av vad det svenska försvaret skulle möta för hot. Vid flertalet tillfällen under 1990-talet har vi förändrat delar av vårt försvar, men grunden har varit densamma – att använda invasionshotet som utgångspunkt för planeringen. Ansvar för detta faller såväl på de socialdemokratiska regeringarna som på den borgerliga regeringen under 1990-talet.

Herr talman! Det var först genom 1999 års kontrollstation som riksdag och regering på grundval av Försvarsberedningens analyser kunde avskrivna invasionshotet som den dominerande grunden för vårt försvars utformning. I kontrollstationen slog riksdagen fast att ett invasionsföretag som syftade till att ockupera Sverige inte är möjligt under de närmaste tio åren under förutsättning att vi har en grundläggande militär förmåga.

Jag vill i detta sammanhang säga att Sveriges situation förmodligen aldrig har varit så säker som den är i dag. I vårt närområde omges vi, till skillnad från för tio år sedan, av fria demokratiska stater. Polen har tagit steget från att ha varit ett land i Warszawapakten till att bli en fullvärdig Natomedlem, de baltiska staterna söker medlemskap i EU och Nato, säkerheten kring Östersjön är god och samarbetet utvecklas hela tiden. Att jag mot den bakgrunden skulle föreslå att vi skulle fortsätta att utveckla, träna och finansiera vårt försvar för att möta en invasion vore oansvarigt och fel.

Herr talman! Den ryska offensiven i Tjetjenien leder till stora och oacceptabla lidanden för civilbefolkningen. Den visar på att Ryssland ännu inte anammat de internationella regler inom FN och OSSE som gäller vid lösandet av konflikter. Arbetet med att förmå Ryssland att lösa konflikten politiskt och att acceptera att det internationella samfundet får bistå flyktingarna i konfliktområdet måste intensifieras.

Kan vi då anse att vårt säkerhetspolitiska läge är gott samtidigt som Ryssland blir alltmer osäkert, för krig i Tjetjenien och visar sig vara militärt effektivt?

De ryska operationerna i Tjetjenien engagerar nu starkt den ryska krigsmakten. Om man lägger till det ryska engagemanget på Balkan innebär det en mycket stor ansträngning, särskilt som operationen i norra Kaukasus drar ut på tiden. En siffra på totalt 40 000 ryska soldater har nämnts.

I förhållande till förra Tjetjenienkriget, 1994–1996, förefaller det som om den ryska militära ledningen dragit vissa lärdomar: Den försöker hålla nere de egna förlusterna och bekämpar mål med flyg och artilleri. Av detta kan man dra slutsatsen att de ryska stridskrafterna förbättrat sin taktik och blivit något bättre på insatser i s.k. lågnivåkonflikter. Det går dock knappast att påstå att den ryska krigsmaktens operativa status i allmänhet ökat. Det går inte att jämföra den ryska offensiven i Tjetjenien med invasionen av ett land som Sverige. Det är två helt skilda saker.

Vi får inte glömma att man för krig mot en styrka på några tusen man utan modern utrustning och utan både ledningsstruktur och större vapensystem. Att jämföra detta med det svenska försvaret efter vår försvarsreform är helt orimligt.

Tjetjenienkriget kostar den ryska staten stora pengar – pengar som behövs på annat håll i det ryska samhället. Den ryske premiärministern Putin har sagt att försvarsanslagen ska öka med 57 %. Samtidigt kan vi konstatera att den ryska ekonomin befinner sig i en sådan kris att tidigare tilldelade medel endast betalats ut till en del.

När man utformar ett försvar måste man göra det mot bakgrund av de materiella förutsättningar som föreligger för att hot ska kunna riktas mot vårt land. Politiken kan förändras över en natt, men det är hårdvaran som avgör om politiska intentioner kan omsättas i handling och i detta fall hot mot vårt land.

Bedömningen både i Sverige och i omvärlden är att det enorma reformbehovet i det ryska försvaret i kombination med de stora ekonomiska, sociala, strukturella och industriella problemen i Ryssland innebär att något återskapande av en militärt konventionell förmåga motsvarande det som fanns under kalla kriget inte är möjlig under överskådlig tid.

Herr talman! Vi kan för Sveriges del konstatera att bedömningen som lagts till grund för den förestående försvarsreformen kvarstår. Det betyder att det fortfarande finns tillräckligt med resurser nu och framåt i tiden för att begränsade väpnade angrepp mot Sverige ska kunna genomföras. Det är därför vi anpassar vårt försvar bl.a. till den typen av hot.

Runtom i Europa pågår ett reformarbete liknande vårt. I vissa länder har man kommit längre, i andra har man ännu inte startat. I Frankrike genomför man en reform som ska vara färdig 2002. I Danmark pågår ett förändringsarbete – i Österrike likaså. När jag för en tid sedan träffade mina kolleger i Tyskland och Norge gav de uttryck för att de länderna ska gå samma väg som Sverige. Erfarenheterna från Bosnien och Kosovo präglar många av de europeiska försvarsministrarnas tankar kring förändringen. Ett insatsförsvar med internationell förmåga är det man strävar efter. Insikten om att det inte längre handlar om att avvärja en sovjetisk storinvasion är tydlig. Behovet av stridskrafter som kan användas för att gemensamt agera i krishanteringsoperationer och därmed säkra freden i Europa är den alltigenom övergripande trenden.

De senaste årens händelser på Balkan har förstärkt ansträngningarna bland Europas länder att utveckla en förmåga att förebygga konflikter och genomföra internationella insatser för att hantera kriser. Viktiga konkreta steg på vägen mot en stärkt europeisk krishanteringsförmåga togs bl.a. på EU-toppmötet i Köln, då EU:s medlemsländer åtog sig att utveckla effektivare europeiska resurser för krishantering. Detta kommer med all sannolikhet att följas upp vid EU-toppmötet i Helsingfors om några veckor – då med beslut om konkreta mål för europeisk krishanteringsförmåga och institutionella ramar för ledning av framtida insatser.

Herr talman! Försvarsmakten tog under våren fram ett underlag som visade hur den framtida krigsorganisationen skulle utformas för att möta de hot som regeringen i kontrollstationspropositionen fann som möjliga under de närmaste tio åren. Resultatet blev en mindre och en förändrad försvarsmakt, men likväl en försvarsmakt med stor förmåga, och framför allt rätt förmåga i förhållande till vilka hot den ska kunna möta.

Försvarsmakten redovisade detta den 19 maj, och regeringen ställer sig bakom detta i propositionen. Vi tar i och med förslaget fullt ut konsekvenserna av att det nu är tio år sedan Berlinmuren föll och det säkerhetspolitiska landskapet i Europa ritades om.

De största förändringarna sker i armén. Den gamla mobiliseringsarmén avvecklas nästan helt, och brigaderna som vi känner dem i dag byter skepnad. Den tidigare stela organisationen med ca 5 500 man per brigad överges, och vi organiserar sex brigadledningar med förmåga att leda insatsförsvarets markstridsbataljoner. Brigaderna kommer att utformas

beroende på vilka uppgifter som ska lösas. Under brigaderna organiseras ett stort antal bataljoner.

Personalomsättningen kommer att vara stor i dessa moderna förband. Med arméns insatsförband skapas en förmåga att möta angrepp med begränsade lufrörliga insatsstyrkor samtidigt som goda förutsättningar skapas för att genomföra internationella insatser.

Flygvapnet organiseras i åtta divisioner JAS 39 Gripen. Det ger Sverige ett flygvapen av absolut högsta Europaklass. Marinen organiseras i två ytstridsflottiljer med tolv moderna ytstridsfartyg och en ubåtsflottilj med fem ubåtar, varav tre är helt nya. Därmed skapas förmåga till uthållig marin närvaro i omgivande farvatten i samband med kriser och konflikter. Kustartilleriet organiserar en amfibiebrigad med tre mycket kapabla amfibiebataljoner. Två helikopterbataljoner, varav en med markoperativ och en med sjöoperativ inriktning, organiseras.

Det innebär också att ett antal nya förbandssystem byggs upp. Det handlar om NBC-insatsstyrkor och IT-förband för att möta de nya hoten. Samtidigt organiseras en luftburen bataljon som med helikoptrar eller liknande snabbt ska kunna vara på plats i ett krisområde. Den så grundläggande och viktiga anpassningsförmågan ska fortsätta att förbättras genom utvecklad försvarsunderrättelsetjänst och uppbyggnad av framåtblickande kunskap och kompetens inom både Försvarsdepartementet och Försvarsmakten. Vi ska ha genomarbetade anpassningsplaner, materiel-försörjning i internationellt samarbete och en allmän beredskap för förändringar.

Hela insatsorganisationen kommer att ledas av en operativ insatsledning. Denna stab kommer att leda insatser både i Sverige och internationellt.

De nationella skyddsstyrkorna kommer att utgöra territorialförsvaret. De består av två typer av förband – dels markstridsbataljoner och marina basskyddsbataljoner som bemannas främst med personal som ersatts i insatsförbanden, dels våra hemvärnsförband. Territorialförsvaret kommer att ledas från ett antal militära staber. Dessa kommer dessutom att svara för stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna och även för stödet till samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Konsekvenserna av att vi behöver en mindre krigsorganisation blir att vi behöver en mindre utbildningsorganisation i fred. I dag har vi en kapacitet att utbilda dubbelt så många värnpliktiga som vi har behov av för den nya krigsorganisationen.

Vi genomför en försvarsreform som prioriterar det nya försvaret. Det är en reform som följer utvecklingen i Europa och som ger Sverige ett modernt försvar för framtiden. Att låsa sig fast i gamla föreställningar eller att klamra sig fast vid gamla hotbilder innebär att Sverige halkar efter och att vi inte kan agera på grund av att vi är felorganiserade eller att vi inte håller måttet.

Jag vill avslutningsvis säga att utifrån de förutsättningar och den ambitionsnivå som Socialdemokraterna och Centerpartiet var överens om i kontrollstationen är jag och överbefälhavaren eniga om förslagen i propositionen. Vi är överens om att dessa förslag kommer att skapa ett framtida försvar med god förmåga. Jag ser det som en stor styrka att regeringen på det politiska planet tillsammans med Centerpartiet kommit överens om färdriktningen för det nya försvaret. Dessutom är det en styrka att

regeringen och överbefälhavaren nått enighet om innehållet i färdriktningen.

Anf. 2 HENRIK LANDERHOLM (m):

Herr talman! Sanningen bor i betraktarens öga. Det är ett gammalt beteendevetenskapligt standarduttryck som även mindre nogräknade konsulter gärna använder sig av. Och nog står det klart att det som försvarsministern här i dag har velat marknadsföra som ett ändamålsenligt försvar i huvudsak finns i hans egna ögon. Verkligheten är för de flesta av oss helt annan.

Regeringen har medvetet valt en destruktiv hantering av försvarsfrågorna. Hårt trängd av den sedermera avgångne finansministern Erik Åsbrink och de försvarsfientliga partierna tvingades försvarsministern och Socialdemokraterna i riksdagen förra hösten att ge upp striden om den tidigare helt självklara kompensationen för effekten av anslagsförordningen. Tillsammans med nya planeringsförutsättningar i form av avskaffad teknikfaktor och en del småposter blev det närmare 10 miljarder som fattades förra hösten. Försvarsplaneringen kollapsade slutgiltigt.

Det som tidigare, redan vintern 1997/98, stod klart för samtliga dåvarande oppositionspartier accepterades nu av regeringen. Konstruktiva förhandlingar i försvarsfrågan upptogs mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna. Men det stod alltför snabbt klart att Björn von Sydow inte hade mandat att göra upp på ett sätt som var acceptabelt för en parlamentarisk majoritet.

Det fanns inga pengar för att lösa de akuta problemen, och det krävdes dessutom en kraftig sänkning av ramen för nästa försvarsbeslutsperiod. Det var det enda tomten hade i säcken, för att använda en så här i begynnande juletid passande liknelse.

Våra förslag om att föra upp förhandlingarna till en beslutsför nivå, dvs. partiledarkretsen, avvisades. Göran Persson vågade inte sätta sig i en realförhandling om försvaret med Carl Bildt. Vänsterns och Miljöpartiets allmänna stöd var viktigare. Socialdemokraterna vågade inte ens pröva. Försvarspolitikerna offrades på det rödgröna samarbetets altare. I stället för att förhandla vidare i botten valde Socialdemokraterna att avsluta samtalen och i stället göra upp med bara ett parti.

Förutom att uppgörelsen var svag i sak saknade den majoritetsstöd i riksdagen. På det sättet kastades försvarspolitikerna ut på en verkligt osäker arena, samtidigt som uppgörelsens innehåll till skillnad från de allra flesta andra uppgörelser inte löste problemen – vare sig kortsiktigt eller långsiktigt.

Socialdemokraterna hade chansen att göra upp över blockgränserna, men valde medvetet smalast möjliga bas och sämsta möjliga politik. Vad skiljer egentligen den politik man nu för tillsammans med Centern från en försvarspolitik inom samma ramar godkänd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet och en politik som Socialdemokraterna själva hade drivit?

Frågan ställs ofta vad det är som vi är oense om. Vad är det vi bråkar om? Jag tror att det väsentligen är att vi moderater kräver att försvarspolitikerna ska präglas av stabilitet och fasta spelregler. Löftesbrott och tvära kast kostar skattebetalarna långt mer än vad det smakar.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

Dessutom bygger den politik som presenteras i dagens proposition på fromma förhoppningar och en skev världsbild. Den bygger på principen om *no war in ten years' time*. Det är såväl praktiskt som intellektuellt ohederligt att bygga försvarsplaneringen på en så exakt förutsägelse.

Om framtiden vet ingen säkert. Att dra ut dagens trender tio år framåt i tiden leder ofelbart till säkerhetspolitiska glädjekalkyler och till att det till synes osannolika men fullt möjliga utsluts som grund för försvarspolitiken. Ett exempel av många är utvecklingen i Europa under de senaste tio åren. Vem kunde 1989 förutse den här utvecklingen?

Ryssland, som försvarsministern talade mycket om, är naturligtvis den eviga x-faktorn i svensk säkerhetspolitik. Jag har lika lite otalt med Ryssland som försvarsministern och menar att Rysslands successiva inlemmande i Europa är alldeles avgörande. Men Rysslands framtid avgörs i första hand på rysk jord. Den senaste tidens händelser i Tjetjenien och det instabila politiska läget inför kommande duma- och presidentval gör varje förutsägelse i grunden osäker. Sanningen är att alla hoppas, men ingen vet säkert. Vår försvarspolitik måste ha en ordentlig säkerhetsmarginal i stället för att leva på hoppet om den eviga freden.

Regeringen drar också stora växlar på sin egen förmåga och handlingskraft vad gäller att i tid förutse behovet av upprustning och utveckling av vår militära förmåga. Anpassningsprincipen är samtidigt nödvändig och omöjlig. Också här behövs en större säkerhetsmarginal i form av fler kvalificerade förband på olika beredskapsnivåer.

Men den svenska försvarspolitikerna handlar inte längre bara om försvaret av Sverige. Vår blick är inte längre riktad enbart mot det som under hundratals år varit arvfienden. Det rena invasionsförsvarets endimensionella syn på försvaret är inte längre hela verkligheten men fortfarande en viktig del. Vid sidan av den mer passiva, defensiva, hotrelaterade dimensionen måste försvaret byggas om för att klara också dagens utmaningar. Om detta är försvarsministern och jag överens i ord, men i praktisk handling saknas förutsättningar för att höja ambitionsnivån.

Sverige lämnar nu Bosnien med svansen mellan benen. Inget annat än regeringens oförmåga att ta fram pengar för att fullfölja en av det svenska försvarets mest lyckosamma operationer någonsin är skälet till den här nesan. Jag kom hem från ett besök i Bosnien för bara en dryg vecka sedan. Den gemensamma frågan från våra soldater och vårt befäl där nere är: Varför? Varför kasta bort de många miljarder vi har satsat? Varför inte fortsätta det Ulf Henriksson och snart 8 000 andra svenskar byggt upp? Det finns inget svar, försvarsministern. Lika lite som det finns något försvar för regeringens politik på detta område. Det är självklart att vi skulle åka till Kosovo. Det är vi alla överens om. Men till vilket pris?

Stor i orden, men liten på jorden är en beskrivning som väl kännetecknar klyftan mellan ord och handling vad gäller Sveriges förmåga att delta i krishantering i Europa och närområdet. Den lilla organisation som blir kvar om regeringens och Centerns förstörelseverk fullbordas kommer inte att klara de höga ambitionerna på det internationella området. Basen räcker helt enkelt inte till hur man än bär sig åt.

Var talet om de internationella insatsernas betydelse bara tomma ord? Är regeringen nu beredd att backa för att pengarna inte räcker till? Om det är så, visar det med extrem tydlighet att försvarets förmåga blivit en

restpost i en ekonomisk uppgörelse vars grundvillkor faktiskt dikterats av Vänstern och Miljöpartiet. Det viktiga blir inte vad försvaret kan, utan vad det kostar. En sådan försvarspolitik kan jag som svensk försvarspolitik inte annat än skämmas för.

Den avgörande frågan och det vi borde diskutera – det alldeles centrala – är vad försvaret ska kunna. Vad kommer den framtida organisationen med en armé bantad med 60–80 %, en halverad flotta och ett avskaffat kustartilleri att klara av? Hur kommer våra 200 flygplan att kunna verka utan viktiga vapen, utan skydd och med kraftigt minskad utspridning? Fyra brigader klarar försvaret av en landsända om olyckan skulle vara framme, varken mer eller mindre. Det lilla antal ytstridsfartyg som redovisas i regeringens proposition klarar en–två uppgifter samtidigt. Kvalitet kan inte i varje läge ersätta kvantitet. Tid och rum finns fortfarande kvar. Det lilla antalet förband som regeringen föreslår kan vara på få ställen samtidigt och har en alldeles för låg uthållighet.

Försvarsministern och andra företrädare för regeringen kan hänvisa till hur mycket av målbildsarbete som helst, särskilt som det utgår från de felaktiga ingångsvärden man själv gett försvaret, men resultatet är ett försvar som blir för litet och för tunt och ett försvar och en försvarspolitik som faktiskt skadar Sverige.

Sverige sänder ut fel signaler, skrev Financial Times nyligen. Det är allvarligt. Men det allvarligaste är trots allt nedrustningen i praktiken. Sverige blir svagare. Vårt nationella försvar, som är vårt allra viktigaste bidrag till stabiliteten i närområdet, urholkas samtidigt som osäkerheten om och när vi i verkligheten kommer att kunna bidra ordentligt till den militära krishantering som nu står i centrum för både EU och Nato är monumental. Regeringen har inte ens brytt sig om att analysera hur utvecklingen av EU:s försvarsdimension kommer att påverka svenskt försvar. I stället fortsätter man på den inslagna nedrustningsvägen som om ingenting har hänt. EU ställer krav, men vi svarar med exempellös nedrustning.

Sveriges röst i världen blir svagare. Militär förmåga att försvara sitt eget land men också att kunna bidra i ordentlig omfattning när världssamfundet kallar spelar, alldeles oavsett vad vi ibland lite militärt naiva svenskar tror och tycker, faktiskt roll. Den nedrustning av försvaret som nu förbereds kan komma att bli ett historiskt misstag av samma dignitet som 1925 års försvarsbeslut.

Tro och hopp är vackra ord, men låter sig inte förenas med en realistisk försvarspolitik. Försvaret behöver förändras, ominriktas som försvarsministern uttrycker det. Det är vi överens om, men det är en avgörande skillnad mellan planlös panikavveckling och planerad utveckling. Det är därför vi moderater avvisar regeringens destruktiva försvarspolitik.

(Applåder)

Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Det var en glidning från försvarsutskottets ordförande när han talar om att regeringens planering är: Inga krig på tio år. Vi har sagt att möjligheterna för en invasion av Sverige syftande till ockupation icke ter sig möjlig inom tio år. Propositionen anger tydligt möjligheter och risker för väpnade angrepp. Jag har lagt mig vinn om att i proposit-

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

ionen tydligt ange vari de angreppen kan bestå och vad Försvarsmakten och även det civila försvaret ska kunna hantera.

Försvarsutskottets ordförande kommer att få tillfälle att studera detta på s. 42 och framåt. Där står det vad försvaret ska kunna uppnå inom någon vecka. Det finns angivet en lång lista av möjliga angrepp som ska avvisas. Där står vad försvaret ska kunna uppnå genom ett års beredskap och vad försvaret ska kunna uppnå inom fem år genom en anpassning mot väpnande angrepp. På punkt efter punkt anger propositionen att det kan förekomma väpnade angrepp och krigshandlingar. Det försvar som vi föreslår kommer att kunna hantera detta.

Anf. 4 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Jag önskar att jag kunde ha samma starka tro och samma starka hopp om att detta verkligen kommer att bli möjligt.

Även med den låga ambitionsnivå som anges i propositionen vet ju ingen om den här organisationen verkligen kommer att kunna klara av detta. Bl.a. ska ju försvaret inte kunna klara av i princip någon typ av väpnat angrepp som inte härrör sig från fjärrstridsmedel under den närmaste femårsperioden, vilket jag också tycker är felaktigt att utesluta från allra första början. Det beror på att man gör en reell realekonomisk nedrustning på 20 %. Det är faktiskt vad det handlar om när man räknar ihop de pengar som ryckts undan från försvarets planeringsförutsättningar fram till 2004. Nästan 10 000 människor ska lämna försvaret och över hälften av organisationen ska bort. Då är det stora problemet försvarsministern har, att han inte vet vad som kommer ut i andra ändan av denna okontrollerade process. Han vet inte, och kan inte här i dag svara på, vilken utrustning, vilket beväpning, vilken nivå på förbandsutbildning som de förband som blir kvar kommer att ha.

Det är fullt möjligt – jag vill inte utesluta det – att de förhoppningar som försvarsministern har vad gäller möjligheterna för det framtida försvaret att uppfylla den egna låga ambitionsnivån kommer att uppfyllas. Men sanningen är att ingen vet, eftersom processen i sig är så omfattande och så stor. Så mycket kompetens kommer att gå förlorad och så många människor kommer att sluta att ingen vet vad som blir kvar på andra sidan.

Ett exempel är de 16 insatsbataljoner som nu ska sättas upp. På vilket avgörande sätt skiljer de sig från den mobiliserande förrädsställda organisation som vi har i dag försvarsministern, förutom att förbandsomsättningstiden är något kortare?

Det är samma förrädsställda organisation. Det är inte ett ögonblick högre grad av insatsförmåga, utan det krävs en inledande mobilisering för att kunna åstadkomma den insatsförmåga som försvarsministern talar så vitt och brett om.

Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Redan i den grundläggande beredskap vi ska ha, ska det vara möjligt för Försvarsmakten att möta avsiktliga intrång på hela vårt landterritorium. Förmåga ska finnas att möta, bekämpa och så långt möjligt avvisa små styrkor av markstrids- eller sabotageförband. Det är

grundutbildningsförband tillsammans med förstärkningar ur krigsförband ur insatsorganisationen som ska göra detta.

Den materiel som kommer att finnas till förfogande är bland den modernaste i Europa. Samtliga förband kommer att hålla högsta europeiska kvalitet. Varje år kommer armén att ha sådana slutövningar att ut kommer en fullständigt färdig ny brigad. Tillsammans med dem som varit utbildade inom ett fåtal år innebär detta ett långt större kvalitativt steg än det som det nuvarande försvaret, särskilt armén, har kommit att leva under.

Anf. 6 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Försvarsministern har uppenbarligen en annan uppfattning än den som ställföreträdande överbefälhavaren redovisade när insatsorganisationen togs upp till diskussion vid ett av mina senaste försvarsberedningssammanträden. Jag har ställt frågan till ytterligare företrädare för Försvarsmakten.

Skillnaden när det gäller den här insatsorganisationen eller markstridskrafterna är mycket marginell i förhållande till det som är avsikten med beredskapsnivån i dagens krigsorganisation. Mitt enkla konstaterande är att det inte räcker.

Även i övrigt är försvarsministern trosviss. Jag vill växla några ord med honom om flygvapnets framtid. Det är ett utmärkt exempel på att en stor organisation med många flygande flygplan genom regeringens politik riskerar den beväpning, utrustning och ledningsförmåga som på lång sikt är alldeles avgörande. I den här propositionen lämnas inga besked i beväpningshänseende. Stora projekt som Meteor och Taurus, som jag anser vara helt avgörande för att man ska kunna tala om förmåga i detta oerhört viktiga, stora och för skattebetalarna dyra system, finns inte redovisade.

Dessutom skulle jag vilja ställa en ytterligare och sista fråga till försvarsministern. Är det så att det inte spelar någon roll vad som händer i omvärlden? Är det så att ni fortsätter att föra samma politik ändå? Spelar Kosovo ingen roll? Spelar Tjetjenien ingen roll? Spelar det som har hänt i Köln och det som kommer att hända i Helsingfors nu i december när det gäller den europeiska försvarsdimensionen ingen roll för regeringens avvägande?

När övriga Europa pratar om ökad förmåga till militär krishantering svarar Sverige med nedrustning. Varför inte göra ett rejält omtag i försvarspolitik och titta på de reella förändringarna i omvärlden? Varför inte göra det, i stället för att hålla fast vid den fullständigt hopplösa omstruktureringsprocess som nu har inletts på grund av att de ekonomiska ramarna i princip gör det omöjligt att genomföra processen och inte ger någon säker kunskap om vad som kommer att finnas kvar i andra ändan.

Vi moderater är för en omstrukturering av försvaret, ingen tvekan om det. Det kommer att innebära förändringar och nedläggningar. Men den omställningsprocessen hade blivit nog så svår och smärtsam även med oförändrade försvarsanslag.

Anf. 7 BERIT JÓHANNESSON (v):

Herr talman! Jag tänker inte gå in på några detaljer, för vi vet ju inte så mycket om detaljerna i det här förslaget. Men vi måste ändå kunna ha

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

lite övergripande synpunkter på den här viktiga frågan, som kommer att påverka Sverige framgent.

Under de senaste tio åren har det säkerhetspolitiska läget förändrats till det bättre. Det har ju faktiskt också haft en påverkan och resulterat i minskade försvarsutgifter i vår omvärld. Det är alltså inte så, Henrik Landerholm, att Sverige nedrustar och resten av Europa har kvar sina försvarsresurser. Snarare är det väl så att Sverige har kommit i sista sekund med att faktiskt konkret dra ned.

Nu har vi beslutat att minska försvarsutgifterna. Det ser vi i Vänsterpartiet med tillfredsställelse på, då vi i många år har agerat för en minskning av försvarets resurser. Det nu framlagda förslaget, som minskar försvarsutgifterna med 12 miljarder fram till år 2004, ser vi som ett första steg.

Vi har också ställt oss bakom den nya inriktningen av försvaret. Även det ser vi som ett första steg för att förändra innehållet och anpassa det till den nya situationen i vår omvärld. Försvaret har inget egenvärde. Försvaret är ett instrument för att utifrån en given risk säkerställa vårt behov av skydd av vårt territorium och våra invånare. Därför är förslaget att gå från invasionsförsvar bra och mycket nödvändigt.

Men vi tycker också att det är oerhört bra att man nu ska kunna bidra med internationella missioner och att man ska kunna stödja samhället vid svåra påfrestningar i fred.

Det är oerhört viktigt att försvaret har en folklig förankring. Därför anser vi att den allmänna värnplikten måste förvaras. Även om inte alla som mönstrar får lov att göra sin värnplikt är det oerhört viktigt att vi behåller allmän mönstring. Det är också mycket viktigt, när det är så få som får göra värnplikten, att de värnpliktigas villkor förbättras, att man får ett civilt meritvärde och att de värnpliktiga upplever att värnplikten är meningsfull och ger någonting till deras liv.

Men folklig förankring är inte bara värnplikten. Det är också hur man organiserar de resurser som främst efterfrågas för stöd till samhället i fred. Bandvagnar och andra fordon är mycket betydelsefulla, men också hur man t.ex. placerar ut helikopterresurserna.

Herr talman! Vi som har arbetat eller som arbetar inom försvarsområdet här i riksdagen och andra partikamrater har träffat anställda och anhöriga, kommunernas representanter och allmänheten, både vid möten här i Stockholm och i olika orter runt om i landet. Vi förstår att omställningen är en mycket smärtsam process för dem som berörs, både direkt och indirekt. Därför är det så viktigt att de orter och de anställda som nu till slut kommer att förlora sina förband och andra militära resurser får ett bra, anpassat och tillräckligt stöd. Det stödet måste utgå från de olika orternas förutsättningar. Men de berörda måste också bli delaktiga i processen.

Med arbetsgruppens förslag, som har tagits fram, och med propositionen, som vi inte har hunnit läsa eftersom vi knappt har fått den i vår hand – med dem som bas kommer Vänsterpartiet att lägga fram ett förslag utifrån våra principer och våra prioriteringar.

Det som är viktigt är att försvarets inriktning på internationell verksamhet verkligen tas till vara. Det som är absolut viktigast är det förebyggande arbetet. Sverige måste kunna ställa upp tidigt innan en konflikt blir väpnad. Vi måste kunna ställa upp med civila resurser. Vi måste

kunna ställa upp med stöd för demokratiutveckling, med diplomatiska medel och med stöd i form av öppenhet och kontakter runt om i Europa men också i vår omvärld för övrigt. Vi måste också under konflikter med fredsbefrämjande insatser och efter fredsavtal kunna ställa upp vid återuppbyggnaden av ett land vad gäller att med olika medel läka sår, både hos människor och i infrastrukturen.

Det vi alla har lärt oss av Balkankonflikten är hur viktigt det är att agera tidigt. Därför är också vår alliansfrihet oerhört viktig att bevara. Det är den som gör att vi kan agera på ett bra och trovärdigt sätt.

Utan att på något sätt föregripa detaljdiskussionen som kommer upp i utskottet så småningom vill jag också säga att vi anser att JAS-satsningen enligt det förslag som nu ligger är alldeles för stor och att detta stjäl resurser från andra viktiga områden. Den oerhört kraftiga satsningen på JAS 39 Gripen är ju anpassad till invasionsförsvaret och passar inte för dagens säkerhetsanalys och hotbild. Därför kommer vi att föreslå att projektet omvärderas och anpassas till dagens situation och behov av flygresurser.

Vi har naturligtvis också, som vi har gjort tidigare, ökat stödet för minröjning som är en mycket stark fråga för oss. Det kommer naturligtvis att avspelas i våra prioriteringar.

Vad jag nu ser fram emot är att arbeta med detta i försvarsutskottet utifrån de förutsättningar vi har.

Vi hoppas att arbetet ska ge Sverige ett försvar som ska bli det instrument som vi vill ha för att arbeta med de viktiga frågor som har betydelse för oss här i Sverige men också för vår omvärld.

Anf. 8 ÅKE CARNERÖ (kd):

Herr talman! När nu förslaget till ny grundorganisation för Försvarsmakten kommit på riksdagens bord har den helt naturligt föregåtts av en omfattande debatt runt om i landet. Särskilt intensiv blev den naturligtvis i samband med att Arbetsgruppen för grundorganisationsförändringar presenterade sitt förslag den 20 oktober. Mycket snabbt förankrades detta förslag i Socialdemokraternas och Centerns riksdagsgrupper och dagens försvarspolitiska proposition är således resultatet av den försvarsuppgörelse som skedde mellan de båda partierna i februari i år.

Jag vill inledningsvis deklarerera att Kristdemokraterna står bakom beslutet att ändra färdriktning när det gäller utformningen av försvaret från ett utpräglat invasionsförsvar till en mer flexibel organisation med hög anpassningsförmåga, grundad på allmän värnplikt som kan möta och hantera morgondagens hot. Ett kristdemokratiskt utformat försvar utifrån våra ekonomiska ramar skulle innebära en förändrad grundorganisation. Jag kommer att utveckla detta senare.

Det vi framför allt kritiserade i försvarsberedningens rapport *Förändrad omvärld – omdanat försvar* var ett antal kostnadskrävande faktorer som ej analyserats, och vi avslutade med ”förnyelse och utveckling kommer att erfordras för internationella insatser och för att vi skall kunna följa med i den militärtekniska utvecklingen och skapa handlingsfrihet för framtiden”.

Även om en jämförelse av det säkerhetspolitiska läget före och efter det kalla kriget utfaller till fördel i en framtidsprognos går det inte att slå sig till ro. För att ge landet ett fullgott försvarspolitiskt skydd måste de

traditionella säkerhets- och försvarspolitiska ställningstagandena även inkludera annorlunda, oväntade och komplexa hot. Sveriges allt större militära internationella engagemang kan också komma att innebära konfrontationer med andra länder och grupper. Den förbättrade omvärldsbilden sedan 1989 har nu med råge in-tecknats genom de olika försvarsbesluten och de beredskapssänkningar som därefter gjorts.

Herr talman! Som ett av de första partierna krävde Kristdemokraterna redan i början av 1998 ett nytt försvarsbeslut med temat folkförsvar med handlingsfrihet.

Redan innan ett år hade gått av innevarande försvarsbeslutsperiod kom Försvarsmaktens ekonomi i obalans och resultatet blev verksamhetsinskränkningar och en ambitionssänkning motsvarande 10 miljarder kronor under återstoden av försvarsbeslutsperioden.

Vi framförde därför att ett underlag för ett nytt försvarsbeslut borde utarbetas i stället för att fortsätta att genom besparingar lappa, laga och senarelägga olika projekt. Vi befarade att anpassningsdoktrinen från Försvarsbeslut 96 kunde sättas ur spel samt att det inte gick att bortse från risken att Försvarsmaktens långsiktiga styrka urgröptes.

Kristdemokraterna deltog i fjolårets försvarsförhandlingar hela tiden eftersom vi ansåg det vara av stort värde att söka en bred försvarspolitisk uppgörelse. Tillvägagångssättet att nå denna blev märkligt. Försvarsmi-nistern markerade tydligt att regeringen inte tänkte göra upp med Miljöpartiet och Vänstern, men såg inte till att få fram ett väl förankrat majori-tetsförslag. Kristdemokraterna betonade vikten av att först lösa den s.k. akuta närtidsproblematiken innan nästa steg tog vid.

Brutna löften, instabila regler och därtill en kraftig ramreduktion har nu lett till en stressad och oordnad planeringsprocess med stor risk för materielförstöring. Eftersom Kristdemokraterna reagerade på regeringens oförmåga att lösa Försvarsmaktens ekonomiska problem ställde vi inte upp på de ekonomiska ramar som Socialdemokraterna och Centern lade fram.

Orsaken till de dramatiska nedskärningarna handlar inte enbart om 10 % neddragningar av ramen som en del gör gällande, utan bakom de dramatiska nedskärningarna ligger försvarsuppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern som förvärrade Försvarsmaktens ekonomiska situation, livligt påhejad av de försvarsfientliga partierna Vänstern och Miljöpartiet. Det är värt att notera att samtliga partier i försvarsutskottet vid två tillfällen hade varit eniga om att det nya ekonomisystemet inte skulle få påverka försvarsverksamheten negativt.

Herr talman! I försvars- och säkerhetspolitiken är det nödvändigt med stabilitet och långsiktighet. Att projektera och utveckla materiel, att utbilda och bedriva en trovärdig och kontinuerlig verksamhet samtidigt som en omfattande omstrukturering förestår ställer nu Försvarsmaktens och försvarsindustrins personal inför stora utmaningar. Stora nedskärningar i ett skede när Försvarsmaktens ekonomi har utsatts för enorma påfrestningar och instabila regler ger ringa trovärdighet åt viljan att utforma ett nytt försvar. Viktig kompetens riskerar att gå förlorad och arbetet med ominriktningen försvåras.

Herr talman! Försvarsberedningen var enig om att grundorganisationen måste utvecklas långsiktigt mot en insats- och kompetensorganisation. För att klara detta är det nödvändigt att främst större etablissemang efter-

strävas som medger samträning, samövningar och fördjupad systemkunskap. Vi kristdemokrater menar därför att för att bibehålla och förstärka kompetensen för väpnad strid, som är det grundläggande och yttersta motivet för Försvarsmakten, måste regionala kompetenscentrum bevaras i framtiden. Den struktur vi gått in i rivs upp genom förslaget.

De s.k. funktionsplattformarna bör lokaliseras tillsammans med brigadutbildningar. Vi kan då få ett antal hållbara centrum med hög kvalitet till låga kostnader, där mångfalden frodas i unika och kreativa, integrerade miljöer. Föreliggande förslag medger inte detta, vilket i framtiden kan visa sig bli det stora misstaget. Hur ska svensk kompetens kunna bevaras och utvecklas om vi inte bygger en tillräckligt bred bas för rekrytering och stimulerande konkurrens?

Herr talman! Kompetens handlar om människan i Försvarsmakten, dvs. mänsklig kompetens, som är en färskvara. För att kunna nå de operativa krav som ställs utifrån försvarets fyra huvuduppgifter måste grundorganisationen säkerställa att vi hittar den kvalificerade personal som krävs för en stabil anpassningsförmåga. Detta ger en hög grad av trovärdighet för att bl.a. kunna delta i internationella fredsframtvingande insatser. En utarmning av den mänskliga kompetensen leder till att kunskapsnivån och förmågan att leda förband i fält blir allt lägre. Vår anpassningsförmåga finns i övningsverksamheten som är helt nödvändig för att behålla och inspirera kvalificerad personal.

En försvarsmakt med hög kompetens kan väl uppfylla de krav som innebär att upptäcka, möta och avvisa varje kränkning av landet, att delta i alltmer komplexa fredsfrämjande insatser och stödja det fredstida samhället vid svåra påfrestningar. Framtidsinriktad verksamhet förutsätter goda kompetensmiljöer.

Herr talman! Hur väl kommer Försvarsmakten att kunna lösa sina uppgifter i framtiden? De drastiska och förhastade nedskärningarna undergräver Försvarsmaktens förmåga att lösa de av statsmakterna ställda uppgifterna på ett tillfredsställande sätt. Hur dessa förmågor uppfattas av omgivningen påverkar bedömningen av försvarets trovärdighet. Även försvarsviljan påverkas av detta. Konsekvenserna av de föreslagna förändringarna skapar otrygghet för de totalförsvarspliktiga, den anställda personalen, alla de frivilliga och personal inom svensk försvarsindustri, och kan på sikt leda till minskat förtroende för försvaret.

Herr talman! Sveriges vidsträckta yta kräver ett folkförsvar med största möjliga handlingsfrihet inför framtida hot.

Kristdemokraterna har ända sedan Försvarsbeslut 96 betonat att en instabil säkerhetspolitisk situation kräver en långsiktig och stabil anpassningsförmåga för att vi ska kunna hantera olika typer av hotbilder. En nedrustning av det svenska försvaret betyder inte bara att människor blir arbetslösa utan det betyder också att vår beredskap för det som inte får hända krymper.

Vi menar därför att de stora nedskärningar som regeringen och Centern nu för andra gången tillsammans åstadkommer under 1990-talet innebär en ökad risktagning med svensk försvarsförmåga i en svårförutsägbar omvärld. Vår nationella försäkringspremie får nu en onödigt stor och kostnadskrävande självrisk.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

Herr talman! Den demokratiska processen utifrån det här förslaget fortsätter nu. Enligt uppgifter i medierna har förbandschefer ålagts munkavle när det gäller det här grovförslaget.

Jag anser att ett sådant här förslag måste tåla både intern och extern kritik. Det kan exempelvis upplevas på olika håll att beslutsunderlaget innehåller fel.

Min fråga till försvarsministern i denna del är: Vad anser försvarsministern om ett sådant yttrandeförbud? Har inte alla personer rätt att lämna synpunkter på ett förslag som handlar om nationens säkerhet, som i detta fall?

Anf. 9 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Herr talman! Det är regeringsformens föreskrifter som gäller, och det är att varje medborgare har rätt till yttrandefrihet i vårt land.

Chefen för Försvarsmakten, överbefälhavaren, har orienterat mig om att han avser att ha samtal med en del förbandschefer kring frågan om deras agerande i tjänsten. Jag har ett absolut förtroende för chefen för Försvarsmakten, vår överbefälhavare.

Åke Carnerös inlägg ger ett intryck av att det sveper en förlamning över vårt försvar. Jag vill peka på att när Åke Carnerö och kristdemokraterna kommer att studera det avsnitt i propositionen som gäller materiel-försörjningen ser de inte den bilden.

Vi var i tillfälle att föra förhandlingar med industrin, och det har varit möjligt att därigenom göra förändringar i betalningsterminer osv. Överbefälhavaren genomförde en omstudering av materielplanen i ljuset av den nya inriktning som försvaret har.

Det kommer att framträda i propositionen att på punkt efter punkt både fortsätter anskaffningar och kan vi initiera moderniseringar och ytterligare anskaffningar av materiel. Jag kan bara nämna några punkter.

Splitterskyddade granatkastare anskaffas. Artillerigranaten Bonus fortsätter. Stridsfordon 90 fortsätter. Det sker stridsvagnsanskaffningar. Torpeder, korvetter och eldledningsradar anskaffas. Vi går vidare med en anskaffning av helikopterprojekt. Vi går vidare med ett reviderat medellångt luftvärnssystem, där överbefälhavaren har redovisat möjligheterna att omstudera dagens Bamse till en utvecklad form av luftförsvar med medellång räckvidd.

Jag vill peka på att det i ÖB:s förslag – det har regeringen och Centerpartiet ställt sig bakom – finns en förskjutning i ökad riktning mot materielanskaffning, investeringar, forskning och utbildning.

Anf. 10 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Herr talman! Mitt anförande får ses i belysning av att jag inte har läst propositionen. Men det har naturligtvis hänt väldigt många saker under det här året inom försvarsindustriområdet, framför allt att man inte har fått tydliga och klara signaler i ett tidigt skede. I vissa fall handlar det om att man håller på att samverka eller ökar samordningen och samverkan med andra länder. Det får inte vara så, som man kan ha fått en uppfattning om, att en del materielprojekt har hamnat i återvändsgränder. Då blir det inte den materiella och tekniska förnyelse som hela tiden måste pågå.

Försvarsindustrin är naturligtvis en säkerhetspolitisk tillgång – jag tror inte att det råder delade meningar om det. Men vi får återkomma till det här när vi har sett propositionen i detalj.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Anf. 11 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c):

Herr talman! För två veckor sedan firade vi runt om i Europa att det var tio år sedan Berlinmuren föll. Centerpartiet är berett att ta ansvar och ta konsekvenserna av denna händelse för tio år sedan. Vi är beredda att dra försvars- och säkerhetspolitiska slutsatser av Berlinmurens fall, Sovjetunionens upplösning och de forna Warszawapaktsstaternas frigörelse. Att Nato utvidgats med Polen, Ungern och Tjeckien, att samarbetet inom Partnerskap för fred intensifieras och att relationerna mellan Nato och Ryssland utvecklats så till den grad att dessa relationer tålde den allvarliga påfrestning som kriget i Kosovo utgjorde, gör det inte svårare att dra dessa slutsatser. Det är en fredligare tid vi går till mötes och en fredligare utveckling som vi bejakar. Sveriges försvar kan och ska inte längre stå kvar vid det kalla krigets struktur, som byggdes upp för att möta en stormaktsinvasion från öst.

Till grund för den proposition som försvarsministern nu lagt fram ligger Centerpartiets och Socialdemokraternas överenskommelse om försvarspolitikens inriktning samt inriktningen för den ekonomiska ramen för åren 2002–2004, som riksdagen fastlagt redan i våras.

Med omställningen av totalförsvaret kommer vi även i framtiden att ha ett starkt försvar med förmåga att försvara hela landet, även de län och orter där förbandsnedläggningar kommer att ske. Det nya insatsförsvaret utformas just för att kunna hävda Sveriges territoriella integritet, för att i *hela* landet kunna sätta in styrkor mot begränsade väpnade angrepp och för att kunna skydda Sverige mot allvarliga konsekvenser av angrepp mot landets infrastruktur. Dessutom måste Sveriges förmåga att delta i det internationella säkerhetssamarbetet förstärkas.

En viktig del i omställningen handlar om att skapa handlingsutrymme för att anpassa totalförsvaret till nya typer av hot, som på lång sikt skulle kunna uppstå. Insatsorganisationen ska ha förmåga att redan i grundberedskap lösa de försvarsuppgifter som riksdagen beslutar. Vad som behövs är ett antal högt prioriterade och mångsidigt användbara förband, som dock är avsevärt färre än vad vi har i dag. Dessutom måste insatsorganisationen i sig innehålla en inbyggd förmåga till ominriktning, en kapacitet att anpassa försvarsförmågan till ytterligare uppgifter som kan bli aktuella på sikt.

Herr talman! För drygt en vecka sedan kom jag hem från en resa i Bosnien. Tillsammans med delar av försvarsutskottet hade jag förmånen att på plats studera situationen och se det arbete som våra unga svenska män och kvinnor gör där nere. Det råder inget tvivel om behovet av en internationell närvaro där nere för en lång tid framöver. Den svenska Bosnieninsatsen visar vikten och värdet av att Försvarsmaktens internationella insatser ges en högre prioritet. Den svenska Bosnieninsatsen illustrerar också hur det svenska försvaret numera inte kan begränsas till att enbart hävda den territoriella integriteten, utan hur skyddet av vår säkerhet är beroende av hur väl vi lyckas medverka i det internationella säkerhetsarbetet.

Bordläggningsdebatt

Att stärka den gemensamma europeiska krishanteringsförmågan är i allra högsta grad ett svenskt intresse. Vi har varit kritiska till hur regeringen och Försvarsmakten skötte ärendet med Kosovostyrkan. Den svenska snabbinsatsstyrkan var sist på plats, och det får inte upprepas. Därför måste försvaret utveckla en förmåga med stort mervärde för de internationella insatserna. Åtgärder som utvecklar enbart den nationella försvarsförmågan måste därför i någon mening nedprioriteras, av hänsyn till just den ökade internationella förmågan.

Omstruktureringen innebär att totalförsvarets personalförsörjning även i framtiden ska baseras på ett pliktssystem. Det som ska vara dimensionerande för värnpliktsvolymen är emellertid behovet, i enlighet med riksdagens beslut. Inte minst i fullgörandet av de internationella insatserna, där svenska soldater medverkat, har våra värnpliktiga väckt respekt och vunnit anseende hos våra medverkande partner. Pliktsystemet kommer att vara en väsentlig del i den nya insatsorganisationen och har en långsiktig bärkraft.

Herr talman! Ominriktningen kommer också att innebära att försvarets frivilligorganisationer får en allt viktigare funktion. Samtidigt höjs kraven på frivilligorganisationernas insatser. De insatser frivilligorganisationerna gör är viktiga komponenter för att upprätthålla försvarets folkliga förankring. Med det nya försvaret kommer frivilligorganisationerna att ges goda förutsättningar att bedriva och utveckla sin verksamhet.

Ominriktningen är också påkallad och motiverad av behovet att utveckla försvarets förmåga att tackla nya och annorlunda hot. Flera av dessa hot är inte primärt militära till sin karaktär. I stället ser vi hur icke-militära metoder och påtryckningsmedel kan få katastrofala följdverkningar för det moderna, sårbara informationssamhället. Därför måste den civila försvarsförmågan stärkas och ges ökad betydelse. Stödet till det civila samhället är en av försvarets huvuduppgifter som måste fyllas med ett större innehåll.

Tyvärr har vi inte kommit särskilt långt på detta område. Hindren är flera, däribland gällande lagstiftning. Vi måste bättre utnyttja de samlade resurser som finns inom olika myndigheters ansvarsområden och inom det civila samhället. En försöksverksamhet kunde vara ett sätt att snabbt och effektivt pröva och utveckla nya samarbetsformer. Vi har inte råd att bygga upp och vidmakthålla likartade resurser inom olika myndigheter.

Ett exempel på tänkbar militär/civil integration är att utveckla ett gemensamt maritimt lednings- och informationscentrum, som bl.a. skulle ha ansvar för kontroll och övervakning av sjötrafik med radar- och transpondersystem, övervaknings- och ingripandemöjligheter med fartyg, flygplan och helikoptrar, trafikledning och lotsning, kartering och sjömätning. Det kan också gälla transporter och kontroll av farligt gods, person- och godstransporter, räddningstjänst och katastrofbistånd samt åtgärder mot alla former av illegal verksamhet, såväl nationell som gränsoverskridande sådan. Det skulle dessutom kunna omfatta miljöarbete och miljöskydd, olika former av bistånd och utveckling i grannländerna. Ett sådant centrum skulle därmed vara lämpligt som internationellt samverkansorgan främst för ledning och övervakning.

Herr talman! Centerpartiet är ett försvarsvänligt parti. Därför fullföljer vi med denna överenskommelse vår ambition att ta ett långsiktigt ansvar för totalförsvarets omstrukturering. Det grundläggande är och

måste vara att totalförsvaret rustas för morgondagens hot. På det sättet kan ett bra försvar bli än bättre.

Anf. 12 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Det är en självklarhet att världen har förändrats. Det är också självklart att de säkerhetspolitiska utmaningarna 1999 är av en helt annan karaktär än dem för tio år sedan.

Jag har själv kraftfullt drivit frågan att nu se försvarspolitiken i två dimensioner, både det nationella försvaret av mer defensiv karaktär och ett aktivt deltagande för att bidra till säkerheten i omvärlden. Men – och det framgår inte av Erik Arthur Egervärns inlägg – de förmågorna är båda sidor av samma mynt, båda sidor av den samlade försvarsförmågan. En nedprioritering av det nationella försvaret leder automatiskt till en sämre förmåga att delta i internationella insatser.

Jag har två frågor till Erik Arthur Egervärn. Den första gäller om Centerpartiet är berett att stå fast vid sin uppfattning att internationella insatser ska bekostas utanför försvarsramarna. Är man beredd att gå med på att insatserna successivt förs in i de anslag som har att klara av uppbyggnaden av förmågan internationellt och nationellt? Hittills har Centern varit ett värn mot ingrepp i de reguljära försvarsanslagen.

Min andra fråga rör vad Erik Arthur Egervärn pekade på när det gäller Centerns långsiktiga ansvarstagande. 1996 års försvarsbeslut var inte någon vidare lyckosam handlingsväg. Hur det blir efter detta beslut vet ingen. Det är naturligtvis resandes ensak att Centern ställer upp på en stor ramsänkning i nästa försvarsbeslut. Varför svek ni det försvarspolitiska löftet att Försvarsmakten skulle kompenseras för den förändring av anslagsförordningen som skedde 1996? På det sättet kastades försvarsplaneringen ut i ett i det närmaste totalt kaos.

Anf. 13 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Henrik Landerholm och jag kan sannolikt vara överens om att nationellt och internationellt inriktad försvarsförmåga egentligen är två sidor av samma mynt. Det är egentligen en lek med ord. Bli det bättre i internationellt avseende blir det också bättre nationellt. De är utbytbara storheter.

Sedan var det de konkreta frågorna. Står Centern fast vid finansiering av internationella verksamheter? Ja, det gör vi naturligtvis. Men samtidigt vill jag säga att finansieringen av framtida internationella insatser måste lösas i särskild ordning vid varje enskilt tillfälle. Det går inte att slå fast en enhetlig och för alltid generell princip för finansieringen. Volymer, omfattning och andra faktorer avgör insatsens kostnad. Det är svårt att entydigt slå fast på vilket sätt man ska budgetera de internationella insatserna.

Den andra frågan gäller huruvida vi står bakom anslagsförordningen. Henrik Landerholm vet själv hur den processen avlöpte i försvarsutskottet. Nu är vi på en ny arena med ett nytt försvarsbeslut och nya finansieringssituationer. Frågan är vid det här laget överspelad.

Anf. 14 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis lätt att säga att frågan är överspelad när man själv har bidragit till att inte lösa frågan genom att kasta in för-

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

svarspolitiken i en helt ohållbar planeringssituation. Det läge vi nu står i beror inte bara på den medvetna politiska – ond eller god – viljan att sänka försvarsramen i nästa försvarsbeslutsperiod. Även om jag inte tycker om det, och jag menar att det leder till förödande effekter, får jag acceptera Centerpartiets ställningstagande.

Den andra frågan har Erik Arthur Egervärn inte på något sätt besvarat, nämligen varför Centern inte stod fast vid löftet att kompensera Försvarsmakten för det förändrade sättet att finansiera förskott till försvarsindustrin. Det är den andra anledningen till att vi står här i dag med förändringsförslag av sådan dignitet att det är omöjligt att veta vad som kommer ut av dem.

Jag ber Erik Arthur Egervärn att tänka efter en gång till om min fråga om de internationella insatserna. Går det att överväga att finansiera en insats årligen med en mekaniserad bataljon till en kostnad på mellan 700 miljoner kronor och 1 miljard kronor inom det årliga försvarsanslaget? Ska pengarna, som hittills, tillföras särskilt vid varje insats? Det är en mycket viktig principfråga. Urholkningen av försvarsförmågan skulle kunna bli ohyggligt allvarlig om vi tillät försvarsanslagen fluktuera med efterfrågan på svenska internationella insatser.

Anf. 15 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Först var det frågan om finansieringen av internationella insatser. Vi fastställer en budget varje enskilt budgetår. För varje enskilt år måste vi bestämma om de internationella insatserna ska finansieras via Försvarsmaktens budget eller via UD:s eller något annat departements budget. De internationella insatserna ska finansieras fullt ut. Men hur de ska klaras budgettekniskt är inte en fråga som hör hemma i kammaren utan är snarare någonting som ska ligga på regeringens bord.

Jag vill göra en reflexion över de, som Henrik Landerholm uttrycker det, okontrollerade nedrustningarna som vi medverkar till. Först och främst medverkar vi inte till någon okontrollerad nedrustning. Vi medverkar till en kontrollerad ominriktning av svenska försvaret.

Jag noterar med viss tillfredsställelse att man i Moderaternas förslag till svenskt försvar säger att man vill vidmakthålla nivån i den ekonomiska ramen från 1996 års försvarsbeslut. Det betyder att Moderaterna nu accepterar den ram som lades fram 1996. Om jag minns rätt från den debatten var det då ungefär som i dag, dvs. man kritiserade ramen, det var en katastrofal nedrustning och en fullständigt oacceptabel nedmontering av det svenska försvaret. Nu har historien hunnit ifatt Moderaterna, och nu är tydligen 1996 års budgetram acceptabel för den framtida försvarspolitiken.

Anf. 16 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Herr talman! Jag vill också – precis som Henrik Landerholm – anknyta till de internationella insatserna.

Vi får sex brigader. Eftersom vi ska delta i fredsfrämjande operationer med markstridsförband blir detta i första hand en arméfråga. Var 18:e månad ska en brigad sända ut en bataljon i internationell insats med utgångspunkt i den grundorganisation som vi kommer att få enligt förslaget.

Ambitionen fastlagd i propositionen från i våras är att vi ska ha en snabbinsatsstyrka, en flexibelt sammansatt bataljon samt en kompani-
het utomlands. Det betyder att den ordinarie verksamheten, hemma i
Sverige, i fråga om utbildningsverksamheten i grundorganisationen, mäs-
te bli lidande när en brigad står i beredskap, deltar eller ska förbereda ett
deltagande. Hur ska det gå till? Bygger vi in ett nytt svart hål?

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

Anf. 17 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Vi ska ha en förmåga att medverka i internationella op-
erationer fortlöpande och långsiktigt. Det Åke Carnerö säger är helt rik-
tigt. Huruvida det blir med just 18 månaders intervaller vågar jag inte
svara på. Det måste det internationella säkerhetspolitiska läget avgöra.

Sedan var det sakfrågan, nämligen om den egna nationella utbild-
ningen blir lidande av att det finns internationella insatsförband. Varför
skulle det vara så? Den har hittills inte blivit lidande i den nuvarande
strukturen. Jag ser inte något problem framgent. Det går att även fram-
gent ha utpekade förband som står i tur att medverka internationellt –
precis som i dag. De olika Bosnienbataljonerna har vetat om ett år i för-
väg att de står i tur att bemanna en bataljon i Bosnien. De har vidtagit
den planering i personal och inkallelsevolym av värnpliktiga som har
behövts. Jag ser inget problem i det.

Anf. 18 ÅKE CARNERÖ (kd) replik:

Herr talman! På grund av Centerns och Socialdemokraternas bespa-
ringar och nedskärningar blir det en mindre mängd personal att hämta
styrkan från. Planeringen av en sådan insats börjar inte alldeles i sam-
band med att insatsstyrkan ska lämna vårt land. Det är en löpande verk-
samhet, som Erik Arthur Egervärn säger. Det måste betyda att folk måste
lämna grundorganisationen för att utbildas och sättas in i kanske kom-
plexa fredsfrämjande insatser. Jag befärar att vi inte kommer att klara de
ambitioner som vi har sagt att vi har för framtiden.

Anf. 19 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Jag har motsatt uppfattning. Jag tror t.o.m. att Sveriges
förmåga att agera internationellt ökar med den nya insatsorganisation
som regeringen föreslår i propositionen. Dessutom tar Åke Carnerö i dag
hänsyn enbart till den fasta yrkesofficerskåren, men stora delar av våra
internationella bataljoner har ju bemannats med reservofficerare och
reservpersonal, som gör ett utomordentligt gott arbete.

Dessutom ska man vara medveten om att internationell tjänstgöring
inte är någon sorts restpost eller någon form av extra arbete utan det är en
del i utbildningen. Det är omvittnat av alla våra officerare och soldater
som har tjänstgjort internationellt att den internationella verksamheten
har givit en utomordentligt bra kompetenshöjning. Internationellt delta-
gande ingår i Försvarsmaktens kompetensarbete.

Reservofficerare är en mycket viktig resurs i detta sammanhang, både
för att verka hemma på förbandet och för att delta internationellt. Beträf-
fande försörjningen av totalförsvarspliktiga tycker jag att man ska pröva
möjligheten med kontraktsbindningar. Redan under värnpliktstiden kan
man kontraktera sin vilja och ambition att delta i internationella operat-
ioner.

Anf. 20 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Så har då till slut regeringens sedan länge förväntade förslag till en omställning och tillika en radikal bantning av Sveriges försvar och fredsorganisation lagts på riksdagens bord. Innehållet får vi återkomma till under motionstiden.

Men vi kan naturligtvis ana oss till vad den snart ettåriga överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centern nu har gett för resultat. Folkpartiet liberalerna kommer att presentera sin syn på det framtida försvarets utformning i en kommande motion.

Vad som i dag kan slås fast är att det är djupt beklagligt att bara två partier står bakom propositionen och därmed med största sannolikhet också den kommande försvarsuppgörelsen. Totalförsvarets framtid borde avgöras av en mycket bredare gruppering, ja, av en majoritet i riksdagen.

Från Folkpartiets sida har vi hela tiden under de gångna utdragna förhandlingarna och i det fortsatta arbetet i Försvarsberedningen under det gångna året varit beredda att delta i ett sakligt givande och tagande. Där emot har det naturligtvis varit omöjligt att bara anta socialdemokraternas öppningsbud tillika slutbud utan att ens kunna påverka ramarna.

Folkpartiets medverkan i försvarsbeslutet omöjliggörs av främst två skäl: den fortsatta oförmågan att fullt ut anpassa Sverige till den nya säkerhetspolitiska verkligheten och oförmågan att ta de nödvändiga stegen för att satsa på kvalitet framför kvantitet.

Det är inte heller längre meningsfullt att ständigt hänvisa till vad alliansfriheten sätter för hinder t.ex. för ett svenskt medlemskap i Nato. Berlinmurens fall förändrade världen, och Nato förändrades med den. Det vågar socialdemokrater och centerpartister fortfarande inte tala klarspråk om, vilket befäster historiska och psykologiska spärrar mot ett fullt svenskt deltagande i och byggande av det nya Nato i det nya Europa.

Folkpartiet kan inte vara med om att fatta ett stort heltäckande försvarsbeslut om inte en framåtblickande analys av vår omvärld får ligga som grund. Alliansfriheten får inte användas som en dogm. Alla i Nato är våra vänner. Det kan inte minst jag som bor sju kilometer från den norska gränsen intyga. Jag hoppas att min dialekt kan tjäna som garanti för min kunskap i ärendet.

Att vårt land inte ens kan erbjuda Norge ett övningsfält på Älvdalens skjutfält befäster intrycket av regeringens ohållbara syn på militär samverkan. Låt Norge fullt ut öva där i stället för att Norge ska behöva bygga ett nytt skjutfält strax innanför gränsen. Det skulle vara nordiskt samarbete, tycker Folkpartiet liberalerna.

Dessutom är den svenska försvarsindustrin en av de bästa i Europa och skulle kunna få en fortsatt och mer kvalificerad framtid i ett fullt genomfört transatlantiskt samarbete.

Vidare bör försvaret bli smalare och vassare. Det svenska försvaret måste bli mer flexibelt och kunna hantera nya hot.

Det är orimligt att det ska ta bara någon vecka att mobilisera tiotusentals man inför ett i dag obefintligt invasionshot medan det tar sex månader att få i väg fredsbevarande soldater till Kosovo. Försvaret måste moderniseras med mer kvalificerad materiel och en vettig utbildning för de värnpliktiga.

Utbilda inte en enda soldat i onödan, inga korttidsutbildningar i tre månader som inte leder till någon möjlighet att förstärka försvaret! Nej,

inriktad utbildningen mot god kvalitet för Sveriges försvar och en ännu bättre förberedelse för att snabbt kunna delta i internationella insatser!

Jämlikheten i utbildningen är en kärnfråga för Folkpartiet. Vi tror att den förstärker kvaliteten inom försvaret.

Det var tråkigt att samarbetet mellan Centern och Folkpartiet förra hösten rörande försvarsbudgetens svarta hål inte höll för en fortsättning. Detta skyldes över av löften från socialdemokraterna om pengar till vården efter nästa val. Vi anser att dessa pengar inte går att styra så.

Ekonomi måste bli större i sin helhet. Vi måste skapa ett företagsklimat i Sverige som ger tillväxt, för då kommer det pengar på rätt väg till kommunerna och landstingen för satsningar även på den mjuka politiken. Det räcker även till ett smalt och vasst försvar, och vi kan då utbilda till en god interoperabilitet och förbättra vår materiel.

Sverige skulle behöva en försvarspolitik som vilar på en bred politisk bas. Den gångna vinterns utdragna samtal mellan socialdemokrater, moderater, kristdemokrater, centerpartister och folkpartister visade att det skulle finnas förutsättningar för detta. Men Finansdepartementet låste tyvärr regeringens händer. För Centern var utrymmet tydligen tillräckligt.

Det är en nåd att stilla bedja om att förra vinterns samarbetsklimat kunde återuppväckas i försvarsutskottets kommande behandling av regeringens försvarsproposition. Tyvärr talar väl allt för att Socialdemokraterna och Centern förlitar sig på att Vänstern och Miljöpartiet inte sätter krokben.

En spännande period väntar i försvarsutskottet, där Folkpartiet skulle önska att konstruktiva, försvarsbefrämjande och framåtsiktande åsikter kunde få företräde framför kortsiktiga partipolitiska vinster, vilka sällan leder till ett bra resultat, i detta fall ett bra försvar.

Anf. 21 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik:

Herr talman! Runar Patriksson beklagar att det finns ett svagt politiskt underlag för det kommande försvarsbeslutet. Jag vill säga att det inte är regeringens och Centerns fel att underlaget är svagt. Det finns fortfarande en möjlighet att i utskottsarbetet bredda detta parlamentariska underlag.

Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag hänvisade i mitt anförande till de förhandlingar som vi har haft, där vi från vår sida hade en del förslag. Vi kände då att vi inte fick något större utrymme för våra åsikter. Jag kanske till Erik Arthur Egervärn som slutreplik kan säga: Vi hoppas att förhandlingarna i försvarsutskottet under den kommande perioden fram till försvarsbeslutet blir konstruktiva, så att flera öron kommer att lyssna på ord från flera munnar.

Anf. 23 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Årade och dyrbara ledamöter i kammaren, åhörare och protokolläsare! Vi har fått en proposition här i riksdagen. Liksom myntet har två sidor har också propositionen två sidor. Utöver att det står tryckt på båda sidorna av papperet kan man också granska innehållet utifrån två olika perspektiv.

Jag börjar med det som är bra. Det är ominriktningen, de omfattande utgiftsminskningarna och avvecklingen av invasionsstrukturen som före-

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

slås. Vi har sett hur militärutgifterna i Europa efter det kalla krigets slut har halverats. I Ryssland har de minskat med över 90 % medan de har legat kvar på en oförändrad nivå i Sverige.

Det gläder mig därför när försvarsministern här i kammaren säger att den svenska ominriktningen borde ha startats tidigare. Det är ett erkännande av att såväl freds rörelsen som Miljöpartiet har haft rätt i sin kritik av att Sverige stått kvar och inte förmått förhålla sig till en föränderlig omvärld. Jag tackar för det erkännandet.

Detta förslag har lagts fram tillsammans med Centerpartiet. Det samlar inte en majoritet i Sveriges riksdag. Det är många som har höjt på ögonbrynen. Det var ingen hemlighet att det hade gått att samla en majoritet. Diskussionerna i försvarsberedningen tidigare visade detta. Men regeringen och försvarsministern har lagt oerhört mycket prestige i att inte göra upp med de partier som är med och lägger fram budgeten utan har valt att lägga fram ett minoritetsförslag. Jag tror att det är olyckligt.

Det är ett beslut som omfattar stora frågor och berör många människor. Det är självklart bättre att presentera ett förslag som samlar en bred majoritet i Sveriges riksdag. Trots att Miljöpartiet inte står bakom förslaget kan jag konstatera att Miljöpartiet var det enda parti som år 1998 motionerade om just mångmiljardminskningar av militärutgifterna i Sverige, att avveckla ett stort antal förband och ändra strukturen på den svenska försvaret. Det är just våra krav som regeringen nu omfattar och som finns i försvarspropositionen.

Det är bra, även om det har kommit med en viss tidsfördröjning, att våra krav också omfattas av regeringen och Centern och att man nu gemensamt lägger fram det som ett förslag till Sveriges riksdag. Det är ett bra första steg, ett bra förslag för Sverige. Det innebär att mångmiljardbelopp nu frigörs och kan användas inom andra sektorer i samhället där pengarna behövs bättre. Vi får nu se våra tidigare krav på militärens miljarder till sjukvården förvekligas genom förslaget.

Det är också bra för försvaret i sig. Det innebär att det Miljöpartiet tidigare underströkit, nämligen vikten av att få ett försvar som riktar sig mot de nya hoten – de icke-militära hoten, såsom sönderrostade atomubåtar i Murmansk, IT-sabotage och miljöförstöring – nu blir möjlig. Det är icke-militära hot. Man kan inte skydda sig mot dem med JAS-plan och ubåtar. Det kräver en helt annan organisation och struktur för att möta den typen av hot mot vårt samhälle och vårt territorium. Det utrymnet skapas genom en ominriktning av försvaret.

Det är också bra därför att ominriktningen innebär en ökad flexibilitet i det militära försvaret. Förhoppningsvis innebär det ökade möjligheter att stå till FN:s förfogande och delta i internationella fredsfrämjande insatser. Vi har väl alla det pinsamma minnet bakom oss där den svenska regeringen utlovade medverkan i Kosovo med den svenska snabbinsatsstyrkan. Kriget tog slut någon gång i somras. Fortfarande i september, oktober trampade de svenska soldaterna omkring i leran utanför Södertälje och hade inte kommit iväg. Det är det yttersta exemplet på en total brist på flexibilitet där det svenska försvarets saknade förmåga att användas på det sätt som regering och riksdag önskade.

Som jag inledde med kan man också se förslaget från det andra sidan. Det finns saker som är dåliga. Jag vill framför allt fästa uppmärksamheten på att det inte är tillräckligt. Det är inte en tillräcklig förändring som

regeringen och Centern har lyckats få ned på pränt. Senast i dagens Svenska Dagbladet påpekar bl.a. Carl Björemann i en debattartikel det orimliga i att bibehålla 200 JAS-flygplan. ÖB har tidigare sagt att det skulle räcka med 60–80. Men man fullföljer här över 200 flygplan.

Det innebär att Sverige med detta förslag fortfarande ligger på elfte plats i världen när det gäller militärutgifter per capita. Med detta förslag innebär det fortfarande att svenska armén kommer att ha en volym och en kvalitet som ligger strax under den i Frankrike och Storbritannien. Det innebär fortfarande att den svenska militära marinen t.ex. har fem ubåtar i Östersjön, att jämföra med Ryssland som kommer att förfoga över två.

Jag är rädd för att just oförmågan från regeringen och Centern att ta ett tillräckligt helhetsgrepp innebär att man kommer att komma igen om två tre fyra år och föreslå ett omtag och att vi återigen kommer att få se försvarsministern stå här och säga: Vi borde ha startat lite tidigare, och det här borde ha skett tidigare. Det vore bättre att lyssna på synpunkterna nu och förverkliga det som nu är nödvändigt i stället för att vänta och skjuta problemen framför sig.

Det finns en tydlig parallell med just bristen på lyssnande vid 1996 års försvarsbeslut. Då förordade bl.a. Miljöpartiet nedläggning av vissa förband. Först nu kommer man från regeringen och säger: Ja, det var rätt. Det här borde avvecklas.

Det finns också anledning att studera förslaget om vilka förband som ska avvecklas och huruvida det är rätt förband man föreslår. Är det de som är vettigast att avveckla först? Sparar det mest ekonomiska resurser? Motsvarar det som finns kvar bäst de framtida behoven?

Herr talman! Jag ifrågasätter om listan är den ultimata. Många människor har engagerat sig runtom i landet. De har studerat och granskat de ekonomiska argumenten och de försvarspolitiska behoven. Just på de ställen där det stått och vägt mellan två olika orter finns det anledning att kritiskt gå in och granska underlaget. Det gäller t.ex. valet mellan Norrtälje och Halmstad, Muskö och Karlskrona, Ängelholm och Ronneby och inte minst Sollefteå och Östersund.

Vi har här uppe på åhörarläktaren Maria Kindberg från Sollefteå som är en av de många människor som verkligen noggrant studerat underlaget och rest frågetecknen om huruvida det är ett ultimata förslag eller inte. Det finns anledning att under motionstiden återkomma till listan, som kanske inte är det bästa valet.

Jag skulle också vilja ta de få minuter jag har kvar av talartiden till att resa ett frågetecken inför Vänsterns ståndpunkt. Vi hör hur man talar om en fortsatt allmän värnplikt som något oerhört värdefullt. Jag har svårt att förstå värdet i att utbilda massvis med människor för någonting som inte längre behövs. Det är ett dåligt sätt att använda skattemedel på och det fyller inga försvarspolitiska behov. Att över huvud taget tala om allmän värnplikt när vi har nedåt 15 000 personer som utbildas tycker jag är hyckleri.

Jag har också svårt att förstå Vänsterns reservation till det budgetförslag som har lagts fram där man vill lägga på mer pengar för regementsverksamheten än vad t.ex. regeringen och Miljöpartiet vill. Man vill bibehålla en struktur som vi vet inte längre behövs. Det liknar lite grann populism.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Bordläggningsdebatt

Jag skulle också vilja invända mot moderaternas inlägg här. Jag tycker att moderaterna också i dag liksom tidigare representerar en gammaldags och otidsenlig syn på försvaret. Det kommer till uttryck, herr talman, när Henrik Landerholm talar om de försvarsfientliga partierna. Han gör då det traditionella misstaget att han sätter likhetstecken mellan försvar och militär. Det gör han trots att vi alla vet, inklusive Henrik Landerholm, att hoten mot Sverige inte längre är militära.

De försvarsåtgärder som behövs mot de nya hoten – IT-sabotage, sönderrostade atomubåtar, osv. – är inte militära. Försvaret handlar i dag inte längre på samma sätt som tidigare om militära medel. Därför blir det egentligen obegripligt när moderaterna talar om försvarsfientliga partier. Vi talar om vikten av ett nytt försvar som möter hoten. Det har ingenting med det militära att göra. Men moderaterna står fast vid en förlegad och otidsenlig syn på försvaret.

Jag tror att det finns anledning att återkomma under motionstiden för att se om det går att rätta till de brister som man kan skönja i förslaget till vilka förband som ska avvecklas. Jag ber att få återkomma till det senare.

Anf. 24 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Herr talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att vi har kvar en allmän värnplikt när det gäller att mönstra. Vi inser också att man inte kan ha alla dessa människor i ett försvar som har en helt ny omfattning och inriktning. Däremot finns det då ett stort antal personer som Försvarsmakten kan välja bland, så att det blir rätt person på rätt plats.

Med en frivillighet söker sig sådana som av tradition är kopplade till försvaret eller sådana som tycker om att jobba i försvaret. Det är kanske inte riktigt dem som vi vill ha. Vi tycker att det är viktigt att det finns en bredd. När vi var i Bosnien visade det sig att våra soldater hade en oerhört bred bas och breda kunskaper. Det tycker vi är viktigt inför framtiden. Därför värnar vi om värnplikten.

Jag förstår inte alls vad Ångström säger om att vi skulle ha stött fler förband. I budgeten har vi omfördelat inom materielanslaget till stöd för minröjningskapaciteten. Det tycker jag är mycket konsekvent med tanke på vad vi tidigare har gjort.

Anf. 25 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är ett faktum att allmänna värnplikts-arméer utgör det största hindret mot såväl militär nedrustning i världen som ominriktning av Försvarsmakten för att få en ökad flexibilitet.

Berit Jóhannesson ger nästan uttryck för att man ska försöka få tag i personer som inte vill delta i försvaret. Jag tror på raka motsatsen. Genom en frivillig värtjänst får man just de som känner ett starkt engagemang. Det finns ingen motsättning i att man bland dem väljer ut människor som är bäst lämpade att delta i det svenska försvaret och i svenska utlandsmissioner under FN-mandat.

När det gäller antalet förband pekade jag på att Vänsterpartiet i budgeten har föreslagit en omfördelning som innebär mer pengar till förbandsverksamheten än det förslag som regeringen har lagt fram och som Miljöpartiet står bakom – när det gäller just budgeten. Det är ett faktum.

Anf. 26 BERIT JÓHANNESSEN (v) replik:

Herr talman! Jag delar inte Lars Ångströms synpunkter på värnplikten. Det här kan vi stå och diskutera ganska länge. Men de erfarenheter som man har av en mer eller mindre yrkesarmé är inte särskilt goda. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi kan bevara den bredd som vi har i dag och som jag skulle vilja säga är svenskt försvars styrka.

Angående budgeten har vi faktiskt omfördelat inom materielanslaget till förmån för minröjning.

Anf. 27 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Detta innebär att Berit Jóhannesson och Vänsterpartiet inte anser att minröjning kan ske inom de verksamheter och anslag som tidigare har givits utan att det måste föras över mer pengar till bl.a. förbandsverksamheten för att minröjning ska kunna genomföras. Det är enligt mitt och Miljöpartiets sätt att se en fullständigt orimlig ståndpunkt. Självfallet måste försvaret kunna utföra de uppgifter som riksdagen och regeringen beslutar sig för att prioritera, t.ex. en ökad minröjningsverksamhet, inom den ram som finns, även inom en minskad ram. Därför framstår det som obegripligt att Vänsterpartiet har valt att föreslå mer pengar till förbandsverksamheten.

Anf. 28 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Så länge 85 % av totalförsvarsbudgeten handlar om militärt försvar förbehåller jag mig rätten att kalla såväl Vänstern som Miljöpartiet försvarsfientliga.

Vår syn på försvarspolitikens område är på intet sätt förlegad och otidsenlig, tvärtom. Det är mycket lätt att se att dagens värld kräver insatser med militära resurser. Det handlar om en långsiktig beredskap för att vi ska kunna försvara vårt eget land. Men det är inte en försvarsberedskap utformad på samma sätt som under det kalla kriget, där det akuta och för dagen iakttagbara hotet var det allena avgörande för försvarets utformning. Däremot har vi drivit på en debatt och diskussion kring nyttjande av militära medel i ett bredare perspektiv – i det här fallet tror jag t.o.m. att Lars Ångström är beredd att hålla med mig. På så sätt kommer man bort från att enbart se militära medel som något som handlar om ett nationellt försvar av Sverige och ser dem i stället som en naturlig del av hela den svenska säkerhetspolitiken. I en väv av olika samarbetsformer nyttjar vi i dag militära medel varje dag året runt i Europa i allmänhet och i närområdet i synnerhet.

Med Miljöpartiets politik minskar möjligheterna att nyttja dessa militära instrument för att man ska uppnå de humanitära och politiska mål som jag är övertygad om att jag och Lars Ångström delar.

Anf. 29 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! När Henrik Landerholm säger att dagens värld kräver militära resurser tycker jag att han återigen bekräftar en otidsenlig syn. Om det är någonting som vår omvärld visar är det vikten av att man utvecklar de förebyggande insatserna, det konfliktförebyggande arbetet. Det är den totala bristen på den inriktningen i EU och i FN:s arbete som leder till att olika konflikter blir väpnade och i förlängningen leder till krig.

Vi vet att det finns resurser när en konflikt väl har lett till krig. Då finns det departement, myndigheter och instanser som med självklarhet förestår insatser. Det är inte i det fallet vi behöver fler insatser. De behövs på det civila konfliktförebyggande området. Det är en modern syn på försvars- och säkerhetspolitik. Jag tycker att Henrik Landerholm bekräftar att man ännu inte har den synen inom Moderaterna.

Anf. 30 HENRIK LANDERHOLM (m) replik:

Herr talman! Lars Ångströms syn är ensidigt militärfientlig, och han vill undvika att använda militära medel även när det är nödvändigt. Den synen kan jag aldrig dela.

När det gäller preventiva åtgärder är självfallet även militära medel oftast bäst att använda i en situation där en kris eller konflikt inte har inträffat. Ett utmärkt exempel på det är den svenska insatsen i Makedonien. Så går det också att använda militära medel. Och också jag, som är en stark anhängare och har stor förståelse för betydelsen av dem, tycker självfallet att det är bättre att använda delar av försvaret utan att behöva avlossa ett enda skott än att behöva använda våld.

Som ordförande i försvarsutskottet har jag också som uppgift att vara ordningsman i klassen. Därför vill jag ta upp två faktauppgifter som Lars Ångström kom dragandes med, om man får uttrycka sig så.

Den första var att Sverige ligger på elfte plats när det gäller militära satsningar per capita. Men militära satsningar per capita är ett helt ointressant jämförelsetal. Om man tittar på vårt lands storlek och det territoriella försvar vi behöver. Landets befolkning kan enbart utgöra en grund för vad som är en rimlig andel av världssamfundets börda när det gäller militär krishantering.

Lars Ångströms påstående att Storbritannien och Frankrike har markstridskrafter jämförbara med våra är också felaktigt. Frankrike och Storbritannien har stående förband av en helt annan omfattning än vår, med den politik som regeringen och Centerpartiet nu föreslår, mycket lilla volym förrädsställda och hemförlovade stridskrafter som vi kommer att ha efter det försvarsbeslut som sannolikt kommer att fattas i mars.

Anf. 31 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Man kan gå in och mäta på i stort sett vilket sätt som helst. Det kan handla om de svenska militärutgifterna jämfört med omvärlden. Man kan jämföra med andra liknande stater som är neutrala. Hur man än väljer att mäta ligger Sverige i den absoluta världstoppen när det gäller satsningar på det militära. Henrik Landerholm kan välja vilket sätt som helst att räkna. Vi hamnar ändå på den övre delen av listan. Man kan gå in och jämföra flygvapen, mariner och antal ubåtar. Även då ser man att Sverige ligger högt upp.

Det är alltså långt från den bild som utmålas av att Sverige skulle ha nedrustat och inte ha någonting kvar. Tvärtom fortsätter Sveriges militära försvar att ligga i världstoppen när det gäller kvalitet och på flera ställen också kvantitet.

Herr talman! Jag tycker att Henrik Landerholm gör sig skyldig till en grov feltolkning och talar mot bättre vetande när han säger att Miljöpartiet inte accepterar militära medel någonstans. Det vet Henrik Lander-

holm mycket väl att Miljöpartiet gör när det gäller incidentberedskap och ett begränsat territorialförsvar men framförallt när det gäller att stå till FN:s förfogande och att delta i fredsfrämjande insatser. Henrik Landerholm vet mycket väl att det var Miljöpartiet som drev kravet på en ökad insats i Kosovo jämfört med den som regeringen föreslog. Det som Henrik Landerholm säger är alltså inte sant.

Däremot är det helt riktigt att vi behöver ett förebyggande arbete och behöver utveckla detta långt mer. Det är inte rätt när Henrik Landerholm säger att det bara är militära medel man kan använda sig av för att förebygga. Självklart är också insatserna före – civila, konfliktförebyggande insatser – viktiga att utveckla. Det är detta vi saknar, och det är någonting som Miljöpartiet skulle vilja utveckla mycket mer. Ju framgångsrikare vi är på det området, desto mindre blir behovet av katastrofinsatser från FN i efterhand när konflikten redan är ett faktum. Det minskar mänskligt lidande och är ekonomiskt billigare.

Anf. 32 RUNAR PATRIKSSON (fp):

Herr talman! Jag hade en replik till Lars Ångström, men jag kom för sent och avstår därför.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

4 § Personuppgiftslagens överföringsregler

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU7

Personuppgiftslagens överföringsregler (prop. 1999/2000:11).

Anf. 33 INGER RENÉ (m):

Herr talman! I dag är det tredje gången inom ett år som vi här i kamraren behandlar ett betänkande som handlar om PUL, personuppgiftslagen. När jag tittar tillbaka på våra debatter ser jag att några frågor går igenom allas våra anföranden.

Först och främst konstaterar vi alla att den tekniska utvecklingen går snabbare än vad de flesta av oss kunnat föreställa sig. Hur hisnande snabbt utvecklingen går på detta område har vi säkert alla våra privata exempel på. Jag är säkert inte ensam om att hemma ha en låda med datorer, telefoner och annat som är ganska nytt men ändå hopplöst föråldrat.

Ett annat exempel på den snabba utvecklingen är SOU 1997:39, Datalagskommitténs betänkande. Där står t.ex.: ”När datahanteringen blir något som ingår i vardagslivet kommer det att bli naturligt att motverka dess avarter.” För bara två och ett halvt år sedan skrev vi alltså: när datahanteringen blir något som ingår i vardagslivet.

Vi lever nu i ett samhälle och en värld som på detta område förändras med accelererande hastighet. Då kan vi inte ha den reglering av personuppgifter som dagens lagstiftning ger. Detta är det andra som går som en

Prot.

1999/2000:33

25 november

Bordläggningsdebatt

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

röd tråd genom debatten och diskussionen om PUL och datalagstiftningen.

Detta har vi vetat länge. Samma Datalagskommitté skrev i sitt betänkande att ”det är utsiktslöst att försöka reglera innehållet i ett otal databaser”. Man skrev också, för två och ett halvt år sedan: ”En sträng hanteringsmodell synes för närvarande dömd att misslyckas såtillvida att den inte kommer att respekteras och därmed dra ett löjets skimmer över lagstiftningen.”

Vi är där nu. Eller rättare sagt: Vi har varit där länge. Lagstiftningsmodellen drar ett löjets skimmer över PUL. Det är att beklaga att vi inte tidigare slagit in på en annan väg och valt att beivra missbruk i stället för att reglera hanteringen. Vi vet alla att lagen är omodern och i värsta fall förhindrar viktig utveckling. Därför borde vi komma överens om att sätta till alla ansträngningar för att i grunden förändra denna ålderdomliga lag – den är faktiskt ålderdomlig, trots sin ringa ålder.

I väntan på att vi skulle få en genomgripande förändring av dataskyddet gav riksdagen regeringen i våras i uppdrag att föreslå förändringar inom den nuvarande lagstiftningens ram. Enligt vårt förmenande är det förslag som vi nu ska ta ställning till så bra det kan vara under de omständigheter som gäller. Där har vi alltså inga invändningar, även om det finns de som betecknar förändringen som ett ”myrstep”. Jag har t.o.m. läst någonstans om ett ”pyttemyrstep”. Frågorna kommer säkert också att bli många när det t.ex. gäller vad ”harmlösa uppgifter” eller ”adekvat skyddsnivå” är.

Men som sagt: I dag går det enligt vårt förmenande inte att komma längre – men kanske framöver, också i det korta perspektivet. Därför uppmanar ett enhälligt utskott regeringen att inte förtrötts i sökandet efter möjligheter till mer missbruksinriktade regleringar. Vi förutsätter också, i utskottets förslag till beslut, att Mediegrundlagsutredningen inom sitt ansvarsområde analyserar de aspekter som är relaterade till personuppgiftslagen.

Med tanke på det elände som denna lag har skapat är det inte acceptabelt, enligt vår mening, att vänta på att det ska gå tre år eller att alla länder inom EU ska implementera direktivet innan man börjar arbetet med en ny lag. I dag har bara ungefär hälften av EU:s länder implementerat lagen. Detta beror kanske på att de andra länderna, de som inte har gjort det, insett de långtgående negativa konsekvenser som är förknippade med lagstiftningsmodellen.

Herr talman! Propositionen andas dessvärre ett stort mått av uppgivenhet när det gäller att förändra lagstiftningen. Regeringen fick ett sådant uppdrag av ett enligt utskott när vi senast behandlade frågan i våras. När jag för en månad sedan frågade statsrådet Britta Lejon vad som gjorts visade det sig dock att inte mycket hade hänt. Det duger inte! Vi menar att Sverige hade, och har, en stor chans och möjlighet att inom EU vara pådrivande för att åstadkomma en revidering av EG-direktivet. Vi menar att man under det svenska ordförandeskapet våren 2001 bör besluta om en revidering av EG-direktivet för att leva upp till målsättningen att göra Stockholm till Europas IT-huvudstad. Därför bör riksdagen ge regeringen i uppdrag att i EU-samarbetet ta initiativ till att ett arbete på ett modernt direktiv kommer till stånd. Detta ska ha sin utgångspunkt i missbruksmodellen.

Vi ställer oss alltså i stort sett bakom betänkandet men vill se en snabbare utveckling mot en ny och bättre lagstiftning. Genom att inte bromsa eller förhindra kommunikation mellan människor skapar vi frukt-samma möten – i rymden. Då ökar vi den mänskliga kreativiteten och sökandet efter och skapandet av ny kunskap. Därför är det så viktigt att få en ny datalag som inte hindrar utan möjliggör denna kommunikation.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 34 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Yttrandefriheten är en av vår svenska demokratis viktigaste hörnstenar. Utan rätten att ha åsikter, sprida dem och debattera blir demokratins institutioner inte mycket värda. Vi är med rätta stolta över att ha en gammal och långtgående yttrandefrihetsgrundlag. Jag vill att vi också fortsättningsvis ska kunna vara stolta över den.

På bara några få år har den tekniska utvecklingen rasat i väg på ett sätt som ingen tänkte sig för bara tio år sedan. Internet har skapat nya arenor för information, kunskaper och åsikter att spridas, oberoende av vad makthavare – både politiska makthavare och de som kontrollerar medierna – säger. Det finns i detta en stor demokratisk potential. Genom att skapa möjlighet för fler att torgföra sina åsikter och delta i en offentlig debatt kan vi stärka demokratin i vårt land. Detta är inte oproblematiskt; tvärtom finns det mängder med svåra avväganden som måste göras för att värna enskilda människors integritet och möjlighet att delta på lika villkor.

Personuppgiftslagen är dock, herr talman, fel väg att gå. Genom EU:s dataskyddsdirektiv och Sveriges nitiska implementering begränsar vi yttrandefriheten på Internet, vilket är fullständigt främmande för den svenska traditionen av yttrandefrihet. Detta är inget nytt. Centerpartiet och flera andra uppmärksammade det för ett år sedan och krävde förändringar. Visserligen har det nu kommit förslag till förändringar som är helt i rätt riktning, men fortfarande kommer begränsningar som vore fullständigt otänkbara i andra sammanhang att gälla för dem som försöker bilda opinion på Internet.

Genom de förändringar som föreslås görs numera undantag för ringa brott mot lagen. Men vad är ett ”ringa brott”? Rimligen måste det handla om okontroversiella påståenden, rena självklarheter, för att inte säga futiliteter. Det är naturligtvis välkommet att trivialiteter inte ska leda till åtal och straff, men det är inte trivialiteter som yttrandefriheten handlar om. Yttrandefriheten behövs inte för att säga självklara, godkända och politiskt korrekta saker. Den behövs för att värna människors rätt att ifrågasätta och våga kritisera. Den behövs för att skydda påståenden som är kontroversiella och kan väcka ilska, irritation och rent av såra människor djupt.

Med den breda uppslutning som finns bakom de omistliga värden som ligger i yttrande- och åsiktsfriheten är jag lite förvånad över det bristande intresset för personuppgiftslagen i dag. För ett år sedan var det inte svårt att lova vitt och brett att förändringar skulle komma. I dag låter utskottets majoritet sig nöja med förändringar på marginalen.

Det finns dock, herr talman, flera frågor som måste ställas i sammanhanget.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

För det första: Varför är majoriteten inte beredd att lyfta på skadeståndsregeln i § 48 för ringa brott? Är det rimligt att man för yttranden som inte kan leda till påföljder ska kunna kräva skadestånd? Vilken praktisk betydelse får detta för de människor som i dag tvekar att publicera namn på Internet? Med de formuleringar som nu kommer att gälla måste rimligen tolkningen bli att gränsen medvetet är satt lägre för att man ska kunna utdöma skadestånd. Kan man då verkligen tala om lättnader?

För det andra: I en fråga som är så viktig för hela vårt styrelseskick undrar jag varför man inte från utskottets sida är beredd att peka med hela handen och säga: Vi kommer att värna yttrandefriheten, också på Internet. I stället hänvisar man till att man inte vill föregripa Mediegrundlagsutredningen genom tilläggsdirektiv. Men ett sådant direktiv krävs, för tydlighetens skull, därför att enbart teknikanpassning av mediegrundlagarna är inte samma sak som att kräva att yttrandefriheten ska gälla alla, alltid och i alla medier.

För det tredje: Vilken är den egentliga motiveringen till att en paragraf i sekretesslagen som faktiskt kräver att myndigheter spekulerar i varför jag begär en handling inte kan anses stå i strid med den grundlagsfästa offentlighetsprincipen? Det må vara så att vi tidigare har haft motsvarande lagstiftning, men poängen är att den i så fall stod precis lika mycket i strid med offentlighetsprincipen då. Kan det verkligen vara ett argument för att tillåta inskränkningar av grundlagsfästa rättigheter att vi har gjort så tidigare?

Herr talman! Det kan säkert för många framstå som små och kanske detaljrika frågor som jag nu har lyft fram. Men så är det inte. Bakom detaljerna och teknikaliteterna ligger en viktig principdiskussion, en diskussion som borde föras ständigt, här och i andra sammanhang. Den handlar om hur vi håller demokratin levande, skapar större delaktighet i beslutsfattandet. När vi inte för den diskussionen, ser vi hur beslut faktiskt bidrar till att i stället skapa ett mer slutet samhälle och minskar öppenheten. Personuppgiftslagen är ett sådant exempel. Det må vara så att lagen bygger på direktiv från EU, men det gör inte lagen mindre dålig. Och valet mellan yttrandefrihet och att vara bäst på att göra bokstavstroga tolkningar av sådana direktiv borde vara självklart.

Herr talman! Avslutningsvis ställer jag mig bakom samtliga reservationer där Centern ingår. Men i det här fallet yrkar jag bifall till enbart reservation nr 5, då jag utgår från att andra partier kommer att yrka bifall till de övriga.

(forts. 6 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

5 § Frågestund

Frågestund

Anf. 35 TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas nu för riksdagens frågestund. Följande statsråd deltar i dagens frågestund: vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, justitieminister Laila Freivalds, statsrådet Ulrica Messing, statsrådet Ingegerd Wärnersson och finansminister Bosse Ringholm. Vice statsministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde i regeringen. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras respektive ansvarsområden. Välkomna!

Besöket i Sydafrika

Anf. 36 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till vice statsministern. För närvarande lär det befinna sig i storleksordningen 700 svenskar i Sydafrika för vad som skulle kunna betraktas som en större PR-kampanj, inriktad på att sälja Sverige. Man gör det genom tidningsannonser, genom TV-reklam, genom konserter osv. Vi har under en följd av dagar matats med pinsamheter som visar att en rad av dessa aktiviteter närmar sig fiaskonivå.

Min fråga till vice statsministern är: Hur mycket kommer PR-aktiviteterna att kosta? Hur stor del av dessa kostnader belastar biståndsanslaget? Och anser vice statsministern att användandet av medel är i enlighet med riktlinjerna för målen för biståndet till världens fattigaste?

Anf. 37 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det pågår ingen PR-satsning i Sydafrika just nu, utan det pågår en veckas intensiva aktiviteter som har med allt det breda biståndssamarbete som vi har tillsammans att göra. Det handlar om polissamarbete, kultursamarbete, forskningssamarbete, att starta småföretag i Sydafrika osv. Det är detta det handlar om, och det är för att manifesteras detta breda samarbete som vi har så många svenskar där nere.

Sedan har dessvärre allt detta överskuggats av att två konserter blev väldigt dåligt hanterade. Och det är misskött av arrangörerna. Det är uppenbara misstag begångna där. Det har vi alla anledning att rikta stark kritik mot. Hur detta har hanterats inom UD tittar vi nu på i en särskild utredning.

Det som den här verksamheten kostar är 25 miljoner kronor från biståndsanslaget. Det är det som regeringen har anvisat.

Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Av medieuppgifter har det framkommit att det tydligen är ytterligare medel som man har tvingats anslå för att kunna fortsätta de satsningar som man har gjort i samband med konserter och annat. Jag skulle då vilja få bekräftat ytterligare en gång till protokollet att det totalt sett handlar om 25 miljoner kronor som belastar biståndsanslaget – inget annat.

För några veckor sedan hade vi en skandal i Sverige när det visade sig att det av allt att döma har försvunnit pengar från EU-kontoret i Stockholm. Den höga representanten från EU:s revisionsrätt, den svenska ordföranden, som var här sade att den som är chef är ansvarig för både det som man vet och det som man inte vet om verksamheten.

I detta sammanhang är det regeringen som har lagt upp den här verksamheten genom sina olika myndigheter, och därmed måste det också vara regeringen som är ansvarig för de misslyckanden som har skett i samband med denna satsning. Delar vice statsministern den uppfattningen?

Anf. 39 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles självklart att regeringen har ansvar för hela denna Sydafrikasatsning, det breda partnerskapet som vi talar om här. När det gäller den del som diskuteras, och som är en liten del i denna satsning, nämligen konserterna, var det aldrig meningen att det skulle finnas någon offentlig finansiering över huvud taget, utan de skulle vara självfinansierande. Sedan har det genom arrangörsslarv uppkommit en situation där det mycket väl kan bli på det viset att staten måste ta på sig ytterligare kostnader i detta sammanhang. Staten har tvingats ställa en garanti till förfogande. Vi vet inte om den garantin måste utlösas. Det är än så länge inte staten utan en enskild UD-tjänsteman som har gjort det, eftersom det inte finns några beslut fattade. Men hurvida den garantin på 6 miljoner kronor måste utbetalas eller ej vet vi inte i dag. Det beror på hur konserterna går fortsättningsvis. Vad vi har sagt är att detta inte ska belasta biståndsanslaget.

Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Då kan vi konstatera att siffran 25 miljoner kronor som kommer att belasta biståndsanslaget är den som gäller, och sedan kan skattebetalarna tvingas att betala ytterligare en del.

Vi har förstått att en av statsministerns närmaste medarbetare, Lars Danielsson, har varit införstådd med processen, åtminstone under de senaste veckorna, men att han inte har larmat eller informerat statsministern i detta fall. Min uppfattning är då att statsministern är den som är ytterst ansvarig för Sveriges misslyckanden i dessa sammanhang.

Jag hoppas att vice statsministern här kan lova riksdagen att återkomma med en fullständig redovisning av regeringens göranden och låtanden i detta sammanhang.

Anf. 41 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Statsministern är inte konsertarrangör. Jag hoppas att vi kan vara överens om det. Sedan ska vi i grunden utreda detta, därför att när staten är med i en större satsning och det sker ett sådant här stort

misstag som i dessa konsertarrangemang, ska vi naturligtvis se vad det är för misstag som har blivit begångna. Det kommer naturligtvis också att ställas till riksdagens förfogande.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Besöket i Sydafrika

Frågestund

Anf. 42 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har också en fråga till vice statsministern som berör samma område. Det handlar om Sydafrikasatsningen. Vi i Centerpartiet deltar i denna resa av det skälet att vi tycker att det är så oerhört viktigt med ett så brett kontaktnät som möjligt i Sydafrika. Därför tyckte vi att det var mycket angeläget att vara med. Det gäller inte minst i fråga om demokratin och de politiska partierna. Därför tyckte vi att det var viktigt att vara med, och vi betalar vår resa själva.

Men när det gäller genomförandet har vi precis lika stor kritik som alla andra. Vi tycker alltså att det är helt obegripligt hur det har kunnat bli så här, eftersom UD uppenbarligen en hel månad har vetat om att detta inte fungerade. Trots det har man inte gjort någonting åt det, utan det har framställts som att detta ska fungera, att biljettintäkterna ska finansiera konserterna osv. Det vittnar ju om inkompetens. Det är ju inte på något sätt olagligt, men det gör ju att förtroendet sjunker. Jag undrar: Vad tänker vice statsministern göra åt denna sak?

Anf. 43 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Som jag sade har vi en internutredning som tittar på hur det hela har hanterats. Men att man inte har uppmärksammat frågan särskilt mycket i förväg berodde ju på att det aldrig var meningen att några statliga pengar skulle gå till denna del av arrangemanget. Det är så hela planeringen har varit. Att arrangörer sedan missköter sig och att de som fick uppdraget att hantera detta har misskött sig är någonting som vi naturligtvis måste ta till oss och titta på för att kunna undvika sådant framöver.

Anf. 44 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vet också att det inte var meningen. Men eftersom man på UD under en månad har känt till att detta inte sköttes på rätt sätt och hade mycket starka misstankar om att detta inte skulle fungera, är det mycket egendomligt att man inte gjorde någonting åt det. Kunskapen om kostnaderna fanns ju där, även om kunskaperna om de intäkter som skulle komma var osäkra. Och när det blev mer och mer uppenbart att detta inte skulle fungera borde man ju ha slagit larm och gjort någonting åt det innan för att undvika en sådan här situation.

Det handlar inte bara om att titta över just denna satsning. Förtroendet för andra projekt i Regeringskansliet minskar ju. Vilken genomgång tänker regeringen göra på t.ex. UD och i Regeringskansliet över huvudet taget för att undvika sådana här fadäser i framtiden? Det handlar ju faktiskt om förtroendet för demokratin. Jag tycker att det är väldigt allvarligt.

Anf. 45 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Som jag tidigare sade gör vi en ordentlig utredning av detta. Det gör vi framför allt därför att det här inte ska upprepas. Vi kan vara överens om att det skulle ha varit bra om man hade dragit ned på eller tagit bort den här delen i programmet när man kände att detta kanske inte riktigt klarar sig. Men sådant kan vi säga i efterhand – det är lätt att vara efterklok i den delen.

Skälet till att vi verkligen vill hantera detta snabbt och djupt på en gång är, vilket vi också är överens om här, att det är fråga om en bred satsning på partnerskap mellan Sydafrika och Sverige. Det är väldigt viktigt att det inte fläckas av tabben med konserterna. Det viktiga är att det andra får leva vidare, och det hoppas jag att det får göra i den samarbetskommission som vi nu har bildat och som vicepresidenten Jacob Zuma och jag kommer att leda.

Betygssystemet

Anf. 46 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Jag vill rikta en fråga till skolminister Wärnersson. Samtidigt som den nu gällande läroplanen infördes började ett nytt betygssystem att gälla. Vänsterpartiets inställning i frågan är troligen ganska välkänd. Vi anser att betygen som instrument inte bidrar till att utveckla vare sig arbetet i skolan eller den enskilde eleven.

Klart är ändå att betyg på en tregradig skala ska ges fr.o.m. årskurs 8. Men nu kommer bl.a. från Stockholmsområdet, vilket med tanke på den politiska ledningen där är föga överraskande, idéer om skriftliga omdömen till alla elever. Tanken att det behövs fler betyg i skolan, fler betygsteg och betyg i de tidiga årskurserna är en välkänd ståndpunkt som länge framförts från framför allt borgerligt håll.

Min fråga till skolminister Wärnersson, med anledning av vad jag påstår vara en utveckling mot mer betyg i skolan, blir således: Ser skolministern de föreslagna skriftliga omdömena som förenliga med nu gällande regler?

Anf. 47 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Nej, det gör jag inte. De regler som finns är, precis som Lennart Gustavsson har redovisat, att vi ska ha betyg fr.o.m. årskurs 8 och att vi ska ha utvecklingssamtal med jämbördiga parter – dvs. föräldrar, elever och lärare ska ha lika inflytande.

Vad jag sett av det som politikerna i Stockholm har föreslagit är ett förslag som verkar väldigt standardiserat och väldigt likt betyg. Enligt vad som är sagt ska det gälla fr.o.m. årskurs 1. Här kan jag definitivt inte säga att det stämmer med den nationella lagstiftning som vi har i dag.

Anf. 48 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det är bra att skolministern tydligt deklarerar vad som gäller. Jag ser ett tydligt hot i att en utveckling som innebär mer av betyg ännu mer kommer att styra in skolan på s.k. mätbara kunskaper och färdigheter. Fler och tidigare insatta betygssystem leder till ökad stress och till en ökad fokusering på mätbara detaljkunskaper och hämmar därmed

utvecklandet av ett kritiskt förhållningssätt och en helhetssyn på samhället. I det här sammanhanget ser jag också ett hot mot den värdegrundsdiskussion som ministern har initierat.

Min följdfråga blir: Kommer skolministern på något sätt, exempelvis via Skolverket, att initiera en översyn av och en tillsyn över de i Stockholm föreslagna åtgärderna?

Anf. 49 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Skolverket kommer att utöva tillsyn över de här föreslagna åtgärderna.

Det är synnerligen angeläget att föräldrar får raka besked från skolan om var deras barn befinner sig. Men minst lika viktigt är hur man sedan ska gå vidare. Ett betyg som bara säger att man kanske inte har nått målen eller att man har nått målen lämnar ju inte öppet för hur man går vidare. Vi vet i dag att det är där som skolan brister.

Vi har många prov och test och vi har betygen, men sedan gäller det också att just hitta den pedagogiska inriktningen för att kunna hjälpa elever, i synnerhet de elever som har ett större behov av stöd än andra. Detta är vårt främsta mål. Ofta handlar debatten här i kammaren om just de elever som inte har nått målen. För de eleverna hjälper det inte med fler betygssteg när inte ens det första betygssteget har nåtts.

Utbildningen på folkhögskolorna

Anf. 50 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Enligt uppgifter i Aktuellt i TV 1 i veckan bedrivs vid folkhögskolan i Österfärnebo en utbildning som bl.a. skulle innehålla utbildning i sabotage mot vägmaskiner och andra ting som är misshagliga för de miljöintresserade eleverna.

Det uppgavs också när det gäller syftena att man samarbetar med våldsförhållande grupper som nynazister – uppgifter som inte förnekades men som av representanter för de studerande ansågs vara ointressanta.

I samma program uppgav en representant för Folkbildningsrådet, som delar ut statligt stöd till folkhögskolorna, att man inte hade möjlighet att ingripa mot undervisningen men att man utgick från att folkhögskolorna följde svensk lag. Däremot sade representanten att man har anledning att tala med folkhögskolorna om den bedrivna sabotageutbildningen.

Mot den bakgrunden vill jag till statsrådet Wärnersson ställa frågan: Vilka åtgärder vidtar regeringen för att garantera att det inte bedrivs sabotageutbildning vid landets folkhögskolor?

Anf. 51 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Givetvis kan vi från regeringens sida inte acceptera att pengar delas ut till något som kan leda till en kriminell handling. Jag vet nu att Folkbildningsrådet har varit i kontakt med berörd folkhögskola. Från vår sida ser vi att där ska inga medel delas ut när det gäller dylik verksamhet.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Frågestund

Anf. 52 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Att bedriva utbildning i sabotage torde inte vara förenligt med svensk lag. Jag undrar vilka åtgärder regeringen vidtar för att garantera att den här folkhögskolan och andra folkhögskolor inte bryter mot svensk lag, alltså vad regeringen gör för att garantera att det inte sker utbildning i sabotageverksamhet.

Anf. 53 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är Folkbildningsrådet som i dag handhar fördelningen av medlen ut till folkhögskolorna. Givetvis ska vi från vår sida lita på att Folkbildningsrådet hanterar det här rätt. När situationer som denna uppstår ingriper vi och säger vår åsikt.

Samtidigt måste vi, tycker jag, hela tiden bygga det hela på att människor på ett demokratiskt sätt förvaltar den möjlighet de har att bedriva olika former av studier. När missbruk inträder, som det har gjort i det här fallet, ingriper vi. När det gäller att lagstiftningsmässigt komma åt dylik verksamhet har vi redan klart tagit avstånd, men att inskränka möjligheten att driva studier vid folkhögskolor är något som jag i dag inte ser någon anledning att göra.

Anf. 54 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Det innebär alltså att regeringen inte kan garantera att utbildning i sabotage förhindras.

Anf. 55 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Ofta möts vi politiker av ordet garantera. Det ordet använder jag mig faktiskt aldrig av, för människor är människor. Det är väldigt lätt att säga: Jag garanterar att allting ska bli på ett visst sätt. Det gör inte jag. Däremot ska jag på alla sätt efterleva de lagar som finns och se till att de följs. Om så inte sker tänker vi ingripa.

Medel för miljöbrottsutredningar

Anf. 56 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieminister Laila Freivalds.

Särskilda pengar för att utreda miljöbrott har avsatts i budgeten för åklagare och polis. Åklagarmyndigheten har redan organiserat sig och tillsatt miljöåklagare. Hela organisationen är färdig att tas i bruk. Polismyndigheten däremot har inte gjort några som helst ansträngningar för de speciella pengar som är avsatta.

Kommer justitieministern att i det kommande regleringsbrevet särskilt peka på denna omständighet?

Anf. 57 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag kan inte erinra mig exakt hur vi formulerar oss i regleringsbrevet. Men miljöbrotten är ett av de prioriterade områdena, så i någon form kommer frågan att vara berörd i regleringsbrevet; det är jag övertygad om.

Det är naturligtvis angeläget att myndigheterna, som har fått en särskild lagstiftning och särskilda medel – det skapas också förutsättningar

för att utbilda personal – också omhändertar detta uppdrag på ett sådant sätt att vi får ett bättre agerande mot de miljöbrott som begås.

Anf. 58 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Då kan jag räkna med att det kommer att återrapporteras hur de här speciella pengarna har använts när det gäller polismyndigheten.

Anf. 59 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Myndigheterna har ju alltid en skyldighet att i sina årsredovisningar återföra till regeringen och till riksdagen information om hur man har genomfört de uppdrag man har från statsmakterna.

Finansmarknaden

Anf. 60 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern.

Det finns en undersökning som har refererats i en del affärstidningar och som visar att börskursen, satt i relation till vinst eller eget kapital, ligger betydligt högre, 30 % eller mer, i Stockholmsområdet, alltså Stockholmsbaserade företag, jämfört med Västsverige och Skåne. De som har analyserat det här förklarar det naturligtvis delvis med branschstrukturen men delvis också med det enkla faktumet att en stor del av finansmarknadens aktörer är koncentrerade i Stockholm. Där träffar man varandra på olika klubbar och seminarier, känner företagsledningarna. Det är en irrationell faktor som helt enkelt beror på att man är kompis till varandra här i Stockholm, alla de stora maktavarna.

Med anledning av det här skulle jag vilja ställa en fråga till finansministern. Det har gjorts vissa insatser från statens sida för att decentralisera finansmarknaden – jag tänker t.ex. på Sjätte AP-fonden. Vad planerar finansministern för ytterligare åtgärder för att se till att de kunskaper som finns på andra håll i landet verkligen tas till vara genom att sprida finanskapitalet bättre över landet?

Anf. 61 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den finansmarknad vi har består ju av både privata och offentliga aktörer. Och när det gäller de offentliga aktörerna är det riktigt som Johan Lönnroth säger, att vi har god erfarenhet av att ha Sjätte AP-fonden placerad i Göteborg. Vi står inför att nästa år göra en större omorganisation av AP-fondssystemet i samband med det nya pensionssystemets införande. Då är självfallet Göteborg också ett intressant ställe att fundera på när man genomför den nya organisationen. Men det är en öppen fråga som vi diskuterar, och vi ska naturligtvis ta vara på de goda erfarenheter vi har av verksamheten i Göteborg hittills.

Anf. 62 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag tolkar det här svaret som positivt, och jag skulle också vilja passa på att fråga finansministern om han är villig att vara lite mera aktiv i den debatt som nu pågår t.ex. i anslutning till att vissa företagsledningar flyttar till London. Det är nämligen samma faktor som

Prot.
1999/2000:33
25 november

Frågestund

tydiligen är på spel där. Det handlar inte om rationella framtidsanalyser, utan det handlar helt enkelt om att det är så jättekul för de allra högsta herrarna i storfinansen att träffa varandra på alla möjliga roliga evenemang. Det är det som är den högst irrationella förklaringen till att en del av de här storgubbarna placerar sig i London. Jag tror att det skulle vara välgörande om finansministern aktiverade sig lite mera och gick till motattack mot det eländiga förtalet av det svenska företagsklimatet.

Anf. 63 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan försäkra Johan Lönnroth om att när staten diskuterar placering av olika finansiella enheter i fortsättningen är det i allra högsta grad de rationella skälen som är avgörande, inte de mer udda skälen som angavs här. Vi har naturligtvis anledning, när vi diskuterar AP-fondssystemet i fortsättningen, att, som jag sade, ta till vara den goda erfarenhet som finns från Sjätte AP-fonden i Göteborg hittills. Vi är mycket öppna för den diskussionen. Vi får se under nästa år när vi kommer till en sluthantering av de här frågorna var vi landar.

FN-frågorna

Anf. 64 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsministern.

Ländernas beroende av varandra blir allt starkare, och vi känner alltmer för att värna mänskliga rättigheter i olika länder. Samtidigt brottas FN med stora ekonomiska problem. Ett viktigt skäl för det är att Förenta staterna underlåtit att betala sin andel av kostnaderna till FN. Då känns det desto angelägnare att Europas länder är väldigt aktiva. Sverige har ju tillhört dem som stått i främsta ledet när det gäller att stödja FN, och jag vill fråga: Vilken roll kommer FN-frågorna att spela när Sverige är ordförande i EU 2001?

Anf. 65 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är självklart – mot den bakgrund som Inger Lundberg tar upp här – att FN-frågor alltid spelat en stor roll i svensk utrikespolitik. Också som EU-medlem har vi hävdad den linjen, och det har inte varit svårt då EU-länderna har en väldigt positiv syn på FN och vill modernisera, förbättra och effektivisera FN. Därför kommer vi naturligtvis att använda ordförandeskapet till just att stärka FN. Det gäller mänskliga rättigheter, konfliktförebyggande verksamhet, kampen mot massförstörelsevapen, landminor, lätta vapen osv., men det gäller också att se till att FN fungerar väl i de stora konferenser som kommer att ligga under ordförandeskapsåret. Det kommer att vara ett barntoppmöte, en viktig konferens om utvecklingsfinansiering och en annan världskonferens om hållbar utveckling, alltså miljö. Alla de här frågorna kommer att vara väldigt intressanta för oss att driva på och driva hårt såsom ordförande för EU under första halvåret 2001.

Anf. 66 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Det känns bra att vice statsministern så tydligt markerar att Sverige kommer att vara aktivt när det gäller FN-frågorna. Men det jag vill betona speciellt är de allmänna förutsättningarna för FN:s arbete.

Den amerikanska debatten har ju lett till att FN de facto måste skära ned sin verksamhet, trots att man under Kofi Annan har genomfört mycket stora effektiviseringsåtgärder och skulle kunna vara betydligt mera aktivt. Det vore angeläget att Sverige drev på så att Europas stater gemensamt kan arbeta för att FN ska få rimliga möjligheter att jobba framöver.

Anf. 67 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det lovar jag att vi ska göra. Och det här ska inte minst ske i EU:s dialog med Förenta staterna, därför att väldigt mycket av FN:s betalningssvårigheter i dag ju grundar sig på att det land som skulle bidra mest till FN släpar efter så kraftigt i tidigare betalningar och betalar precis så mycket att man inte förlorar rösträtten. Det innebär att man egentligen släpar efter flera år, och det är helt otillständigt. Det är en kritik som vi framfört bilateralt, men det gör också hela EU i förhållande till USA. Vi ska hela tiden stimulera USA till att komma fram till en inställning att man är en normal medlem av FN, dvs. betalar sin medlemsavgift.

Besöket i Sydafrika

Anf. 68 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Enligt uppgifter i Expressen är statsministerns middag i kväll sponsrad. Är det så? Min fråga ställs till vice statsministern.

Anf. 69 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag har inte gått in i de detaljerna. Det är inte helt ovanligt i Sydafrika att det är på det sättet. Det är möjligt att det är sant; jag vet inte.

Anf. 70 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Tycker vice statsministern i så fall att det är lämpligt att någon annan ordnar en bulvanmiddag där statsministern står som värd men maten finansieras av någon annan?

Jag har ytterligare en fråga: Vi moderater har år efter år motionerat om hur amatörmässigt den svenska främjandeverksamheten skötts och krävt en utredning om hur främjandeverksamheten ska utformas på ett lika effektivt sätt som bland konkurrentländerna. Är vice statsministern nu benägen att gå med på att vi utreder hur främjandet ska kunna göras bättre?

Anf. 71 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror förvisso att vi alltid kan ha ett bättre Sverige-främjande. Den erfarenhet vi skaffat oss just i Sydafrika gäller väl mer generellt. Jag vet inte vilken utredning specifikt som avses här, och jag kan inte bedöma om det behövs någon sådan specifik utredning, men allmänt är det väl bra om man skärper sig på det här området.

Denna middag: Jag vet som sagt inte. Den officiella delen av den, som vänder sig till det officiella Sydafrika, är naturligtvis inte sponsrad av någon. Det kan finnas delar i det där man bjuder in vissa personer i vissa grupper som kanske på ett eller annat sätt får finansiering för det av något speciellt företag. Det är så ibland i det internationella umgänget, men jag känner inte till det här speciella fallet.

Anf. 72 BERTIL PERSSON (m):

Fru talman! Tycker vice statsministern att det är lämpligt att man låter andra bjuda på statsministerns representation även i enklare sammanhang?

Anf. 73 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror inte att det går att yttra sig så enkelt om det. Det händer faktiskt ganska ofta att det är vissa delar som på något sätt betalas av näringslivet, även det som vi äter.

Betygens likvärdighet

Anf. 74 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till skolministern angående elevernas rätt till stöd.

I den svenska skolan har eleverna rätt till stöd om de inte kommer upp till godkänd nivå. I det arbetet är det viktigt att utvärderingsinstrumenten – betygen och de nationella proven – fungerar.

Regeringen har gett Skolverket ett uppdrag att undersöka betygens likvärdighet, och det uppskattar jag att regeringen har gjort.

Jag ställde en fråga till skolministern under en debatt för några veckor sedan om det ingick i uppdraget att jämföra betygen med resultaten på test och nationella prov. Hon sade då att hon skulle återkomma till frågan.

Min fråga blir alltså: Kommer det att göras en genomgående jämförelse mellan betygen och resultaten på nationella prov och andra test? Om inte, anser ministern att det är viktigt att en sådan genomförs?

Anf. 75 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det ligger inte direkt i uppdraget. Däremot har Skolverket gett ut rapporten SAMBA där man har undersökt förhållandet mellan resurser och resultat när det gäller elever som inte klarar de mål som är uppsatta. Vad innebär det med förstärkta ekonomiska resurser? Vad betyder föräldrars utbildning? Vad innebär det med kön? Vad innebär det vilken skola man har gått i?

Där har man kunnat se att dessa kriterier till 40 % påverkar elevernas resultat. Resterande 60 % som påverkar resultatet ligger i skolledning, lärarattityder och pedagogisk inriktning.

Men svaret på Ulf Nilssons första fråga är att det inte ligger direkt i uppdraget.

Anf. 76 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! En anledning till min fråga var att det gjordes en vetenskaplig undersökning i Stockholm för några veckor sedan. Den visade att väldigt många av de elever som har godkänt i svenska i årskurs 9 i verkligheten har kunskaper som ligger långt under godkänd nivå. Därför kan jag inte riktigt förstå varför inte skolministern håller med mig om att det som en första uppgift är väldigt angeläget att ta reda på om betygen faktiskt innehåller det som de ska innehålla. Genom att ljuga och sätta betyget Godkänd stjäl man ju rätten till stöd från de elever som inte har tillräckliga kunskaper.

Anf. 77 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! I uppdraget ligger ju att granska likvärdigheten, och då går man givetvis igenom själva innehållet i betygen och enligt vilka kriterier bedömningen sker, så där är vi helt överens.

I nästa uppdrag till Kvalitetsgranskningsnämnden ligger dessutom att man ska titta på hur kommunerna hanterar övergången mellan de olika stadierna. Det har visat sig i ett antal kommuner att de betyg som har satts i grundskolan inte stämmer med de testresultat som har presterats på gymnasiet. Därför ber vi Kvalitetsgranskningsnämnden att se på just kontinuiteten och de bedömningar som sker i grundskolan och gymnasiet.

Jag tror att Ulf Nilsson och jag egentligen är helt överens om att vi nu på olika sätt verkligen kommer att ta tag i den här frågan som är så viktig för att eleverna ska kunna känna trygghet inför bedömningen av deras kunskaper.

Ersättning för kränkning

Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till justitieminister Laila Freivalds.

Högsta domstolen slog i måndags fast att en polisman i tjänst måste tåla att bli spottad i ansiktet. Detta är stötande.

HD slår fast hovrättens dom om undanröjande av det skadestånd som tingsrätten tilldömt en polisman i Skövde. Motiveringen var att poliser måste tåla ett visst mått av kränkning.

Att bli spottad i ansiktet ter sig dock mer som en djup kränkning än att det skulle vara fråga om ett visst mått av kränkning. Detta kan inte vara acceptabelt.

I förlängningen innebär kränkning av polisman i tjänst även kränkning av samhället, varför Högsta domstolens beslut framstår som djupt olyckligt. Domen ökar inte precis respekten för lag och ordning. Jag vill därför ställa två frågor.

För det första: Anser justitieministern att det rör sig om ett visst mått av kränkning när en polisman i tjänst blir spottad i ansiktet, eller är det fråga om en djupt kränkande handling?

För det andra: Föranleder den nämnda HD-domen justitieministern att vidta någon speciell åtgärd för att få en ändring till stånd när det gäller rättskipning vid den här typen av kränkingsfall?

Anf. 79 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det pågår ett lagstiftningsarbete som rör ideell skada, alltså bl.a. ersättning för kränkning. Det kommer en proposition i vår. Under det arbetets gång har naturligtvis de som arbetar med uppdraget tagit hänsyn till hur den hittillsvarande tillämpningen av lagstiftningen har fungerat.

Anf. 80 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Det som justitieministern nu svarade är sådant som vi känner till sedan tidigare. Min fråga var om det fanns anledning att vidta någon speciell åtgärd med anledning av den speciella HD-domen.

Anf. 81 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! De speciella åtgärder som regeringen kan vidta när den reagerar på rättstillämpningen är att lagstifta. Det kommer en proposition i vår.

Besöket i Sydafrika

Anf. 82 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till vice statsministern. Jag har en fråga som en del här redan har tagit upp, nämligen Sydafrikaresan, men det gäller JAS och sammankopplingen med svenska intressen av att sälja vapen till Sydafrika.

Redan i februari skrev man på UD i en promemoria att det kunde bli problem med statsministerns resa om inte JAS-projektet skyddades på, eftersom de ideella organisationerna kunde sammankoppla statsministerns resa och JAS-satsningen.

JAS-projektet är ännu inte underskrivet. I går sade statsministern att det är föremål för slutförhandling. Är det inte så att statsministerns resa är ämnad just för att man ska fullfölja JAS-projektet? Har det inte varit en sammankoppling redan från begynnelsen av resan utan att man har velat visa på det?

Anf. 83 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Svaret är nej.

Anf. 84 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Då undrar jag varför man har gjort denna enorma satsning där många av dem som ska delta i motköpen är med på resan. Satsningen bygger naturligtvis mycket på att man ska kamma hem JAS-affären.

Om det nu blir klart med förhandlingen – som jag uppfattade att statsministern deltar i, eftersom han är på plats – kommer då statsministern att skriva under köpeavtalet?

Anf. 85 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Statsministern deltar inte i någon förhandling. Det är det sydafrikanska försvaret som förhandlar med de företag som är involverade i processen.

Vi hoppas att förhandlingarna ska leda till ett resultat. För Sydafrika är det intressant därför att motköpen är så stora och viktiga. I går fick vi höra bl.a. om väldigt stora motköp från Volvos sida. Detta betyder väldigt mycket för sysselsättningen i Sydafrika, och affären är därför av väldigt stort intresse för landet.

Anf. 86 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Det är ju precis det som kyrkorna i Sydafrika kritiserar, att man säljer vapen mot löfte om motköp och andra satsningar. Sydafrikas budget när det gäller försvaret ökar ju väsentligt i och med denna satsning, samtidigt som man har problem med de sociala satsningarna i Sydafrika.

Anf. 87 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Sydafrika är nuförtiden ett demokratiskt samhälle med en regering som är demokratiskt tillsatt och ett parlament som beslutar i sådana här frågor. De har beslutat att de behöver ett försvar som också ska ha viss beväpning vad gäller flyg. Det är upp till dem att prioritera sina olika utgifter.

Skatten för utländska experter

Anf. 88 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern.

Regeringen har ju aviserat förslag om sänkt skatt för utländska experter. Samtidigt deltar Sverige aktivt i EU när det gäller uppförandekoden för företagsbeskattning. Det innebär att regeringen ställer sig bakom principen att likabehandling i skattehänseende ska gälla för inhemska och utländska företag.

Min fråga är då: Hur kommer det sig att regeringen går i motsatt riktning när det gäller beskattning av enskilda individer?

Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag ser inget motsatsförhållande i det. Vi arbetar i EU för att ta bort den skadliga konkurrensen mellan företagen. Vi vill självfallet se till att det blir en likabehandling när det gäller skatter för företag och individer, så att de olika EU-länderna kan få en bra utveckling utan skadlig skattekonkurrens.

På hemmaplan arbetar vi i allra högsta grad för att hitta ett skattesystem som är neutralt och som också innebär likabehandling.

Anf. 90 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Finansministern, men om regeringen arbetar för likabehandling när det gäller företag och individer, hur kan det då komma sig att man vill införa en regel som innebär att det inte blir en likabehandling

av svenska och utländska experter? Tvärtom innebär ju förslaget en sär-
lösning.

Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Nej, det är definitivt ingen särlösning, och det är ett system som flera har, som Danmark och Holland för att ta näraliggande exempel. Det är snarare så att Sverige genom att införa ett sådant system skulle få samma möjligheter som andra länder har i Europa.

Finland och Sverige arbetar för närvarande tillsammans i EU-sammanhang för att få möjligheten att under en kortare tid använda sig av utländsk expertis som kan verka i exempelvis svenska företag. Detta är något som förekommer i flera länder i Europa och som vi tycker är rimligt att också vi får tillfälle att utnyttja.

Bidrag till integrationsprojekt

Anf. 92 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till idrottsminister Ulrica Messing. Den handlar om pengar till föreningar som arbetar med integration.

Många föreningar som arbetar med barn och ungdomar har med glädje sett fram emot projektet Lokal idrottsutveckling. Jag tror att det handlar om 60 miljoner kronor av Allmänna arvsfondens pengar som skulle komma väl till pass, inte minst för idrottsföreningar som arbetar med integration.

Nu visar det sig att verkligheten blir en annan än vad man hade tänkt sig. Vad jag förstår är pengarna villkorade och kan i dag endast ges till föreningar som bedriver sin verksamhet i projektför.

Då undrar jag vad idrottsministern avser att göra för att integrationspengarna ska komma redan befintlig verksamhet till del.

Anf. 93 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! De 60 miljoner kronor som vi har avsatt från Allmänna arvsfonden är pengar som ska användas för att stötta nya sätt att arbeta, nya former för att se till att idrotten och andra barn- och ungdomsorganisationer blir en mötesplats för kvinnor och män, för killar och tjejer och för barn och ungdomar med olika etniska bakgrunder. Det är till nya verksamheter som behöver extra stöd för att utvecklas som de 60 miljoner kronorna ska användas.

Å andra sidan ger regeringen årligen ungefär en halv miljard till den samlade idrottsrörelsen och de 67 specialförbunden. I deras verksamhet ska det som en självklar del ingå att vända sig till barn och ungdomar med olika etniska bakgrunder och från olika socialgrupper. Det utgår jag från att de gör utan att de få mer betalt för det.

Anf. 94 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Jag tackar för det svaret.

Jag har inget emot nya projekt. Det kan väl vara bra med nya projekt. Men jag tycker att det är viktigt att också redan fungerande långsiktiga verksamheter kan få del av dessa pengar, att de inte glöms bort i det här sammanhanget.

Jag undrar om inte idrottsministern ändå tycker att det finns en risk för att man alltför mycket satsar på kortsiktiga projekt och tappar den ordinarie långsiktiga verksamheten, när man ser att det finns sådana här pengar inom räckhåll.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Frågestund

Anf. 95 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Avsikten är att bidraget ska gå till projekt i ett inledningsskede, då de behöver extra stöd och hjälp för att komma i gång och för att kanske knyta lite extra resurser till sig i form av vuxna. Men fortsättningen och förlängningen av projekten måste bli att de ska in i den ordinarie verksamheten. Då är det inte säkert att det måste kosta mer pengar att bedriva den. Det kanske kräver lite nya insikter eller nya sätt att organisera sig och arbeta, men projekten ska bli en kontinuerlig verksamhet. Det är min ambition. Därför har vi försökt att stödja det lokala föreningslivet mer än vad vi gjorde tidigare genom att överskottet från värdeautomaterna går direkt till det lokala aktivitetsstödet, alltså till föreningarna och till barn- och ungdomsverksamheten.

Droger

Anf. 96 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till justitieminister Laila Freivalds.

Tingsrätten i Göteborg kommer nästa fredag, den 3 december, att behandla ett ärende där en person som innehaft 22 liter GHB kommer att dömas. Det är ett domslut som många ser fram emot, inte minst polisen.

Men vad är då GHB? Jo, det är ett syntetiskt preparat som ökar frigörelsen av tillväxthormoner. Personer som använder GHB tappar kontrollen över sitt handlande. De blir aggressiva. Vid överdos blir personen medvetlös, andningsreflexerna slås ut och han eller hon kvävs. Minst 2–4 dödsfall känner man till, men det är förmodligen många fler.

GHB klassas i dag som ett läkemedel och lyder därför inte under dopningslagen. Förhoppningsvis kommer domen i Göteborg att leda till att GHB klassas som ett dopningsmedel.

Preparatet tillverkas av ett lösningsmedel som heter GBL och innehåller kaustiksoda och vatten. Det används för att ta bort klotter. Nu har man börjat dricka GBL, för den egna kroppen kan omvandla det till GHB.

Är justitieministern redo att arbeta för att nu klassa GBL som en hälsofarlig vara?

Anf. 97 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag vet att Socialdepartementet med intresse följer bl.a. målet i Göteborgs tingsrätt och är berett att dra de slutsatser som behövs när det gäller lagstiftningsåtgärder.

Anf. 98 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! Jag befarar att man stannar vid det. Jag tycker att det här är en så allvarlig fråga. Låt oss därför inte dra den i långbänk, så att det blir samma hantering av GBL som av GHB.

Låt oss vara lika aktiva i Sverige som man varit i Norge. Där lyckades man på tre månader att klassa det som ett narkotiskt dopningspreparat.

Jag hoppas att justitieministern kommer att göra vad som står i hennes makt för att försöka göra något åt detta som en hälsofarlig vara.

Anf. 99 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att Socialdepartementet inte har för avsikt att dra detta i någon långbänk. Men det är ju en lagstiftning som hör hemma i det departementet, och jag är övertygad om att man inser betydelsen av frågan och vidtar de åtgärder som behövs.

Moms på rånat belopp

Anf. 100 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till finansministern.

Jag talade häromdagen med en bokhandlare. Han berättade att för 15 år sedan blev den bokhandel där han arbetade och var verksam direktör rånad. Rånbeloppet var någon dryg miljon, tror jag. Följden blev att krav på att erlægga skatt på rånbytet förelåg från statsmakternas sida. Inte nog med det, utan företaget skulle också betala moms på rånbeloppet.

Nu vet jag att skattekravet har bortfallit, delvis på moderat tillskyndan för några år sedan. Men kvarstår gör att företag som blir rånade måste betala moms på rånbeloppet.

Tycker finansministern att det är rimligt? Om icke, vad avser han att vidta för åtgärder?

Anf. 101 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Jag kan självfallet inte uttala mig i det enskilda fallet. Det handlar ju om den finansiering och den skattesituation som företaget har. Om det finns särskilda omständigheter som motiverar det, får man göra en prövning i de enskilda fallen.

Om jag förstod det rätt är det här ett gammalt fall, och jag vet inte om det har hanterats på något särskilt sätt med tanke på att det är så pass gammalt.

Anf. 102 HENRIK S JÄRREL (m):

Fru talman! Det måste väl ändå betraktas som lite stötande för den allmänna rättskänslan om man ska tvingas erlægga omsättningsskatt på ett belopp som företaget för det första har blivit berövat och för det andra inte är garanterat att återvinna. Därför vore det intressant att höra om finansministern har någon principiell synpunkt på problemställningen.

Anf. 103 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Den lagstiftning som vi har när det gäller skatter för företag är naturligtvis generell. Om det sedan finns särskilda omständigheter, som i det här fallet ett rån, får man naturligtvis väga in det i den skattelagstiftning som vi har. Jag kan inte uttala mig generellt om det här, för det beror naturligtvis mycket på den enskilda situationen. Jag utgår från att skattemyndigheterna hanterar den här typen av händelser.

Anf. 104 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Fru talman! Jag vill rikta en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Det är en uppföljning av den fråga som statsrådet fick tidigare om USA:s skuld till Förenta nationerna. Det är inte bara så att USA av dessa 1,6 miljarder dollar endast tänker betala 900 miljoner dollar. Det är också så att det här är villkorat på en mängd olika sätt. Bl.a. gäller det att man ska avskriva resterande skuld och att USA:s insatser ska minska från ca 31 % till 25 %. När det gäller de särskilda FN-uppdragen ska det bli en minskning från ca 31 % till 25 % och när det gäller det andra från 25 % till 21 %. Dessutom vill man inta en väldigt restriktiv hållning när det gäller familjeplanering, bl.a. aborter. Vidare vill man frysa kostnadsläget och inte tillåta några kostnadsökningar de närmaste åren.

Jag skulle vilja veta: Vilken hållning kommer regeringen att inta till de här villkoren som USA har ställt för att betala en del av sin skuld till FN?

Anf. 105 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Principiellt är den svenska regeringens inställning att inget land har rätt att ställa villkor för sin medlemsavgift. Den ska man betala såsom det är föreskrivet för var och en av oss.

Anf. 106 BRITT-MARIE DANESTIG (v):

Fru talman! Det låter ju betryggande. Då kanske jag kan få ställa en följdfråga. Nu är det ju så att FN i det här fallet är väldigt ekonomiskt beroende av USA. Då undrar jag om den svenska regeringen kommer att försöka verka för att FN kommer att bli mindre beroende av *en* stat, i det här fallet USA.

Anf. 107 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Detta har faktiskt legat i det projekt som vi har drivit under en längre tid för att effektivisera och modernisera FN. Vi går USA till mötes på det sättet att det inte är bra för FN att man är så beroende av USA:s bidrag. Men då ska vi alltså ta den diskussionen utifrån FN:s situation och inte därför att kongressen i USA ställer villkor för att betala sitt normala bidrag.

Skadestånd till brottsoffer

Anf. 108 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Jag skulle vilja spinna vidare på den fråga som ställdes till Laila Freivalds förut angående brottsoffers möjlighet att få ersättning. Jag undrar om möjligheterna för brottsoffer i processer om rättegångskostnader för kränkaren. I det här aktuella fallet måste brottsoffret betala rättegångskostnaden även för den som kränkte. Är det något på gång när det gäller det?

Anf. 109 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Ja, vi har ett lagstiftningsarbete på gång. Jag tror faktiskt att vi kommer med förslag redan före nyår gällande det här med tvistemål i fråga om ett skadestånd. Det är i den situationen det kan bli så att brottsoffret som förlorar i högre rätt får betala motpartens kostnader. De stötande fallen måste vi naturligtvis undvika. Därför gör vi en ändring i lagen.

Anf. 110 BERIT ADOLFSSON (m):

Fru talman! Ja, det är tacksamt att så sker. Men när det gäller det här speciella fallet, om vi nu ska prata principiellt, är det så att när det går till Högsta domstolen finns det ingen möjlighet att överklaga och förlänga målet. Så den här personen som får betala rättegångskostnaderna har ingen möjlighet att få hjälp med detta nu. Det får vänta tills lagstiftningen är färdig.

Anf. 111 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Vi har ingen möjlighet att lagstifta retroaktivt. Det här gäller naturligtvis framtida fall.

Fredsfrämjande insatser

Anf. 112 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Många av världens fattiga länder lider av flera saker. Först och främst lider de av att de är fattiga. Men inte sällan drabbas de också av grymma krig. Jag skulle vilja ställa en fråga om detta till förra utrikes- och biståndsministern. De länder jag tänker på ligger inte minst nere i Afrika, dess centrala och västra del. Det gäller Rwanda, Kongo-Kinsahsa och Kongo-Brazzaville. Där har man lidit väldigt mycket. Man upplever kanske inte precis att världen och FN har vänt ryggen till, men man upplever att det här har fallit i glömska.

Min fråga är om regeringen är beredd att göra särskilda fredsfrämjande insatser i dessa områden, och också hjälpa dem att säkra de inkomster de är berättigade till från sina naturtillgångar. Tidigare kolonialstater och andra intressenter roffar åt sig merparten.

Anf. 113 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag håller med Elver Jonsson om att de länder som nu nämndes har rätt i sin känsla av att omvärlden inte har brytt sig om dem på det sätt som de förtjänar. När omvärlden väl har brytt sig om dem har det ofta varit för att se till att ta del av deras naturrikedomar. Det har inte varit för ländernas egen utveckling utan för att det gagnar de kolonialländer som har funnits där. Därför har också omvärlden, tycker jag, ett ansvar och en skyldighet i förhållande till de här ländernas befolkning.

Det är dock väldigt svårt, det här att göra förändringar i ägandesystem. Det är ju vad det handlar om, detta med råvarornas hantering. Där emot ska vi naturligtvis göra allt vi kan för att förebygga de förödande konflikterna mellan olika grupper i de här länderna och så långt det går stödja med bistånds- och utvecklingsinsatser. Det gör ju Sverige också, framför allt genom FN och enskilda organisationer.

Anf. 114 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tog upp frågan eftersom vi hade den här debatten också på Nordiska rådet. Utrikesministern gjorde i stort sett samma deklamationer som vice statsministern gör. Jag uppskattar att det finns en tydlighet när det gäller attityd och åsikt.

Vice statsministern säger att det här är svårt. Det är det säkert. Sedan glider hon vidare förbi denna analys genom att säga att vi ska göra vad vi kan för att hjälpa till med fredsfrämjande insatser. Jag tror att vi skulle behöva visa större glöd, både från Sverige och från oss i den rika och privilegierade världen över huvud taget. Jag skulle uppskatta om Lena Hjelm-Wallén här ändå, med tanke på det hon själv styrker, skulle kunna säga att vi i den rika delen av världen faktiskt har misskött frågan i den meningen att vi inte har ansträngt oss tillräckligt. Jag tror att det skulle vara välgörande. Det skulle också uppmuntra andra länder som har samma intresse som Sverige att göra särskilda insatser i de kanske svåraste områdena ute i världen just nu.

Anf. 115 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det vi kan göra är huvudsakligen tre saker. Vi kan via bistånd hjälpa till med landets egen utveckling. Det är hjälp till självhjälp. Vi kan politiskt se till att vi förebygger konflikter och försöker medla när det blir konflikter. Det är ofta i FN-sammanhang man gör det. Vi kan också se till att handelsmönstren blir bättre, att det blir mer av frihandel. Jag tror att det var det som Elver Jonsson särskilt menade. Sverige är ju frihandelsvänligt. När det finns monopol och annat som är negativt för u-länderna är det något som vi vill bekämpa. Låt oss komma tillbaka till en mer konkret diskussion om det. Finns det konkreta åtgärder som vi skulle kunna vidta är det klart att vi vill vara med om att göra det.

Teckenspråket

Anf. 116 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill också ställa en fråga till vice statsministern. För elva år sedan, alltså 1988, antog EU-parlamentet en resolution om att de dåvarande medlemsländerna skulle anta de dövas teckenspråk som officiellt erkänt språk. För ett år sedan, den 18 november 1998, antog EU-parlamentet ännu en gång en resolution i den här frågan där det konstaterades att endast fyra av de 15 medlemsländerna har gjort detta officiella godkännande.

I den senare resolutionen påtalas en rad svårigheter för döva och hörselskadade. Bl.a. gäller det brist på teckenspråkstolkare. Det finns sju olika system för texttelefon. Oftast finns det ingen tolkning av TV-program osv.

Såvitt jag vet har Sverige ännu inte följt EU-parlamentets resolution. Anser ministern att Sverige ska erkänna teckenspråket som officiellt språk?

Anf. 117 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är en för mig lite för stor fråga att svara ja eller nej på. Jag kan inte riktigt överblicka konsekvenserna om jag skulle säga ja.

Allmänt sett är det lätt att säga att vi naturligtvis bör göra mer för dem som är döva eller hörselskadade, så att de kan komma till sin rätt i alla de sammanhang de finns med i. Det är en självklarhet. Om vi ska gå den vägen att vi erkänner just detta beslut eller om det kan ske på något annat sätt kan jag inte uttala mig om.

Anf. 118 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag vill bara ställa en följdfråga till ministern. Är ministern beredd att starta ett arbete i den riktning som innebär ett erkännande?

Anf. 119 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Den typ av frågor som har med funktionshinder att göra är någonting som vi ständigt diskuterar med handikapporganisationerna. Det är inte så att vi börjar från noll. Vi har faktiskt gjort en hel del i det svenska samhället, men mycket mera behöver göras. Vi behöver inte starta ett arbete, men vi behöver kanske effektivisera det vi redan håller på med.

Anf. 120 TALMANNEN:

Detta blev det sista inlägget i denna veckas frågestund, som nu är avslutad. Jag tackar regeringens och kammarens företrädare för er medverkan.

6 § (forts. från 4 §) Personuppgiftslagens överföringsregler (forts. KU7)

Anf. 121 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Folkpartiet ställer sig i princip bakom de förändringar som föreslås av regeringen i propositionen när det gäller personuppgiftslagen, men vi anser att detta bara är ett första litet steg – kanske ett litet myrsteg – mot övergången till ett mer modernt regelverk, där den s.k. hanteringsmodellen ersätts av en missbruksmodell.

Folkpartiet har redan från början haft stora invändningar mot PUL i dess nuvarande form. Vi förespråkade att de bestämmelser som avser samtycke vid namns nämnande borde avskaffas. Folkpartiet anser att datoriserad och annan behandling av personuppgifter bör jämföras. Datorer används numera i så vidsträckt omfattning att ett förbud att meddela åsikter och tankar med hjälp av datorer i praktiken blir nära nog jämförbart med ett totalt förbud att meddela åsikter och tankar. Det är därför inte rimligt att yttrandefriheten ska inskränkas mer när datorer används.

Tvärtom anser Folkpartiet att datorer, speciellt genom Internet, har medfört en vidgad möjlighet för fler människor att utnyttja sin yttrandefrihet. Detta är något som bör skyddas, anser vi i Folkpartiet, och inte hindras genom någon speciallagstiftning för Internet.

Folkpartiet är inte främmande för att de speciella förhållanden som gäller Internet kan medföra behov av speciell lagstiftning. Men så långt som möjligt ska man sträva efter att samma regler ska gälla för yttrande-

friheten på Internet som i andra medier. Speciell lagstiftning rörande yttrandefriheten på Internet ska bara komma till om man efter utredning av de speciella förhållandena kommer fram till att en sådan lagstiftning kan vara nödvändig när det gäller Internet. Det kan t.ex. gälla hur man ska förhindra spridande av virus och skydda anonymiteten. Det är väldigt viktigt att komma ihåg att PUL inte har tillkommit genom någon utredning av yttrandefrihetsproblem på Internet, och därför ska man inte tillämpa PUL på ett område som lagen inte är konstruerad för.

Jag konstaterar att begreppet harmlösa uppgifter, som hittills har använts i debatten, inte finns med i regeringens förslag rörande överföring av personuppgifter till tredje land. I stället framhålls i lagförslagets § 33 kravet på en adekvat nivå för skyddet av personuppgifter. Detta är i överensstämmelse med EG-direktivets bestämmelser. Tolkningen av begreppet harmlösa uppgifter skapar oklarheter. Vad som för en utomstående förefaller vara harmlöst kan för den berörda tvärtom vara harmfult. Men även den nya lydelsen av paragrafen kan skapa problem.

Lagrådet har också ifrågasatt om den föreslagna förändringen av paragrafen får den avsedda effekten, för den är avhängig inte bara av lagar utan också av tillämpning och praxis. Detta kan också skapa oklarheter hos dem som vill publicera uppgifter på Internet.

Även om vi inte anser att detta är en perfekt lösning tycker vi ändå att den föreslagna lagparagrafen får vara acceptabel.

Folkpartiet vidhåller sitt redan tidigare framförda krav på att PUL i de delar som avser samtycke vid namns nämnande avskaffas. Vi har tidigare ifrågasatt om PUL inte går längre än vad direktivet anger. Denna uppfattning har stöd också bl.a. från finska regeringstjänstemän. I Datainspektionens rapport till regeringen, som heter *Personuppgifter på Internet*, kan man läsa följande när det gäller § 33: "Förbudet är mera absolut utformat än direktivets bestämmelser." Sverige har alltså varit lite överambitiöst.

Enligt en uppgift i TCO-tidningen – nr 1 1999 – framhåller chefen för den tyska motsvarigheten till Datainspektionen Joachim Jacob att det skulle vara "helt främmande att förbjuda namn på Internet. Detta strider mot yttrandefriheten."

Enligt Folkpartiets uppfattning måste regeringen skyndsamt göra en översyn av PUL i syfte att noga analysera om lagen har inneburit en mer långtgående begränsning än vad direktivet anger. I detta arbete bör andra länders genomförande av direktivet noga studeras.

Det finns i detta sammanhang en mycket privilegierad grupp. Det är nämligen de som ägnar sig åt journalistisk, litterär och konstnärlig verksamhet. De skyddas av § 7 i PUL och slipper alltså tillämpa PUL fullt ut. Jag skulle vilja säga att de slipper tillämpa allt som egentligen är väsentligt i PUL. Det råder i dag stor osäkerhet om vilka som ingår i denna gynnade personkrets, som åker i sin alldeles egen gräddfil. Bedömningen av denna personkrets kan göras så vid att PUL:s räckvidd kraftigt inskränks, och det vore till förmån för yttrandefriheten. Det tycker vi liberaler vore bra. Låt alla som vill komma till tals i olika medier färdas i denna gräddfil!

Den personliga integriteten är självklart viktig. EU har liksom Folkpartiet kraftigt betonat rätten för varje individ att slippa schavottera med känsliga och privata uppgifter. I PUL finns förbud mot behandling av

Prot.
1999/2000:33
25 november

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

känsliga personuppgifter som ras, politiska åsikter och liknande. Men detta gäller alltså inte den nämnda privilegierade gruppen. För den gäller bara bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

En annorlunda och mer långtgående lösning, fru talman, vore att skilja på dataregister och Internetkommunikation och då se Internet inte som behandling av datauppgifter utan som ett massmedium. Så är det i Tyskland, där man tillämpar ett system med ansvarig utgivare också för Internettidningar.

För oss i Folkpartiet är det viktigt att den teknikberoende integritetslagstiftning som bör ersätta PUL behandlar alla lika, oavsett vilken personkrets de tillhör. Yttrandefriheten är en rättighet som ska tillkomma varje människa fullt ut. Varje människas integritet ska värnas, oavsett vem som skriver. Allvarligare övergrepp, av vem som än begår dem, ska angripas enligt sedvanliga straffbestämmelser, och skadestånd ska tilldömas för förtal.

Nu föreslår regeringen i propositionen att ringa överträdelser av PUL:s straffbestämmelser ska avkriminaliseras. Detta tillstyrker vi. Men strafffriheten får inte avsedd effekt om inte även rätten till skadestånd enligt § 48 tas bort. Annars kan ju skadeståndet innebära ett väl så starkt straff. Det är fullt tillräckligt att skadestånd vid ringa brott mot PUL kan utgå enligt andra lagar, t.ex. om det handlar om ärekränkning och förtal. Sekretesslagen kan också gälla i den mån dessa lagar är tillämpliga. Det är nämligen lagar som inte gör skillnad mellan Internet och andra medier för kommunikation.

Fru talman! I backspegeln kan konstateras att EU tyvärr antagit ett mycket olyckligt direktiv som satte i gång arbetet med PUL. Sverige är ju skyldigt att implementera de direktiv som kommer från EU, men detta direktiv berör fundamentala frågor där svensk grundlag står emot Europarätten. Folkpartiet anser att Sverige inte bör böja sig för EU när det gäller grundlagsskyddad yttrande- och informationsfrihet.

Om EU mot förmodan skulle beivra den nya svenska PUL i EG-domstolen ser vi det enbart som en fördel att EG-domstolen prövar om direktivet om personuppgiftsskydd verkligen är förenligt med yttrande- och informationsfriheten. Traditionella yttrandefrihetsprinciper får inte sättas åsido, även om det skulle innebära att Sverige inte till fullo följer direktivets text.

Som jag sade tidigare anser Folkpartiet att de föreslagna förändringarna visserligen är ett steg i rätt riktning, men att det nu är hög tid att ta ett helhetsgrepp på hur personuppgifter ska behandlas i ett modernt mediasamhälle.

Konstitutionsutskottet har vid sin behandling av PUL efterlyst en mer teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten. Detta uppdrag har nu givits till Mediegrundlagsutredningen. Inom ramen för utredningens uppdrag bör den, anser vi i Folkpartiet, uppmärksamma PUL och komma med förslag när det gäller de fortsatta förändringarna i syfte att stärka yttrande- och informationsfriheten också för nya, moderna medier. Detta, menar vi, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla folkpartireservationer, men jag nöjer mig nu med att yrka bifall till reservationerna 3 och 4.

Anf. 122 PER LAGER (mp):

Fru talman! Det blåste väldigt kraftigt omkring den här frågan för ett år sedan. Vi var många som fick e-postlådorna fulla med förfrågningar om ifall våra namn fick användas. Det såg ut som en allmän kalabalik kring vad som egentligen gällde och inte gällde.

Nu blev det inte så illa som man kunde befara. Själva lagstiftningen har ju vad jag vet inte resulterat i några anmälningar vad gäller överträdelser – i alla fall inte några som har uppmärksammats eller lett till åtal. Rätta mig gärna om jag har fel på den här punkten, den som vet.

Internetverksamheten har utvecklats i en rasande fart sedan dess. Den formen av kommunikation och informationsspridning har blivit tillgänglig för alltfler människor. Utvecklingen accelererar på detta område, och lagstiftningen hamnar på något sätt i fjärran. Jag har för övrigt inte fått en enda förfrågan om mitt namns användande på över ett halvår. Det verkar som ingen bryr sig om detta längre.

Därför är det oerhört viktigt att det föräldrade synsätt som lagstiftningen och dess bakomliggande EU-direktiv ger uttryck för snabbt revideras och får ett innehåll som motsvarar vad som sker i verkligheten.

Propositionens förslag om att mjuka upp och lite halvhjärtat godta överföringen av personuppgifter till tredje land som har en adekvat skyddsnivå låter krystat, tycker jag. Regeringen medger också att offentliggörandet av personuppgifter på Internet blixtnsnabbt kan nås av hundratals miljoner människor i alla världens länder – givetvis också sådana som helt saknar skyddsregler för hur personuppgifter behandlas. Därför säger man i propositionen att det ofta kan anses finnas adekvat skyddsnivå i ett tredje land trots en total avsaknad av skyddsregler helt enkelt därför att något skydd inte är nödvändigt eller inte skulle ha någon reell effekt.

Detta lite märkliga påstående utvecklas vidare. Jag läser fortsättningsvis:

Det som i EG-direktivet kallas adekvat skyddsnivå är alltså enligt regeringen något annat än de regler som kan gälla i ett tredje land, nämligen ett uttryck för att omständigheterna kring överföringen sammantagna ska vara sådana att personuppgifterna har tillräckligt skydd. Det kan alltså enligt regeringens uppfattning mycket väl finnas situationer där det inte finns några skyddsregler alls i det tredje landet, men skyddsnivån ändå är adekvat.

Förstå det, den som kan! Jag kan det inte.

Lagrådet, som i och för sig inte motsätter sig ändringarna av personuppgiftslagen, ifrågasätter just hållbarheten i regeringens resonemang om tolkningen av EG-direktivet.

Regeringen har i propositionen också föreslagit att ringa fall av överträdelse av personuppgiftslagens straffbestämmelse ska undantas från det straffbara området. Gärningar som betecknas som ringa ska alltså inte leda till straff.

Regeringen menar också att den föreslagna avkriminaliseringen inte påverkar det skadeståndsrättsliga ansvaret. Lagrådet å sin sida menar att själva tveksamheten om i vad mån skadestånd kan utgå vid överträdelser som föreslås bli straffria faktiskt kan motverka syftet med avkriminaliseringen. Regeringen anser ändå att förslaget om avkriminalisering innebär att lagstiftningen närmar sig en missbruksinriktad regleringsmodell.

Prot.

1999/2000:33

25 november

---

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

Vi får väl hoppas att det är regeringen, och inte Lagrådet, som har rätt i det här fallet.

Fru talman! Miljöpartiets åsikt är att regeringen snarast ska utarbeta ett förslag till en revidering av hela EG-direktivet mot en mer missbruksinriktad regleringsmodell. Vi är väldigt många här i kammaren som tydligen är överens om just den modellen. Regeringen bör också ta initiativ i EU-samarbetet för att så fort det går få till stånd en förändring. Samtidigt måste regeringen lägga fram ett förslag till en genomgripande förändring av den svenska personuppgiftslagen med inriktning mot den s.k. missbruksmodellen.

I detta sammanhang, fru talman, är det väldigt viktigt för oss att offentlighetsprincipen och tryck- och yttrandefriheten har en avgörande betydelse i bedömningarna.

Fru talman! Utskottet gör i det här betänkandet samma bedömningar som det gjorde i våras, och kommer till samma slutsatser. Bl.a. sägs det att det är av vikt att regeringen med kraft verkar för en revidering av direktivet och att en översyn av personuppgiftslagen *borde* komma till stånd för att inom EG-direktivets ram åstadkomma en förändring med sikte på missbruk.

Det låter rätt så bra, men enligt Miljöpartiet är detta en alltför avvaktande och försiktig hållning. Kraven på regeringen måste vara mer distinkta vad gäller att snabbt få i gång ett arbete med den nödvändiga förändringen av både direktivet och själva personuppgiftslagen.

Med anledning av detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 3.

Anf. 123 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Fru talman! För tids vinnande ska jag hoppa över de inledande preludierna, men kanske något rekapitulera det som sades inledningsvis i debatten. Det var Inger René som påminde kammaren om att det nu är tredje gången sedan personuppgiftslagen antogs av riksdagen våren 1998 som kammaren debatterar lagstiftningen.

Regeringen föreslår att personuppgiftslagens bestämmelse om förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land ändras. Vidare föreslår regeringen att ringa fall av överträdelser av lagens straffbestämmelse ska undantas från det straffbara området.

Fru talman! Jag yrkar redan inledningsvis bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet. I betänkandet finns fem reservationer, och jag yrkar härmed också avslag på dem.

Utskottet är enigt i ett litet tillkännagivande till regeringen med anledning av motion K328 som handlar om nummerpresentation vid telefonsamtal till myndigheter. Utskottet har tidigare i ett betänkande behandlat en motion med liknande lydelse. Nu kommer vi tillbaka. I det här tillkännagivandet överlåter utskottet till regeringen att i något lämpligt sammanhang överväga hur anonymiteten ska kunna upprätthållas för enskilda som kontaktar myndigheter per telefon utan att den enskilde själv ska vara den som tar ansvar för att anonymiteten upprätthålls.

Alltsedan, och för all del även före, personuppgiftslagens ikraftträdande har debatten och kritiken framför allt kommit att gälla överföringsförbudet till tredje land. Nu föreslås en uppmjukning av förbudet i 33 § personuppgiftslagen. Vi är alla överens om att det är ett steg i rätt rikt-

ning. Sedan kan vi diskutera hur stort det steget är. Det är i alla fall ett betydelsefullt steg. Det betyder att överföringar av t.ex. elektronisk post, Internet och andra internationella kommunikationsnät blir tillåtna om behandlingen i sig görs enligt personuppgiftslagens övriga regler.

I EG-direktivet finns bestämmelser om överföring till tredje land. Det handlar om att skyddsnivån i tredje land ska bedömas utifrån flera kriterier. Ett offentliggörande av personuppgifter på Internet innebär, precis som Per Lager talade om nyss, att de också förs över till länder som helt saknar skyddsregler för hur personuppgifter får behandlas.

Fru talman! Direktivets överföringsregler är snåriga. Per Lager har läst dem och sagt att han inte begriper dem. Det finns andra som också har pekat på detta. Frågan är alltså hur man uppfattar det som benämns adekvat skyddsnivå. Det som förvillar kan vara att begreppet används i två betydelser, den första som en beskrivning av situationen generellt i ett land eller en delstat och den andra som en beskrivning avseende en enskild överföring. Datalagskommittén på sin tid uppfattade och tolkade begreppet enligt den första betydelsen. Så kom den också att gälla i personuppgiftslagen. Vi vet också att det ledde till Internetproblematiken.

Regeringen föreslår nu en ändring av lagen som innebär en tolkning även enligt den andra betydelsen. Regeringen har funnit att det är möjligt med en mer flexibel tolkning av det här direktivet. Lagrådet har i sak inte någon erinran mot det, men pekar på att det finns en osäkerhet rörande regeringens tolkning.

Fru talman! Då är vi inne på nästa stora fråga i ärendet om personuppgiftslagen. Regeringens förslag är en reglering av missbrukskaraktär. Det är en reglering av det slag som vi från alla partier har uttalat oss för och begärt att regeringen ska arbeta för. I reservationer i KU:s betänkande krävs mer missbruksmodell och fortare.

Jag tror att det är på sin plats att reflektera något lite omkring det. Det som kännetecknar en missbruksmodell är just svårigheten att på förhand avgöra vad som är tillåtet eller inte. Den medaljens baksida är just av det slaget att man med säkerhet inte vet förrän i efterhand. IT-kommissionens IT-rättsliga observatorium har arbetat för att försöka finna en utformning av en missbruksmodell. Den har också beskrivit problemet med missbruksregleringen ungefär så som jag gjorde nyss.

I övrigt när det gäller frågan om hur en renodlad missbruksmodell skulle kunna se ut, finns det inte någon som har kunnat visa hur en sådan lag skulle kunna se ut. Min fråga är om det finns någonstans i världen. Jag vet inte det. Lagregleringar med inslag av missbrukskaraktär finns, men är det någon som har sett ett heltäckande förslag? Det var någon som berättade för mig att Schweiz i sin konstitution har stiftat lag enligt missbruksmodell, men att själva tillämpningen inte skiljer sig så mycket från en hanteringsreglering med missbruksinslag, dvs. ungefär det som vi är inne på.

Det är inte lätt som en plätt att utforma en skyddslagstiftning som skyddar den personliga integriteten och samtidigt tillåter det som vi alla är ivriga anhängare av, nämligen användning av informationstekniken.

Fru talman! Jag vill också kort kommentera den reservation som gäller skadeståndsbestämmelsen. Åsa Torstensson kritiserade den i sitt anförande.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

Regeringens förslag innebär att ringa överträdelse av personuppgiftslagens bestämmelser inte ska leda till straff. Det har ingen i utskottet några invändningar emot. Men reservationen vänder sig emot att skadeståndsbestämmelsen finns kvar.

Utskottsmajoriteten anser att regeringens ställningstagande är riktigt. Det är en grundläggande rättsprincip, som också kommer att gälla i det här fallet, att om en enskild orsakar skada eller kränkning ska det finnas möjlighet till upprättelse och ersättning. Av allmänna principer följer också att det är den enskilde som ska visa skadan, och sambandet mellan gärning och skada ska vara klarlagt. Det är domstolarna som får bedöma det enskilda fallet på samma sätt som de gör när det gäller kränkningar som döms ut i andra sammanhang, t.ex. misshandel. EG-direktivet är också tydligt i kravet på det skaderättsliga ansvaret. Redan i dag har också skadeståndsbestämmelsen en uppmjukning i form av jämningsmöjligheter.

Fru talman! Till sist vill jag ta upp det fortsatta arbetet som regeringen beskriver på s. 19 i propositionen under rubriken Framtida åtgärder för att underlätta användningen av informationsteknik. Arbetet fortsätter med att undersöka alternativa lagstiftningsmetoder. Regeringen kommer att överväga ytterligare inslag av missbruksreglering. Man kommer att arbeta för förändringar inom direktivet som kan leda till mindre byråkratiska regler.

Det här är bra. Det är i enlighet med vad KU och riksdagen tidigare också har uttalat sig för. Riksdagen har också uttalat sig för att regeringen ska arbeta för en revidering, modernisering och förändring av EG-direktivet. Vi tycker inte att det är världens bästa.

Regeringen beskriver också hur det arbetet nu ingår i processen. I strategin ingår att Sverige i EU-sammanhang redovisar de svenska erfarenheterna och problemen med direktivet. Man arbetar för att öka insikten och förståelsen för det svenska synsättet bland medlemsländerna och hos kommissionen.

Sverige har tillsammans med Österrike och Storbritannien initierat en seminarierie där man utbyter erfarenheter av tillämpning och tolkning. Det första mötet hölls i Stockholm den 24 september. Medlemsländerna Danmark, Finland, Nederländerna, Storbritannien, Sverige, Tyskland och Österrike deltog. Kommissionen var också på plats. Nästa möte hålls i Wien den 17 december.

Vad jag har inhämtat från det första mötet var det mycket framgångsrikt. Intresset för det kommande seminariearbetet ökar också bland medlemsländerna.

Datainspektionen har i uppdrag att regelbundet rapportera till regeringen hur tillämpningen av personuppgiftslagen fungerar i praktiken. Regeringen gör ett omfattande, grundläggande förberedelsearbete och kommer naturligtvis att nyttja möjligheten att driva frågan under det svenska ordförandeskapet.

Kommissionens avsikt – och det är fästslaget – är att hösten år 2001 göra en utvärdering av direktivet och dess genomförande. Regeringen och utskottsmajoriteten gör bedömningen att det är i det sammanhanget som revideringsarbetet och moderniseringen kan få ett ordentligt genomslag.

Det låter väldigt käckt, men det är nog dessvärre inte en konstruktiv framgångsväg att göra det som man säger i reservationerna, dvs. att regeringen omedelbart inom EU ska ta initiativ till att få fram ett modernt direktiv. Även tidigare talare sade i dag att det skulle ske omgående. Mycket talar nämligen för att Sverige nu skulle stå ganska ensamt om ett sådant krav.

Många medlemsländer är ännu inte klara med sitt genomförande. Det finns länder som inte delar Sveriges kritik och som inte förstår vad vi bråkar om. Några länder har haft en debatt där ännu strängare regler förordas och menar att teknikutvecklingen har fått för stort utrymme på bekostnad av människors rätt till integritetsskydd. Den diskussionen har funnits i Danmark, Frankrike och Tyskland.

Regeringen arbetar målmedvetet och konstruktivt med sikte på att finna en hållbar modell för framtiden. Där ingår också – och vi är alla överens om att det nu krävs – en revidering av direktivet. Det är definitivt ingen uppgivenhet i regeringens fortsatta strategi, som Inger René talade om – tvärtom. Det är målmedvetet och konstruktivt, och framför allt är det realistiskt.

Anf. 124 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Det här är inte lätt som en plätt, sade Barbro Hietala Nordlund. Det kan jag väl i och för sig hålla med om, även om jag tycker att jag nu ser en mycket klar linje för hur Sverige kan gå vidare. Det var det jag redovisade i mitt anförande, så jag är förhoppningsfull när det gäller att hitta en bra modell.

Jag kan nämna något som jag läste i ett meddelande från Europeiska kommissionen häromdagen. I EU har man ännu inte själv för sina egna institutioner och organ tagit fram en motsvarighet till personuppgiftslagen. Det är lite anmärkningsvärt med tanke på att EU hade så bråttom att få ut direktiven. Men om vi går i bräschens kanske vi kan få EU att anta vår modell.

För mig är det väsentligt att man tillämpar uppgifter på Internet – det jag egentligen vill kalla databastidningar eller webbtidningar – som i andra massmedier. Det gör man t.ex. i Tyskland. Där har man ett system med ansvarig utgivare, och det tycker jag är någonting som Sverige skulle kunna ta fasta på i det fortsatta arbetet.

Jag vill också ta upp det som Barbro Hietala Nordlund nämnde när det gällde skadestandsfrågan. Jag delar den uppfattning som Centern har. Centern och Folkpartiet har en gemensam reservation. Vi baserar våra synpunkter också på det som har påpekats från Lagrådet, nämligen att för den som ska tillämpa lagen är det inte bara bra om det är strafffrihet. Blir man utsatt för risken att behöva betala skadestånd är det ju ett lika stort straff. Det är ett väsentligt straff att man får betala skadestånd till någon. Det skapar naturligtvis, precis som Lagrådet påpekar, stor osäkerhet hos den som vill gå ut med uppgifter. Det är det bakomliggande skälet till att vi tycker att skadeståndet ska tas bort. Blir man grovt förtalad får man naturligtvis använda sig av förtalslagstiftning och liknande.

Anf. 125 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Först till diskussionen om strafffrihet och funderingarna om effekten i förslaget. Skadestandsbestämmelsen är ju inte unik. Vi har

flera lagstiftningar i vårt land som är utformade på det sättet. Vad gäller verkningsgraden kommer det inte att handla om harmlösa uppgifter, som vi har pratat om ibland. Det handlar om när den enskilde verkligen känner sig kränkt eller har lidit skada. Varför ska det här området undantas? Vi måste ju vara överens om att en felaktig behandling av personuppgifter kan vara kränkande för den enskilde. Det kan också medföra specifika problem där man har lidit skada.

I vilka andra fall i vår lagstiftning ska den som har orsakat en skada eller kränkning slippa att ta ansvar för det? Det tycker jag att Helena Bargholtz kan svara på.

Anf. 126 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Det ska jag gärna svara på. Om man har åstadkommit en allvarlig kränkning ska man självfallet ådömas skadestånd. Men i det här fallet handlar det om att regeringen föreslår att ringa överträdelse av PUL:s straffbestämmelser ska avkriminaliseras, men i gengäld kopplas det till en skadeståndsmöjlighet. Det är det jag vänder mig emot. För den enskilde känns det i praktiken naturligtvis som om man inte har gjort någon avkriminalisering. Det är en invändning jag har.

Även om jag vet att det kanske inte precis faller inom de små förändringar som ligger inom propositionen vill jag ändå ta upp 7 §, den s.k. gräddfilen, och svårigheterna att tillämpa den. Fru talman, jag undrar om Barbro Hietala Nordlund har några funderingar om hur det i praktiken ska tillämpas, för det är ju ett akut problem.

Anf. 127 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Återigen till den första frågan om skadeståndsansättning. Faktum är, Helena Bargholtz, att det i direktivet alldeles tydligt anges att det ska finnas en sådan sanktion. Och eftersom vi än så länge är bundna av direktivet är det naturligtvis regeringens ståndpunkt att detta ska vara kvar.

Beträffande gräddfilen är den heller inte i sig unik. Yttrandefrihet för medier finns ju i grundlagen. Det finns också som en lösning i personuppgiftslagen.

Jag tror och hoppas att i det fortsatta arbetet kommer praxis och erfarenhet från övriga länder och småningom även rättspraxis – för det finns ju egentligen inte heller någon ordentlig sådan – att falla ut, och då kommer diskussionen om det som vi i Sverige kallar gräddfil att återkomma till oss. Den är det många människor som irriterar sig på. Men när personuppgiftslagen kom till stånd var det ändå många som såg den som en lösning på ett oerhört komplicerat problem som handlade om vår grundlag.

Anf. 128 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Jag skulle också vilja få ett förtydligande från Barbro Hietala Nordlund med anledning av 48 § och begreppet ringa brott. Det vore bra om Barbro Hietala Nordlund kunde utveckla svaret ytterligare mot bakgrund av det tidigare svaret, just med tanke på frågan om det är rimligt att man för yttranden som inte kan leda till påföljder faktiskt ska kunna kräva skadestånd. Jag skulle vilja ha ett förtydligande och därmed

också kunna ringa in vad Barbro Hietala Nordlund ser i begreppet ringa brott.

Anf. 129 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Skadeståndsbestämmelsen innebär att om en enskild orsakar skada, genom att t.ex. den personuppgiftsansvarige behandlar personuppgifter i strid med personuppgiftslagen, så ska en sådan skada ersättas. Behandlingen av personuppgifter om någon annan innebär alltid, enligt mitt och regeringens sätt att se det, att det finns risk för att informationen kan behandlas på ett sätt som leder till intrång i andra personers privata sfär.

Behandling av personuppgifter ska därför alltid ske på ett ansvars-kännande sätt, det kan vi väl vara överens om. Men har man orsakat en skada får man ersätta den. Det kan vara ekonomisk skada.

Av allmänna principer följer att det är den enskilde som ska göra en anmälan. Det kan utgå för kränkning. Felaktig behandling kan ibland vara kränkande.

Naturligtvis är det inte så, fru talman, som Åsa Torstensson kanske antydde, att kränkingsersättning kan utgå för andra överträdelser. Kränkingsersättning kräver att det visas i det enskilda fallet att det finns något som är kränkande. Det är domstolens sak att bedöma det, precis som i andra sammanhang där vi kan fråga oss var gränsen går.

I princip borde det inte förekomma när det gäller mindre allvarliga överträdelser. Det är självklart, tycker jag, att den som genom sitt beteende har orsakat en skada eller en kränkning också ska utge ersättning. En befogad motfråga till framför allt Centern och Folkpartiet måste vara: I vilka fall ska den som orsakar skada inte behöva ersätta en enskild om man kan bevisa att han blivit skadad?

Anf. 130 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Fru talman! Kan Barbro Hietala Nordlund se att det får någon praktisk betydelse med den beskrivning som Barbro Hietala Nordlund gör? Får det en praktisk betydelse för de människor som i dag tvekar att publicera namn på Internet? Vilka effekter blir det med den här beskrivningen?

Anf. 131 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Möjligtvis en eftertankens effekt, som Åsa Torstensson också antydde. Den praktiska effekten kan jag inte direkt se.

Ett av huvudskälen till att det här finns med är att vi känner igen det från övrig svensk lagstiftning. Det är inget unikt. Men framför allt föreskriver direktivet det. Vi är än i dag bundna till direktivets skrivningar i den här frågan.

Anf. 132 INGER RENÉ (m) replik:

Fru talman! Vi har i dag en lag som kan vara till skada för yttrande-friheten. Det tror jag att vi alla är överens om. Den kan hämma kreativi-teten och kreativ samverkan med andra människor, och den är ett be-kymmer i arbetet när man använder sig av IT och datorer. Detta är vi överens om.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*Personuppgiftslagens
överföringsregler*

Vi är också överens om att den modell som vi använder till lagstiftning inte är en bra modell. Det redovisade Datalagsutredningen redan för två och ett halvt år sedan.

Jag har inte heller sett någon remissinstans någonstans uttrycka sig på något annat sätt än att man säger att vi måste ha en annan modell för lagstiftningen, dvs. att vi måste gå från hanteringsmodell till missbruksmodell.

Ingen har däremot sagt att detta är ett lätt arbete. Tvärtom säger man att det finns många svårigheter på vägen.

Då tycker vi som har reserverat oss i reservation nr 2 att man väl får sätta i gång detta arbete omedelbart. Bums, om jag ska använda samma vokabulär som Barbro Hietala Nordlund.

Det har vi inte sett att regeringen gör. Därför, menar vi, är det viktigt att regeringen sätter i gång detta arbete genast. När man ska utföra en svår uppgift är det alltid bra att ha ett tidsperspektiv. Vi tycker att en lämplig tidpunkt att redovisa detta vore när Sverige är ordförande under första perioden 2001.

Denna reservation vill sätta en blåslampa på regeringens arbete med att förändra lagstiftningen.

Anf. 133 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Den blåslampan på regeringen finns. Regeringen har intensifierat sitt arbete och också tagit ett initiativ bland medlemsländerna för den här seminarieriet. Ur den kommer det naturligtvis att rinna erfarenheter av tillämpning av problem, inte bara svenska utan också från de andra medlemsländerna.

Missbruksmodellen har vi alla uttalat som en framtidsmodell som vi vill komma fram till. Det är regeringens avsikt att den också ska arbetas fram. Ingen har hittills kunnat presentera den. Därför måste det blir ett samarbetsprojekt. I seminariearbetet och i de fortsatta kontakterna finns den här frågan med. Det kan jag garantera.

Blåslampan känner regeringen i allra högsta grad av i den här frågan.

Anf. 134 INGER RENÉ (m) replik:

Fru talman! Vi skulle gärna vilja se en tydligare redovisning av vad man gör, en tydligare tidsplan. Regeringen skriver t.ex. att det är svårt och besvärligt och tar lång tid, men man redovisar inte de steg man har att gå i detta arbete.

Man säger tvärtom att det är ungefär hälften av EU:s länder som ännu inte har plockat in den här lagstiftningen i sin egen lagstiftning. Man verkar vilja vänta på det. Men andra länder som har det besvärligt med sin lagstiftning tittar också på oss, och kanske väntar tills man får en annan typ av lag innan man använder sig av direktiven i sin egen lagstiftning.

Jag kan fortfarande inte se annat än att regeringen i det här fallet är saktfärdig. Vi tycker att man ska sätta i gång med det här arbetet på ett mycket mer kraftfullt sätt, och ha en målsättning för när man kan föreslå ändrade direktiv för de övriga EU-länderna.

Anf. 135 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Fru talman! Nu tycker jag att vi strider om påvens skägg eller slår in öppna dörrar. Det som skiljer i det som Inger René kallar ett snabbt tempo är ungefär sex månader, dvs. ett halvår.

Det svenska ordförandeskapet inträffar under det första halvåret 2001, och kommissionens utvärdering är fastslagen till ett halvår senare. Ingen tid däremellan kommer att förspillas i det här arbetet.

Den beskrivning som regeringen har gjort, och som jag hänvisade till i mitt anförande, tycker jag visar på en tidsplan som är realistisk. Det är nog faktiskt så att varje bedömare inser att en revidering av direktivet kommer att ske genom att det befintliga direktivet gås igenom punkt för punkt. Där måste Sverige lyfta fram de frågor som vi menar ska beaktas.

Det duger inte att vi föreslår att direktivet ska göras om efter en helt annan modell, eftersom den modellen inte finns i sinnevärlden i dag. Ingen har presenterat den. Det här måste ske i samarbete. Här ligger Sverige i täten.

Jag tycker att vi faktiskt kan låta oss nöja med att vara realistiska här i kammaren, inte bara stora visionärer.

Anf. 136 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Det finns i vissa kretsar föreställningen att PUL är resultatet av en konspiration mot offentlighetsprincip och yttrandefrihet. Om det vore så väl, höll jag på att säga. En sådan sammansvärjning mot det fria ordet skulle ju kunna identifieras, isoleras och – det är jag övertygad om – besegras.

Tyvär är nog saken lite mer komplicerad än så. Det handlar inte bara om EU-byråkratins outgrundliga inre logik. Jag kanske återkommer till den saken.

Debatten om PUL har ju framför allt handlat om 33 §. Där står det att det är förbjudet att till tredje land överföra personuppgifter som är under behandling. Förbudet gäller också överföring av personuppgifter för behandling i tredje land.

Personuppgifter är t.ex. ett namn. Behandling av personuppgifter är t.ex. att skriva namnet i ett ordbehandlingsprogram. Överföring till tredje land är att publicera namnet på en hemsida på Internet.

Om jag alltså lägger upp en hemsida vars enda innehåll är orden: Birgitta Dahl är talman, har jag enligt PUL begått ett brott, om jag inte har bett om Birgittas tillstånd.

Detta är uppenbart orimligt. Denna orimlighet är ett resultat av ett EG-direktiv från 1995 som vi, till skillnad från de flesta andra länder, har implementerat i tid.

Man kan spekulera om hur man ska tolka att det här direktivet finns.

Det skulle kunna vara så att EU, i det här fallet EU-parlamentet och rådet, vill försvåra användningen av Internet, eller att EU anser att personuppgifter på Internet i och för sig ska vara förbjudna, men inte förväntar sig att någon ska följa lagen eller att EU skrev fel, och inte upptäckte felet i tid eller att EU inte visste vad Internet och hemsidor var.

Var och en må fundera över vilket alternativ som är troligast. Oavsett vad man kommer fram till är det inte särskilt lugnande.

Fru talman! Det är vanligt att man kritiserar lagstiftning för att vara tandlös. I det här fallet har kritiken varit den motsatta. Regeringen och

KU har med gemensamma ansträngningar filat ned PUL-tänderna till tandkötet och gjort en del tillägg i 33 § som jag inte ska upprepa här.

Då kommer man in på den lilla frågan vad som är en adekvat skyddsnivå, som det talas om i den nya lydelsen. Ja, propositionens och lagtextens svar på det är att det beror på. I betänkandet på s. 5 redovisas resonemanget i propositionen. Man säger att Internet är överföring till länder utan skyddsregler i vissa fall. Men eftersom det är okej att sprida dessa namnuppgifter inom EU- och EES-området till hundratusentals, för att inte säga hundratals miljoner, människor förefaller det meningslöst att begränsa spridningen ytterligare. Det går för övrigt inte, för det finns inget Internet bara för EU-EES-området.

Propositionen landar då på detta, enligt betänkandet: ”I sådana situationer kan det ofta anses finnas adekvat skyddsnivå i ett tredje land, trots en total avsaknad av skyddsregler, helt enkelt därför att något skydd inte är nödvändigt eller inte skulle ha någon reell effekt.”

Detta är strålande. Det är kanske något oortodoxt som lagstiftningsteknik, men onekligen kreativt. Det är en seger för förnuftet, om än inte för juridikens estetiska kvaliteter.

Jag sade inledningsvis att jag inte tror på någon konspiration mot yttrandefriheten. Det här handlar i grunden inte om korkade EG-direktiv, även om det ställer till en del problem, utan det handlar om en reell konflikt mellan å ena sidan yttrandefrihet och offentlighet och å andra sidan personlig integritet – en konflikt där balanspunkten har placerats olika i olika länder och i olika politiska kulturer. EU-medlemskapet skärper den här konflikten och gör det än viktigare för oss att försvara öppenhetens principer.

Jag kan inte låta bli att kort kommentera det Helena Bargholtz sade, att när den svenska grundlagen kommer i konflikt med EG-rätten ska vi försvara grundlagen och inte böja oss. Nej, det ska vi inte. Det tycker inte heller vi i Vänsterpartiet. För att undvika den konflikten sade vi nej till EU-medlemskapet, till skillnad från Folkpartiet, som sade ja till att svensk grundlag skulle underordnas EG-rätten. Jag ska inte dra det där om vad det innebär att vara liberal, men det skulle onekligen ha passat i det här sammanhanget.

Förutom konflikten mellan personlig integritet och yttrandefrihet kommer den tekniska utvecklingen på medieområdet att skapa orimliga juridiska konsekvenser snabbare än vi som lagstiftare hinner med. Därför är också Mediegrundlagsutredningens arbete av mycket stor betydelse i det här sammanhanget.

KU har sedan förra hösten flera gånger behandlat PUL-frågan. Vi har i politisk enighet noterat problemen, och vi har anvisat vägar för en lösning. Vi har vänligt men bestämt manat på regeringen i frågan. Regeringen har självfallet lyssnat till utskottet – något annat vore otänkbart. Det föreliggande lagförslaget är ett resultat. Arbetet inom EU för en förändring av direktivet redovisas i betänkandet. Barbro Hietala Nordlund har också redovisat det, och det är ett annat resultat.

Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening inte några skäl att ytterligare uppfostra regeringen. Därför kan vi med mycket gott samvete, men i medvetande om att det här arbetet inte är slutfört, yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande KU7.

Anf. 137 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! Jag vill bara kort säga till Mats Einarsson, som utmanade mig i sitt inlägg, att det väl är jättebra att Sverige nu är med i EU. Det ger oss möjlighet att påverka det lagstiftningsinitiativ som har kommit från EU i en riktning som vi tycker passar svensk lagstiftning. Jag är övertygad om att EU kommer att tycka som vi så småningom. Om vi stod utanför EU hade vi inte haft möjlighet till detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då dagens votering skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Beslut

KU7 Personuppgiftslagens överföringsregler

Mom. 4 (EG-direktivet)

1. utskottet
2. res. 2 (m, c, fp, mp)

Votering:

185 för utskottet

112 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 34 v, 37 kd

För res. 2: 69 m, 1 kd, 14 c, 14 fp, 14 mp

Frånvarande: 17 s, 13 m, 9 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp

Andre vice talman Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 5 (översyn av personuppgiftslagen)

1. utskottet

2. res. 3 (mp, c, fp)

Votering:

254 för utskottet

41 för res. 3

1 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 68 m, 34 v, 38 kd
För res. 3: 14 c, 13 fp, 14 mp
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 17 s, 14 m, 9 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp
Andre vice talman Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.
Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 6 (yttrandefriheten)

1. utskottet
2. res. 4 (fp, c)
Votering:
256 för utskottet
27 för res. 4
12 avstod
54 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 68 m, 34 v, 38 kd, 2 mp
För res. 4: 13 c, 14 fp
Avstod: 12 mp
Frånvarande: 17 s, 14 m, 9 v, 4 kd, 5 c, 3 fp, 2 mp
Andre vice talman Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 7 (sekretesslagen)

1. utskottet
2. res. 5 (fp, c)
Votering:
269 för utskottet
28 för res. 5
52 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 114 s, 69 m, 34 v, 38 kd, 14 mp
För res. 5: 14 c, 14 fp
Frånvarande: 17 s, 13 m, 9 v, 4 kd, 4 c, 3 fp, 2 mp
Andre vice talman Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU3
En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning, m.m. (prop. 1998/99:107 och 1998/99:124 delvis).

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Anf. 138 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att det är självklart att jag står bakom alla Moderata samlingspartiets reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall till enbart reservation 1.

Beslutet som riksdagen nu ska fatta om idrottspolitik är ett viktigt beslut som berör många människor. Idrott är en samhällsfunktion som är viktig för alla, från elitidrottaren till knatteidrottaren. Detta gäller inte minst idrott och fysisk rörelse i skolan.

En grupp medborgare som jag särskilt vill omnämna är våra idrottsledare. Det är många tusen personer som arbetar ideellt tusentals timmar varje år. Jag tror att vi är överens om att utan dessa ledarinsatser vore vår idrott av mycket mindre omfattning och av en helt annan karaktär. Jag vill därför inledningsvis rikta ett tack till alla våra idrottsledare för den insats de gör för svensk idrott. Det gäller alla från funktionärer och tjänstemän i Riksidrottsförbundet till ledaren för knattelaget i bostadsområdet.

Det är viktigt för idrottens självständiga ställning att ge idrotten och våra idrottsledare möjlighet att fullt ut besluta om idrottens angelägenheter. Politiken ska skapa möjligheter för idrotten, men det är idrotten själv som ska ha ansvaret för genomförandet. Inom idrottsrörelsen finns kunskapen, och där är det möjligt att fatta framsynta beslut.

Fru talman! Jag kommer nu att beröra det som behandlas i föreliggande betänkande.

Dopning är en avart som idrotten måste komma till rätta med. Jag har den uppfattningen att Sverige är ett föregångsland när det gäller att bekämpa dopningen. Det är ytterst beklagligt att en väl fungerande verksamhet har varit hotad på grund av att regeringen tydligen inte tagit denna fråga på allvar, trots att såväl idrotten som Idrottsutredningen uppmärksammat förhållandena.

Moderata samlingspartiet och andra partier har motionerat om att säkerställa arbetet mot dopning med anledning av att regeringen avfärdat dopningsfrågan på en halv sida i propositionen, med hänvisning till att polisen skulle anlita expertis för att analysera prover vid misstanke om brott.

Naturligtvis var det inte en framkomlig väg, och det är bra att regeringen nu har lyssnat till idrottsrörelsen och motionärerna och kommit med ett förslag i frågan.

Den senfärdighet som regeringen har visat i denna fråga är anmärkningsvärd. Det stod redan i maj i år klart att det måste vidtas någon åtgärd. När frågan behandlades i kulturutskottet för några veckor sedan fanns det inget annat att utgå från än det som en minister hade sagt på en presskonferens. Det heter därför i betänkandet ”att kulturutskottet har erfårit” att regeringen avser att avsätta ytterligare medel.

Av betänkandet framgår inte tydligt om det är fråga om en långsiktig lösning av dopningsfrågan. Moderata samlingspartiet har därför tillsammans med andra partier i ett särskilt yttrande framhållit vikten av att denna finansiering ska vara långsiktig.

Fru talman! För att ge idrotten så stort självbestämmande som möjligt är det viktigt att idrottens egenfinansiering kan öka. Det är särskilt viktigt nu då stödet från kommuner och landsting tycks minska. Det kan ske genom att idrotten får större andel av spelmarknaden och möjlighet att överta idrottshallar liksom genom att skatteregler ses över. Jag vill dock understryka att det även framöver måste finnas en generös statlig finansiering som säkerställer en fortsatt bra idrottsverksamhet i Sverige. Denna generositet var tydlig under den tid då regeringsansvaret ålåg den borgerliga regeringen.

Fru talman! En del av idrottens egenfinansiering kan ordnas genom ökning av idrottens andel av den svenska spel- och lotterimarknaden. Vi ser en besvärande tendens att idrottens och andra ideella organisationers andel av den svenska spelmarknaden under lång tid minskat. Eftersom spelmarknaden omsätter mycket pengar, blir det en dramatisk minskning i kronor räknat. Om vi anser att idrotten är viktig, och om vi tycker att idrotten ska vara självständig, gäller det att agera så att idrottens andel av spelmarknaden ökar och inte minskar.

Det finns en skillnad mellan den nuvarande regeringspolitiken och den politik som drevs före 1994. Jag hoppas att den nu pågående Lotteriutredningen kommer fram med förslag som går i riktning mot att idrottens andel av den svenska spelmarknaden ökar. Det är vidare viktigt att andelen tillåts öka på idrottens villkor och att beslut i denna fråga inte i onödan styrs av politiska överväganden. Jag ser med spänning fram mot kommande förslag på detta område.

Fru talman! Det är viktigt att vi inte i detta sammanhang glömmar bort handikappidrottens möjlighet att få del av spelmarknaden, såsom framhålls i motion Kr519.

Jag beklagar att idrottsrörelsen och andra ideella organisationer har fått vänta på utlovade pengar från automatmarknaden. I en förstudie daterad den 8 november 1999 om spel- och lotteriverksamheten i Sverige är riksdagens revisorer starkt kritiska till regeringens sätt att handha denna fråga. Det är inte rimligt att det har gått tre år innan vinstdelningssystemet har börjat fungera. När nu utlovade pengar till idrotten kommer är det bra. Bättre hade naturligtvis varit om riksdagen i sitt beslut i maj hade säkerställt att föreningslivet skulle få tillstånden till dessa spelformer.

Jag hoppas att den nu pågående Lotteriutredningen diskuterar dessa frågor förutsättningslöst med idrottsrörelsen, så att denna och andra folkrörelser får möjlighet att bli än större aktörer på den svenska spelmarknaden. Jag hoppas också att det åter ska bli möjligt att ta upp frågan om huvudmannaskapet för automatspel. Jag ser fram emot att man ska se mera välvilligt på ökade möjligheter för idrotten att pröva nya lotteriformer och delta i lämpliga internationella spelformer. Jag emotser dessutom att anslaget från Svenska Spel säkerställs till en årlig nivå som väl överskrider överskottet från värdeautomatsmarknaden.

Fru talman! Det som kanske upprör mig mest i propositionen och i utskottets majoritetstext är att vår elitidrott avfärdas med beteckningen

underhållningsidrott. Jag tycker att detta uttryck är felaktigt. Det är viktigt att vi i Sverige har en elitidrott som hävdar sig väl internationellt.

Vi minns alla vår nationella stolthet när Ingemar Stenmark och Björn Borg var i världstopp. Visst känner vi också stolthet när vårt landslag i fotboll nu har gått till EM-slutspel.

Våra elitidrottskvinnor och elitidrottsmän är därutöver goda förebilder för våra idrottare, små som stora, att efterlikna inom idrotten och som samhällsmedborgare. Då måste det vara fel att den seriösa satsning som många kvinnor och män gör för att nå eliten på internationell och nationell nivå ska föras in under begreppet underhållningsidrott.

Det finns därtill en diskussion om att idrotten ska svara för en ökad andel av kostnaden för övervakning och ordningshållning vid idrottsarrangemang.

Låt mig först klara ut att det redan i dag är så att idrottsarrangören står för dessa kostnader på idrottsarenan. Det tycker jag också är rätt och rimligt. Men det är inte lika rimligt att en idrottsarrangör ska åläggas att upprätthålla ordningen i samhället. Det måste vara en uppgift för polisen dels att bedöma behovet, dels att genomföra övervakningen och ordningshållningen. Införs en ordning där idrottsarrangören åläggs kostnaden för detta ser jag svårigheter uppstå.

Vem ska bedöma behovet? Vem avgör om det råder oenighet mellan polisen och idrottsarrangören? När anses en insats vara avslutad?

Till detta kommer en viktig principfråga, nämligen om det ska vara möjligt att ”köpa” ett polisskydd eller en polisinsats i vårt samhälle.

Fru talman! Det kan uppkomma ett läge där polismyndigheten bedömer att ett insatsbehov finns. En liten fattig klubb kanske inte har ekonomiska möjligheter att uppfylla detta, vilket innebär att arrangemanget i fråga inte kan genomföras. En stor och rik klubb kan däremot utan vidare betala kostnaden. Vi har alltså ett tillstånd där det går att påverka polisinsatser.

Jag anser att den nuvarande ordningen är bra och att samarbetet mellan idrotten och polisen bör fortsätta att utvecklas. De oklarheter som nu råder mellan idrotten och polisen torde vara möjliga att reda ut. Detta har enligt min uppfattning inte att göra med om en klubb vill välja bolagsform för sin verksamhet eller som hittills genomför den som ideell förening.

Fru talman! Vad gäller forskning inom idrottsområdet anser Moderata samlingspartiet att det för idrotten bör finnas ett enda forskningsstödjande organ med en tydlig och stark organisation och att det bör disponera erforderliga medel härför. Huvudansvaret för idrottsforskning bör mot denna bakgrund flyttas från Centrum för idrottsforskning till en organisation närmare idrotten, t.ex. Idrottshögskolan i Stockholm.

För att säkerställa att idrottsforskningen blir internationellt konkurrenskraftig är det av vikt att den kompetens som finns inom idrottsforskningen tas till vara och att idrottsforskningen inte marginaliseras.

Fru talman! Moderata samlingspartiet anser att det är bra om stora internationella mästerskap förläggs till Sverige. Det ökar intresset för idrotten hos våra medborgare och ger Sverige ökade möjligheter på det internationella planet. Det senare är bra för hela samhället både vad gäller vår internationella roll och vad gäller exportmöjligheter för våra företag.

Prot.

1999/2000:33

25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Det har hitintills, bortsett från 1912, inte lyckats att få olympiska spel till Sverige, men jag hoppas att det ska bli fler ansökningar i framtiden och att det då ska bli möjligt att få gehör för en ansökan från Sverige.

Fru talman! Nu över till idrotten i skolan. En viktig uppgift för skolan är att ge alla barn och ungdomar ett positivt budskap om motionens och den fysiska aktivitetens betydelse, bl.a. som en allmän samhällsfostran. Idrottsundervisningen ska inte bara ge tillfälle till fysisk aktivitet utan även ge tillfälle att prova på ett brett spektrum av idrottsaktiviteter för att ge impuls för fortsatt idrottande och fysisk aktivitet.

Ett bra sätt att genomföra detta är att samarbeta med idrottsföreningar och våra idrottsledare. Detta har hitintills utnyttjats dåligt. Vidare måste undervisningen utformas så att fysisk aktivitet ingår som en naturlig del i undervisningen.

För att en elitsatsning ska lyckas krävs att satsande ungdomar får möjlighet till viss anpassning i skolan. Det kan t.ex. gälla ett extra år i gymnasieskolan. Detta har Moderata samlingspartiet utvecklat i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Jag kommer så till den s.k. TV-listan. Det är viktigt att regering och riksdag slår vakt om idrottens självständighet. Riksdagen behandlade tidigare i år den s.k. TV-listan.

Naturligtvis borde riksdagen helt avvisat regeringens förslag. Det borde vara självklart att rättigheter till ett arrangemang tillhör arrangören helt och fullt. De intäkter som idrotten får genom försäljning av TV-rättigheter gynnar direkt barn- och ungdomsidrotten. Riksdagsbeslutet undanröjde de värsta avarterna i förslaget. Men kvar står att regeringen ansåg och möjligen fortfarande anser att idrottsarrangemang är eller var någon form av allmän egendom.

Kanske kan ministern i dag ge sin syn på detta. Det vore i så fall bra och välgörande. Våra idrottsledare gjorde en bra insats för att tydliggöra konsekvenserna om förslaget fullt ut fått gehör i riksdagen. Även detta har Moderata samlingspartiet utvecklat i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Vad gäller professionell boxning efterlyses en utredning i reservation 16, och en del av mina partikamrater kommer att stödja denna reservation.

Fru talman! Avslutningsvis ska jag något ta upp idrottens beskattning. Det är viktigt att det finns tydliga regler på skatteområdet för idrotten. I dag upplever man att det finns brister i regelverket. Vi hoppas att regeringen snarast återkommer med förslag som fyller de krav som idrotten har rätt att kräva.

En del av detta är att idrotten uppfattar att det inte finns rättvisa konkurrensförhållanden mellan idrottsföreningar och kommunal verksamhet. En idrottsförening som driver en idrottsplats eller en idrottshall belastas med mervärdesskatt, medan denna kostnad inte finns om en kommun driver samma idrottshall eller idrottsanläggning.

Det borde vidare ske en översyn av skattesystemet för våra elitidrottare. Det är under kort tid idrottsutövaren har möjlighet att tjäna pengar. Med det skattesystem som finns i Sverige blir beskattningen orimligt hög. Många idrottsmän och idrottskvinnor väljer att bosätta sig utomlands. Det är i och för sig högst förståeligt. Det visar på att det är något som är felaktigt vad gäller beskattningen av våra idrottsutövare.

En skattefråga som med det snaraste måste få en lösning är mervärdesskatt vid spelarövergångar. Sker övergången mellan klubbar som drivs som aktieföretag är det inga bekymmer. Är däremot den klubb som tar emot spelaren en ideell förening måste mervärdesskatt tas ut. Jag hoppas att denna fråga får en snar lösning. Mer om detta finns i reservation 17.

Reklamskatten är en annan skatt som med det snaraste måste avskaffas. Det är en skatt som direkt drabbar idrottens ekonomi och är felaktig ur konkurrensneutralitetssynpunkt. Det råder dessutom tveksamhet om huruvida denna skatt är förenlig med EG-rätten.

Förändring av idrottens skatteregler är ett sätt att stärka idrottens ekonomiska förutsättningar. Menar vi allvar med att stärka idrottens ekonomi och har en vilja att ge idrotten så stort självbestämmande som möjligt är det ett bra sätt att se över beskattningen av idrotten.

Fru talman! Avslutningsvis önskar jag idrotten all framgång. Idrotten är bra för Sverige och medborgarna i Sverige.

Anf. 139 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har i ett samarbete tagit fram propositionen om en idrottspolitik för 2000-talet. Jag vill för Vänsterpartiets räkning tacka ansvarigt statsråd Ulrica Mesing och de två samarbetspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet för ett trevligt och positivt samarbete.

Vid kulturutskottets behandling av föreliggande betänkande har Vänsterpartiet ställt sig bakom majoritetstexten. Jag vill därför yrka bifall till kulturutskottets hemställan avseende den del av betänkande KrU3 som handlar om den idrottspolitiska propositionen och avslag på alla reservationer som gäller samma proposition.

Som enskild ledamot yrkar jag däremot bifall till reservation 16 med krav på en utredning rörande svensk proffsboxning. Till detta återkommer jag senare i mitt anförande.

Fru talman! Idrotten är Sveriges största folkrörelse. Idrotten visar en stor bredd med ett stort antal olika idrottsgrenar i lag eller individuellt, där vissa har sitt ursprung långt tillbaka i tiden, medan andra är relativt nya. Idrott kan utövas på motionsnivå men också som toppidrott.

Idrott har många fördelar. Den bidrar t.ex. till en god folkhälsa, kamratskap, gemenskap och är för många också ett rent nöje att ägna sig åt eller titta på. Men det finns också problem. Det gäller t.ex. dopning, kommersialism och utslagning. Idrotten speglar i högsta grad det samhälle i vilket den verkar och dess problem, och även samhällsliga problem.

Mycket har förstås hänt sedan den senaste idrottspropositionen kom för ungefär 30 år sedan. Det är därför i hög grad välkommet med en idrottspolitik för 2000-talets början.

Fru talman! Idrottspropositionen slår fast tre grundstenar för den nationella idrottspolitiken. Här betonas att den svenska idrottsrörelsen är fri och självständig. Det är en viktig markering. Vidare poängteras det ideella engagemanget, en god etik, lika förutsättningar att utöva idrott oavsett kön, ålder eller social bakgrund samt att den s.k. underhållningsidrotten som konkurrerar med annan underhållning ska bedrivas utan offentliga subventioner.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Det framgår tydligt av propositionen att det inte är aktuellt med någon särbehandling av aktiebolag som bedriver idrottsverksamhet. Jag har där en liten kommentar till föregående talare Roy Hansson, om jag uppfattade honom rätt. Jag fick intrycket att han menade att idrottsföreningar i dag betalar kostnaderna för att upprätthålla ordningen på idrottsarena. Det anser jag inte är fallet.

Det man betalar för är vanliga väktare som finns på arenorna som ordningsvakter. Kostnaderna för de polisinsatser som ibland krävs – vilket jag kan vittna om som tidigare ordförande i en allsvensk fotbollsförening, då jag varit med om att man fått ta in polis för att behålla ordningen – belastar inte idrottsföreningen utan skattekollektivet. Om man bolagiserar verksamheten är det rimligt att man också tar de negativa konsekvenserna, t.ex. att man får stå för en större del av kostnaderna i samband med olika arrangemang.

Fru talman! De oklarheter som tidigare fanns i propositionen rörande finansieringen av det värdefulla antidopningsarbetet vid Dopinglaboratoriet i Huddinge och den s.k. Dopingjouren är nu lösta genom att regeringen avser att avsätta extra medel. Vi finner det positivt att det har tillkommit ett eget anslag direkt riktat till den s.k. främjandeverksamheten.

Vi vill liksom utskottet betona vikten av en självständig idrottsrörelse som har en egenfinansiering och möjligheter att få intäkter från flera olika håll. Jag väljer här att citera från en annan proposition som vi ska diskutera senare, nämligen propositionen *På ungdomars villkor*. Där står följande: ”Endast genom att själv skapa sin ekonomiska bas kan idrottsrörelsens självständighet och oberoende säkerställas. Idrotten får därför inte riskera att bli beroende av intäkter från privat näringsliv eller kommersiell verksamhet. Det offentliga stödet har en grundläggande betydelse, men inte heller detta får idrotten bli ensidigt beroende av.”

När det gäller idrotten och skattelagstiftningen konstaterar vi att det pågår ett arbete i Regeringskansliet med att utreda detta. Det finns också en särskild utredare som har i uppdrag att se över hur föreningslivets ställning på den svenska spel- och lotterimarknaden ska stärkas. Båda dessa utredningar ska komma oss till handa, om jag har uppfattat det hela rätt, någon gång i december. Det är möjligt att de finns på bordet. Jag har inte sett dem ännu, men de är åtminstone på gång.

Fru talman! Det är ingen hemlighet att Vänsterpartiet var mycket negativt till beslutet att tillåta internationella kasinon i Sverige. Vi var också negativa till utplacering av s.k. värdeautomater. Vi fick dock inget gehör för våra synpunkter. En stor del av finansieringen av barn- och ungdomsverksamhet inom idrotten, vilket framgår av idrottspropositionen, kommer att härröra från överskott från de värdeautomater som AB Svenska Spel har koncession på.

Det är ungefär 200 miljoner som kommer till barn- och ungdomsverksamheten inom idrottssfären. Vänsterpartiet menar fortfarande att denna koppling mellan spel på värdeautomater, med risk för många människor att utveckla ett spelberoende, och finansiering av barn- och ungdomsverksamheten är olycklig.

Fru talman! Sammantaget konstaterar vi att den idrottspolitiska propositionen definierar det inbördes förhållandet mellan en självständig idrottsrörelse, som sätter upp egna mål för verksamheten, och staten, som

endast anger de syften som staten har med sin bidragsgivning. Det tycker vi är fullt rimligt.

Propositionen lyfter fram idrottens stora möjligheter i integrationsarbetet, att idrottspolitikerna syftar till jämställdhet och jämlikhet, vikten av rörelse i skolarbetet och vikten av en samhällsplanering som möjliggör och stimulerar till rörelse. Det är viktigt att det finns grönområden, fria ytor och kretsloppsanpassade anläggningar som gör det möjligt för människor i alla åldrar att motionera utan hinder såväl utomhus som inomhus. Även funktionshindrade ska förstås ha möjligheter att få tillgång till lämpliga lokaler. Detta om idrottspropositionen.

Fru talman! Nu vill jag gå över till behovet av en ny allsidig utredning som ser över det svenska proffsboxningsförbudet. Boxningssporten i allmänhet och proffsboxningen i synnerhet har debatterats relativt flitigt här i Sveriges riksdag. Jag tror att första gången var år 1913. Efter många debatter lades det fram ett lagförslag år 1969 av den socialdemokratiska regeringen. Det var en proposition med ett förslag att i lag förbjuda professionell boxning i Sverige. Förbudet kom att gälla alla former av tävlings-, uppvisnings- och träningsboxning eller sparringträning, som det brukar kallas. Det senare syftade sannolikt till att göra det svårare för svenska proffsboxare att delta i utländska proffsgalor. Lagen om förbud mot svensk proffsboxning trädde i kraft den 1 januari 1970. I föreliggande betänkande redovisas den tidens argument för förbudet:

Den professionella boxningen ansågs farligare än amatörboxningen. De medicinska skadeverkningarna var enligt den dåvarande departementschefen av sådan art att proffsboxningen från medicinsk synpunkt inte längre kunde godtas i sin dåvarande form.

Mycket har hänt under de ca 30 år som har gått sedan förbudet trädde i kraft, något som det ansvariga statsrådet, Ulrica Messing, åtminstone delvis bekräftade i en interpellationsdebatt den 26 oktober i år. Jag citerar: "Samtidigt har stora förändringar skett i vårt samhälle under de senaste 30 åren, och vissa tidigare argument för ett förbud kan i dag ifrågasättas." Statsrådet Messing betonade dock "att det utredningsunderlag beträffande proffsboxningens medicinska skadeverkningar som låg till grund för beslutet om förbud år 1969 väger lika tungt i dag." Statsrådet Messing konstaterar, med hänvisning till den utredning som låg till grund för beslutet "att det inte alltid är farligast att få en knockout på en match. Det är farligt i sig, men inte bara det, utan det är antalet slag som man får mot huvudet, där varje slag i sig innebär en rubbning eller en skakning på hjärnan." Vidare kom hon med ett konstaterande som jag menar stöder motionens rimliga krav på en ny utredning: "Vilka konsekvenserna av det är exakt vet jag inte, eftersom någon stor ny undersökning inte har gjorts sedan förbudet infördes."

Fru talman! Jag kan konstatera att statsrådet Messing i interpellationsdebatten säger dels att ingen stor undersökning avseende de medicinska skadeverkningarna har gjorts på 30 år, dels att vissa tidigare argument för ett förbud i dag kan ifrågasättas. Är det då inte rimligt att man på nytt utreder frågan sett utifrån dagens verklighet och dagens kunskaper? Varför finns denna rädsla?

Statsrådet Messing höll också med mig när det gällde mitt påpekande i interpellationsdebatten om att vi har fler proffsboxare i Sverige i dag än vad vi hade då förbudet infördes. Vi är alltså överens om att proffsbox-

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

ningsförbudet egentligen är verkningslöst i och med att svenska proffsboxare i stället tränar och tävlar utomlands. Detta ökar snarare skaderisken för de svenska proffsboxarna, och de missgynnas på ett uppenbart sätt genom att de ständigt får tävla på bortaplan.

När förbudet trädde i kraft år 1970 var det i princip omöjligt att se mer än snuttar från proffsboxningsmatcher på TV. Ett argument för förbudet var att boxningen hade en förråande inverkan på publiken eller tittarna. Jag kan bara konstatera att den som vill titta på proffsboxning i princip kan göra det dagligen i ett stort antal kabel- och satellitkanaler. På vilket sätt är det värre att se en proffsboxningsmatch på TV eller som åskådare *live* utomlands än att titta på en likadan match på en proffsgala i Sverige? Jag förstår inte den argumentationen.

Fru talman! Ett annat argument mot proffsboxningen var av mer etisk natur, dvs. att det inte går att ha en idrott som går ut på att man utdelar slag mot en annan människa. Just detta är inte specifikt för proffsboxningen. Man kan jämföra med både amatörboxningen och andra tillåtna kampsporter. Även i amatörboxning utdelas slag. I praktiken är amatörboxningen mer inriktad på slagräkning än proffsboxning. När det gäller skillnader mellan amatör- och proffsboxning föreligger många missförstånd. Statsrådet Messing hävdade t.ex. i interpellationsdebatten ett antal saker som jag tycker visar detta, t.ex. att proffsboxare går längre ronder. Det gäller i dag. Tidigare var det tre minuter oavsett om man var proffs eller amatör. Det intressanta är antalet ronder. En amatörmatch är i dag fyra ronder. Varje rond är två minuter. Tidigare var det alltså tre ronder à tre minuter. Proffsboxare går treminutersronder. Antalet ronder varierar från fyra upp till tolv. Nybörjarna går fyra ronder. Sedan går de uppåt beroende på hur duktiga de är och hur många matcher de har gått. Tolv ronder gäller enbart mästerskapsmatcher om t.ex. världsmästar- eller Europamästartiteln.

Proffsboxare kan alltså med tiden gå längre matcher än amatörboxare, men det är inte säkert att de sett till hela karriären boxar fler ronder eller får fler slag än amatörboxaren. Sannolikt kan det vara precis tvärtom. Amatörboxarens tyngre handskar gör det dessutom svårare att vinna på knockout, men som statsrådet Messing sade är det inte säkert att en knockout är farligast; det kan också vara antalet slag som en boxare träffas av. Detta bör givetvis den önskade utredningen analysera noga.

Vidare, på tal om missuppfattningar, hävdade statsrådet Messing i interpellationsdebatten att det är skillnad när det gäller ”vilka skydd som krävs och enligt vilka regler som man vinner en match.” När det gäller skydd avses sannolikt huvudskyddet, som är obligatoriskt i amatörboxningen men som bara används i träning för proffsboxare. Jag vill då hävda att huvudskyddet i huvudsak är till för att skydda mot skador på näsa och förhindra att ögonbryn spricker eller att man får andra sår i ansiktet, men det hjälper föga mot t.ex. hjärnskakning.

När det gäller att vinna och förlora är det ingen skillnad mellan amatörer och proffs. Man kan vinna och förlora på knockout, diskvalifikation och poäng. Man kan ge upp matchen på eget initiativ, eller sekonden domaren eller matchläkaren kan bryta matchen. Det är exakt samma sporter i det avseendet.

Vi redde ut en sak i interpellationsdebatten. Statsrådet sade vid ett tillfälle att svenska proffsboxare får träna på samma sätt som amatörbox-

are. De får inte sparringträna under tävlingsliknande former. Det får amatörboxare.

Fru talman! Efter denna långa utläggning är det inte så svårt att räkna ut att jag är en sann boxningsvän. Jag är just därför mån om de många faktiskt existerande, trots det förbud som finns, och framgångsrika svenska proffsboxarna. Ett antal har blivit världsmästare och Europamästare efter förbudet. Andra har varit uppe i stora mästerskapsmatcher. Jag vill i det sammanhanget rikta ett tack till statsrådet Ulrica Messing, som jag tycker på ett seriöst och öppet sätt har deltagit i debatten om den svenska proffsboxningen och uttryckt sig på ett förhållandevis positivt sätt om sporten och boxarna. Det vanliga har annars varit svepande formuleringar och moralistiska och nedlåtande kommentarer.

I motion Kr511 föredras en rad olika åtgärder i syfte att minska boxningssportens skaderisker. Statsrådet Messing sade i den nu så citerade interpellationsdebatten följande:

”Det är kanske möjligt att också införa nationella regler för proffsboxning i vårt land.” Om vi kan förbjuda proffsboxningen i lag kan vi, som jag ser det, givetvis vidta åtgärder som syftar till att minska skaderiskerna utan att för den skull ta bort boxningens själ. Det handlar t.ex. om maximalt antal matcher för varje boxare och en maximal ålder för att man ska kunna få licens i Sverige. Det finns en rad exempel i motionen.

Det svenska boxningsförbundet har redan i dag genom sitt medlemskap i Europeiska Boxningsunionen, EBU, och genom en särskilt inrättad proffsboxningskommission ensamuppdraget i Sverige när det gäller att lämna licens för såväl boxare som arrangörer av proffsboxningsmatcher i Sverige den dag förbudet eventuellt hävs.

Fru talman! Oavsett om vi gillar proffsboxning eller inte bör vi kunna vara överens om att mycket har hänt under 30 år, att vi har ett stort antal svenska proffsboxare trots förbudet och att ingen ny stor undersökning har genomförts avseende de medicinska skaderiskerna. Vi borde också fråga oss varför just boxningssporten ska diskrimineras när det gäller den professionella idrotten till skillnad från alla andra idrotter. Detta är skäl nog för att man återigen på ett objektiva och allsidigt sätt ska utreda om förbudet ska kvarstå eller upphävas.

Jag har tillåtelse att säga att Elisabeth Fleetwood, en moderat som sitter i kulturutskottet och som inte kunde delta i omröstningen, är för en utredning. Det är hon inte därför att hon tycker om boxning utan därför att hon är övertygad om att en utredning kommer fram till att vi ska fortsätta att ha ett förbud.

30 år har gått. Varför kan vi inte få en allsidig utredning med dagens kunskaper där vi lägger upp alla kort på bordet?

Fru talman! Med anledning av det som har anförts och med anledning av motion 1998/99:Kr511 med krav på en allsidig utredning om proffsboxning i Sverige yrkar jag bifall till reservation 16 under mom. 41.

I detta anförande instämde Kenneth Kvist (v).

Anf. 140 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Det är viktigt att idrottens roll och idrottspolitiken blir föremål för en genomgripande belysning och debatt. Stora förändringar har

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

skett i samhället under senare år. Även idrottens plats och betydelse i samhället har förändrats.

I debatten förs många positiva sidor av idrotten fram, t.ex. bredden och mångfalden, den sociala dimensionen och självfallet också en fysisk och kulturell dimension. Det går inte heller att blunda för de negativa sidorna. Dit hör kommersialiseringen, dopningsproblemen, publikvåldet och tävlingshetsen. I debatten förekommer också röster från dem som är oroliga för att idrottsrörelsen har tappat sina folkrörelserötter.

Inledningsvis vill jag betona att vi kristdemokrater har en positiv syn på idrottsrörelsen och anser att den ska ha samhällets stöd även i fortsättningen. För att inte glömma bort det vill jag också redan nu yrka bifall till reservation 12 under mom. 34. Självklart står jag bakom de andra reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till den nämnda.

Varje vecka året om samlas flera hundra tusen människor, inte minst barn och ungdomar, i idrottsaktiviteter i hela landet. Samtidigt arrangeras tusentals friluftaktiviteter från norr till söder. Varje kväll sätter sig över en miljon svenskar framför TV-apparaten för att följa en spännande match eller få reda på de senaste sportresultaten.

Vad jag här försöker beskriva är de viktiga uppgifter i det svenska samhället som idrottsrörelsen och andra organisationer som bedriver friluftsverksamhet har. Idrott i alla dess olika former spelar en viktig roll i många människors liv. Många utövar idrott aktivt; ännu fler får en rikare fritid genom att som åskådare intressera sig för idrottens värld. Jag själv tillhör nog den senare gruppen, även om jag med jämna mellanrum försöker röra på mig.

I det betänkande vi nu behandlar, som handlar om en idrottspolitik för 2000-talet, är utgångspunkten precis den som jag har beskrivit i min inledning. Den nationella synen på motion och idrott, eller den nationella idrottspolitiken, bygger på tre grundstenar: För det första bör den uppmuntra och ge möjligheter till barns, ungdomars och vuxnas motion och idrott i syfte att främja en god folkhälsa. För det andra bör ett aktivt stöd ges till en fri och självständig idrottsrörelse byggd på ett ideellt engagemang och som bedriver en bred verksamhet som värnar om god etik, jämställdhet och demokrati. För det tredje bör det beaktas att det finns en kommersiell och underhållande del som ger många människor förströelse och glädje.

Vad jag kan förstå finns det inga meningsskiljaktigheter om detta synsätt, utan det är utskottets mening att den nationella idrottspolitiken bör bygga på dessa tre grundstenar.

Låt mig i det här sammanhanget göra en reflexion som kanske inte kommer fram i detta betänkande, nämligen att jag anser att idrott och motion har ett värde i sig. Hur många timmar har vi inte personligen spontant ägnat åt bordtennis, innebandy, fotboll eller annan aktivitet och tyckt att det har varit roligt, utan tanke på att det är hälsosamt eller att vi måste ansluta oss till en idrottsklubb?

Fru talman! En mycket viktig uppgift för idrottsrörelsen är arbetet med de etiska frågorna, vilket också uttrycks i den andra grundstenen för en nationell idrottspolitik. Jag har därför med stort intresse följt den speciella satsning som Riksidrottsförbundet och dess studieförbund nu gjort under några år under samlingsnamnet Starta vågen. Syftet med denna

etiketsatsning är att starta förändringsprocesser och aktualisera en värde-diskussion inom förbund, distrikt och föreningar. Det handlar om att stimulera positiva beteenden och motverka de negativa. Idrottsrörelsen ska tydligt ta ställning för rent spel och mot fusk, våld, mobbning, rasism och droger. Idrotten spelar en viktig fostrande roll för många barn och ungdomar, och vi kristdemokrater anser att detta är ett bra exempel på ett landsomfattande initiativ som fler folkrörelser borde ta efter.

Det är dock viktigt att etiken också får praktiska konsekvenser. För mig handlar det om mer än att ordna ett antal framtidsseminarier, även om sådana är bra.

En viktig effekt av god etik är hur barn- och ungdomsidrotten utformas. Det måste vara självklart att inte medverka till utslagning och elit-tänkande när det gäller barn- och ungdomsidrott. Det är av största vikt att föreningar och enskilda idrottsledare beaktar riskerna med en specialiserad träning i alltför tidiga år. Spontana idrottsaktiviteter måste få gott om utrymme i barns liv.

En stor och viktig fråga när vi nu diskuterar idrottspolitiken är för-mågan att komma till rätta med dopningsproblemen. Den svenska idrotts-rörelsen gör redan i dag omfattande insatser för att bekämpa dopningen inom idrotten. Svensk idrottsrörelse är också mycket aktiv i kampen mot dopning på det internationella planet. Även idrottsministern har tagit flera bra initiativ internationellt. Jag är också medveten om att detta problem finns utanför den organiserade idrottsrörelsen.

Men internationellt agerande förpliktar också på hemmaplan. Det är därför märkligt, precis som någon tidigare här sade, att bara drygt en halv sida i propositionen ägnas åt dopningsproblematiken, och då begränsat till frågan om Dopinglaboratoriet i Huddinge samt en mycket kort gene-rell beskrivning av övrigt antidopningsarbete. I betänkandet har utskottet utvecklat frågan, men då i anslutning till motioner från bl.a. kristdemo-kraterna.

Varför finns inte ett enda ord i propositionen om Dopingjourens mycket viktiga verksamhet? Jouren är genom sitt unika kontaktnät ett viktigt centrum som har en välgrundad och detaljerad bild av dopnings-missbruket i landet. Den märker snabbt svängningar i missbruksbilden och kan genom sitt goda samarbete med olika berörda myndigheter både centralt, regionalt och lokalt initiera motåtgärder. Inte minst utsatta kvin-nor får i dag stöd och hjälp genom jouren.

I dag när vi debatterar frågan verkar det som om Dopinglaboratoriet och Dopingjouren fått en positiv lösning, och självklart är jag glad över det. Men om propositionen är så framåtsyftande och offensiv som rege-ringen påstår borde denna fråga redan ha varit löst när propositionen lämnades till riksdagen. Tillskotten till verksamheten kommer efter lång debatt och efter påtryckningar från verksamheten, Riksidrottsförbundet och oppositionen.

Fru talman! Ett annat område som är mycket viktigt när det gäller idrottspolitiken är de ideella idrottsföreningarnas skatteförhållande. All-männnyttiga föreningar är i dag i stort befriade från såväl att redovisa moms som att erlagga inkomstskatt. I propositionen säger sig regeringen vara medveten om att ”betydande gränsdragningsproblem kan uppstå då de lokala skattemyndigheterna bedömer om beskattning skall ske av

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

verksamhet, med inslag av mer renodlad kommersiell företagsamhet, som ideella föreningar bedriver”.

Regeringen lämnar dock inga konkreta förslag på hur dessa gränsdragningsproblem bör kunna lösas utan säger sig noggrant följa utvecklingen. Detta är bekymmersamt. Denna otydlighet gör föreningarnas ekonomiska planering svår och kan i sämsta fall göra att en förening drabbas av krav på skatt i efterhand för någon aktivitet som man långt tidigare har genomfört. Inkomsterna kan då, när skattekraven kommer, vara förbrukade i verksamheten. Det räcker således inte med att följa utvecklingen, utan regeringen bör snarast återkomma hit till riksdagen med tydliga förslag om vad som bör gälla.

Kristdemokraterna delar regeringens uppfattning att ungdomar som gör en specialsatsning på elitidrott bör ges reella möjligheter att kombinera idrott och studier. På gymnasienivå får ett relativt stort antal unga idrottstalanger möjlighet att pröva om talang och ork räcker för att satsa vidare. När det gäller kombinationen elitidrottsatsning och akademiska studier blir det ofta mycket tufft. Undersökningar visar att det inte är ovanligt att idrottsatsningen avbryts för att studierna ska klaras.

För att en verklig elitsatsning på landslagsnivå ska lyckas fordras en bra och lättåtkomlig träningsmiljö. Om jag har förstått saken rätt handlar det i praktiken om att ge kanske 10–20 elitidrottare denna möjlighet.

Regeringen konstaterar också att det för att bli etablerad i världseliten krävs en mångårig, hängiven satsning och personliga uppoffringar. Det är därför ett nationellt intresse att unga elitidrottsatsande ungdomar ges möjlighet att kombinera utbildning och idrott. Men varför ska det bara vara på gymnasienivå? Kombinationen elitidrottsatsning och akademiska studier underlättas helt klart om möjligheten till byte av studieort på grund av tillgången till en bra träningsmiljö finns. Det är därför viktigt att, vilket också Idrottsutredningen föreslår, det s.k. ortsföreträdet för elitidrottare genomförs.

Fru talman! Avslutningsvis: Rätten till goda och likvärdiga möjligheter till idrottsutövande är grundläggande för kristdemokraternas idrottssyn. Breddidrotten, som mer betonar kamratskap och vikten av att vårda sin hälsa än de faktiska idrottsprestationerna, är fortfarande grundläggande och måste få stort utrymme även in på 2000-talet.

Anf. 141 BIRGITTA SELÉN (c):

Fru talman! 12-åringar saknar muskler. Den rubriken stod att läsa i flera tidningar i landet förra veckan. Det är en sjukgymnast som slagit larm om att ungdomar som inte rör på sig går en fysisk katastrof till mötes. Barn ända ned till 12 års ålder går alltså på sjukgymnastik i dag, eftersom de fått belastningsbesvär. Musklerna är för svaga, knäna värker. Och 17-åringar har diskbråck.

Det här är faror som vi i Centerpartiet har uppmärksammat tidigare också, och därför har vi i vår kommittémotion *En idrottspolitik för 2000-talet* lyft fram frågan, och vi har framhållit att idrottsämnet av just folkhälsoskäl måste ges mer utrymme i skolan. Dels pekar vi på vikten av att bygga upp musklerna redan i unga år för att undvika förslitningsskador i förtid, dels underlättar en god kondition inlärandet av alla de kunskaper man behöver skaffa sig.

Regeringen säger att eleverna själva önskar ha möjlighet att välja idrott som tillval. Självklart ska den möjligheten finnas. Men av erfarenhet vet jag att de som väljer idrott som tillval är de som redan är frälsta och som redan håller på med idrott på fritiden. De elever som vi i Centerpartiet tänker på är de som inte är intresserade av idrottsämnet, utan hellre sitter framför datorn eller idkar någon annan stillasittande aktivitet.

Målsättningen för oss är alltså att en timplan inte ska finnas utan att man ska avsätta ett stort antal idrottstimmar utan att vara låst av ett visst minimiantal. Det skapar möjligheter för respektive skola att satsa fler lektioner på idrott, dans och rörelse av olika slag. Vi tror nämligen på att varje skola känner ett ansvar för att eleverna ska erbjudas en god grund att stå på för framtiden och att det gäller inom alla ansvarsområden som vilar på dem. Elevernas försämrade kondition uppmärksammas av varje ansvarskännande lärare, inte minst idrottslärare, och även av rektorer. Självklart värnar de om elevernas hälsa. Det kommer att leda till att de flesta skolorna kommer att sätta in fler lektioner med idrott, rörelse och dans bara vi får bort timplanen. Men det får vi kämpa för i ett annat utskott och i en annan debatt.

Fru talman! God hälsa handlar också om att avstå från dopningspreparat. Det arbete som idrottsrörelsen bedriver för att motverka dopning är värt allt stöd. Kampen mot dopning är i vårt tycke den enskilt viktigaste frågan för svensk idrott i framtiden. Det tycker också regeringen, kan man läsa i propositionen.

Dopningen är i och för sig ett utbrett samhällsproblem som inte enbart berör idrotten, och givetvis måste den bekämpas från många olika håll. I Sverige finns i dag Dopinglaboratoriet och Dopingjouren, som har mycket goda kunskaper om arbetet mot dopning. De har dessutom godkända kunskaper enligt internationella krav. Vi anser att det är oerhört viktigt att dessa verksamheter får ett tryggt ekonomiskt stöd för framtiden.

I idrottspropositionen kan vi inte se att detta stöd finns. Däremot har det blåst lite grann kring frågan, och regeringen har i höst, efter det att budgetpropositionen lagts fram, kommit på bättre tankar. Idrottsministern har för avsikt att avsätta ytterligare 4,4 miljoner till arbetet mot dopning. Det ska alltså avsättas extra medel för år 2000 till antidopningsarbetet. I kulturutskottets betänkande står vidare: "Laboratoriet kan härmed fortsätta sin verksamhet och även i framtiden hålla en hög kvalitet."

Jag hoppas verkligen att detta borgar för en stabil ekonomisk framtid. Vi borgerliga kommer med all säkerhet att hålla ögonen öppna och bevaka att de här viktiga verksamheterna verkligen får en tryggad framtid.

Dopingjouren fungerar som en kunskaps- och rådgivningscentral. När nu dopningsmedel har kriminaliserats sedan den 1 april i år bör man även utöka dopningskontrollerna vid allmänna idrottslokaler, tycker vi i Centerpartiet, alltså även gym. Dopingjouren kan ju vara behjälplig med olika råd. Den sitter inne med stor kunskap. I dag är det framför allt elitidrottare som det tas dopningsprover på. Vi i Centerpartiet anser att det bör tas prov på fler amatöridrottare också.

Fru talman! Stödet till idrottens lokala barn- och ungdomsverksamhet bör enligt regeringen förstärkas. Det är utmärkt. Det ökade stödet ska komma från en ökad utdelning från AB Svenska Spel. Enligt regeringens

positiva beräkningar ska överskottet från värdeautomater ge 200 miljoner per år som ska tillfalla ungdomsidrotten.

Men det här är siffror som jag känner mig lite undrande inför. I dag vet vi inte hur det kommer att bli med värdeautomaterna och vilket eventuellt överskott de kommer att ge. De pengar som i dag kommer från värdeautomater är ett överskott på 59 miljoner. Vissa personer påstår att detta gäller under en treårsperiod. Det är alltså väldigt osäkra pengar som idrottsminister Messing har lovat barn- och ungdomsverksamheten. Jag vill i dag veta om idrottsministern kan gå i god för de utlovade 200 miljonerna.

Maximiåldern för att få statligt aktivitetsstöd ska sänkas från 25 år till 20 år, enligt idrottspropositionen. Jag har talat med många ungdomar som är i åldern 20–25 år. De anser att det här inte är ett bra förslag. Det är därför oförklarligt att Riksidrottsförbundet tycker att förslaget är okej. 20–25-åringar är i dag oftast studenter, som inte har någon inkomst. Därför behöver aktivitetsstödet vara kvar som i dag, alltså upp till 25 år.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 4, eftersom vi anser att vi bör behålla den åldersgräns som finns nu.

När det gäller jämställdhetsfrågorna förmår inte regeringen leverera någonting annat än en förhoppning om ett gemensamt råd mellan Kommunförbundet och Riksidrottsförbundet. Det ser jag som en oförmåga till handling. Trots att idrottsrörelsen själv har tagit på sig ett betydande ansvar för att öka jämställdheten går det delvis trögt. Den största könsmässiga orättvisan finns när det gäller kommunernas satsningar på anläggningar för idrott. Det är mer regel än undantag att det satsas mer på anläggningar där det bedrivs framför allt manliga lagsporter, t.ex. ishockey, medan däremot idrotter som domineras av tjejer har betydligt lägre anslag. Både staten och kommunerna måste ta ett större ansvar för att öka jämställdheten mellan de olika idrottsaktiviteterna.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 5.

Till sist, fru talman, kan vissa elitidrottsutövare under några år erhålla mycket höga inkomster. Vi har många exempel i Sverige: Björn Borg, Pernilla Wiberg, Stefan Edberg och Ingemar Stenmark, för att bara nämna några. De här idrottarna väljer ofta av skattetekniska skäl att flytta utomlands, och Sverige förlorar skatteintäkter. Centerpartiet föreslår därför att det bör inrättas ett idrottskonto som fungerar på samma sätt som ett skogskonto, som redan finns i landet. Då skulle de här personerna kunna fördela sin inkomst från de aktiva åren under en längre tidsperiod, och inkomsterna skulle beskattas på samma sätt som man gör med skogskontona i dag. Det här skulle göra att vi finge behålla våra idrottsmän som svenskar. De skulle inte behöva skattefly till andra länder.

Jag yrkar härmed också bifall till reservation 19.

Anf. 142 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Idrotten betyder väldigt mycket för väldigt många. Vi som har förankring även i andra folkrörelser ser ju med viss avund på både medlemsutveckling och åldersfördelning inom idrottsrörelsen. Här finns ju också den smältdegel av människor som vi hoppas så mycket på, där förutsättningarna finns att alla kan samlas kring ett intresse och delta på samma villkor. Få saker kan förena såsom idrotten. Jag har ett starkt minne av ett tillfälle när familjen övernattade på en camping i Frankrike.

Det tog inte lång stund förrän vår grabb på tio år var i full färd med att spela fotboll, utan att språkligt förstå ett enda ord från de andra. Men de visste vad det handlade om, hade i stora drag samma regler, och kontakten var ett faktum. Då blir man verkligen glad.

Samtidigt kan ju idrotten, eller idrottens svans, orsaka så mycket elände när chauvinismen blommar ut och leder till våldsamheter och scener som nästan borde vara censurerade för barn och ungdomar under 15 år. Men avigsidan får ju inte förstöra allt det fina som finns med idrotten. Och jag tror att vi alla kan vittna om glada idrottsminnen, antingen av egna prestationer eller på annat sätt.

Självklart ska det därför finnas ett aktivt nationellt stöd till idrotten, även om vi i Folkpartiet starkt betonar idrottsrörelsens frihet och självständighet. Här har vi en del synpunkter på regeringens förslag. En bindning som ofta gör att man inte känner sig så fri är om finansieringen i hög grad ligger i händerna på andra. Då finns det alltid en risk att man koncentrerar sitt intresse dit pengarna finns i stället för till kärnan, dvs. sina medlemmar.

Därför tycker vi att idrottens möjligheter till egenfinansiering bör öka. Och för det finns det flera lösningar. En är en större andel av spel- och lotterimarknaden och att t.ex., som vi skriver i reservation 3, låta inkomsterna från värdeautomaterna gå direkt till det lokala föreningslivet i stället för till Svenska Spel, som sedan ska fördela pengarna. Det är en onödig omväg som också rimligen innebär att en del pengar försvinner på vägen i form av administration etc. En annan del är att låta föreningarna i allt högre grad ta över anläggningar och/eller deras skötsel. En tredje väg är att se över idrottens skattefrågor av olika slag. Men det är så komplicerat att vi förordar en vidare utredning.

I reservation 9 tar vi också upp temat om idrottens oberoende ställning och idrottsrörelsens eget ansvar. Vad det handlar om är ju att i huvudsak stödja och stötta, inte att styra och ställa. Och de här punkterna är mycket viktiga. Jag yrkar bifall till reservation 1 under mom. 11.

Fru talman! Regeringen föreslår också att Riksidrottsförbundet ska ha myndighets ställning vid fördelning av statsbidrag och drar konsekvensen att offentlighet ska gälla i de delarna beträffande handlingar för den verksamheten. Det är utmärkt. Men jag anser också att det hade varit en fördel om man redan nu hade beslutat om en uppföljning av Riksidrottsförbundet som myndighet. En myndighetsutövning innebär ju faktiskt att, som vi skriver i motionen, Riksidrottsförbundet mer eller mindre hamnar i knät på regeringen, och jag beklagar att utskottets majoritet föreslår avslag på yrkandet om utvärderingen.

När det gäller jämställdhet är det bra att regeringen tänker kartlägga fritidssektorn ur jämställdhetsperspektiv och också ur perspektivet för funktionshindrade och för personer med olika kulturell och etnisk bakgrund. Vi är otåliga i det här arbetet, eftersom vi ju vet en hel del, inte minst när det gäller jämställdhetsfrågor – Birgitta Sellén tog ju upp ett par exempel – och det är därför som vi har skrivit vår reservation.

Givetvis berör en del av de frågor som kommer upp i idrottsdebatten också nästa ärende om ungdomars villkor. Jag vill därför ändå ta upp missbruksproblematiken även här – jag torde återkomma senare i kväll – eftersom idrotten har ett så stort ansvar i det här avseendet. Man möter inom idrotten så många ungdomar, och verksamheten påverkar ju också

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

hälsan i hög grad, oftast positivt. Tyvärr finns det avarter. Förr handlade det ofta om lagidrotter i lägre divisioner och deras B-lag, där tobaks- och alkoholbruk och missbruk inte var ovanligt och där ungdomar drogs med. Det finns väl i viss mån fortfarande kvar, men det har också utvecklats en annan drogkultur i form av dopning, vilket redan har tagits upp här, som har blivit alltför vanlig. Och det är inte bara elitidrottare som ägnar sig åt de här dumheterna. Det förekommer på många olika områden och i olika åldrar. Det har gjorts studier i bl.a. Falkenberg som visar alarmerande siffror bland pojkar. Då är det väsentligt att det finns medel att komma åt missbruket, i form av både förebyggande arbete och en kontrollfunktion, och i båda dessa avseenden har Dopinglaboratoriet och Dopingjouren viktiga roller att spela.

Nu har regeringen äntligen kommit till skott i frågan, och det har även belysts härifrån talarstolen. Men jag konstaterar att laboratoriet och jouren har fått vänta alltför länge på besked. Risken med det var ju att kompetens hade kunnat gå förlorad, och det var mycket förvånande att regeringen inte fick med ett förslag till lösning på frågan åtminstone i budgeten för år 2000 utan kom dagarna innan ärendet skulle behandlas i kulturutskottet. Sent ska syndaren vakna, men i det här fallet var det ju inte för sent, och det var bra. Vad som nu är viktigt är att dessa pengar inte är en engångshistoria utan att idrottsministern kan garantera att det handlar om en permanent lösning.

Jag har tidigare nämnt idrottens betydelse för hälsan, och det gäller ju inte bara ungdomar. Motion i olika tappningar är ju bra för var och en av oss. Men goda vanor grundas ofta i barn- och ungdomsåren, och även av det skälet är det viktigt att ämnet idrott och hälsa får ett stort utrymme i skolan. Stillasittande medför ju krämpor av olika slag, och med låsningen till en plats, som ju datoriseringen faktiskt orsakar, blir det än viktigare med rörelse som en integrerad del av undervisningen och inte bara folkrörelse.

Jag är medveten om att skolorna själva utformar en hel del av uppbyggnaden av undervisningen, men det kan ju inte skada med en vänlig uppmaning om ett positivt budskap om motionens och aktivitetens betydelse. Egentligen vet vi väl det, men vi behöver ändå påminnas av och till och få till stånd gruppaktiviteter för att få med alla, eftersom det är mycket roligare att motionera i grupp än ensam.

I anslutning till detta är det ju också viktigt att peka på forskningens betydelse även för idrotten. För att forskningen i landet inom idrottens område ska kunna vara konkurrenskraftig måste det finnas ett forskningsstödande organ med en tydlig och stark organisation. Och det är angeläget att Riksidrottsförbundet initierar och stöder forsknings- och utvecklingsverksamhet inom bl.a. barn- och ungdomsidrott, prestationsutveckling och jämställdhet. Jag utgår också från att forskningen kommer att finnas vid i stort sett alla högskolor men också att det finns ett nationellt centrum för idrottslig kompetensutveckling. Jag hoppas att regeringen tar med detta i forskningspropositionen som är utlovad att läggas fram nästa år.

Jag kan inte låta bli att fundera och reagera lite grann på Peter Pedersens engagemang när det gäller proffsboxningen. Visst har han väldigt rätt, fru talman, i att det har hänt väldigt mycket på 30 år. Om vi tittar på friidrotten så har det hänt oerhört mycket med rekordslakt, möjligen

bortsett från längdhopp där rekordet inte har ändrats många centimeter. Men detta innebär ju rimligen också att man slår mycket hårdare i dag än för 30 år sedan. Så ur medicinsk synpunkt borde det som har hänt vara tämligen negativt, eftersom all annan utveckling går åt det hållet att det blir starkare, snabbare och större.

Slutligen tycker jag att det är utmärkt att regeringen har tagit upp problematiken kring underhållningsidrotten och finansieringen av den. Jag kan inte förstå att Roy Hansson tycker att det är så nedlåtande med ordet underhållning, eftersom det är precis det som det handlar om när vi tittar på professionell idrott. Det är ju inte så många av oss som ägnar oss åt den. Skrivningen har ju uppenbarligen fallit de flesta i smaken, eftersom jag inte såg några reservationer i fråga om detta. Men det är ju numera så tydligt att en hel del av elitidrotten är genomkommersialiserad, och då ska den också verka på dessa villkor. Man blir ju bekymrad över alla rapporter om miljonunderskott och om hur några försöker fuska med skatter och liknande samtidigt som klubbar och föreningar vill ha offentligt bidrag till verksamheten. Det är därför jag tycker att det är nödvändigt att klubbarna skiljer ut den professionella delen från övrig verksamhet och att den kommersiella delen själv tar alla sina kostnader. Jag uppskattar regeringens tydlighet i denna fråga.

Sammanfattningsvis, fru talman, står jag självfallet bakom alla våra reservationer och särskilda yttranden, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1 under mom. 11.

Anf. 143 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Under mitten av 60-talet när jag var tonåring var jag aktiv friidrottare i en förening i Karlskrona. Det var en mycket aktiv förening, och den hade ett gäng mycket duktiga ungdomar som tävlade på hög nationell ungdomsnivå. Föreningen var i stort synonym med *en* person, nämligen Esse Carlsson. Han var styrelseordförande, tränare och chaufför. Han skötte kontakter med föräldrarna. Han ordnade sponsorer. Han bokade och planerade tävlingar. Ja, han var föreningen. För oss ungdomar var han en stor förebild och en inspirationskälla.

Fru talman! Varför nämner jag då detta? Jo, jag tycker att det är viktigt att i dag, när vi här i kammaren diskuterar svensk idrottspolitik, nämna Esse Carlsson som *ett* exempel bland alla ideella ledare, 600 000, som viker hela, eller delar av, sin livstid för svensk idrott och därigenom för svenska barn och ungdomar. Det är en insats som alltför ofta bara nämns i förbigående och som ibland tas som självklar.

Drivkraften för idrottsledarnas engagemang är inte pengar eller önskan om egen framgång, utan för många är det bara ett sätt att betala tillbaka för de år då de själva var aktiva. För andra börjar engagemanget med de egna barnens idrottande. Men för de allra flesta är ledarskapet en källa till glädje, inspiration och stimulans.

Jag vill gärna ta tillfället i akt och tacka alla er som är eller har varit ideella ledare inom svensk idrott för den ovärderliga insats som ni gör och har gjort. Utan er insats skulle den svenska idrottsmodellen inte ha varit så framgångsrik som den faktiskt varit genom åren. Det finns alla skäl för oss politiker och för idrottsrörelsen i stort att även i framtiden på ett aktivt sätt stödja den insats som alla ideella ledare gör för den svenska idrotten.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Fru talman! Det är nästan 30 år sedan riksdagen senast beslutade och slog fast den idrottspolitik som i dag gäller, så det är väl ingen överdrift att påstå att det nu är dags att ta ett nytt tag och peka ut riktningen för idrottspolitiken in i det nya årtusendet. Förändringar har skett i omvärlden som påverkar idrotten. Många svenskar har i dag en annan etnisk och kulturell bakgrund. Det finns stora skillnader mellan olika socioekonomiska grupper liksom mellan kvinnor och män. Det är därför som jag med stor glädje konstaterar att alla partier i allt väsentligt ställer sig bakom den nya tidens politik som bygger på tre grundstenar.

Den första grundstenen innefattar att det är *hela* samhällets ansvar och att det ligger i *hela* samhällets intresse att möjligheter skapas för alla människor att utöva motion och idrott regelbundet. En god folkhälsa är en betydelsefull komponent för välfärden i vårt samhälle. Av detta skäl måste alla aktörer i samhället – det kan vara staten, kommunerna, idrottsrörelsen eller främjandeorganisationerna – på olika sätt samverka för att nå målet en god folkhälsa.

En av idrottens mest självklara ideal handlar om rent spel och tävling på lika villkor. Det är meningslöst att tävla om inte alla följer reglerna. Under senare år har denna bild skadats av omfattande problem med doping. Idrottens förmåga att komma till rätta med dopningen är av helt avgörande betydelse främst för elitidrottens framtida trovärdighet. Detta gäller såväl på nationell nivå som på internationellt plan. Den svenska idrottsrörelsen gör redan i dag omfattande insatser för att bekämpa dopningen inom idrotten. Man går även i spetsen för de internationella satsningarna.

Det är därför som jag med stor tillfredsställelse kan konstatera att den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Riksidrottsförbundet gör en gemensam satsning för att ytterligare stärka det svenska antidopningsarbetet. Genom att höja dagens anslag på 6,6 miljoner med ytterligare 4,4 miljoner tryggar man bl.a. finansieringen av både Dopinglaboratoriet och Dopingjouren, samtidigt som antalet test årligen utökas.

Fru talman! Skolan är den miljö där alla barn och ungdomar kommer i kontakt med motion och idrott. Skolan har därför, som i många andra fall, en central betydelse för att skapa ett intresse inom detta område. Det är ytterst angeläget att ett förbättrat samarbete kan komma till stånd mellan skolorna och de lokala idrottsföreningarna. Av detta skäl har regeringen anslagit 60 miljoner ur Allmänna Arvsfonden för en treårig satsning inom området. Det är en uppgift för skolorna att utforma undervisningen på ett sådant sätt att elevernas rörelse bejakas.

I detta sammanhang skulle jag vilja peka på Ängslättskolan – eller Sundsbroskolan, som jag tror att den nu heter – i Bunkeflo utanför Malmö som ett positivt exempel på hur en enskild skola tar sig an problemet med att många barn i dag har en fysiskt passiv fritid. Skolan har alldeles nyligen startat ett nioårigt projekt där barnen ska ha en lektion schemalagd idrott varje skoldag, samtidigt som man satsar mycket på fysisk aktivitet på rasterna liksom på en riktig kosthållning; allt detta för att barnen både på kort och på längre sikt ska må bättre och bli duktigare i skolan.

På skolan genomför man projektet tillsammans med bl.a. de lokala idrottsföreningarna. Jag tror, och hoppas, att detta projekt kan bli det pilotprojekt som krävs för att fler kommuner och skolor ska ta steget mot en

sundare inlärningsmiljö. Om man sedan löser problemen inom ramen för gällande läroplan eller om man ska förlänga skoldagen får de utvärderingar som planeras ge svar på.

Avslutningsvis när det gäller den första grundstenen föreslår regeringen att stödet till friluftsliv och främjandeorganisationerna inte längre ska ingå i anslaget Statens stöd till idrotten utan utgöra ett eget anslag. Utskottet ställer sig bakom denna nyordning och ser fram emot resultatet av den pågående översynen.

I fråga om den andra grundstenen konstateras det att den svenska idrottsrörelsen med sina 3 miljoner medlemmar är vår största folkrörelse och en unik tillgång för en positiv utveckling av vårt samhälle. Den folkrörelsebaserade idrottsrörelsen med sin demokratiska uppbyggnad där både kvinnors och mäns erfarenheter och värderingar tas till vara är en mycket stor tillgång för vårt samhälle och skapar mer än någon annan verksamhet tillfällen till möten och aktiviteter för människor i olika åldrar och samhällsgrupper.

Ett viktigt konstaterande som jag gärna vill poängtera är att idrottsrörelsen ska vara fri och självständig och att den själv ska lägga fast målen för sin verksamhet. Enligt utskottets uppfattning ska man ta ansvar för fördelningen av statsbidraget liksom för administration, organisation och uppföljning av hur bidraget används. Staten ska endast ange syftet med statsbidraget, och syftet med statsbidraget är att det ska stödja en utveckling för att skapa en idrott för alla. Den ska vara tillgänglig för alla oavsett om man är kvinna eller man, om man är flicka eller pojke, om man är född i Sverige eller i ett annat land eller om man har funktionshinder.

Idrottsrörelsen själv ska ange hur målen ska nås men det är viktigt att regeringen följer utvecklingen så att de angivna syftena med statsbidraget verkligen nås.

En viktig del av statens stöd till barn- och ungdomsverksamheten är LOK-stödet. Vi har tidigare i kammaren diskuterat stödet till barn- och ungdomsverksamheten i samband med det s.k. kasinobetänkandet. Nu fullföljer regeringen de löften som då gavs och genomför en kraftig ökning av det statliga lokala aktivitetsstödet, vilket utskottet ser som oerhört positivt. Det är ett viktigt stöd tillsammans med alla andra intäkter som idrotten har.

En annan viktig fråga för idrotten är att motion och idrott ska vara tillgängligt för alla människor. Idrottsrörelsen gör redan i dag stora insatser för att främja jämställdhet och integration men naturligtvis går det att göra ännu mer. Regeringen föreslår att ett gemensamt råd bildas, tillsammans med främst Kommunförbundet och Riksidrottsförbundet, som ska verka för en rättvis fördelning av fritidsresurserna. Utskottet ser fram emot resultatet av detta råds arbete.

Så till den tredje grundstenen, fru talman! Alla minns vi väl Ingemar Stenmarks framgångar i utförsåkning, Björn Borgs framgångar i tennis, fotbollslandslagets framgångar i världsmästerskapet i USA och Ludmila Engqvists framgångar i friidrott. Nu senast, och det är speciellt roligt för mig som älmhultsbo, har vi de två unga älmhultspar som kom etta och tvåa i VM i jitterbug i USA.

Det är viktigt med framgångar inom idrott. Framgång och goda resultat föder intresse. Det är ofta så att en idrotts framgångar innebär många nya unga utövare inom sporten. Det är i det ljuset vi måste se den nyligen

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

beslutade talangsatsningen, där regeringen och näringslivet tillsammans satsar 140 miljoner under en sjuårsperiod.

Den svenska idrottsrörelsen är i mångt och mycket unik, inte bara genom alla goda resultat utan kanske främst genom hur den är uppbyggd. Både professionell och icke-professionell verksamhet samverkar inom samma idrottsförbund. Man är beroende av varandra och utvecklar verksamheten tillsammans. Mycket av elitklubbarnas verksamhet drivs under professionella och kommersiella villkor, och den skiljer sig markant från den folkrörelsebundna idrottens tävlingskultur. Jag ser beslutet om att tillåta föreningar i bolagsform, som fattades vid det senaste riksidrottsmötet, som ytterligare en möjlighet för den idrottsförening som så önskar att fullt ut kommersialisera sin verksamhet.

Man kan ha blandade känslor inför detta, och det har jag förstått att människor har, även inom idrottsrörelsen. Men jag tror att det är bra att vi slår fast, som utskottet nu föreslår, att den idrott som drivs inom den kommersiella sektorn måste bära sina egna kostnader och inte subventioneras med offentliga bidrag. Någon särbehandling av aktiebolag som bedriver idrottsverksamhet, enbart för att de bedriver idrott, kan inte bli aktuell.

Fru talman! Jag skulle avslutningsvis vilja beröra företeelser som vi alla har kunnat iaktta inom idrotten och som jag tror att det är viktigt att vi alla som är idrottsintresserade verkligen tar på allvar och efter bästa förmåga försöker hantera på ett rimligt sätt. Jag har tidigare berört dopningen som ett av idrottens stora problem. Ett annat problem som är minst lika aktuellt både inom landet och internationellt är läktarvåldet och våldet i anslutning till olika arrangemang. Jag vet att den svenska idrottsrörelsen tar problemet på största allvar och också aktivt arbetar för en bättre situation inte minst inom den satsning som görs genom samarbetet mellan Riksidrottsförbundet och SISU och som benämns Starta vågen. Men jag tror att detta arbete ytterligare måste intensifieras, eftersom denna företeelse är mycket allvarlig och ett allvarligt hot mot idrottens trovärdighet och ställning som positiv familjeunderhållning. Att det inom ramen för detta våld även finns rasistiska undertoner gör problemet än allvarligare. Idrotten är till hela sin idé internationell. Idrottsligt utbyte mellan grupper av människor med olika bakgrund berikar vårt samhälle. Genom att idrotten är gränslös kan den underlätta för människor med utländsk bakgrund att integreras i det svenska samhället. Människor med olika etnisk och kulturell bakgrund kan med idrottsgemenskapen som utgångspunkt lära känna varandra, respektera varandra och förstå varandras värderingar. Idrotten är en viktig kraft för att skapa ett mer integrerat samhälle, främja jämställdhet och bekämpa intolerans, rasism, dopning och andra negativa fenomen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i betänkande KrU3 i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 144 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag noterade att Lars Wegendal gick förbi en sak utan att nämna den i anförandet. Det gäller finansieringen från en del av den svenska spelmarknaden. Vi är alla medvetna om att den har minskat under ganska många år, bortsett från intäkterna från Bingolotto. Jag beklagar naturligtvis att vi inte kunde få gehör för att man skulle ge till-

ståndet till idrottsrörelsen när vi diskuterade kasinofrågan. Det hade varit ett led i detta.

Jag tror också att Lars Wegendal har noterat revisorernas kritik mot att regeringen inte på tre år kunnat få fram ett vinstdelningssystem för den här delen, som det tidigare fattats ett riksdagsbeslut om. Jag efterlyser ett initiativ från utskottets majoritet i denna fråga. Jag skulle vilja höra någon kommentar till om inte majoriteten upplever det som ett bekymmer att intäkterna inte ökar.

Dopningsfrågan, noterade Lars Wegendal med tillfredsställelse, var löst. Alla har vi intygat att så är fallet. Men nog måste väl Lars Wegendal hålla med om att det här gick väldigt trögt. När vi började behandla frågan i höst fanns ännu inget förslag från regeringen, och jag har faktiskt ännu inte sett något. Det var intressant att höra Lars Wegendals inställning. Det borde ha fattats ett beslut om detta i sommar, kanhända redan i maj. Uppfattar Lars Wegendal att den här frågan är löst även för kommande år? Jag har som sagt ännu inte sett något förslag från regeringen.

Anf. 145 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Värdeautomater och spelmarknaden är frågor som vi ganska nyligen, i samband med kasinopropositionen, diskuterade ganska omfattande i den här kammaren. Utifrån den diskussion som då fördes vet jag att vi har olika uppfattningar om Svenska Spel och hur överskottet från värdeautomaterna i bingohallarna ska överföras till idrottsrörelsen.

Det finns en pågående utredning som ska lägga fram sitt förslag i det här ämnet. Såvitt jag vet i dag kommer den att lägga fram sitt förslag i mars 2000. Kan vi inte vänta och ta den diskussionen när förslaget har förelagts riksdagen för beslut? Samtidigt måste vi ändå konstatera att det överskott som kommer från värdeautomater beräknas inom några år tillföra idrotten i storleksordningen 20 miljoner. Till detta kommer överskottet från värdeautomaterna på 100 miljoner 2002, såsom det beräknats.

Visst var det trögt när det gäller dopningen. Jag var inte nöjd med propositionen. Det pågick en diskussion mellan regeringen och Riksidrottsförbundet. Men nu konstaterar vi att det är en väldigt bra lösning. Den går långt utöver de motionskrav som ställdes i samband med att propositionen lades fram. Min uppfattning är att det här är en långsiktig lösning.

Anf. 146 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag fick inte riktigt något svar. Är det så att majoriteten i utskottet uppfattar det som ett bekymmer att andelen minskar för idrotten och har gjort det under en lång tid och att det inte finns någonting som tyder på någonting annat? Det har som sagt tagit tre år att ta fram ett rimligt vinstdelningssystem, som vi ännu inte sett något resultat av. Det måste väl också vara ett bekymmer för majoriteten. Kommer det någon form av initiativ så att man kan rätta till det, så att vi kan återföra idrottens andel av den svenska spelmarknaden till som det var tidigare, cirka en tredjedel? Nu är vi nere någonstans vid 19 % enligt den senaste notering jag har sett. Är det gynnsamt för idrotten att man får den här intäktsminskningen från en viktig bidragskälla till just vår idrott?

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Anf. 147 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! I samband med de diskussioner vi hade när det gällde betänkandet om kasinon var jag väldigt tydlig vad gäller folkrörelsernas andel av den totala spelmarknaden. Min absoluta uppfattning är att spelmarknaden för folkrörelserna ska uppgå till i storleksordningen en tredjedel.

Anf. 148 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Först vill jag knyta an till det här med vinsten, som vi pratat om. Jag blir konfunderad över de siffror som Lars Wegendal använder sig av. I propositionen står det: ”Av den summa som överskottet resulterar i bör 80 procent tillfalla idrottsrörelsens lokala barn- och ungdomsverksamhet. Detta skulle innebära uppskattningsvis 200 miljoner kronor.” Lars Wegendal nämnde siffran 100. Den ekvationen går inte riktigt ihop, men han kanske kan förklara det.

Lars Wegendal talade om sundare invåningsmiljö och tog som exempel försöket i Malmö. Det är perfekt med sådana försök. Samtidigt ser jag det som så att pilotprojekt inte skulle behöva förekomma. Om vi bara hjälps åt att ta bort timplanen kommer det här att ge sig självt. Jag undrar om Lars Wegendal kan hjälpa till att påverka sina partikamrater i utbildningsutskottet för att få bort timplanen så att man ägna sig mer åt hälsan.

Detta med att förlänga skoldagen, som nämndes i anförandet, skulle jag vilja få förklarat. Ska det ske på frivillig basis eller hur ska det gå till?

Anf. 149 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med frågan om spelmarknaden. Vad jag sade var att det från de värdeautomater som finns ute på restauranger och liknande beräknas ett överskott på 200 miljoner. Men överskottet från de värdeautomater som finns i bingohallar förväntas bli i storleksordningen 100 miljoner år 2002.

Det är viktigt att idrotten och rörelsen bejakas i den svenska skolan, och jag tror faktiskt att den gör det i de flesta fall. Jag är relativt mycket ute i skolor och jag har relativt god kunskap om detta, vill jag påstå.

När läroplanen förändrades 1994 reducerades antalet timmar för de praktiska ämnena, varav idrotten var ett ämne. Orsaken var ju att man då ville föra in mer språkundervisning i skolan. Det var egentligen enda skälet. Då trängdes idrotten och andra praktiska ämnen ut. Samtidigt blev det en förändring i så måtto att den gamla timplanen, som byggde på bruttotimmar i form av 40-minuterspass, byttes ut mot en timplan som byggde på nettotid, dvs. tid som inte får underskridas, och det är en väldig skillnad. Dessutom anges timmarna i antal 60-minuterspass.

År 1997 ökades antalet timmar från 460 till 500, och det var positivt. Men det viktigaste är att den enskilda skolan i undervisningen i alla ämnen verkligen bejakar rörelsen och idrotten.

Anf. 150 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att jag fick något svar på min fråga om en förlängning av skoldagen, så den frågan kvarstår.

Lars Wegendal talade om fler timmar för språkundervisning. Jag har jobbat i skolan under hela mitt yrkesverksamma liv, så jag kan den biten ganska bra.

Jag sade i mitt anförande att tolvåringar har dåliga muskler. Samtidigt är det en från Skolverket som har sagt att det är för dålig kvalitet på gymnastikundervisningen. Men då kan man kanske ha gymnastik på engelsklektionerna, så kan man den vägen hitta en möjlighet. Lars Wegendal kan kanske hjälpa till med det.

Men jag skulle vilja att Lars Wegendal svarade på min fråga om frivilligheten.

Anf. 151 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! När det gäller en förlängning av skoldagen sade jag att skolan har olika möjligheter. Man har ju skolans val att ta till vid en utökning. Man kan sedan välja att utöka den totala tiden eller lägga dessa lektioner inom ramen för läroplanen. Men jag tycker att man kan vänta och se utgången av de positiva försök som görs.

Sedan var det en fråga till, men den har jag tappat bort. Jag får vänta och se om jag kan få den på annat sätt.

Anf. 152 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Även om Lars Wegendal säger att vi nyligen har debatterat spel frågan och därför hänvisar till framtiden, har vi ju en debatt här och nu.

Lars Wegendal poängterade idrottens frihet och självständighet. Jag är intresserad av om Lars Wegendal anser att idrotten är så fri och obunden som han ger sken av. Måste finansieringen – jag bryr mig inte om beloppen, utan det gäller rent principiellt – gå via Svenska Spel? Varför kan inte föreningarna själva få ta hand om detta och slippa mellanänder?

Anf. 153 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt att idrottsrörelsen är fri och obunden, och jag stärks i den uppfattningen när jag hör företrädare för Riksidrottsstyrelsen säga att det var väldigt bra att vi inte nappade på Idrottsutredningens förslag, utan att vi verkligen har fastslagit att det är idrottsrörelsen själv som beslutar om sina mål.

Det är klart att en idrottsförening kan stå för spelet i en bingohall, men risken är ju att intäkterna blir geografiskt ojämnt fördelade. I storstäder är det lätt att få in intäkter, men i glesbygd är det mycket svårare.

Jag vill, som sagt, inte på något sätt binda upp mig i denna fråga i dag, utan jag vill att vi avvaktar resultatet av den utredning som ska göras och tar diskussionen därefter. Då tror jag att vi har ett bra underlag att gå vidare utifrån.

Anf. 154 LENNART KOLLMATS (s) replik:

Fru talman! Jag noterar med tillfredsställelse den öppning som Lars Wegendal trots allt ger. Sedan är jag inte så säker på att det är så stora skillnader mellan storstäder och glesbygd. Det finns många fler föreningar i storstäderna än i glesbygden. Engagemanget blir därför mycket större i glesbygden, det är den erfarenhet som jag har.

Jag vill ställa en annan fråga. Lars Wegendal sade om dopningen att det är hans uppfattning att det handlar om en långsiktig lösning. Jag vill

gärna ha ett klart besked i stället för att bara höra en uppfattning. Är det här en permanent lösning eller inte?

Anf. 155 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Av den diskussion som jag har varit med i och av den överenskommelse som har träffats mellan regering och riksidrottsförbund framgår det att det inte är en satsning endast för ett år utan att det rör sig om ytterligare år.

Anf. 156 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag noterar att Lars Wegendal tar upp etiksatsningar – t.ex. Starta vågen – i samband med antidopningsarbetet, och det tycker jag var en fin koppling. Han sade att han önskade att antidopningsarbetet skulle intensifieras. Det uppfattade jag som att Lars Wegendal ville gå vidare med etiksatsningen. Då vill jag fråga: Har Lars Wegendal några konkreta förslag eller idéer om hur man ska gå vidare på detta mycket viktiga område?

Vad som egentligen fick mig att begära replik var att Lars Wegendal talade om kända svenska elitidrottare – Stenmark, Borg osv. Vi talade om att vi ville ha en klar målsättning att få fram nya elitidrottare i världsklass. Det är klart att idrottsrörelsen måste göra en satsning på det här området, men även samhället måste vara med och skjuta till resurser för att vi ska kunna leva upp till denna vision.

Jag berörde i mitt anförande svårigheterna att kombinera akademiska studier med träning och tävling. Är inte Lars Wegendal lite orolig för att denna vision börjar halta om vi inte skjuter till medel hela vägen? Därför vill jag höra varför vi inte kan satsa på möjligheten för de få idrottsmän som det här handlar om att välja ort när de väl har kommit in på någon akademisk utbildning.

Anf. 157 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag tror att det är viktigt att det är idrotten själv som håller i etiksatsningen och att man utvecklar det arbete som man har påbörjat och som är väldigt framgångsrikt, även på den lokala nivån. Både jag och andra följer arbetet för att se hur det utvecklas, men det är bra om idrotten själv håller i det.

För oss idrottsintresserade ligger det nära till hands att i alla lägen avge partsinlagor som alltid för fram idrotten som det absolut viktigaste och där vi alltid vill ge idrotten en särställning. Så är det bara.

Det finns inte ordförande i dag. Det har prövats, men jag tror att det var 1997 som man tog bort det. Därefter var det några högskolor som trots det av olika skäl lät elitsatsande idrottare få företräde till sina skolor.

Det finns säkert många andra utövare av olika discipliner, inte idrott utan annat, som lika starkt kan hävda sin sak för ett ordförande. Jag är rädd för, och där delar jag utbildningsutskottets bedömning, att det skulle kunna bli väldiga orättvisor i systemen om man särskiljde en liten grupp. Det kanske är 10–30 personer det handlar om.

Min uppfattning är faktiskt densamma när det gäller studiestödssystemen. Jag tycker inte att man ska ha en särskiljande uppfattning när det gäller elitidrottare. Systemen är så pass generella att de fungerar ändå.

Anf. 158 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det är klart att jag håller med om att idrottsrörelsen själva ska jobba med antidopningsarbetet och etiksatsningen, och det vet vi att de gör. De har gjort ett väldigt fint material och ett fint arbete. Men jag har talat med dem och vet att de vill ha stöd i det arbetet. Därför tror jag inte att det är så farligt om också vi politiker som är intresserade av dessa frågor kommer med idéer och tankar. Det skulle därför ha varit roligt att höra Lars Wegendal ge några idéer och tankar om hur man skulle kunna gå vidare. Det tror jag säkert att de skulle ta till sig.

Anledningen till att jag tar upp detta med ordsföreträdare är att vi i betänkandet talar om en talangsatsning. Jag är lite orolig för att den haltar om vi inte kan gå hela vägen och få en kedja. Därför tror jag att det skulle vara till fördel om man kunde satsa lite extra på att få fram verkliga elitidrottare på världsnivå.

Anf. 159 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! I propositionen och också i betänkandet föreslås framtidsseminarier. Jag är övertygad om att i den diskussion som uppstår i samband med framtidsseminarierna kommer det fram en mängd idéer om hur man kan utveckla idrotten och etiken inom idrotten och hur man kan klara ut detta med kommersiellt kontra breddidrott osv. så jag ställer stort hopp till dessa seminarier och hoppas att de kan bli något positivt för idrotten.

Anf. 160 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! På sätt och vis är det en historisk dag i dag. Riksdagen ska nu besluta om en ny idrottspolitik som ska ersätta den gamla, en politik som är drygt 30 år. Det har hänt mycket på 30 år. Det är en ny tid, och den kräver nya förutsättningar. Den gamla politiken svarar inte mot framtidens utmaningar, vare sig de som idrotten står inför eller de som hela samhället har framför sig.

Det är en dag för ödmjukhet men också för övertygelse. Riksdagen ska nu förändra och framför allt förbättra förutsättningarna för den svenska idrottsrörelsen för en lång tid framöver.

Det är med glädje jag kan konstatera att den idrottspolitiska proposition som vi har lagt fram inte bara har fått positiva omdömen från idrottsvärlden, utan att det också finns en mycket stor enighet mellan riksdagens alla partier om huvuddragen i den framtida idrottspolitiken. Det är ovanligt med en så bred enighet, och det bådär gott för att vi ska kunna använda vårt och ert arbete till att skapa ännu bättre förutsättningar för idrotten i framtiden.

Den idrottspolitiska propositionen synliggör att idrotten är ett viktigt politikområde, eftersom politik handlar om att vilja förändra. Jag ska ta några exempel på varför den är viktig:

- Vi vet att hälsoläget i befolkningen varierar mellan olika sociala grupper.
- Vi vet att arbetare motionerar mindre och är mer överviktiga än andra.
- Vi vet att andelen överviktiga ökar bland både män och kvinnor.

- Vi vet att barn blir alltmer överviktiga.
- Vi vet också att hälsan varierar med den socioekonomiska situationen.

Detta är signaler som vi måste ta på allvar och en utveckling som vi måste bryta.

Ett viktigt verktyg för att göra något åt att människors hälsa varierar mellan klasser är just idrotten. Vår idrott är unik i världen när det gäller att vara så spridd, så klassöverskridande och så folkrörelsebaserad. Därmed har den också en unik chans att ge fler människor bättre hälsa. Det är denna chans som vi vill ta. Idrottspolitik är också rättvisepolitik. I det ljuset är det lätt att se att idrotten är en del av den generella välfärden, och vi vill bygga vidare på den.

Idrottens främsta välfärdsbidrag är dess hälsoinriktade bredd- och motionsverksamhet för människor i alla åldrar, för män och kvinnor, för människor med olika etnisk bakgrund och för människor med eller utan funktionshinder.

Statens stöd till idrotten är ett stöd till en självständig idrottsrörelse som själv formulerar målet med sin verksamhet. Denna självständiga idrottsrörelse får stöd från staten, men också från kommuner och lands-ting, även om idrotten självklart också skapar egna intäkter.

För regeringen är det viktigt att betona att det är denna kombination av offentligt stöd tillsammans med andra intäkter som skapar oberoendet. Jag är övertygad om att idrottens självständighet skulle bli mindre om det offentliga stödet minskade drastiskt. Även om åsikterna i kulturutskottet inte skiljer sig speciellt mycket åt, blir jag orolig när jag ser att Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet långsiktigt söker en lösning för idrotten med minskat totalt offentligt stöd. Det oroar mig eftersom det visar att ni inte ser att det är när det offentliga stödet kombineras med övriga intäkter som självständigheten skapas. Oberoendet handlar nämligen om oberoende, inte bara av det offentliga utan också av det kommersiella. Det är en viktig utgångspunkt för att värna idrottens självständighet men också dess folkrörelsebas att den har råd och möjlighet att ge idrott till alla.

Nära hälften av alla människor mellan 7 och 70 år i vårt land är medlemmar i en idrottsförening. Det finns 600 000 ideellt arbetande ledare inom idrottsrörelsen. Det vittnar om vilken stor folkrörelse idrotten är. Det är en folkrörelse som vi ska värna och utveckla, och ett av de viktigaste sätten att göra det är att staten genom sitt stöd till idrotten främjar en idrott för alla.

Därför föreslår vi nu en ökad ambition med statens stöd till idrotten då det gäller att gynna jämlikhet, jämställdhet och integration. Framtidens idrottare förväntar sig en idrott på lika villkor, och vårt stöd måste i allt större utsträckning främja detta.

Vårt sätt att stärka folkrörelsen är att ge idrotten allt bättre möjligheter att växa underifrån, utifrån sina egna mål och ambitioner. Därför vill vi stärka såväl resurserna som inflytandet för de lokala klubbarna och föreningarna.

Vi vill också använda den kompetens och erfarenhet som finns inom idrottsrörelsen på ett bättre sätt än tidigare. Därför betonar vi att den

lokala idrottsrörelsen ska få vara med i kommunernas arbete med plan- och byggfrågor. Vi är övertygade om att de är mest lämpade att ha synpunkter på den nära omgivningen när det gäller att stimulera människors motion och ge möjlighet till spontanidrott. Då kan man använda de lokala idrottsföreningarna och andra föreningar på ett bättre sätt än vad man gör i dag.

Vi vill också att idrottsrörelsen ska bli en allt viktigare part i samarbetet med skolan. Det handlar om att få möjligheter att komma in i skolan som samarbetspartner, att få vara med på friluftsdagar och att t.ex. få påverka skolgårdarnas utformning. Vi vill bli ännu bättre på att främja idrott i skolan i samarbete med idrottsrörelsen och skolan eftersom idrotten i skolan verkligen når alla barn och alla ungdomar. Vi vill också bli bättre på att se att rörelse och aktivitet inte bara ska handla om schema-lagda idrottstimmar, utan det ska finnas betydligt fler tillfällen och möjligheter till rörelse.

Idrotten står inför stora utmaningar i framtiden. Det är framtidsfrågor, men också farhågor och trovärdighetsfrågor som idrotten måste hantera. Den första och i mitt tycke viktigaste utmaningen är att fortsätta arbetet för en idrott som inte är uppdelad mellan kvinnor och män, mellan unga och gamla eller utifrån etniskt ursprung.

Bara för att ta upp *ett* exempel tänkte jag nämna invandrartjejnarnas situation. Idrotten måste både bli mer jämställd och mer jämlik. Tjejer får fortfarande mindre resurser till sin idrott vare sig det handlar om träningsstider eller det handlar om matchpriser eller sponsring. Det är inte rättvist. Samtidigt ser vi att många invandrabarn engagerar sig i idrotter som är relativt billiga att utöva. Fotboll, kampsporter och basket är unikt klassöverskridande idrotter eftersom de är ekonomiskt tillgängliga för så många barn. Det är bra. Men vi ser alltför sällan att invandrabarn spelar golf, seglar eller spelar tennis. Undantag finns, men de är fortfarande för få.

Regeringens ambitioner är att skapa en idrott för alla. I det perspektivet ska vi se de unga invandrartjejnerna. Ny statistik visar att det satsas väsentligt mycket mindre på just deras idrottande än på såväl andra tjejers som invandrarkillars. Det är en utmaning för idrottsrörelsen, precis som för hela samhället, att ge alla barn och ungdomar samma rättigheter och möjligheter till idrott och rörelse.

En annan utmaning är arbetet för rent spel och mot dopning. Vi gör nu en stor satsning för att stärka såväl det nationella som det internationella antidopningsarbetet. Det innebär t.ex. nästan en fördubbling av resurserna till det nationella antidopningsarbetet. Det säkerställer både Dopingslaboratoriets och Dopingsjourens omfattning och arbete. Vi gör allt som ni har formulerat i era motioner och mer än så. Dessutom stärker vi vårt arbete internationellt i antidopningsfrågor.

En tredje utmaning är att föra ut den svenska idrottsmodellen i ett internationellt sammanhang. Det gäller att öka medvetenheten i EU och internationellt om att den svenska demokratiska, folkrörelsebaserade och socialt medvetna idrotten, som styrs av andra värden än bara kommersialism, har mycket att tillföra också andra länder.

Fru talman! Vårt uppdrag är tydligt. Vi ska bryta trenden mot ökade skillnader i samhället i stort, i hälsoläge och i tillgången till idrott. Det ska vi göra genom att stärka idrottsrörelsen som folkrörelse och genom

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

att stödja alla de idrottsklubbar som arbetar för en idrott för alla. Vi kan inte bara tala om idrott för alla. Vi måste också ha en idé om hur vi kommer dit.

En sådan idé är den starka idrottspolitik vi nu lägger grunden för. Vi behöver en samling för folkrörelsen och för idrotten som välfärdsskapare. Jag söker den samlingen med er.

Anf. 161 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag noterar med glädje att statsrådet är här i kammaren och deltar i debatten om idrott. Det länder henne till heder. Jag kan också inleda med att instämma i att vi har en stor enighet om idrotten. Det är något som inte minst avspeglas i den här debatten. Vi är överens om att idrotten förenar, och det är väl också glädjande.

Nå, nu till mina anmärkningar! Det är först frågan om dopning. Jag kan inte förstå varför regeringen hade det här dröjsmålet med att komma fram i denna fråga. Jag kan inte undgå en tanke: Var det möjligen någon form av utpressning gentemot idrottsrörelsen för att den skulle lösa det här själv inom givna ramar? Var tanken möjligen att det skulle komma fram någon annan finansiär som skulle hantera den här frågan? Avslutningsvis skulle jag här gärna vilja veta: Finns det garantier för fortsättningen i det förslag som nu ligger?

En annan fråga som jag tycker är angelägen är den s.k. TV-listan. Är det så att regeringen uppfattar ett idrottsarrangemang som någon sorts allmän egendom som man kan besluta över hur man vill eller äger arrangören sitt arrangemang? Det vore vällovligt om vi i dag kunde avföra frågan genom ett besked om att regeringen inte tänker komma med något initiativ i den frågan. Det vore bra för idrottsrörelsen.

Sedan har vi skattefrågorna. Vi har ju talat om det här. Idrotten upplever det som besvärande att den drabbas av moms. Det är ju inte konkurrensneutralt gentemot de anläggningar som drivs i kommunal regi. Momsfrågan vid spelarövergångar tycker jag nästan är en skamfläck i det här sammanhanget. Slutligen har vi reklamskatten, som det är tveksamt om den är i överensstämmelse med EG-rätten. Kommer det förslag från regeringen som undanröjer de här skatteproblemen?

Anf. 162 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! När det gäller momsfrågorna får jag hänvisa till det som Lars Wegendal sade. Det sitter en utredning som ska lämna sitt förslag. Vi avvaktar det förslaget. Men det är viktigt att man reder ut frågan en gång för alla. Det är självklart så att det har hänt mycket inom idrotten på 30 år. Det gäller idrottens sätt att organisera sig och idrottens möjligheter att skaffa intäkter från olika håll. Det har också hänt saker i resten av samhället. Momsfrågan är ett exempel på detta.

Jag kan kort berätta något för kammarens ledamöter som Lars-Åke Lagrell, ordförande i Fotbollförbundet, berättade för mig. Man får betala moms när man har disko men man slipper när man har logdans. Man tycker att disko är mer kommersiellt. Det är självklart ingen bra lösning. Det är *ett* tecken på att man måste se över lagstiftningen. Nu finns det en dom i Regeringsrätten som har förtydligat just den typen av frågor. Jag hoppas på ytterligare förtydliganden när utredningen lägger fram sitt förslag. Jag är mån om att vi fortsätter att ge de ideella föreningarna och

folkrörelserna den särställning i lagstiftningen som de har och ska ha också i fortsättningen.

När det gäller dopningsfrågan är Roy Hansson lite orolig över att vi har dröjt med beskedet. Vi har inte dröjt med beskedet efter det att Dopninglaboratoriet kom in med sin ansökan till regeringen. Efter det att vi tog emot ansökan återkom vi med förslag till lösning inom en månad. Det är ganska snabbt hanterat i ett regeringskansli. Däremot har frågan debatterats mycket.

Vi har alla ett engagemang för att dopningsfrågorna ska stå högt på dagordningen. De hänger inte bara ihop med idrotten, med idrottens trovärdighet och med rent spel. De hänger också ihop med resten av samhället och med vår gemensamma inställning att arbeta offensivt mot ökat missbruk totalt sett. De satsningar vi nu gör tillsammans med idrottsrörelsen på 11 miljoner kronor är långsiktiga. Det är inte en ettårs-satsning.

Anf. 163 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Ministern glömde TV-listan. Den kan komma i nästa replik. Vad gäller skattefrågan tar jag det som ett löfte att det nu kommer ett förslag från regeringen som hanterar det här som av idrotten upplevs som orättvist.

Sedan gällde det att man dröjt med dopningsfrågan. En månad – ja, vi har olika ambitioner här i livet kan jag konstatera. Jag fick inte något svar på om det är en långsiktig lösning eller en ettårslösning. Jag tror att det vore välgörande om ministern i dag talade om att det här kommer att fortsätta framöver. Jag har ännu inte sett förslaget om det här. Jag har tagit del av ett pressmeddelande.

Avslutningsvis, fru talman, skulle jag vilja ta upp en fråga som ministern nämnde i anförandet. Det var att man har konstaterat att invandrarflickor idrottar mindre. Jag hoppas att det kommer förslag som möjliggör en förändring. Kan möjligen ministern här i dag lätta lite på förlåten och säga vad de här förslagen kan innebära?

Anf. 164 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det är ingen tillfällighet, Roy Hansson, att vi har satt upp de mål för idrottspolitiken som vi har, nämligen att idrotten ska värna både integration och jämställdhet. När jag tog upp exemplet att just invandrantjejer i all forskning och all statistik som har gjorts visar sig ha de sämsta förutsättningarna att få utöva sitt idrottande vill jag självklart föreslå lösningar för att ändra på det. Jag vill göra det genom statens stöd till idrotten. De pengar som vi avsätter ska redovisas ur ett jämställdhetsperspektiv. Det är nytt. Det har aldrig gjorts tidigare.

Men jag vill också göra det tillsammans med Kommunförbundet och idrottsrörelsen. Som jag sade i min inledning är inte bara statens stöd till idrotten viktigt. Det gäller också kommunernas bidrag och de intäkter som idrotten själv får. Jag tror att många människor runtom i vårt land är medvetna om den ojämlikhet som finns när det gäller att fördela tränings-tider, sponsringspengar och mycket annat mellan killar och tjejer. Det krävs bara en politisk vilja på alla plan för att ändra på det. Jag vill alltså samarbeta kring de här frågorna för att få i gång en sådan förändring.

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Roy Hansson tog också upp reklamskattefrågan. Där vet jag att regeringen tidigare har sagt att när det finns ett ekonomiskt utrymme vill vi ta bort den. Jag hänvisar till det beskedet, som vi har lämnat tidigare.

Diskussionen om TV-listan handlar ju delvis om ett EG-direktiv som finns och en lista som är uppförd i en del andra länder. De svenska diskussionerna handlade om en möjlighet att ge alla chansen att ta del av olika evenemang av nationellt intresse som fanns. Nu har riksdagen slagit fast riktlinjerna för en sådan lista. Regeringen har, om så skulle krävas, möjlighet att föreslå en lista. Det är min förhoppning att vi inte behöver kräva det utan att alla får ta del av de evenemang som sänds i alla fall.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.00 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

7 § (forts.) En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning, m.m. (forts. KrU3)

Anf. 165 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt hur Ulrica Messing har lyckats tolka vår reservation till att vi vill försämra idrottens ekonomi när det faktiskt är precis tvärtom. Vi säger att idrotten bör få ett fortsatt betydande samhällsstöd. Om jag är vänlig kan jag tolka idrottsministerns uttalande som ett missförstånd.

Sedan vill jag fylla på listan med billiga innesporter, nämligen innebandy. Jag är dessutom tämligen aktiv inom en annan sport, nämligen golfen. Hur tänker sig statsrådet att få större integration och bredare medverkan i golfen, med tanke på att det i stort sett inte finns något offentligt stöd till de klubbarna?

Var drar idrottsministern gränsen för s.k. underhållningsidrott och den idrott som kan subventioneras med offentliga bidrag? Det har en viss relevans i sammanhanget. Det kan vara svårt att i en klubb veta hur man skiljer på verksamhet för juniorer och när det är fråga om en elitklubb som inte ska subventioneras. Det är inte så svårt att veta när klubben blir aktiebolag, men var drar man i övrigt gränsen?

Anf. 166 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag missuppfattar gärna om Lennart Kollmats precis som jag anser att det är viktigt att det finns en bredd inom idrotten och många fötter att stå på i fråga om finansiering. Det kommer att vara en naturlig utveckling att en del gamla idrotter minskar i betydelse och att nya

kommer fram. Idrottsrörelsen måste själv vara lyhörd och fånga upp de nya idrotterna. På så sätt fångas mångfalden av barn och ungdomar i verksamheten.

Golfen är ett exempel på en idrott som inte är så integrerad och som inte speglar den mångfald jag skulle önska. Jag tror att det går att värna detta på olika sätt. Bl.a. genom att värna bredden inom golfen. När man började satsa på tjejer inom golfen lyckades man också få fram tjejer i toppen till eliten. Det syns tydligt i dag. Om man inom golfen också vill satsa på en bättre mångfald bland medlemmarna, kommer man att lyckas med det. Det går att styra via medlemsavgifterna eller t.ex. genom möjligheten att betala för varje gång utövaren går ut på banan. Golfbanor där det går att köpa ett kort för 20–30 kr för att spela nio hål blir allt vanligare.

Det är självklart att avgiften på den idrott man ska utöva också styr vilka människor som kan utöva den. Vår ambition med statens stöd till idrotten är att minska kraven på idrotten att ta ut höga avgifter. Därför ska lokal verksamhet och föreningar subventioneras. Det är min förhoppning att idrotten själv avstår från att ta ut höga avgifter. Därmed blir idrotten tillgänglig och öppen för fler.

Gränsen mellan ideell verksamhet och elitverksamhet handlar ofta om vilka ligor man spelar i. Det kan se olika ut i de olika idrotterna. Där är min uppfattning att man inom idrotten är duktig på att dra gränsen. Det är en sådan fråga där Riksidrottsförbundet ständigt är observant på och lyhörd för förändringar.

Anf. 167 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Samtidigt blir protesterna stora när man tar upp diskussionen att elitidrotten – allsvenskan, elithockeyn och liknande – själv ska klara kostnaderna på arenorna.

Jag ska inte ta en större golfdiskussion. Men om vi hade följt den rekommendation statsrådet förordar hade det inte funnits någon golf i Sverige. Idrotten har inte på något sätt varit subventionerad av samhället. Däremot är *pay and play*-banorna alldeles utmärkta. Det är stora omkostnader i sammanhanget. Det är naturligtvis ett bekymmer, men vi har uppenbarligen samma ambition i det avseendet.

Anf. 168 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag konstaterar att vi båda är måna om att idrotten blir bättre på att fånga mångfalden och att vi får hitta olika vägar för att lyckas med det.

Anf. 169 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Vi har hört idrottsministern tala om den framtida idrottspolitiken. Vi har hört uttryck som en aktiv politik, en offensiv politik, en stark politik osv. Jag ställer upp på de tre grundstenarna. Det finns bra förslag. Vi är eniga om mycket, t.ex. om friluftorganisationerna, synen på de stora mästerskapen, talangsatsningen och EU-strategin.

I ärlighetens namn finns det viktiga områden där vi hade större förhoppningar. Jag möter alltför ofta i fråga om motion och idrott frasen ”överväger regeringen”. När det talas om jämställdhet ”överväger regeringen”. Jag vet att idrottsministern tidigare i år talade om jämställdhet

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

och t.o.m. talade om kvotering i styrelser och i ledningen av idrottsrörelsen. Hur har det gått med den frågan?

Det har t.ex. handlat om skattefrågorna. Man säger att det finns en medvetenhet. Elitsatsningen haltar. När vi kommer in på frågan om etik och moral nämns framtidsseminarier. Nu talar ministern om kraftfulla satsningar på områdena. Hon talar om att det satsas pengar. Vad kommer konkret att göras?

Anf. 170 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Flera saker görs redan konkret. Dan Kihlström tog upp en satsning själv, nämligen talangsatsningen. Han var också inne på den frågan i replikskiftet med Lars Wegedal, dvs. om ordförande. Jag tror att den talangsatsningen är oerhört viktig.

De flesta av oss är överens om att bredden och eliten hänger ihop. Om vi inte satsar på en breddverksamhet kommer vi inte att få duktiga elitidrottsmän och elitidrottskvinnor. De bästa elitidrottsmännen och elitidrottskvinnorna kommer ur en känsla av att det finns en medveten strategi för vars och ens tävlan och träning. Den strategin kan vi ta fram via talangsatsningen. Satsningen går ut på att se till hela människan, dvs. att hjälpa till med kost, träning, utbildning och med möjligheter på arbetsmarknaden den dag man inte längre kan leva på sin idrott. Man tar i talangsatsningen ett helhetsperspektiv.

Vi har också avsatt stöd via Arvsfonden till organiseringen av idrottsrörelsen. Man kan söka pengar från regeringen i samband med utveckling av nya projekt, nya former att fånga nya människor till idrotten. Det kan vara killar och tjejer med invandrarbakgrund, det kan vara killar och tjejer med funktionshinder. Vi är beredda att stötta initialt för att underlätta arbetet.

Vi har pekat ut framtidsseminarierna som en fortsättning av idrottspolitikerna. Vi inser att förändringarna i samhället kommer att påverka idrotten i fortsättningen. Därför tror jag inte att det betänkande som vi diskuterar här i dag utgör en punkt för idrottsrörelsen. Detta är starten för ett nytt sätt att arbeta tillsammans med idrottsrörelsen. Framtidsseminarierna är en sådan del. En annan konkret satsning är dopningsfrågorna. En tredje satsning är det lokala aktivitetsstödet, som vi i stort sett fördubblar för att stärka klubbarna lokalt.

Anf. 171 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar naturligtvis för de svaren.

Vem arrangerar framtidsseminarierna? Vilka kommer att få vara med på framtidsseminarierna? Det skulle vara intressant att få höra i kväll.

Jag känner inte igen mig när idrottsministern säger att vi kristdemokrater vill minska stödet till idrotten. Om idrottsministern möjligen har läst vår motion, ser hon att vi på ett tidigt stadium har uttryckt en oro för att det lokala aktivitetsstödet ska minska. Det har funnits sådana signaler. Men vi har ingen reservation i dag på det området. Det vill jag få fram här.

Till slut en sak till, nämligen idrottsministerns tidigare svar att idrottspolitik är rättvisepolitik. Det var mycket av klassretorik i talet. Jag undrar om idrottspolitik i dag är en rättvisepolitik, eller om idrottsministern strävar fram mot att det ska bli en rättvisepolitik.

Anf. 172 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! De förslag som vi har lagt fram i den idrottspolitiska propositionen är definitivt en rättvisepolitik. Men denna kan utvecklas och bli ännu bättre. Vi kan tillsammans med idrottsrörelsen hitta verktygen för att lyckas med det. Vi höjer ribban för vad vi vill åstadkomma med statens stöd till en självständig och fri idrottsorganisation. Vi vill hitta dessa verktyg tillsammans med idrottsrörelsen, och vi får göra det på olika sätt.

När vi ser på de förbund som i dag är aktiva finner man att de har kommit olika långt när det gäller att värna bredden och att fördela pengar och resurser på ett jämställt sätt. Idrottarna har mycket att lära av varandra om sig själva, men vi har också en del att lära när det gäller att samarbeta och hitta nya former för att de ambitioner som vi har med statens stöd till idrotten ska bli allt bättre, alltmer träffsäkra och allt lättare att utvärdera. Det är en ständig process. Jag tror att vi kan få anledning att diskutera det flera gånger.

Dan Kihlström sade själv i sitt inledningsanförande att idrotten står för väldigt många saker: upplevelser, kamratskap, förströelse och god hälsa. Det är de värden som vi alla vill slå vakt om, och för att komma dit måste man ibland vara beredd att ompröva politiken flera gånger. Det här är vår ambition nu, och jag är övertygad om att den är viktig. Den kommer att ge avtryck i rättvisepolitiken.

Anf. 173 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tyckte att idrottsministern i sitt inledningsanförande hade väldigt många goda föresatser i idrottspolitiken, och det kändes bra. Bl.a. uppskattade jag att man ska jobba för att idrottsrörelsen ska kunna vara med i kommunernas planering. Jag hoppas att det i så fall kan leda till att man klarar jämställdheten och kan få bättre aktiviteter också för flickorna.

Jag ställde i mitt anförande några frågor som jag saknar svar på, och jag upprepar dem nu. Fru talman! Jag tyckte att jag fick ett lite dåligt svar från Lars Wegendal om de utlovade miljonerna till barn- och ungdomsaktiviteter, och därför för jag dem vidare till idrottsministern.

Jag vill också gärna få en kommentar till varför man väljer att sänka åldersgränsen för aktiviteter från 25 till 20 år, trots att ungdomar upp till 25 års ålder i dag inte har jobb utan fortfarande studerar.

Jag vill gärna också få en reflexion i frågorna om dopningskontroller på amatöriddrottare och om idrottskonto. Detta borde vara intressant att studera. Det gäller ju att behålla våra elitiddrottare i Sverige.

Anf. 174 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! När det gäller statens stöd till idrotten har jag tidigare understrukit att det är en del av det stöd som idrotten behöver för att kunna bedriva sin verksamhet. Ett annat viktigt stöd är de pengar som kommer från kommunerna. Det är därför min ambition att i samarbete med kommunerna utveckla våra påtryckningar och önskningsar med att fördela stödet alltmer jämställt, jämlikt och rättvist. Vi har därvidlag tagit viktiga steg i det nu föreliggande betänkandet. De kommer att påverka idrottsrörelsen och gör det redan nu.

Man har jämställdhetsprojekt, diskussioner om hur man ska kunna följa upp och utvärdera vart pengarna går. Man har mål för styrelserepresentation inom idrottsförbunden och mycket annat.

Vi måste också få ett ökat samarbete med kommunerna för att få ett riktigt genomslag för idrotten lokalt. Då kommer Fritidsrådet att betyda mycket.

Vad gäller de pengar som kommer att fördelas via lokalt aktivitetsstöd till barn- och ungdomsverksamheterna kommer det, som vi skriver i propositionen, under detta år att fördelas ungefär 50 miljoner kronor. Vi vet nu att det blir mer. De beräkningar som vi har fått i dag tyder på att det hamnar på 58–59 miljoner kronor, eftersom automaterna har genererat lite mer än vad vi räknade med när vi skrev propositionen.

När alla 7 000 automater är utplacerade blir de pengar som kommer att gå till idrottens lokala barn- och ungdomsverksamhet minst 200 miljoner kronor. Det är mitt besked till idrottsrörelsen.

Anf. 175 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Det kan såvitt jag förstår dröja ganska många år. Jag vill nog fortfarande få lite mer av kött på benen. Vad kommer att hända fram till dess att man möjligen – det är ändå bara spekulationer – kan få de här 200 miljonerna?

På två ytterligare frågor har jag fortfarande inte fått svar. Det gäller lösningen av dopningskontrollen för amatöriddrottare. Vi måste försöka mota olle i grind och kontrollera amatörspporter mera. Inte heller är frågan om idrottskonto kommenterad.

Anf. 176 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Det kommer inte alls att dröja länge innan alla värdeautomater är utplacerade. I dag är 5 600 av dem utplacerade, och 7 000 är målet. Det kommer att nås inom ett och ett halvt år. Vi talar alltså inte om några evigheter. Målet är 7 000 automater, och dessa kommer att generera 200 miljoner kronor till den lokala barn- och ungdomsverksamheten inom idrotten. Det är viktiga pengar, och det är en signal om att vi prioriterar det lokala arbetet i idrottsrörelsen.

När det gäller åldersgränsen för stödet har vi följt idrottsrörelsens egna önskemål och förslag. När det gäller antalet test som Riksidrottsförbundet i dag köper av Dopinglaboratoriet höjer vi målsättningen. Den ambitionshöjning som vi nu har gjort totalt sett för dopningen innebär en långsiktig satsning på 11 miljoner kronor, som ska räcka tills vidare. Det är alltså inte en satsning bara för nästa år, utan det är ett långsiktigt arbete.

Vi uttalar också att vi inom tre år ska köpa 3 000 test. I dag köper idrotten 2 000 test, och den ska nästa år köpa ytterligare 300. Också andra i vårt samhälle köper test från Dopinglaboratoriet, t.ex. polisen. Jag är mån om att understryka att dopningsproblematiken inte är en fråga enbart för idrotten. Vi har därför berett den satsning som vi nu har gjort på Dopinglaboratoriet och Dopingjouren tillsammans med Socialdepartementet. Ansvarig minister för dopningsfrågorna är Lars Engqvist. Det är ett samhällsproblem att alltför unga i vårt land är beredda att prova droger för att bli starkare och därför att de förväntar sig upplevelser. Självklart måste vi göra allt vad vi kan för att minska sådana risker. Idrotten ska

göra sin del, men också resten av samhället måste bidra. Den satsning som vi nu gör på Dopinglaboratoriet är en viktig del i detta.

Anf. 177 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag kan notera att det både i Lars Wegendals och i Ulrica Messings inledningsanföranden liksom i mitt anförande konstaterades att det var 30 år sedan vi hade en idrottsproposition som föregåtts av en utredning. Vi nu lever nu i en ny tid med nya förutsättningar.

Enligt min uppfattning är det exakt samma sak när det gäller proffsboxningsförbudet från 1970. Jag konstaterar också att det i alla andra sporter talas om att vi inte ska ha en uppdelad idrott. Boxningen är uppdelad. Amatörboxningen hyllas och främjas, och det är jättebra, men däremot accepteras inte proffsboxningen, trots att vi, som jag sagt, har ett antal proffsboxare, faktiskt fler än på mycket länge.

Man kan i debatten också se likheter mellan politik och boxning. Om man vill undvika argument eller slag kan man ducka. Det kan också vara fråga om skuggboxning. Jag ska försöka få i gång debatten lite grann.

Jag vill gärna ha svar på frågorna om det är en fördel eller en nackdel att våra svenska proffsboxare hela tiden tvingas tävla och träna på bortaplan?

Jag vill också veta mer om den utredning som statsrådet Messing talade om i interpellationsdebatten. Riksidrottsförbundet ska alltså utreda kampsporterna och sätta dem i relation till proffsboxningen. Där lyckas utskottets majoritet få med en mening som inte alls berör boxningen, vilket är mycket märkligt, eftersom man svarar på en motion om boxning.

Jag skulle vilja att statsrådet lite grann utvecklade direktiven för den här utredningen och vad den kommer att leda till om idrottsrörelsen hypotetiskt skulle förhålla sig positiv till proffsboxningen. Skulle det innebära att regeringen på allvar skulle överväga en omprövning och kanske kan tänka sig en utredning?

Anf. 178 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Peter Pedersen frågar mig om det är en fördel eller en nackdel att få träna och tävla på bortaplan. Fördel eller nackdel – det är en realitet med den lagstiftning som vi har i dag.

Jag tror att Peter Pedersen och jag kan vara överens om flera saker när det gäller förbud mot proffsboxning eller när det över huvud taget gäller proffsboxningsfrågan. Det gäller dels att vi har fler proffsboxare i dag än vad vi hade tidigare, dels att idrotten faktiskt har utvecklats under de senaste 30 åren.

Jag tror också att vi är överens om att världen har krympt. Vi är mer informerade om vad som händer i andra länder än tidigare. På samma sätt har världen blivit större. Vi har större möjligheter att ta till oss det som händer runtomkring oss. Självklart har det påverkat proffsboxningen på samma sätt som det har påverkat andra idrotter.

Jag måste vara ärlig, Peter Pedersen. Jag är varken proffsboxare eller proffs på boxning. Jag är ansvarig minister för idrottsfrågor. Jag har valt att lyssna till vad idrotten själv tycker och hur man uppfattar det förbud som bestämdes för 30 år sedan. I det perspektivet har det hänt en del

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

under de åren inte bara med boxningen utan också med andra kampsporter.

Jag vill veta vad idrotten tycker att fortsättningen av förbudet ska bli. Handlar det om att behålla det eller att få in fler idrotter under förbudet? Handlar det om att hitta en egen värld där vi reglerar proffsboxningen på ett annat sätt? Jag vill lyssna till vad idrotten själv tycker om den frågan. Bollen ligger hos den. Jag väntar ett besked från idrottsrörelsen under december månad.

Anf. 179 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag försöker att uppfatta det positivt. För mig är det förstås självklart. Om vi nu kan få till stånd en allsidig utredning ska självklart idrottsrörelsen själv ingå, liksom medicinsk expertis, politiker, osv. Jag försökte tona ned mitt engagemang för boxning. Jag har sannolikt misslyckats med det. För mig är det en demokratisk ordning.

Vi kan i alla andra sammanhang tillsätta utredningar, eller undvika utredningar, och vidta ganska kraftfulla åtgärder som kan kritiseras. Det gäller t.ex. införande av kasinon och lördagsöppet på Systemet. Att dricka alkohol leder bevisligen till att man får hjärnskador. Jag tror inte att de som dricker alkohol tänker sig att de ska få det. Men det får den effekten.

Det är fullständigt ofattbart att vi ser proffsboxningen som ett så enormt stort samhällsproblem att vi inte ens vågar tillsätta en ny utredning. Det kan inte vara kostnaden det handlar om. Det måste finnas en rädsla. Tänk om utredningen kommer fram till att argumenten inte gäller! Då kanske vi måste gå med på att häva förbudet. Därför undviker vi att tillsätta en utredning. Det är att ducka.

På det sättet tycker jag att vi förolämpar många svenska idrottsmän. Även statsrådet säger att Paolo Roberto säkert är en positiv förebild för dem som ägnar sig åt boxning. Men till skillnad från dem som ägnar sig åt ishockey eller fotboll, där det kan vara en merit att hamna i utlandet, tvingar vi ut ett tjugotal svenska boxare i landsflykt under stora delar av året för att de ska kunna utöva sin sport. Därmed ökar vi skaderisken.

Det är precis detta som vi ska få fram i en undersökning. Jag kommer för egen del att ta till mig de argument både för och emot som vägs där. Jag hoppas att regeringen kan tänka i samma banor.

Anf. 180 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag duckar inte, och jag kommer inte att ducka, i den frågan. Jag tänker lyssna till hur idrotten själv ser på frågan först. Utifrån det är jag också beredd att agera. Tycker en samlad idrottsrörelse att det finns skäl att utreda frågan är jag också beredd att göra det.

Anf. 181 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Först vill jag tacka för ett gott samarbete kring propositionen *En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning*. Vi i Miljöpartiet är stolta över att så mycket av vision och klarlägganden finns med.

Som den noggranne läsaren ser har inte Miljöpartiet någon reservation anmäld till betänkandet. När vi har ett sådant omfattande betänkande framför oss är det extra spännande att höra vad de olika partierna lyfter

fram extra. Det går inte att kommentera allt. Nu kommer min och Miljöpartiets infallsvinkel.

Fru talman! I folkligt tal brukar vi säga att idrotten är Sveriges största folkrörelse. Flera talare har tagit upp det här i kväll. Är då verkligen idrotten vår största folkrörelse? Nej, idrotten är vår största mansrörelse. Det är helt uppenbart att kvinnors inflytande inte motsvarar deras representativitet i rörelsen. Här återstår mycket att göra. Det räcker inte bara med att ha en jämställdhetsplan. Den ska efterlevas också. Glöm inte att representativiteten skapar förebilder.

Att skapa goda förebilder gäller självklart också inom miljöområdet. Anläggningar av olika slag bör kretsloppsanpassas vad gäller både själva anläggningen och driften av verksamheten. Genom att idrottsrörelsen själv ställer sådana krav på kommunerna tar den ansvar för att kretsloppsanpassa Sverige. Genom åtgärder för att minska energiförbrukning, att utföra allergisanering och använda utrustning utan freoner, visar idrottsrörelsen att miljöhälsan är lika viktig som folkhälsan.

I propositionen lyfter vi fram främjandet av jämställdhet och integration. Vad är då jämställd idrott? Jo, det är när flickor och pojkar har lika möjligheter och prioriteras lika. Vi vet i dag, som flera talare har tagit upp, att de idrottsanläggningar som kommunen subventionerar inte nyttjas på lika villkor. Det är ingen nyhet. Nu ska ett gemensamt råd verka för rättvis fördelning av fritidsresurser. Vi ser fram emot att det rådet kommer till stånd.

Idrotten är vår största ungdomsrörelse. Därför är det oerhört viktigt vilka signaler som ges. Jag tänker främst på kroppsuppfattning, etik och moral. Vi förstår bättre utvecklingen och varför det ser ut som det gör i dag om vi kommer ihåg idrottens historia. Idrotten skapades av män för män och växte fram på militär grund.

Än i dag idrottar pojkar mer än flickor. Det vet vi. Och männen, mina vänner, sitter på sponsringspengarna! I Stockholm har vi dock under 1990-talet lyckats jämna ut andelen idrottsinvesteringar för pojkar respektive flickor. I år är relationen 55 % för pojkar och 45 % för flickor. Heja Stockholm! Det är någonting att ta efter.

Men idrotten är fortfarande klassuppdelad. I huvudstaden tillhör 60 % av de högstadiobarn som idrottar den högre socioekonomiska gruppen jämfört med 40 % från den lägre. När det gäller de utländska flickorna – som Ulrica Messing har tagit upp – idrottar flickor med utländsk bakgrund mindre än genomsnittet. Det har vi siffror på här i Stockholm. Pojkar av utländsk härkomst däremot är i Stockholm på väg upp till nästan samma nivå som pojkar i övrigt. Det är mycket positivt. Men här återstår mycket att göra.

Fru talman! Har ni tänkt på att en man som idrottar förstärker sin könsidentitet? Men hur är det med en kvinna? Vad säger ni? Faktum är att för att över huvud taget vara med i leken fick kvinnor nakna gå förbi en jury för att bevisa att de var kvinnor så sent som år 1966. Det var först år 1960 som kvinnor fick springa 800 meter. Den möjligheten togs bort efter OS i Amsterdam år 1928 då det konstaterades att kvinnorna blev anfädda. Det ansågs otrevligt. Anledningen till att kvinnorna fick vänta så länge med att spela fotboll var att bollen kunde komma på bröstet och orsaka bröstcancer.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Damfotboll och fotboll. Dambandy och bandy. Svenska damfotbollslandslaget, och svenska fotbollslandslaget. Hör ni hur det låter? Det finns alltså idrott och damidrott. Med vårt historiska kunnande kanske det inte är så svårt att förstå att det har blivit på det här sättet. Däremot är det helt obegripligt varför det fortfarande är så.

Endera gör vi nu idrotten helt könsneutral, som ridsporten redan har gjort, eller så fortsätter vi med separering. Men då ska det vara en gemensam separering, mina vänner! Då blir det herrfotboll och damfotboll, herrbandy och dambandy, och svenska herrfotbollslandslaget. Vi ska inte underskatta ordets makt, vilket statssekreterare Gunilla Thorgren lyfte fram i en tidskrift med samma namn under 70-talet, en tidskrift som jag var flitig prenumerant på. Studiemedlen räckte till mycket på den tiden, men det är en liten parentes!

Fru talman! Vår idrottshistoria är lång och spännande. Det kan Riksidrottsmuseet intyga. Tyvärr har museet inte längre några lokaler sedan de lämnade Globen. Men med sina två och en halv tjänster är man ute i verkligheten både fysiskt och på nätet. Att Riksidrottsmuseet skulle få lokaler i Globen användes faktiskt som argument i Stockholmsdebatten en gång i tiden för att man skulle legitimera själva Globenbygget. Tänk så det kan gå!

I propositionen och i det här betänkandet tar man upp lek och idrott, dvs. bredden, och idrott som kommersiell underhållning, dvs. eliten. Att tävlingsmomenten hittills har fått dominera verkar elitistiskt. Idrott för barn upp till tolv år ska fokusera på en allsidig utveckling av fysiska grundfärdigheter och ge utlopp för glädje och spontanitet i barnets personliga utveckling. Även när det gäller åldersgruppen 12–25 år är det viktigt att idrotten präglas av en lekfull och allsidig träning. Stegningen i svårighetsgrader inför tävling måste hela tiden anpassas. Uppdelningen mellan dem som vill gå vidare på elitnivå och dem som vill fortsätta för den egna lustupplevelsens skull ska inte ske för snabbt.

Idrotten som kommersiell underhållning ökar hela tiden. Det ska den självfallet tillåtas att göra. Och den ska fungera på marknadsmässiga villkor. Därför bör den inte få offentliga bidrag eller andra subventioner. I kammaren har vi på ett tidigt stadium hört att det finns ett parti som inte delar den uppfattningen. Men Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet och regeringspartiet tycker att ett aktiebolag som bedriver idrottsverksamhet ska behandlas som vilken kommersiell aktör som helst. Det innebär att man får betala marknadsmässig hyra för offentliga lokaler och anläggningar och betala för polisens ordningshållning vid offentliga tillställningar. Samhällets uppgift i det här fallet är att se till att verksamheten bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt.

När det gäller Dopingjouren och Dopinglaboratoriet vill jag påminna de talare som har tagit upp frågan om att det inte fanns någon politisk majoritet i utskottet för den delen i betänkandet utan givna ekonomiska garantier för verksamheten. Ärendet avgjordes alltså i utskottet först efter det att det ekonomiska klarläggandet gjordes.

Slutligen, fru talman, kan man fråga: Är idrott kultur? Jag anser det i alla fall. Folkrörelsen hör helt hemma i kulturutskottet, men i de dagliga tidningarna kallas idrott för sport. De har en egen bilaga helt inriktad på tävlingar. Sedan har vi den speciella bilagan med kultur. Där skriver olika kulturförståsigpåare om vad de anser om olika utställningar, böcker

och teaterföreställningar. Att t.ex. gå på museum är inget nöje, utan det är kultur. Sist kommer nämligen de speciella nöjessidorna. De domineras av film; det är nöje. Den kulturpolitiska debatten har inga sidor alls i våra dagstidningar. På politiksidan hänvisas det bl.a. till kultursidorna, och på kultursidorna hänvisas vi politiker till politiksidorna.

Det finns en fråga som jag gärna skulle vilja diskutera mer. Kommunernas samlade ekonomiska bidrag till landets musik- och kulturskolor är 1 139 000 000 kr, medan kommunernas samlade ekonomiska bidrag till idrottsanläggningar – bara själva anläggningarna – är 4 394 000 000 kr. Det är alltså det fyrdubbla. Politiken bakom detta är dold men bottnar självfallet i idrottens manliga militära historia. Vi behöver tydliggöra behovet av mer kulturstöd till skolan och i dag bryta trenden från 1990-talet. Det handlar om den generella minskningen av fritidsutgifterna för barn och ungdomar i kommunerna.

Med detta har jag också påannonserat nästa debatt om ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro. Tack!

Anf. 182 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Det har i den här kammaren talats om enigheten i idrottspropositionen. Statsrådet Ulrica Messing framförde att hon var väldigt glad över den enighet som finns när det gäller idrottsfrågor.

Jag tycker att det är bra i de fall där vi är överens. Men regeringens och utskottsmajoritetens åsikter när det gäller idrotten kan i alltför många frågor sammanfattas med ord som ”härtill är vi nödd och tvungna” eller ”vi håller med, men inget händer ändå” eller ”man utreder”. Man kan knappast säga att regeringen i denna fråga är speciellt pådrivande.

Låt mig ge några exempel:

Man garanterade inte Dopinglaboratoriets fortsatta existens i propositionen. Vi motionerade om det tillsammans med andra. Nu avsätter man extra pengar efter all kritik från de borgerliga partierna och från Riksidrottsförbundet. Varför gör man det så sent? Varför gör man det först nu? Varför finns denna onödiga oro för dem som arbetar där och för idrotten? Dopinglaboratoriet har ju även betydelse för internationella arrangemang i Sverige och för ett eventuellt OS.

Dopingjouren har ingen finansiering efter årsskiftet 1999/2000. Vi, med flera, anser att Dopingjourens fortsatta existens bör garanteras. Regeringen tillskjuter pengar för år 2000 och arbetar med att – hör på det här – säkerställa ett finansiellt stöd till verksamheten som långsiktigt ska säkra Dopingjourens framtid. Varför är detta inte klart nu? Varför fanns detta inte med i propositionen? Varför har regeringen inte visat tillräckligt intresse för den här frågan?

När det gäller ökningen av antalet timmar med idrott i skolan nämnde Lars Wegendal det som sker nere i Skåne och i Bunkeflo. Det är bra, men det han inte nämnde var bl.a. att initiativtagare Gärdsell som är ordförande i Bunkeflo IF och chef på ortopediska kliniken i Malmö och Trelleborg ser leken och idrotten som den billigaste och bästa pensionsförsäkring som vi kan ge våra barn. Vi vet att människan under de senaste hundra åren har blivit 25 år äldre. Det är unikt. Människan har funnits i tusentals år. Plötsligt lever hon 25 år längre, säger Gärdsell och fortsätter med att säga att det har fått enorma konsekvenser. Nu börjar välståndet att få biverkningar. Det blir mer astma, mer allergi och mer

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

åldersdiabetes. Medelvikten ökar kraftigt, framför allt hos pojkar, vilket är ett uttryck för en negativ livsstil. Det är mer missbruksproblematik och fler psykosomatiska tillstånd. Framför allt ökar antalet frakturer.

Tidigare i Malmö var det 25–30 lårbensbrott per år. På 1960-talet var det 50–75. I dag är vi uppe i 600 per år. Förklaringen till denna dramatiska utveckling är förmodligen stillasittande i låg ålder. Skelettets benmassa byggs upp under de första 16 åren. Gärdsell påpekar att man måste ha mer gymnastik och röra sig mer i skolan.

Utskottet instämmer i att det är viktigt med motion, inte minst från folkhälsosynpunkt, och hänvisar bl.a. till att elever, genom elevens val, kan använda fler timmar till idrott i skolan. Men dessa timmar används inte av dem som behöver det utan av dem som redan idrottar. Skillnaden mellan de elever som idrottar och de som inte gör det blir ännu större. Även i det här fallet talar man men gör lite från regeringens sida.

Vi föreslår att idrotten ska ges bättre förutsättningar för egenfinansiering genom övertagande av anläggningar, ökad lotteriverksamhet, minskat bidragsberoende och att de delar av spel- och lotterimarknaden som tidigare låg hos Tipstjänst överförs till ideella organisationer enligt 1994 års riksdagsbeslut.

Att detta beslut inte genomfördes har kostat idrotten många miljoner kronor sedan 1984.

Vad gör då regeringen? Jo, man väntar på en utredning. Medan idrotten väntar på att själv kunna finansiera sin verksamhet och på pengar väntar regeringen på en utredning. Idrotten får mindre pengar och får fortfarande vänta på denna utredning. Det är anmärkningsvärt att regeringen på detta sätt nonchalerar idrotten, trots att även regeringen anser att dess andel av spel- och lotterimarknaden måste öka.

Skatter och moms är utrett – ingenting händer. Momskostnader för idrottsföreningars drift av anläggningar får man inte dra av. Här får man också vänta på en utredning, medan kommunerna får dra av.

Vad det gäller ordföreträde säger man i utskottets betänkande: ”Ungdomar som satsar på elitidrott bör enligt regeringen ges möjligheter att kombinera utbildning och idrott.” Men detta ska tydligen enbart gälla gymnasier. Därefter finns det ingen som helst möjlighet.

Trots det säger man: ”Oaktat kulturutskottet finner det viktigt att stödja elitidrottarens möjlighet till utbildning anser utskottet att någon särbehandling inte bör göras av högskolestuderande elitidrottare.” Varför kan inte detta ske? Om man nu anser att det är viktigt, varför ger man då inte möjligheter till detta, vilket hela idrottsrörelsen och Riksidrottsförbundet står bakom? Det är för mig oerhört oförklarligt att man inte gör detta, när Riksidrottsförbundet har bett regeringen om det.

Slutligen går jag över till boxningen. I en motion begärs utredning av professionell boxning i Sverige. Det begärs alltså bara en utredning, och jag noterar att ministern här faktiskt är positivare än vad som står i betänkandet. Det tycker jag är väldigt roligt att höra. Eftersom jag skällt på regeringen förut får jag ändå ge ministern det berömmet att hon tydligen är beredd att göra en allsidig utredning. Det tycker jag att man ska kunna ta till sig i den här kammaren. Jag håller med Peter Pedersen: Beslutet är faktiskt från 1969, och det har hänt en hel del på 30 år. Tiden står ju inte still. Och tillåter man amatörboxning, varför ska man då inte tillåta

proffsboxning? Dessutom utövas ju boxning av svenska idrottsutövare utomlands, och vi ser det var och varannan dag i TV.

Fru talman! Detta var några av de frågor i betänkandet som jag anser viktiga. Idrottens roll i samhället är viktig, och idrotten måste ges bra och självständiga villkor för att utvecklas än mer.

Låt mig så avslutningsvis yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 183 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag ska fatta mig kort. Jag hade inte tänkt begära replik, men jag kan inte låta bli. Jag måste nämligen påminna Kent Olsson om att det var den borgerliga regeringen, där moderaterna fanns med, som minskade antalet idrottstimmar i skolan från 537 timmar per år till 460. Nu har vi ökat dem till 500 timmar, men självklart måste också idrott och rörelse in i andra timmar i läroplanen. Det låter här som om det är vi som har gjort en minskning, men vi har lagt tillbaka timmar och gjort en ökning. Jag är mån om att rörelse och aktiviteter också kommer in i andra ämnen i skolan, för barnens skull och för hälsans skull.

Sedan låter det nästan som om Kent Olsson hade guldbyxor på sig: Slopa moms, bort med reklamskatten och mycket, mycket annat. Vi har ett begränsat ekonomiskt utrymme, vi har stora frågor som utreds och jag har varit tydlig i kammaren i dag och aviserat att vi är beredda att återkomma med de frågorna, eftersom de är viktiga för idrottsrörelsen i framtiden.

Avslutningsvis skulle jag, på frågan om Dopinglaboratoriet, vilja återge vad en känd amerikansk president har sagt. Jag tror nämligen att han en gång sade: *Read my lips: No more taxes!* Han fick ångra det efteråt, men nu vill jag en gång till för kammarens ledamöter förtydliga att satsningen på Dopinglaboratoriet är långsiktig. Det är ingen kortsiktig satsning, utan det är en långsiktig satsning.

Anf. 184 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Om vi börjar med den sista delen tror jag att hela kammaren är nöjd och belåten med att satsningen på Dopinglaboratoriet är långsiktig. Det har inte framgått i de skrivningar som finns här. Det är ju skönt att regeringen ser lite längre än utskottet, även om man kunde ha önskat att regeringen hade gjort detta lite tidigare.

När det gäller idrottstimmar har jag motionerat om att vi ska ha fler timmar idrott i skolan och då noterat att detta inte har fått gehör hos utskottet. Jag noterar också att ministern sade att idrott var viktigt men inte var beredd att anslå fler timmar till detta. Men det är möjligt att ministern är beredd att göra det i sitt nästa inlägg. Annars är åsiktsskillnaderna mellan ministern och mig trots allt kvar i den här delen, då jag anser att det bör finnas fler timmar.

Sedan är det förstås skönt att alla dessa skatteutredningar som vi har väntat på i många år någon gång kommer att bli färdiga. Jag har också noterat att det står att många av dem ska bli färdiga i november och i december. Vi befinner oss nu ganska sent i november, så vi får väl hoppas att detta kommer. Det är ju en av de viktigaste sakerna för idrottens fromma att man verkligen får de här skatteminskningarna vad gäller moms, moms på spelarövergångar, reklamskatt och annat.

Prot.

1999/2000:33

25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Anf. 185 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Fru talman! Jag är en hängiven anhängare av skuggboxning – men inte av de förslag som syftar till att upphäva förbudet mot proffsboxning i Sverige och tillåta sparring.

Den s.k. proffsboxningsmotionens utgångspunkt är, liksom de tidigare motionerna och även de anföranden som har hållits här i kammaren, väldigt fokuserad på individer, dvs. utövarna av proffsboxning och deras förutsättningar att framgångsrikt utöva sin sport samt deras möjligheter att utöva den just i Sverige. Jag tycker att motionens utgångspunkt är felaktig. Förbudet mot proffsboxning baserar sig inte, åtminstone inte i huvudsak, på att vare sig hindra eller skydda enskilda utövare av den här sporten. Det har inte varit lagstiftarens huvudmotiv och bör inte vara det nu heller. Därför har jag yrkat avslag på den här motionen.

Fru talman! Utgångspunkten i lagstiftningen ligger i själva proffsboxningens natur och dess eventuella återverkan på samhället, inte minst på barn och ungdom. Vad man än anför för motargument kvarstår det obestridliga faktum att det proffsboxning till sist handlar om är att, visserligen i viss mån i reglerad form, misshandla andra människor mot betalning.

Till proffsboxningens natur hör också att betalningen blir bättre ju allvarligare misshandeln är. Man eftersträvar därför att slå sin motståndare framför allt i huvudet för att uppnå någonting som kallas knockout, vilket representerar den yttersta målsättningen för en boxare i varje enskild match. Knockout innebär, som vi alla vet, att man slår sin motståndare medvetlös och alltså utsätter denne för en åtminstone lindrig hjärnskada. Hjärnskadan kan också vara allvarlig och bestående, eller åtminstone utvecklas till det genom att slag upprepas tillräckligt ofta. Reglerna för boxning utgör därför härmed inget hinder för grov misshandel utan premierar tvärtom den som lyckas försätta sin motståndare i total eller delvis medvetlöshet.

Amatörboxningen försöker åtminstone minimera dessa skador genom bl.a. huvudskydd. Proffsboxningens regler erbjuder inget skydd mot hjärn- och andra huvudskador, utan premierar som sagt i stället gärningsmannen ekonomiskt.

Det här är vad proffsboxningen innerst inne handlar om. Detta och de högst tvivelaktiga etiska och moraliska värderingar som ligger till grund för denna typ av organiserad misshandel är också utgångspunkten för det förbud mot proffsboxning vi har här i Sverige och som vi inte ska upphäva, utan som vi tvärtom, tycker jag, ska vara mycket stolta över. För mig är det otänkbart att vi ska upphäva en lagstiftning och tillåta att man ska kunna misshandla människor mot betalning. Samtidigt är det så självklart för oss att vi har restriktiva regler mot annan typ av misshandel och barnaga.

Fru talman! När man betraktar vad som utgör proffsboxningens verkliga innehåll är det lätt att se att den inte heller kan påverka publiken i annat än förråande eller åtminstone etiskt tvivelaktigt och riskabel riktning. Det här gäller framför allt den mest påverkbara delen av publiken, de med de sämsta förutsättningarna till kritisk och moralisk prövning, nämligen de unga, barnen och ungdomarna.

De signaler ett samhälle ger som tillåter denna typ av verksamhet, framför allt ett samhälle som upphäver ett förbud mot denna typ av etiskt

tvivelaktig och förråande verksamhet, ger unga människor odelat negativa signaler och kan omöjligt påverka deras utveckling i positiv riktning, anser jag.

I motion nr 1998/99:Kr511 har man som ett argument för proffsboxning hänvisat till att det har funnits och sannolikt ännu finns författare som i sin produktion har prisat och glorifierat boxningen. Jag kan inte låta bli att replikera att det även finns och har funnits många författare och även andra konstnärer som har lyckats framställa t.o.m. krig och olika typer av terrordåd i ett positivt ljus, och även på ett bra konstnärligt sätt. För att ta ett exempel var Ernest Hemingway en varm anhängare av tjurfäkting. Men jag har aldrig hört att någon skulle ha använt det som ett argument för att vi borde tillåta och införa den typen av organiserat djurplågeri här i Sverige.

Med anledning av det och av det jag har sagt har ni väl alla förstått att Peter Pedersen inte har hela Vänsterpartiets riksdagsgrupps stöd för den här motionen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 186 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag har förståelse för många av de argument som Charlotta Bjälkebring anför mot proffsboxning. Om det inte fanns några problem med boxningen i allmänhet eller proffsboxningen i synnerhet skulle det sannolikt inte föreligga något förbud heller.

Men jag konstaterar att det har vidtagits en rad åtgärder inom boxningssporten. Man har minskat antalet ronder även i proffsboxning, vilket har minskat skadefrekvensen. Jag hörde så sent som i dag av Paulo Roberto att man infört att invägning ska göras tre gånger till matcher, därför att de flesta skador har samband med att boxare liksom brottare ska gå i viktklasser. Man bantar hårt inför en match för att klara viktgränsen. Nu gäller tre olika invägningar för att minimera risken att man utsätter sig för uttorkning och utmattning som kan leda till skador. Det finns säkert en mängd andra förslag som kan genomföras för att skydda boxaren.

Jag kan inte låta bli att säga, fru talman, att boxning inte går ut på att man ska slå ihjäl motståndaren. Det är en förolämpning. Gå och titta på en boxningsmatch! Titta på hur man uppträder i ringen mot motståndare och mot domare, framför allt hur man uppträder mot varandra efteråt. Där har många andra sporter mycket att lära, skulle jag vilja säga.

Jag konstaterar att vi varje dag kan se grov pornografi, mycket våld, i princip i alla såpor eller vad det kan vara. Det finns ingen som helst moralisk etik i att lyfta fram proffsboxning som ett stort samhällsproblem i det sammanhanget. Det finns många saker som är mycket värre.

Vi förbjöd proffsboxning för 30 år sedan. Jag tror att det var ett eller högst två år sedan vi förbjöd prostitution i Sverige. Jag finner det fullständigt absurt. Som sagt, de medicinska skälen var faktiskt de som anfördes som huvudargument när man förbjöd proffsboxningen. Där har saker inträffat. Man har vidtagit åtgärder. Varför kan vi inte titta närmare på om de åtgärderna är möjliga att genomföra även i Sverige?

Jag vill bara anföra, jag har inte sagt det hittills, att Alf Svensson, som brukar ta till etiska resonemang, för ungefär samma etiska resonemang som jag i den här frågan och står dessutom som undertecknare till

Prot.
1999/2000:33
25 november

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

motionen, vilket borde kunna mana till viss eftertänksamhet hos dem som anför etiska argument mot boxning.

Anf. 187 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att Peter Pedersen tar upp väldigt konstiga argument i replikskiftet. Det verkar som om det inte finns någon anledning att ha kvar ett förbud mot proffsboxning bara för att samhället speglar en större våldsbenägenhet nu än det har gjort tidigare.

Jag tycker att vi ska se det på det här viset, att för 30 år sedan var man väldigt klok. Man införde ett förbud som man på andra områden har infört långt senare. De förbuden borde egentligen också ha införts för 30 år sedan. Det finns inga skäl att i dagens samhälle liberalisera synen på boxning och tillåta proffsboxning i Sverige av den anledningen.

Tvärtom tycker jag att vi ska vara väldigt stolta över den lagstiftning vi faktiskt har. Jag tycker att den lagstiftningen, som visserligen har 30 år på nacken, fortfarande är giltig. De argument som man anförde då var att boxningen hade en förråande inverkan på publiken. Den befrämjade osunda ekonomiska intressen. Dessutom stiftade man lagen av medicinska skäl.

Det finns inga argument som kan övertyga mig om att detta skulle ha ändrats i dagens samhälle. Tvärtom kvarstår de här argumenten fortfarande som hållbara.

Anf. 188 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag konstaterar bara, liksom i mitt anförande tidigare, att argumentet om förråande effekt kunde vara effektivt för 30 år sedan. Jag vill bara påpeka att varje dag, varje kväll närmare bestämt, kan den som vill titta på proffsboxning i TV. Många gör det bevisligen också, både kvinnor och män faktiskt.

Jag kan också konstatera att många av de ungdomar som i social vilshenhet befinner sig på gator och torg och ägnar sig åt misshandel historiskt sett har dragits in i träningslokalerna och utsatts för hårda regelverk. Det gäller både amatörboxning och proffs. De har faktiskt fått sitt liv att fungera. Vi har t.ex. George Scott som kommer från en miljö som inte var alltför lyckad, för att prata klarspråk, men som har lyckats bli världsmästare i boxning och fått ett socialt fungerande liv. Tyvärr kom han i händerna på en utländsk manager och har såvitt jag förstår inte behållit så mycket pengar. Medan Ingemar Johansson, under den tid som proffsboxning var tillåten i Sverige, hade en svensk manager och faktiskt fortfarande har behållning av det.

Jag har full respekt för de argument som Charlotta Bjälkebring anför, men jag kan ändå konstatera att det finns andra sporter där man skadas, där det förekommer dödsfall. Där är inte boxningen värst på något vis. Det är helt andra sporter som toppar statistiken vad gäller dödsfall. Men det skulle aldrig falla mig in att föreslå förbud. Däremot kan man titta närmare på åtgärder för att försöka förhindra fortsatta dödsfall eller allvarliga olyckor. Det är självklarheter. Men det är det utredningen ska syfta till.

Anf. 189 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Återigen lyfter Peter Pedersen upp individen i den här debatten, alltså hur proffsboxaren själv ska kunna ha det så bra som möjligt i sitt eget land. Jag tycker inte att det är det som lagstiftningen handlar om. Den handlar i stort om vilket samhälle vi vill ha. Bara för att vi kan se porr, våld, boxning osv. på nätterna i kabel- och satellit-TV, bara för att samhället har förändrats i den delen, finns det väl inget skäl att vi också ska anpassa lagstiftningen och införa proffsboxning i Sverige. Egentligen skulle vi gå precis den motsatta vägen och bli mycket mer restriktiva även på de andra områdena. TV-mediet har nämligen en mycket stark genomslagskraft, och jag tror inte att någon människa som tittar på dessa program mår bättre av det. Skulle de må bättre av att titta på en proffsboxningsmatch där man slår på varandra mot betalning, skulle jag också kunna tänka mig att överväga detta beslut. Men jag är övertygad om att det inte är på det viset utan att människor tar väldigt illa vid sig av det. De mår inte bra av det.

Anf. 190 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag skulle också vilja uppehålla mig vid reservation 5 i betänkandet som har rubriken Jämställdhet. Som belysts här tidigare i debatten råder det en obalans i fördelningen av resurser mellan kvinnliga och manliga idrotter. Det har också uppmärksammats under de senaste åren, men fortfarande prioriteras de manliga idrotterna. Trots klara direktiv från Riksidrottsförbundet till specialidrottsförbunden finns det en uppenbar risk att de kvinnodominerade idrotterna missgynnas vid förbundens fördelning. I den kommunala prioriteringen är misstankarna om denna diskriminerande prioritering ännu mer befogad. Det är också uppenbart att t.ex. ridskolor och ridklubbar har allt svårare att hävda sina intressen gentemot de manliga idrotterna, t.ex. fotboll, ishockey, m.fl.

I slutbetänkandet SOU 1996:3 presenteras en intressant jämförelse just mellan hockey och ridning. I en svensk kommun speglade de två idrotterna varandra könsmässigt genom att det fanns lika många flickor inom ishockeyn som det fanns pojkar inom ridningen. När det gäller kontantbidragens fördelning kunde ingen större skillnad ses. Men när kontantbidragens fördelning slogs samman med anläggningssubventionerna utgjorde flickornas del endast 22 % av det totala offentliga stödet till idrotterna.

Fru talman! Vi kristdemokrater har i en motion föreslagit att en oberoende utredning bör tillsättas om hur verkligheten för de kvinnodominerade idrotterna ser ut i förhållande till grabbsporterna. Trots många vackra ord i betänkandet om vikten av att jämställdhetssträvan ska genomsyra all idrottsverksamhet även på det ekonomiska området avstyrker utskottsmajoriteten detta förslag med hänvisning till en kartläggning som regeringen har för avsikt eller överväger att genomföra. I betänkandet nämns både ett gemensamt råd och en kartläggning.

Jag hade tänkt ställa en fråga till idrottsministern, men hon är inte kvar i lokalen. Jag riktar därför min fråga till Lars Wegendal, om han kan konkretisera lite mer hur detta är tänkt att genomföras – rådet kontra kartläggningen. Jag vill också fråga när denna kartläggning kommer att genomföras.

Prot.

1999/2000:33

25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

Anf. 191 LARS WEGENDAL (s) replik:

Fru talman! Jag kan inte hävda att jag är någon expert på ridsport. Det måste jag erkänna, även om jag i min ungdom faktiskt ägnade några sommarlov åt att rida. Däremot har jag varit kommunalpolitiskt aktiv under många år och stött på just dessa frågeställningar. Jag kan dela den uppfattning som framförs, att det finns en risk för, och i vissa kommuner är det redan verklighet, att ridsporten och andra flickdominerade idrotter inte får sin berättigade del av de anslag som finns. Det är detta skäl som ligger till grund för detta gemensamma råd mellan Riksidrottsförbundet och Kommunförbundet. Min förhoppning, och vad jag har hört, är att denna dialog ska tas upp ganska omedelbart i början av nästa år för att man ska försöka hitta sätt att mäta hur fritidsresurserna har använts i de olika kommunerna. När man därefter har ett resultat av dessa mätningar får man vidta åtgärder för att utjämna resursfördelningen.

Anf. 192 CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att det finns en viss samsyn i dessa frågor trots allt. Men jag tycker ändå inte att jag har fått svar på frågan hur detta är tänkt att genomföras, men jag kanske inte har förstått svaret. Ska detta råd föregås, och ska det därefter göras en kartläggning? I propositionen och i betänkandet står det också att man överväger och att man har för avsikt. Det är alltså inte några konkreta förslag. Det skulle vara ett bra och viktigt besked för idrotten att få ett klargörande på denna punkt om det verkligen kommer att ske och när.

Anf. 193 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Fru talman! Först och främst vill jag ge statsrådet Ulrica Messing, regeringen och majoritetsföreträdarna en eloge för den här idrottspropositionen. Den är både löftesrik och vällovlig. Idrotten är ju som flera talare har sagt här Sveriges största folkrörelse alldeles oavsett vad som har sagts i talarstolen tidigare av bl.a. Ewa Larsson. Det är också Sveriges största ungdomsrörelse. Och det är Sveriges största föräldrarörelse, därför att enda gången som båda föräldrarna ställer upp likvärdigt och skjut-sar sina barn till aktiviteter är när det handlar om idrotten. De säljer bingolotter, kokar kaffe och organiserar det ideella bakom kulisserna. Miljoner svenskar har vid något tillfälle deltagit eller deltar rätt ofta i svensk idrottsrörelse som ledare, som utövare, som föräldrar, som supportrar, som lottförsäljare, som varmkorvsförsäljare, som bingolottsförsäljare eller vad ni vill därför att de känner att detta engagemang och denna idealitet behövs för just den egna idrottsföreningen.

Tänk om alla folkrörelser hade smittats av denna idealitet och av det engagemang som idrottsrörelsen bärs upp av. Då hade svensk folkrörelse inte haft samma identitetskris som den de facto har i dag med minskad medlemstillströmning och med många andra bekymmer. Mot denna bakgrund är denna regerings proposition viktig.

Men jag vill ändå peka på några skevheter i svensk idrottsrörelse som jag tycker att man politiskt kan åtgärda. Caroline Hagström har nyss tagit upp en. Jag ska ta upp ett par andra. Det gäller i första hand jämställdhetsaspekten.

Har ni tänkt på att det är väldigt många unga pojkar och flickor som börjar åka skridskor i organiserad form via korpen eller via någon kon-

ståkningsförening men att nästan ingen kille fortsätter att åka konståkning därför att ishockeyn lockar över dem till denna machoinriktade sport? I USA, Kanada och Storbritannien åker lika många pojkar som flickor konståkning. Och fyra bland de tio ledande TV-sporterna i USA är konståkningsgrenar. Ishockey finns över huvud taget inte på den popularitetslistan. Dansen, som är den kanske snabbast växande motionsformen och idrotten i Sverige, lockar inte heller den tillräckligt många killar. Ridningen, som är Sveriges absolut största flicksport, om än mycket riskfylld, mycket mer riskfylld än t.ex. boxning, lockar inte heller tillräckligt många killar vid basrekryteringen, tyvärr. Detta måste vi kunna åtgärda, likväl som vi kan peka på att det är för få tjejer som deltar i vissa andra sporter, t.ex. den estetiskt mycket tilltalande amatörboxningen, som kräver elegans, koordination och nästan allt det bästa som idrott kan uppvisa, snabbhet, vighet, inte råstyrka.

Tänk att vi för 40 år och 5 månader sedan denna dag, den 25 november, vaknade upp i ett land med en världsmästare i tungviktsboxning.

Nästan hela Sverige satt på natten och lyssnade till den knastriga rösten via Radio Luxemburg. Lars-Henrik Ottosson refererade ju då Ingemar vann i Yankee Stadium. Ingen kunde då med folkligt stöd, trots att många försökte, tysta ned denna frekvens. Sveriges Radio sände inte. Svensk TV sände inte. Tidningarna förteg det faktum att vi hade en proffsmatch borta i New York men det folkliga stödet var kompakt.

Tio år senare fattade tvåkammarriksdagen beslut om att förbjuda proffsboxning därför att då var vår boxning på utdöende. Vi hade en enda utövare kvar, Bosse Högberg. Det var lätt att hitta de opinionsmässiga poängen för att förbjuda proffsboxningen. Tio år tidigare skulle det inte ha gått. I dag skulle det, om vi hade haft proffsboxning, inte heller ha gått. I dag har vi ändå 23 registrerade yrkesverksamma boxare som faktiskt har stora framgångar. Några har varit Europamästare och någon har varit världsmästare. De tvingas ut i omständigheter som vi inte önskar att någon annan utövare av underhållning, dans, artisteri eller idrott ska hamna i. De tvingas leva under mycket knepiga omständigheter.

I dagens Aftonbladet berättas om Armand Krajnc från Malmö som i morgon faktiskt ska gå en världsmästarmatch i Lübeck i Tyskland. Han säger:

”Jag har gått den långa vägen och nu har tre års slit gett resultat.” Sedan säger han: ”Nyligen fick jag en lägenhet. Innan dess bodde jag i nästan tre år på 12 kvadratmeter på gymmet, ett utrymme som jag delade med två tungviktare. Gissa om det var trångt.”

Det är ut i sådana omständigheter som vi skickar våra mycket skickliga killar som genom hårt arbete, hård träning, har tagit sig från det talangfulla stadiet till att möta motsvarande konkurrenser i en sport som rekryterar från världens alla hörn. Boxningen är den största olympiska sporten över huvud taget. Det finns ingen gren som har så många anmälda utövare till de olympiska spelen – enskilt – som just boxningen. Ändå har Sverige kvar detta yrkesförbud för våra 23 bästa pugilister. Jag förstår inte motiven.

Kan det möjligen vara så att vi gillar ideal som hyllas i Nordkorea och Kuba därför att de är de enda länderna som har kvar förbudet mot proffsboxning? Inget annat land i den europeiska unionen har detta för-

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*En idrottspolitik för
2000-talet – folkhälsa,
folkrörelse och
underhållning, m.m.*

bud, inte heller något land i den nordiska gemenskapen. Vad är vitsen med att ha det kvar?

Jag har inte hört något argument, i varje fall inte något bra argument. Charlotta Bjälkebring sade att inga som helst argument kan ändra hennes inställning. Men om ingenting kan förändra ens inställning är det väl ingen mening att argumentera och debattera. Jag trodde att meningen här i kammaren när man står i denna talarstol var att bryta argument, att vädra fakta samt att syna, analysera, utreda och värdera. Det är 30 år sedan vi värderade och analyserade frågan, så självklart behövs det nu en utredning.

Jag är mycket glad över statsrådet Messings öppning här i dag – att hon vill lyssna på idrottsrörelsen själv. Jag tror att det finns betydande opinioner inom idrottsrörelsen som än en gång vill djupt analysera och belysa de 30 år gamla argument som en gång vägledde riksdagen fram till detta förbud.

Jag lyssnade på Birgitta Selléns engagerade tal för ökade avsättningsmöjligheter för enskilda idrottsutövare som vid enstaka tillfällen gör stora förtjänster. Jag har själv motionerat i detta viktiga ärende. Två gånger, förra hösten och nu, har jag nämligen motionerat om ökade periodiseringsmöjligheter inte minst för artister och för underhållare och idrottsutövare som under en kort, begränsad tid kanske tjänar mycket pengar; detta för att de ska få behålla så mycket som möjligt av pengarna och periodisera dem över en längre tid. Det är ett bra initiativ som jag stöder. Jag uppfattade att statsrådet Messing lämnade en öppning. Det vore väldigt bra om det här kunde komma till stånd.

Tänk att George Scott, en av Sveriges genom tiderna bästa boxare – han har varit världsmästare – inte har ett rött öre kvar av sina gager! Han har som boxare nämligen tvingats vara i amerikanska promotors händer. Där borta pågår på vissa håll, som ni vet, utomordentliga skumraskaffärer. Ingemar Johansson däremot har kvar en betydande del av sina gager därför att han var i en svensk promotors händer – Edwin Ahlqvist. Jag är mycket glad över att vi, i alla fall fram till dess att riksdagen tog ifrån boxningen dess yrkesutövande verksamhet, hade en välorganiserad svensk proffsboxning.

Anf. 194 BIRGITTA SELÉN (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Kenth Högström lyckas övertyga sina egna partikamrater, för då kan vi kanske på sikt få respons för våra tankegångar.

Anf. 195 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Så gott jag kan försöker jag övertala. Övertalandets konst är en konststart i sig. Men det är klart att det här också är en skatte- och finansieringsfråga. Hur mycket pengar som försvinner ur statskassan känner Birgitta Sellén till – det har ju varit ett statsfinansiellt svårt läge. Men jag lovar att jag kommer att göra allt för att argumentera för ökade periodiseringsmöjligheter för artister, underhållare och idrottsmän som tjänar en betydande skärv under en mycket begränsad del av sin tid som artister och för att de under en längre tid kan få periodisera denna inkomst.

Anf. 196 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag tror faktiskt inte att det blir negativt från skattesynpunkt om nämnda periodiseringsmöjligheter införs. För dem som i dag har ett skogskonto går det ju bra. Man får, precis som Kenth Högström säger, periodisera. Om idrottsutövare som under en kort tid tjänar mycket pengar kan göra samma sak får vi behålla de skatteintäkterna i Sverige i stället för att allting försvinner ut ur landet.

Anf. 197 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns en poäng i det som Birgitta Sellén säger. En förutsättning för att i riksdagen vinna gehör för utökade periodiseringsmöjligheter tror jag ligger just i det som Birgitta Sellén pekar på, nämligen att idrottsmännen annars öppnar konton i andra delar av vår värld därför att det blir en mindre skattebelastning och en ökad trygghet i det långa loppet, t.ex. i England – i värsta fall i Jersey.

Det är alltså bättre att hämta inspirationskällan i skogskonton eller i ersättningsfonder som ju finns för bl.a. brandskador. Jag har också motionerat på den punkten. Vi har ju nu fått igenom delar av en motion från i fjol innebärande att aktiebolag får åtminstone 5 % större möjligheter till avsättning till periodiseringsfond – precis som enskilda firmor och handelsbolag tidigare hade. Det är alltså en stor framgång. Jag tycker att skogskontot har visat vägen. Det är en bra modell.

Anf. 198 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Avslutningsvis ska väl också jag slå mig in i boxningsdebatten. Jag har nu länge avhållit mig från det.

Kenth Högström hade en inledning om flickidrotten för att snabbt glida in på boxningen. Jag har lite svårt att inse kopplingen där.

Mitt skäl till att jag tar ställning mot proffsboxning är syftet med den typen av sport. Syftet är ju att skada motståndaren. Men jag vet att det finns idrotter som har större skador. Innebandy lär vara en sport med större skador. Ridsporten nämndes också. Det är säkert rätt att skadefrekvensen är större där men syftet där är inte att skada. Tvärtom gör man allt man kan inom den idrotten för att skydda utövarna. Ifall någon blir skadad blir man bestraffad och utvisad och förlorar matchen.

Jämför detta med händelsen inom juniorhockeyn, där en tjeckisk spelare blev avstängd i 13 månader för att han skadade sin motståndare. Hade det varit boxning hade han vunnit matchen, fått beröm och belöning, kanhända riklig sådan i form av pengar.

Jag vet också att det vi i dag talar om är en annan form än den proffsboxning som finns i USA. Jag tror inte för en sekund att vi här i Sverige skulle kunna få någon gangsterstyrd maffialedd idrott med upp gjorda matcher och öronbitning. Det tror jag inte för en sekund. Vi har säkert bättre kontroll på detta.

Avslutningsvis: Ser inte Kenth Högström någon motsättning i den här idrotten, där syftet är att skada motståndaren? När man gör det ganska rejält så att motståndaren är medvetslös, då har man vunnit matchen.

Anf. 199 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Roy Hansson säger att syftet med boxningen är att skada motståndaren. Ska vi gå tillbaka till de historiska källorna är det egentli-

gen en engelsk markis som myntade uttrycket *the noble art of self-defence*, dvs. den ädla formen av självförsvar och som ville att grabbar- nas gatuslagsmål skulle civiliseras, skulle in i en ring och förses med regler. Det skulle vara vadderade handskar så småningom. Vi har skärpt reglerna på vägen fram. Det är alltså egentligen mycket tveksamt om man kan säga att boxningens själva syfte är det.

Det är likadant med de andra kampsporterna. Det är alltså en självför- svarskonst som är formaliserad i regelverk, i olika skydd och medicinska kontroller. Syftet är egentligen är att så snabbt och effektivt som möjligt försöka träffa så många gånger som möjligt och gärna så hårt som möj- ligt men också försvara sig. Så det är ett dubbelt syfte. Boxningen har alla de kampmoment i sig som är riskabla men också alla de moment i sig som gör idrott tjustig, nämligen konstarter som är de svåraste: att hinna se, bekämpa sitt eget adrenalin, hinna försvara sig, hinna glida undan. De allra flesta och bästa boxarna glider undan bäst.

Jag tror, Roy Hansson, att man ska vara försiktig med att uttala detta syfte. Boxningen har en alldeles extra dimension med sina regler, hands- kar och skydd. Jag tycker för min del att boxningen är en mycket finare sport än de flesta andra kampsporter som nu börjar erövra världen.

Anf. 200 ROY HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är rätt att kampsporter i många fall kan vara ska- dande, men där man vidtagit de åtgärder man kan ta för att skydda utö- varna. Inom fäktning, där man har redskap, har det gjorts utomordentligt mycket för att man just inte ska bli skadad. Skulle man bli skadad, skulle någon använda vapnet fel, då har den förlorat matchen.

Den kampsport som Kenth Högström talar om är boxningen. Där är det så att när man slår någon knockout då har man vunnit. Jag har svårt att se det tjustiga i att en av två herrar – det är mestadels herrar som gör det här – behöver bäras ut. Den tjustningen har jag svårt att se.

Anf. 201 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Man har intellektuellt övervägt riskerna innan man går upp i en ring. Man har slitit många många år i amatörboxningen innan man över huvud taget får gå upp i en professionell ring. Man har tränat mycket, både på försvar och på angrepp. Man är som regel bättre grund- tränad än i de flesta andra kampsporter. Man vet med sig riskerna, man möter risken, man väger risken, värderar risken. Känner man att man inte passar in i ringen avbryter man som regel sin karriär. Det är ett fritt val, om än herrar emellan kanske, men många tjejer börjar boxas. Vet Roy Hansson om att den snabbast växande motionssporten i USA är *boxersize* bland både män och kvinnor?

Man vill alltså utöva boxning, om än i amatörmässig form, och bara som träning. I dag när Paolo Roberto besökte Peter Pedersen och mig – han är det främsta affischnamn som svensk boxning har i dag – hade han med sig en kvinnlig tränare från boxningsklubben Star Fights på Söder. Hon tränar seniorer, tjejer och motionärer som vill utöva boxning. De allra flesta som utövar boxning deltar inte i ringen i en kamp. De allra flesta deltar bara i träningen, men de tycker att det ska vara tillåtet att utöva boxning. Det är tillåtet i alla länder som är jämförbara i världen, utom på Kuba och i Nordkorea, Roy Hansson.

Anf. 202 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag vill bara konstatera att i amatörboxning vinner man på knockout om man har inhöstade poäng. Det är ingen skillnad i sak.

Sedan skulle jag vilja komma med en liten sak – hoppas att jag har rätt. Om jag inte minns alldeles fel, Kenth Högström, är det så att vårt grannland Norge inte tillåter boxning – detta för att det ska bli rätt i protokollet. Om man inte har ändrat det på senare tid är det så. Det är Nordkorea och Kuba, men jag tror att även Norge har ett förbud av någon märklig anledning.

Jag kan bara konstatera att även Norge haft framgångsrika boxare, t.ex. Ole Klemetsen som varit uppe i världsmästarmatcher.

Jag ska också säga att Kuba, som tas upp som exempel, har förbud mot all professionell idrott. Däremot har de mycket framgångsrika boxare i Olympiska spelen. Det är inget allmänt negativt mot boxning man har där, utan det är en negativ inställning mot proffsidrott över huvud taget. Tack!

Anf. 203 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag är djupt imponerad över Peter Pedersens sakkunskap. Det är inte för inte han har vunnit kvitt eller dubbelt i boxning. Jag är inte så säker på det här med Norges förbud. Island däremot har ett förbud; det ville jag nyss inte berätta för det skulle kunna försvaga mitt försvar. Men lägg gärna till några länder. Vi kanske hittar någon republik i Ryssland som ännu inte har orkat organisera den professionella boxningen. Tänk om Kuba hade professionell idrott: Då skulle de vara världsledande i denna idrott även på det professionella planet. De har de bästa boxarna, de vinner mest och de slår faktiskt hårdast i amatörboxning av alla boxare. De har alltså utvecklat den tekniken, tyvärr ska jag säga. Det är den andra delen av boxningen som är tjugig, nämligen att konsten försvara elegansen, vigheten, smidigheten och snabbheten. Ni ser nästan aldrig någon framgångsrik boxare som väger för mycket muskler, därför att muskler är bara i vägen. Det är ingen machosport på det sättet. Det är inte alls som ishockey som kräver mycket kropps krafter, utan det är snabbhet, vighet, elegans och rytmik.

Jag ser att Elisabeth Fleetwood ska upp efter mig. Hon kommer säkert att dela alla mina argument utom just detta att hon kanske inte vill ha professionell boxning.

Anf. 204 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Aldrig drömde jag väl om när jag gick hit i dag att Kenth Högström skulle få mig att göra en bekännelse.

En vacker sommarnatt satt jag på min veranda på landet och lyssnade till Ingemar Johanssons slag. Han vann. Månen hade gått ned, och solen var på väg upp. Det var en härlig svensk sommar. Och jag hurrade. Men, Kenth Högström, bli inte för glad nu. Jag har blivit äldre sedan dess, och jag tror att jag har blivit klokare. Men jag har inte blivit så klok, eller tror mig ha blivit så klok, att jag säger att inga argument kan få mig att ändra mig. Därför har vi fått den här situationen: *Les extrêmes se touchent* – ytterligheterna berör varandra. Anledningen till att jag står här i dag är att jag inte kunde vara närvarande vid justeringen av det här ärendet. I så fall hade jag tillsammans med Peter Pedersen reserverat mig till förmån för

en utredning. Men min målsättning, om jag hade varit med då och när jag röstar här så småningom, är inte Peter Pedersens, precis som de andra gånger jag har varit med om det här, utan det är att jag än så länge är övertygad om att en sådan utredning kommer att visa att vår nuvarande lagstiftning är riktig. Däremot kan jag icke förstå att någon av oss som sitter här inte tycker att det är rätt med en utredning. Vad har inte hänt under dessa 30 år? Hur är det med de medicinska rönen? Jag har lyssnat väldigt mycket på David Ingvar, som tyvärr nu inte lever längre. Jag tror att det är hans son som har tagit upp hans fallna mantel.

Vi har fått en effektivare materiel för att mäta mänskliga reaktioner, det är också mycket viktigt när det gäller skador. Vi har över huvud taget fått en forskning som har kommit mycket längre. Vad är det som gör att Sveriges riksdags ledamöter inte vill vara med om en utredning för att se hur det ser ut i dagens läge?

Som sagt, jag är ganska övertygad om att resultatet skulle bli att vi behöll förbudet, men jag tycker att det är ologiskt och oriktigt att motsätta sig en utredning. Därför kommer jag tillsammans med Peter Pedersen och en del andra att rösta för reservationen. Jag yrkar bifall till Peter Pedersens reservation.

Anf. 205 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Fleetwood för att hon delade min erfarenhet den där sommarnatten 1959. Jag var sju år då, men det var en av de största upplevelser i positiv mening som jag har haft, och jag tror att den delas av alla som var med den sommarnatten. Detta har följt mig på vägen. Jag är oerhört intresserad och tjugad av boxning.

Några har kanske blivit äldre och klokare. Uppenbarligen har fru Fleetwood blivit det, säger hon. Jag tycker mig också ha blivit äldre och klokare, men jag har kvar denna fantastiska och innerliga lidelse för boxning.

Jag har inte låtit mig övertygas om att de 30 år gamla argumenten från 1969 står sig i dag med teknik – datortomografi och annat – som vi nu har och med den absoluta vissheten om de sociala, ekonomiska och kulturella svårigheter som vi överlåter till de unga killar som är så duktiga att de tvingas ut i världen för att utöva detta hantverk.

Jag tror att vi skulle tjäna väldigt mycket på att ta hem denna professionella boxning till Sverige. Det är inte boxningen som är det våldsamma. Det är inte den som utlöser aggressioner, som någon här har påstått. Det är naturligtvis helt andra faktorer som påverkar aggressionerna och brutaliteten i Sverige och i världen, t.ex. alla videofilmer med actionvåld som jag tycker är förfärliga. De är totalt väsensfrämmande från boxning.

Fru talman! Sedan glömde jag i mitt anförande att yrka bifall till Peter Pedersens reservation nr 16. Jag yrkar det fram till den dagen då vi ska trycka på knapparna, men jag är inte säker på att jag får trycka på ja-knappen när vi ska rösta om Peder Pedersens reservation, därför att vi har en sådan disciplin i det regeringsbärande partiet, det vet den här kammaren. Men jag ska argumentera in i det sista för att få trycka på rätt knapp, och jag antar att Elisabeth Fleetwood gör detsamma.

Anf. 206 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Som den mycket entusiastiska utövare jag har varit av en lång rad idrotter var det självklart för mig att lyssna på när Ingemar Johansson vann. Men, som sagt, i dag är jag inte säker på att han vann i den rätta grenen.

Man blir äldre – ja, gudskelov för det. Om man har tur får man bli äldre. Nu skulle jag kunna dra en parallell med en ung man som ligger i koma, men jag ska låta bli det.

Jag går inte in på några argument för eller emot, för vad jag vill ha är en utredning. Det är logiskt och demokratiskt att se till att det blir en utredning så att vi kan reda ut begreppen.

Anf. 207 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det en tjugig öppning som Elisabeth Fleetwood har, att låta sig påverkas. Trots att hon är övertygad om att en kommande utredning skulle ge henne rätt i sak låter hon sig ändå övertygas. Hon har inte någon förutfattad mening gjuten i betong, utan hon låter än en gång få sina argument prövade genom en ny och allsidig utredning. Det tycker jag är bra. Det är den riktiga utgångspunkten för en sann parlamentariker.

Man kan inte leva ett helt liv med en förutfattad mening, med en bestämt åsikt utan att låta sig påverkas. Det går inte. Det finns ingen tid i vår tillvaro som har varit så föränderlig som denna, möjligen vid det förra sekelskiftet då vi gick från bondesamhälle till industrisamhälle. Man måste ha öppna sinnelag, och det hedrar Elisabeth Fleetwood att hon har det. Vi kommer att göra allt för att stödja varandra på onsdag.

Anf. 208 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Då ber jag att få avsluta den här debatten med att yrka bifall till reservation nr 16.

Anf. 209 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Fru talman! Kära åhörare och ledamöter! Jag tänker inte förlänga den här debatten, men jag missade tyvärr att den skulle hållas i dag.

Jag tränar själv en hel del kampsporter, och jag är lite förvånad över att andra ska få välja vad jag ska tävla i. Jag tycker att den träning som jag håller på med är bra för mig. Jag trivs med den. Och det är inte fråga om boxning, utan det är snarare någonting som motsvarar kick-boxning. Jag trivs med att träna, och jag trivs med de stunder som jag hinner ägna åt träning. Tyvärr blir det inte så mycket nuförtiden.

Jag är lite förvånad över att andra människor inte får tävla i det som de tränar, nämligen i boxning. Det förvånar mig, och det förvånar mig synnerligen att de flesta i denna kammare inte ens vill utreda frågan. Jag yrkar bifall till förslaget om en utredning och således bifall till reservation nr 16.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

8 § På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU4

På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro (prop. 1998/99:115).

Anf. 210 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Med all respekt för det stora intresse som tydligen finns här i kammaren angående boxning och som har upptagit en stor del av kvällen är jag glad att vi ändå får en liten stund till att också diskutera ungdomspolitiken.

Det finns ingen grupp som det talas om och refereras till så ofta som ungdomar, och de omtalas nästan alltid i samband med problem. Men de flesta är ju helt vanliga. De har det på det hela taget bra, trivs med tillvaron och har inte särskilt mycket problem. Attityder som är vanliga i ungdomsgruppen är misstron mot politiker, partier och samhällsliga institutioner i största allmänhet. När det gäller livsmålen är det viktigare att vara någon än att göra något. Detta var ett citat från en återkommande undersökning om ungdomars attityder och som kallas Ungdomsbarometern.

Denna misstro som finns i ungdomsvärlden mot politiker och partier är beklagansvärd. Den kan förstås ha orsakats av en del av de politiska s.k. affärerna. Men jag tror att den hänger samman med en misstro mot vuxenvärlden i stort.

Något som också är väldigt tydligt i den här undersökningen, precis som i många andra, är att ungdomar vill ha mer kontakt med vuxna än de har i dag. Många ungdomar efterlyser t.o.m. fler tydliga regler från de vuxnas sida. De vill helt enkelt bli sedda. En majoritet vill t.ex. återinföra betyg i ordning och uppförande i skolan, enligt denna undersökning.

De flesta vuxna går in för att vara kompisar, men det har ungdomarna för det mesta ganska gott om. Vad de vill ha av de vuxna är normer, förebilder och vägledning. De vuxna tycks dra sig för att dela med sig av sina livserfarenheter, säger den ansvarige för undersökningen. Antagligen är de rädda för att verka auktoritära och konservativa.

Detta är någonting för oss vuxna att verkligen ta till oss. Ungdomstiden är den tid då man ska frigöra sig från de vuxna och skapa sig en egen identitet. Men om det inte finns något att frigöra sig från skapar det stora problem. En känd poet har uttryckt saken så här: ”Att vara utan väggar är inte frihet, det är hemlöshet.” Ungdomar som bildligt talat växer upp utan väggar klarar ofta inte att leva upp till de krav som ställs på dem och det ansvar som krävs av dem.

Att utforma samhället så att föräldrar och andra som finns i de ungas omedelbara närhet får möjlighet att stötta ungdomar med ett känslomässigt engagemang är en viktig politisk uppgift. En vuxen som ser och lyssnar kan vara skillnaden mellan framgång och katastrof för en ung människa som behöver stöd.

I propositionen betonas ungdomarnas rätt till självständiga liv, och det finns förstås inget att invända mot det. Men självständighet får aldrig förväxlas med känslomässigt och socialt oberoende. Det finns faktiskt tyvärr anledning att betona det.

När det gäller målen för den nationella ungdomspolitiken saknar vi kristdemokrater den här helhetssynen på ungdomarna. Deras behov av trygghet och välbefinnande lyser med sin frånvaro. Den gamla synen att materiell välfärd leder till lycka och framgång lever kvar inom socialdemokratin. Behovet av etisk vägledning, av att själv kunna formulera och stå för sina värderingar, och vikten av personligt ansvarstagande som grund för ett gott liv är alltså frånvarande. Vi vill att också sådana aspekter ska finnas med i målen för ungdomspolitiken. Vi anser också att riksdagen bör ha ett större inflytande över delmålens utformning. Nu läggs hela det arbetet i regeringens knä, och det tar vi avstånd från.

Så till två områden som är grundläggande om man ska kunna bygga upp en egen tillvaro – arbete och bostad. Rubrikerna finns i propositionen, men innehållet är mycket tunt. Vad vill regeringen egentligen?

På två år har antalet unga utan egen bostad ökat med 15 000. I dag är det 177 000 unga som vill ha en egen bostad men som bor kvar hos sina föräldrar. Den som söker bostad i Stockholm, för att ta ett exempel, står inför fyra alternativ: Man kan köpa en egen lägenhet och hosta fram 10 % av köpesumman kontant. Man kan köpa ett hyreskontrakt svart för hundratusentals kronor och med ett dåligt samvete. Man kan ge sig in på andrahandsmarknaden där varje lägenhet har ett tryck på flera hundra sökande och en hyrestid från en månad upp till ett år. Eller så kan man ju förstås bo hos en kompis.

Många ungdomar står maktlösa, utan pengar och utan kontakter. Vilka svar får de i regeringens ungdomsproposition? Vilka framtidsutsikter har de med Socialdemokraternas bostadspolitik?

Jag vill ge några tips till regeringen bland de förslag som vi kristdemokrater har tagit fram:

- Svarta lägenhetsaffärer måste motverkas med samordnade insatser.
- Det behövs ett nytillskott av bostäder som i första hand riktar sig till ungdomar. Sprid de goda idéer som finns, för de finns i vissa kommuner.
- Förändra byggreglerna så att rumsstorlek och standard bättre kan motsvara temporära behov för ungdomar.
- Öka möjligheten till självförvaltning, så kan hyrorna hållas lägre.
- Sänk och avveckla på längre sikt fastighetsskatten.
- Bevara bostadsbidragen och låt dem gälla också för ungdomar.
- Öka bosparandet med hjälp av en bosparpremie.

Med det här som utgångspunkt vill vi se en bred översyn av bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv. Vi tycker att regeringen borde ta initiativ till en utredning med detta syfte. Min fråga till ungdomsministern är om hon är beredd att medverka till det i regeringen.

Fru talman! Sverige är inne i en lång och stabil högkonjunktur just nu. Trots det är över 700 000 människor arbetslösa, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller undersysselsatta, dvs. de skulle vilja arbeta mer. Bland ungdomar i åldern 18–24 år är ca 43 000 arbetslösa. Jag kan inte låta bli att citera det socialdemokratiska valmanifestet från 1994:

”Ingenting är viktigare än att minska arbetslösheten bland de unga och att förhindra att de drabbas av långtidsarbetslöshet. Ett samhälle som inte kan erbjuda unga arbete bryts sönder. Vi vill förhindra att ungdomar ska gå arbetslösa mer än 100 dagar.”

I valrörelsen omvandlades det här till ett löfte. Då sade man: Ingen ska behöva gå arbetslös mer än 100 dagar.

Det har gått fem år. Vi har haft en uppåtgående ekonomi i stort sett under hela tiden sedan löftet gavs. Men fortfarande är tusentals ungdomar långtidsarbetslösa, och det betyder ju att de är arbetslösa mer än 100 dagar. Drygt 25 000 ungdomar är dessutom i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Den utvecklingsgaranti som har införts borde inte vara den dominerande åtgärden för att minska långtidsarbetslösheten bland de unga, utan fungera som ett komplement till andra insatser. Det behövs en aktiv arbetsmarknadspolitik som också får effekter för ungdomarna. Skattelättnader inom tjänstesektorn, en flexiblare arbetsrätt och lönesättning, utbildning för entreprenörskap och inte bara för anställning och inte minst ett modernt lärlingssystem, som ger ungdomar möjlighet att få in en fot på arbetsmarknaden, är några av de förslag som vi har fört fram.

Vi har lagt fram ett mycket konkret förslag till lärlingsutbildning som regeringen har haft god tid på sig att ta del av. Det ska bli intressant att leta efter avtryck av förslaget när den arbetsgrupp som arbetar med frågan presenterar sitt förslag om några månader. Tyvärr vågar jag inte ha alltför stora förhoppningar, eftersom regeringen hittills har visat ett väldigt ljust intresse för frågan. Men jag vill gärna ha ett svar från ungdomsministern på hur hon ser på lärlingsutbildning som en möjlighet för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

Fru talman! Användningen av droger och inte minst missbruk av alkohol är ett stort problem också i ungdomsvärlden. Vi kristdemokrater välkomnar därför initiativet till överläggningar mellan Kommunförbundet, Socialstyrelsen och ideella organisationer angående hur metoderna kan utvecklas när det gäller behandling och rehabilitering av unga missbrukare, som nämns i propositionen.

På längre sikt är det ändå det förebyggande arbetet som är viktigast om vi ska lyckas vända trenden. Därför anser vi att riksdagen borde begära att det lyfts fram särskilt i de kommande överläggningarna. När det gäller de ungas alkoholvanor måste t.ex. vuxenansvaret betonas mycket mer än i dag. Hela barn- och ungdomstiden borde lika självklart som t.ex. graviditeten, arbetslivet och trafiken få vara en vit zon.

När det gäller betydelsen av internationell ungdomsverksamhet vill jag ta ett exempel. Det handlar om Marie. När hon slutade gymnasiet ville hon se världen och uppleva något nytt. Genom Centrum för Internationellt Ungdomsutbyte reste hon till Thailand, där hon bodde hos en familj i tre månader. Hon lärde sig nya seder, äta ny mat och delar av ett nytt språk. Men mest av allt lärde hon sig om sig själv och det liv hon lever. Den personliga upplevelsen av att leva i ett land där klassklyftorna är enorma och där demokrati inte är en självklarhet fick henne att gå med i ett politiskt ungdomsförbund när hon kom hem. Hon säger i dag att hon vill göra något med sitt liv, göra något också för nästa generation.

Om detta är resultatet av statligt stöd till internationell ungdomsverksamhet, blir slutsatsen för mig att varenda krona måste vara värd sin vikt

i guld. Det är också därför som vi har markerat att vi inte kan ställa upp på att regeringen tar från detta viktiga arbete för att finansiera Ungdomsstyrelsen. Sparivern märks också på det internationella planet inom EU.

Hur ser ungdomsministern på den här omfördelningen av pengar, och hur rimmar den med de stolta deklARATIONERNA om det positiva med internationellt ungdomsutbyte?

Fru talman! Till sist vill jag gärna säga att det är positivt att riksdagen nu äntligen får möjlighet att ta ställning till den ungdomspolitiska propositionen, som är den andra i sitt slag. Det är också roligt att det finns en så pass stor samstämmighet i riksdagen om att det behövs en samlad ungdomspolitik, även om vi inte är överens om alla delar i den.

Malin Berggren, som är ordförande för Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, avslutade den 8 september en debattartikel i DN så här:

”Ansvaret för att följa upp och implementera ungdomspolitiken ligger på regeringen. Det vill säga om statsministern och hela regeringen verkligen är redo att ta konsekvenserna av sin egen politik.”

Jag kan säga att LSU inte är de enda som noga kommer att följa hur det går med det.

Stödet till ungdomsorganisationerna, som vi också har synpunkter på, kommer att tas upp av Magnus Jacobsson senare i debatten.

Jag yrkar bifall bara till reservationerna 4 och 29, men ger självfallet stöd också till alla andra reservationer som vi står bakom.

Anf. 211 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Jag vill också börja med att säga att jag tycker att det är roligt att statsrådet har suttit här hela kvällen under de här betänkandena. Det gläder mig att Ulrica Messing har lyssnat till allas inlägg.

Vi har i dag att behandla kulturutskottets betänkande nr 4, *På ungdomars villkor*. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 under mom 3. Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tidsvinnande yrkar jag endast bifall till den här reservationen.

Vi har tränat våra ungdomar att själva söka kunskap, att kritiskt granska, att se sig om i världen – rätt och slätt att förlita sig på sin egen kraft. Det påpekar också regeringen i inledningen av propositionen. Men det lägger man raskt åt sidan och faller tillbaka i ett hållningslöst tal som går ut på att få in ungdomar i de gamla systemen i stället för att bejaka den förnyelse av vårt samhälle som behövs.

Vidare skriver regeringen att man vill införa ett system med en generell, sektorsövergripande och målstyrd ungdomspolitik. Målen ska styras, följas upp och analyseras av regeringen. Politikerna ska alltså styra och utforma vuxenlivet. Man utgår som vanligt från att människor är svaga och måste omhändertas. Styras – det skrämmer, i synnerhet som man inte kan utläsa vad regeringen avser med sin målstyrning förutom att styra in ungdomarna i det gamla samhällets centraliserade strukturer, i kollektiva system som bara gynnar dem som är inne i systemen men missgynnar dem som står utanför.

Många av våra ungdomar i dag, som följer informationsutvecklingen och de förändringar som följer med den, platsar inte alls in i gamla fasta-jobb-strukturer. De lever i dag vad man mer kan kalla ett ”projektliv”. De jobbar tillfälligt. Man varvar t.ex. studier och arbete. Man testar före-

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

tagsidéer osv. Det är ungdomars vardag, och för det straffas alltför många i dagens system. Om regeringen varit framsynt hade man i stället skrivit en proposition med förslag som skulle undanröja hinder och därmed stimulera till personliga initiativ.

Georg von Wright skriver i sin bok *Att lära känna sin samtid*: ”För den som inte är fången i nostalgiska drömmar hur en svunnen värld ska reduceras är mötet med det oväntade främst en uppfordring till nytänkande och omvärdering.” Nytänkande och omvärdering borde finnas på allas läppar så här mindre än 40 dagar innan vi går in i nästa årtusende.

Det finns ett behov av att underlätta individuell rörlighet och tillåta flexiblare och mer decentraliserade system. I stället, fru talman, föreslås kommunala ungdomsråd, skolval och liknande i tron att det ska öka delaktigheten. Dagens ungdomar är, vill jag hävda, både kunnigare och mer engagerade i samhällsfrågor och politik än tidigare generationer. De ser på arbete och fritid med andra ögon och vill hantera det på ett nytt sätt, ett sätt som är anpassat till deras vardag.

Valdeltagandet visade också på att ungdomar är mer intresserade, men kanske inte av den gamla partistrukturen. Det var fler förstagångsväljare som röstade än vid tidigare val, och glädjande nog kan vi moderater konstatera att många av förstagångsväljarna röstade på oss. Det är ett tecken i tiden. Vi är på rätt väg. Den förre SSU-basen Niklas Nordström sade att 1998 års valresultat var ett direkt underkännande av hans partis ungdomspolitik. Jag kan inte heller se något i propositionen som pekar på en förnyelse. Snarare ser vi en tillbakagång.

Ungdomsstyrelsen föreslås få en central roll i arbetet med ungdomsfrågorna. Frågan är om det finns ett behov av den verksamhet som Ungdomsstyrelsen bedriver. Tveksamheten blev ännu större när jag häromdagen gick in på deras hemsida för att läsa vad som står där.

Varför behandlar man inte de s.k. ungdomsfrågorna inom de organ där de hör hemma? Det gäller utbildning, näringsliv, bostad osv. Från moderat håll föreslår vi att man starkt begränsar Ungdomsstyrelsens verksamhet och så snart som möjligt avskaffar den i dess nuvarande form.

Det går bra för Sverige, säger statsministern. Och visst går det bra för Sverige. Men inte för alla svenskar. I många av våra kommuner går fortfarande många ungdomar arbetslösa – alltför många. Fortfarande är mellan 35 000 och 40 000 18–24-åringar arbetslösa. I tre av fem norrlandskommuner har arbetslösa och långtidsarbetslösa ungdomar mellan 18 och 24 år blivit fler jämfört med förra året. Varför finns det inga förslag som skulle kunna förbättra möjligheterna även för de här ungdomarna att få ett arbete?

Ett sätt att råda bot på detta är att ordna arbetsmarknadspolitiken mer effektivt. Man kan exempelvis erbjuda arbetslösa ungdomar en lärlingsutbildning i nära samverkan med näringslivet och se till att arbetsmarknadsutbildningen följer behovet på marknaden. Det behövs för att företagens behov av välutbildad arbetskraft ska kunna tillgodoses.

Också skattesystemet, arbetslivet och bostadsmarknaden – alla de enorma regelverken – måste förändras och anpassas till dagens samhälle. Regelverken är inte bara förlegade. De gynnar som sagt dessutom bara dem som redan är inne i systemen.

Från moderat håll har vi i flera motioner föreslagit en rad åtgärder för att skapa ett konkurrenskraftigt klimat både för individer och företag. För de ”nya jobben” som alla talar om, som framför allt växer fram inom IT-området och som sysselsätter många ungdomar, krävs ett mycket rörligare system. Det krävs ett system som bl.a. medger att den enskilde själv får bestämma över sin arbetstid och förhandla om sin lön.

Man måste upphäva den fasta anställningen som norm för boende, akassa och sjukersättning. En ändring av turordningsreglerna är ytterst viktig för att ungdomar ska komma in på arbetsmarknaden. Med den föråldrade synen i nuvarande regler är det främst ungdomar som drabbas. Är du därtill invandrare blir det sju resor värre.

Ett av de största problemen när unga ställs utanför arbetslivet är segregationen. Att starta sitt liv med arbetslöshet föder leda, missnöje och utanförskap. 10–15 % av ungdomarna har tappat tron på sig själva och på samhället. Av dessa anser 70 % att de har mycket liten frihet att själva bestämma över sina liv.

Var femte elev går ut grundskolan med underkänt i ett eller flera ämnen. Det vi ser är resultatet av den förda socialdemokratiska politiken som går ut på alla ska traska patrull efter ett förlegat kollektivt system där alla förutsätts vara klonade som det berömda färet Dolly. Kravlösheten medför att många barn och ungdomar flyter runt utan att känna trygghet någonsans. Regeringens strävan att införa maxtaxa inom barnomsorgen kommer att dränera grundskolan på ytterligare resurser, resurser som behövs för att skolan ska bli en tillväxtfaktor som stimulerar alla elevers kunskapssökande och inlärningsarbete. För att citera ett av drottning Kristinas tänkespråk: ”Ett lands lycka och välgång står och faller med den kunskap och bildning vi ger våra unga.”

Vi saknar en social kontakt med den äldre generationen, säger ungdomarna. Det är ytterst allvarligt. Att mötas över generationsgränserna är betydelsefullt för att öka förståelsen och utbytet både för äldre och yngre – precis som Inger Davidson också påpekade tidigare. Åldersgruppstänkande med de gamla på sitt håll, ungdomarna på ett annat och den aktiva vuxenvärlden på ett tredje har fjärmat generationerna från varandra i stället för att föra dem närmare. Ett slående exempel på det var när man i Folkets Hus i min hemstad för ett par år sedan på nyårsafton inte ens tillät vuxna och ungdomar att gå in genom samma ingång.

Alltsedan 70-talet har man velat dela in åldersgrupperna i olika kollektiv. Det vill man tydligen fortsätta med enligt de förslag som finns i ungdomspropositionen. Socialdemokratisk politik har segregerat vårt samhälle, och man vill fortsätta med det. Därför glädde det mig att ungdomsministern när vi diskuterade det förra betänkandet, om idrott, talade om att man inom idrotten vill att alla åldersgrupper blandas. Jag hoppas att det även gäller samhället i övrigt.

Våra ungdomar har generellt sett en god hälsa. Men tittar vi på djupet finns många problem. Våra ungdomar mår betydligt sämre än jämnåriga i grannländerna. Missbruk av både alkohol och narkotika ökar. Det inte bara ökar, utan det går också allt längre ned i åldrarna. Det har dessutom blivit trendigt att missbruka droger. Nästan var tredje elev i årskurs 9 har haft möjlighet att köpa narkotika. 9 % av pojkarna och 7 % av flickorna har provat. Därför är det viktigt att vi bedriver kampen mot narkotika på bred front. Vi måste se till att ändra attityderna och att färre kommer i

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

kontakt med narkotika, och det kan vi bara göra genom att tydliggöra samhällets roller. Skolan har en stor och viktig uppgift, liksom föräldrarna. Alla måste lära sig att se symtom och verkningar så snabbt som möjligt för att kunna intensifiera preventiva åtgärder. Lagstiftningen bör ändras så att polisen även får ta urinprover på personer under 15 år och som den norska polisen kunna sätta in kräksirap för att avslöja langare.

Även våldet går ned i åldrarna, och farligare tillhyggen används.

När det gäller narkotikaproblemen talade ministern om detta också i sitt inlägg i debatten om idrottsbetänkandet, och jag hoppas att det som sades gäller här också. Det skulle nämligen vara intressant att veta vad ungdomsministern och regeringen egentligen vill göra åt narkotika- och våldsproblemen, som bara ökar. Man talar i den här propositionen om att man ska diskutera med organisationer och grupper och att ungdomarna själva ska användas som en viktig resurs, men man borde redan i dag ha ett antal konkreta förslag på hur man vill förändra detta. Narkotika- och våldsproblem är ingalunda nya.

Herr talman! Det finns i dag mer än en miljon ungdomar i åldern 15–25 år. De är alla människor, kvinnor och män, och ska också behandlas som de individer de är, med olika behov och önskemål. De problem som våra tonåringar har är inte deras fel utan beror på den förda politiken. Tyngdpunkten måste läggas på valfrihet och mångfald, i stället för att som socialdemokraterna prioritera politiskt systemtänkande.

Jag vill sluta med ytterligare ett citat av drottning Kristina: ”Sunt förnuft har ingen ålder. Det är varken ungt eller gammalt.”

Anf. 212 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Vi i Centerpartiet är glada att regeringen har tagit fram en proposition som handlar om ungdomar. Vi uppskattar också att ungdomsminister Messing är här i dag och deltar. Vår förhoppning är att denna proposition ska leda till att ungdomarnas åsikter tas på allvar. Det är viktigt, inte minst för jämställdheten och demokratin.

Vi förvånas över och diskuterar ofta varför ungdomar i dag inte är intresserade av samhällsfrågor som demokrati och politik. Men egentligen är det inte så underligt. Unga människor särbehandlas i dag ofta på grund av sin ålder. Det är tyvärr snarare regel än undantag. Ibland går det t.o.m. så långt att man kan tala om diskriminering.

Som ett exempel kan jag ta upp den kollektiva bestraffning som man har infört i Eskilstuna. Där har man infört utgångsförbud på området kring torget nattetid för ungdomar under 15 år. Några ungdomar har begått en del misstag, och därför bestraffas alla ungdomar under 15 år.

I Luleå hade en Konsumbutik satt upp en skylt om att inga ungdomar fick handla före kl. 14.00 eftersom man hade problem med snatteri och småstölder. Butiksägaren såg med andra ord alla ungdomar som potentiella snattare. Efter uppmärksamhet i ungdomsprogrammet Bullen har man som tur är tagit ned skylten i Konsumbutiken.

Herr talman! Ingen annan grupp i samhället skulle tillåta att bli behandlad på det här sättet. Det är en förnedrande behandling. Vi kräver att ungdomsminister Messing tar detta på allvar och diskuterar den respektlöshet som unga människor ofta möter. Dessa unga medborgare har dessutom ingen instans dit de kan vända sig när de har blivit utsatta för en

kollektiv bestraffning. Hur kan vi vuxna då begära att de ska engagera sig i samhällsfrågor eller tro på demokrati?

Dessvärre står det ingenting i ungdomspropositionen om den diskriminering som ungdomarna möter på grund av sin ålder. Jag hoppas att socialdemokraterna vågar ta sitt ansvar och lagstifta mot diskriminering på grund av ålder, på samma sätt som det är förbjudet att diskriminera någon på grund av kön eller sexuell läggning.

Propositionen innehåller däremot övergripande mål som vi i Centerpartiet tycker är långtgående, samtidigt som vi tycker att de är väldigt luddiga. De kan medföra en långtgående reglering av kommunernas verksamhet och begränsa möjligheterna till flexibla, lokala lösningar. Fixerade statliga mål kan inte förenas med en politik som avses att utformas på ungdomars villkor. Vi tycker att det hade varit mer logiskt att i stället sätta upp riktlinjer, som fallet var i förslaget om ungdomspolitik från 1994.

Med riktlinjer känns det som om det finns större möjligheter att påverka ungdomspolitik. Med de mål som är uppsatta är det lätt att få känslan: Det här får ni göra, men hitta inte på något annat! Centerpartiet yrkar därför avslag på propositionen i vad avser mål för den nationella ungdomspolitik och bifall till reservation 2.

Herr talman! Om reservation 2 avslås yrkar vi på att målen bör kompletteras med ett fjärde mål som lyder: Ungdomspolitik ska ge större förutsättningar för ungdomar att själva och i samverkan med det omgivande samhället ta ansvar för sin egen och för det omgivande samhällets utveckling.

Jag yrkar med detta bifall också till reservation 5.

En viktig fråga är också att öka kunskapen om villkoren för flickor och pojkar med annan etnisk och kulturell bakgrund. I propositionen lyfter regeringen bara fram villkoren för flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund och ger Ungdomsstyrelsen i uppdrag att i samarbete med Integrationsverket öka kunskapen kring deras situation i samhället.

Herr talman! Vi i Centerpartiet anser att även pojkar med annan etnisk och kulturell bakgrund behöver ingå i detta uppdrag. Vi vill också att Skolverket ska delta i arbetet för att, bl.a. mot bakgrund av rapporten om skolresultaten för elever med invandrarbakgrund, öka kunskapen om *all* ungdom med annan etnisk och kulturell bakgrund.

Som jag nyligen nämnde har regeringen i ungdomspropositionen sagt att man ska öka kunskapen om flickor med annan etnisk och kulturell bakgrund. Men då vill jag faktiskt be ungdomsministern förklara det som skrevs i budgetpropositionen, utgiftsområde 17, s. 167. Under rubriken Ungdomsfrågor finns regeringens slutsatser: ”— — — villkoren för flickor och ungdomar med annan etnisk och kulturell bakgrund bör ges särskild uppmärksamhet.”

Hur ska jag tolka detta? Om texten i ungdomspropositionen är det som gäller innebär det att bara flickor blir ungdomar och inte pojkar. I och för sig kanske detta är riktigt, för pojkar anser ju att de är pojkar hela livet. Ska däremot tolkningen av ordet ”ungdomar” vara att det gäller både pojkar och flickor blir i alla fall jag förvirrad. Vilken text är det som gäller?

Prot.

1999/2000:33

25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Propositionen om ungdomar skrevs före budgeten. Har regeringen ändrat ståndpunkt och inser att även kunskaper om pojkar med annan etnisk och kulturell bakgrund behövs?

Som tur är har i alla fall utskottets skrivning blivit bättre. Utskottet tar upp även pojkar i sitt ställningstagande.

Herr talman! Jag vill också yrka bifall till reservation 20. Nästa område jag vill tala lite extra om är nämligen skolans arbetsmiljö.

I propositionen har skolans arbetsmiljö fått alldeles för lite uppmärksamhet. Många ungdomar mår dåligt i dag, och det beror inte bara på en sak. Listan skulle kunna göras lång.

Vi kan börja med ventilationen. Detta tas också upp i propositionen, och jag kan intyga att det kan vara ett problem. Jag har jobbat på en skola där vi hade en ovanligt stökig årskurs 6-klass. Så byggde vi en ny ekokola med bara miljövänligt material, och det blev en väldigt fin och bra ventilation. Så flyttade vi in i skolan. Det här var inte min egen klass, och jag jobbade inte speciellt mycket med den, men efter två veckor lade jag märke till att barnen hade blivit helt annorlunda.

Jag tänkte: Okej, i den åldern händer det mycket, och jag gick fram till dem och sade: Så kul att ni nu har mognat till och blivit lugna och fina. – Men det beror ju på luften, sade eleverna själva. I den gamla skolan var det ju så varmt att vi inte kunde stå ut.

Ventilationen har oerhört stor betydelse för ungdomarna, men det finns också andra saker. Jag behöver inte orda speciellt mycket om mobbningen. Det förekommer våld, sparkar och slag i skolmiljön, en tendens som förstärks av alla våldsfilmerna som man matas med i TV. Vidare förekommer okvädinsord och åtstörningar, som i dag har blivit ett stort problem, eftersom idealet är att man ska vara väldigt smal och fin.

Självorden ökar. Jag nämnde förut diskrimineringen, och vi har tidigare mycket diskuterat jämställdheten, som också har en väldigt stor betydelse för arbetsmiljön i skolan och för ungdomarnas välbefinnande.

Vi har inte minst drogerna, som vi har diskuterat i idrottspropositionen. Som statsrådet säger förekommer de inte bara inom idrotten. Vi ser i dag med fasa hur drogen GHB används som en sexdrog för jakt på "fjortisar", som unga grabbar säger. GHB är en drog som jag lyfte fram i frågestunden tidigare i dag. Ni som inte känner till den kan läsa om den i morgondagens protokoll.

Detta var många punkter men ändå långt ifrån alla. Det är tråkigt att detta inte har fått större utrymme i propositionen, men det kan avhjälpas genom att riksdagen bifaller reservation 20. Centerpartiet har lyft fram dessa frågor i en motion med rubriken *Inför ungdomsfrid*, som har fått mycken uppmärksamhet runtom i Sverige.

Herr talman! Bostadspolitiken måste få en översyn. I dag har ungdomar inte råd att flytta hemifrån. Det behövs ett nytillskott av bostäder som är speciellt anpassade för ungdomars behov och ekonomi, där standard och rumsstorlek bättre motsvarar ungdomarnas behov.

Jag skulle kunna orda mycket mer om bostäder. Jag skulle också kunna lägga ned mycket tid på att prata om ungdomarnas möjligheter till utbildning och arbete, men i den här sena timmen väljer jag att avstå från det, eftersom både Inger Davidson och Anne-Katrine Dunker har lyft fram de här frågorna på ett mycket föredömligt sätt.

Till sist, herr talman: Om vi vill få ungdomar engagerade i politik, måste vi ge alla ungdomar rätt att rösta det år de fyller 18 år. Det är orimligt att de som fyller 18 år samma år som det är val men gör det någon av de sista månaderna av året inte ska få möjlighet att göra sin röst hörd. De får vänta tills de är 22 år innan de får gå till valurnorna. Självklart är risken stor för att de tappar tron på att deras röst är viktig.

Jag yrkar bifall till reservationerna 29, 2, 20 och 5.

Anf. 213 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att säga till Birgitta Sellén att jag tror att livet blir mycket tråkigare när jag slutar att vara pojke.

På ungdomars villkor är en bra titel på propositionen. Den säger egentligen väldigt mycket, för det innebär att vi som representanter för staten inte ska gå in och peta i detaljer. Ändå är det så lätt att det blir så. Vi vill ju så väl med våra ungdomar, och det är så lätt att försöka forma dem efter våra erfarenheter och våra idéer.

Den liberala tanken är ju att vi i stället för att peka och styra ska stödja ungdomarnas utveckling i riktning mot de värderingar som samhället omfattar. Där har vi nyckelord som demokrati, jämställdhet, tolerans och möjligheter för den enskilde.

Jag funderade länge på om de föreslagna målen är bra men kom till slut fram till att de i alla fall är acceptabla. Ska vi komma fram, gäller det att målen accepteras av de unga och kan drivas av dem. Jag har åtminstone träffat några som har bekräftat att de tycker att målen är okej. Men sedan är vi inte helt eniga om fortsättningen, och några av de reservationer som vi har anknuter till målen och skulle eventuellt ha kunnat föranleda en omformulering, men det har vi avstått från.

Sedan kan man alltid diskutera för vem vi skriver de här målen. Vilka blir involverade? Visst blir det så att det i första hand är de väletablerade ungdomarna som får stimulans och glädje av dem. Det är därför som vi i Folkpartiet har skrivit också om den föreningslösa ungdomen. Men hur når vi den, och hur tar vi hand om de ungdomar som inte vill bry sig om skolan eller som nästan struntar i om de får jobb eller inte? Vi kan inte lösa alla problem med vackert formulerade mål, inte ens med konkretisering av dem. Dessvärre har inte heller jag något bra svar.

När vi kommer till kärnan finns det ändå ett föräldraansvar, som också behöver stärkas och stödjas. Vi måste som föräldrar våga sätta gränser och våga säga ifrån när gränserna överskrids.

I anslutning till propositionen finns tre folkpartimotioner, och jag tänker återkomma till alla tre.

Vi är helt eniga om att eleverna ska ha ett stort inflytande i skolorna. Vi i Folkpartiet anser också att det inflytandet ska öka med stigande ålder. Även propositionen tar upp att det i dag snarast verkar som om eleverna med stigande ålder får mindre och mindre att säga till om, åtminstone om man får tro vad eleverna själva anser. Eleverna ska givetvis stå i centrum för verksamheten och ha stor valfrihet. I första hand bör det handla om den egna studiesituationen, om att bestämma mer i klassrummet, men inte om att ta över styrningen av hela skolor. Vi avvisar således elevstyrda skolor men välkomnar ökat engagemang i skolans verksamhet, inte bara från elever utan också från föräldrar. Det är skillnad på inflytande och beslutande.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Herr talman! Det blir lite av upprepningar här, och vi har en del gemensamma reservationer. Jag tänker också ta upp arbetsmiljöfrågorna, som har ägnats för lite uppmärksamhet. Det gäller både den fysiska och den psykosociala miljön. Jag har lustigt nog samma exempel som Birgitta Sellén: ventilation, mobbning och våld.

Vi hade en debatt här i kammaren om språket för en tid sedan, då bl.a. anglifieringen kritiserades, men när man lyssnar på en del ungdomar i dag låter anglosaxiska ord jämförelsevis som rena lyriken och poesin. Tyvärr drabbas många gånger unga flickor av ett grovt och kränkande språk. Detta måste uppmärksammas ytterligare.

Ett annat problem som tyvärr ökar är hörselskador. Jag ska inte gå in för djupt i skälen för det, men nog tror jag att högljudda diskon och musikanläggningar med öronproppar – freestylar – har skuld till den situationen. Det finns mycket att göra för att underlätta för ungdomar med hörselskador, både tekniskt och på annat sätt. Inte minst har de lättare att följa med i klassrummet om det är lugnare i klassrummet. Dessutom är det en väldigt billig åtgärd.

En annan grupp med funktionshinder är dyslektiker. Vi anser att det behövs fler dyslexicentrum i Sverige för specialhjälp till ungdomar som har läs- och skrivsvårigheter. De här problemen för funktionshindrade tar vi närmare upp i vår motion och i reservationerna.

Övergången mellan skolan och arbetslivet är också viktig för ungdomarna, och Folkpartiet har därför föreslagit att en modern och flexibel lärlingsutbildning utformas, där ansvaret delas mellan skola och näringsliv. Den ska leda fram till ett slags yrkesexamen med gesällprov eller något liknande.

Regeringen har förbigått den delen i ungdomspropositionen, och det är beklagligt. Jag vet ju att frågan diskuteras både i utbildningsutskottet och i arbetsmarknadsutskottet, men eftersom ungdomsfrågor är tvärsektorielement är det med förvåning som vi konstaterar att lärlingsfrågan inte fanns med i propositionen. Det första målet innebär ju ändå att ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, och det får de inte om de inte får något jobb eller inte kan studera vidare efter gymnasiet.

Som jag hoppas med en viss logik är jag därmed inne på arbetet. Efter skolan är den viktigaste uppgiften för att stödja ungdomarna att de kan komma in på arbetsmarknaden. Det är förödande att inte känna sig behövda och vara tvungen att gå och dra längre eller kortare tid. Dessutom blir det ofta så att de bor kvar hemma, och inte heller det skapar några självständiga samhällsmedborgare.

När det gäller jobben måste det till en politik som ger förutsättningarna. Folkpartiet har här i riksdagen lagt fram ett antal förslag till ett bättre företagsklimat som utan tvekan ger fler arbeten. Dit hör både beskattningen och arbetsrätten. Båda måste reformeras. Det är grunden för att ge ungdomar större möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Liksom arbetstagare ska kunna känna trygghet i arbetet måste också arbetsgivare kunna känna det när de anställer ungdomar. Det är onekligen en större risk i rekryteringen när det är oprövad arbetskraft som anställs än när beprövad och erfaren personal får jobb.

Ungdomar som gått grund- och gymnasieskolan, osv. börjar ju titta efter bostad. Det gör nog för all del föräldrarna också, men då till ung-

domarna. Då inträder nästa hinder. Det är svårt att få tag på bostäder som de har råd med. Jag kan inte så mycket om bostadspolitik. Men jag vet av egen erfarenhet hur svårt det är. Risker är här att det naturligtvis handlar om kontakter för att man ska lyckas hjälpa ungdomarna till en bostad.

I bakgrundstexten till propositionen står: De flesta ungdomar önskar små bostäder med låga hyror. Nog så sant. Men vad händer sedan i propositionen? Så långt jag kan se ingenting. Vart tog det tvärssektoriella vägen?

Den här debatten kan utveckla sig till en allmänpolitisk debatt, men det är väl meningen. Ungdomar och deras situation berör i stort sett alla områden. Folkpartiet har i utskottet ställt sig bakom förslaget om att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning om att se över bostadspolitiken ur ett ungdomsperspektiv. Inger Davidson hjälpte i stor utsträckning till med den utredningen genom att här ge en mängd förslag.

Så till demokratin och ungdomars politiska engagemang. Vi är eniga om behovet av ungdomsorganisationerna. De behövs inte minst för att få ungdomar att vara med och engagera sig mot de antidemokratiska krafter som för närvarande försöker göra sig breda på olika sätt. Många engagerar sig mot de nazister som dyker upp. Det är bra att även ungdomsförbunden finns på barriaderna.

Vi har i en motion föreslagit ändrade bestämmelser för bidrag till politiska ungdomsorganisationer. Det gör vi för att vi inte kan förstå varför man inte kan ändra bidragsreglerna så att man tar bort möjligheterna till missbruk. Vi tycker det är bra att myndigheter inte kan titta i medlemsregistren hos de politiska ungdomsorganisationerna. Erfarenheterna pekar tyvärr på att vi behöver ett nytt system. Det enklaste är att ge ett grundbidrag plus ett mandatbaserat bidrag. Det är ju det principiella system vi har för partistödet i övrigt.

En annan fråga som vi uppmärksammat är risken att förlora ungdomar som har engagerat sig politiskt i sin hemkommun. Jag ska ge ett exempel på det. En av våra ungdomar i Folkpartiet i Kungsbacka hade ett kommunalt uppdrag. Det gjorde att han kom på gruppmöten och var med av och till i det politiska arbetet. Så började han plugga i Göteborg. Det fungerade en kortare tid. Men sedan skaffade han lägenhet i Göteborg. Då tvingades han att mantalsskriva sig där, för sådana är reglerna.

Det innebar att han måste lämna det politiska uppdraget i Kungsbacka. Att då få ett nytt och bli engagerad på samma sätt i Göteborg är inte det lättaste. Han tappade stimulansen med det politiska uppdraget, och vi har en ungdom mindre i det kommunalpolitiska arbetet. Det borde gå att lösa på något sätt. Det finns ett antal lösningar. Därför beklagar jag att utskottet inte ville ge regeringen i uppdrag att titta på frågan.

När vi talade om ärendet i utskottet var det flera andra partiföreträdare som bekräftade att det kunde gå till så. Jag tror t.o.m. någon person hade upplevt samma problem. Men ändå finns ingen vilja att göra någonting åt det. Jag tror att vi måste kunna hitta en kreativ lösning. Inte minst beroende på att antalet platser ökar både på de traditionella universitetsorterna och på de regionala högskoleorterna. Det innebär en viss koncentration av ungdomar dit.

Jag undrar, när nu idrottsministern ändrat skepnad till ungdomsminister, om hon kan tänka sig att titta på detta, trots att utskottet inte har gått på den linjen.

Prot.
1999/2000:33
25 november

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Så till den kanske dystaste delen av ungdomarnas situation, nämligen missbruket. Regeringen har i proposition tagit upp narkotika- och alkoholfrågorna och även berört dopning. Det senare ska jag inte ta upp här, eftersom vi nyss har avverkat det.

Det som förvånar mig är att man har gått förbi andra beroendeproblem, som rökningen och läkemedelsmissbruk. Tyvärr verkar det som om rökningen ökar igen bland flickor. Vi skulle gärna sett en bredare ansats till att minska både bruk och missbruk bland ungdomar. Nikotinet är ofta inkörsport till andra missbruk, och vi får inte förtrötta i arbetet att förebygga det bruket. Beroende och missbruk hör ihop, och de sammanhangen bör också uppmärksammas.

Jag läste att man nu skulle ha samråd med Kommunförbundet, Socialstyrelsen och de ideella organisationerna. Det är bra. Men som gammal f.d. landstingspolitiker måste jag säga: Glöm inte landstingen! Där finns väldigt mycket sakkunskap. Där arbetar man med hälso- och sjukvård, dvs. både den förebyggande delen och den botande och lindrande delen. Det finns mycket att hämta hos landstingen, och då enkannerligen Landstingsförbundet.

Jag har också en annan sak som jag vill säga. Det gäller frågan om röstningen, som Birgitta Sellén tog upp. Om man inte får rösta det år man fyller 18 trodde hon att man skulle få vänta i fyra år. Så hoppas jag definitivt inte att det blir, Birgitta Sellén. Med vårt förslag med separerade kommunal- och landstingsval vartannat år och riksdagsval vartannat år – och så har vi också EU-val – uppstår inte problemet med den längden.

Hur man än ställer sig har man alltid en gräns. Om man är 17 år och 11 månader vid årsskiftet får man vänta. Det blir alltid en gräns, och några kommer alltid att drabbas. Jag tycker det är bra med den gräns vi har i dag, dvs. att myndighetsåldern är rösträttsåldern.

Herr talman! Slutligen yrkar jag bifall till reservation 20 under mom. 21 och reservation 29 under mom. 28. Givetvis står jag bakom de övriga 12 reservationer vi har, men för tids vinnande avstår jag från yrkande i de fallen.

Anf. 214 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Först vill jag återigen tacka för ett mycket gott samarbete kring propositionen *På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro*. Det har dessutom varit väldigt roligt att vara ute och tala med ungdomar om propositionen. En kommentar har varit: ”Går det som står i den här proppen igenom, då är vi helnöjda!”. En annan kommentar har varit: ”Målen är urhäftiga!” Det är de mål som Birgitta Sellén vill ta bort – hm!

Miljöpartiet har dock två reservationer. De tar upp aktivt deltagande i politiken, dvs. demokratin. Jag börjar med att säga ett par ord om dem.

Ungdomar tar allt tidigare del av det offentliga livet, ofta genom engagemang i enskilda sakfrågor. Däremot vet vi alla att engagemanget i de politiska ungdomsförbunden minskar. Dagens valsysteem med fyraåriga perioder gör att en del är 22 år gamla innan de får rösta för första gången. Miljöpartiet tycker att det är på tok för gammalt. Därför vill vi sänka rösträttsåldern till 16 år såväl i kommunval och landstingsval som i riksdagsval.

Vi tror att det politiska intresset kan stimuleras genom sänkt rösträttsålder. Det kan kännas mer meningsfullt att engagera sig politisk om man också kan vara med och aktivt påverka. Det säger ungdomarna själva. Vi får inte bortse från den kompetens och den erfarenhet som ungdomar besitter och som är unik för just deras generation. En sänkt rösträttsålder har också förespråkats av Ungdomsstyrelsen i rapporten *Krokig väg till vuxen* och av Åldersgränsutredningen i dess slutbetänkande. Med det yrkar jag bifall till reservation 12 under mom. 10.

Frågan om sänkt rösträttsålder har nyligen varit uppe i konstitutionsutskottet, och när beslut fattades i kammaren samlade sig inte riksdagens majoritet bakom det förslaget. Då tycker jag att ni, kära riksdagsledamöter, åtminstone kan rösta för Miljöpartiets andrahandsyrkande som säger att rösträtten ska vara kopplad till kalenderår! Det innebär att den som fyller 18 år senast den 31 december aktuellt valår är röstberättigad – där fick Lennart Kollmats sin gräns. Det måste anses fel att de som är födda sent på året ska förhindras att rösta medan större delen av deras årskamrater får rösta. Med det yrkar jag bifall även till reservation 13 under mom. 11. Vi tror att det andra målet, att ungdomar ska ha möjlighet till inflytande och delaktighet, bättre kan nås då.

En annan fråga som Miljöpartiet har drivit i många år och som ännu inte är avgjord handlar om konstruktionen av systemet för bidrag till olika ungdomsorganisationer. Olika föreningar fyller en stor funktion för ungdomar. Vi har tidigare i dag debatterat den största ungdomsrörelsen, idrottsrörelsen. Men vi får inte glömma de ungdomar som av olika anledningar väljer att inte engagera sig i föreningslivet. Vi tog tidigare upp klassstillhörighet, som ett av skälen. Men det finns också ett växande engagemang för att delta i levande rollspel och i olika aktionsgrupper. Det är projekt utan stadgar eller ordföranden. Ungdomar samlas kring en fråga, driver den, spelar sitt spel eller utför sin aktion. Sedan upphör gruppen. I det här fallet är det ungdomarna själva som tar egna initiativ, sätter dagordning och står för genomförande. Det här är naturligtvis oerhört kreativt och ger en god skolning i kommande aktivt deltagande i levande politisk demokrati. Därför förordar Miljöpartiet ett mer flexibelt statsbidragssystem för ungdomar. Jag förutsätter också att regeringens kommande förslag i frågan är av den karaktären att det medger en större flexibilitet i bidragsgivningen än vad som nu är fallet. Tonvikten på grundbidrag bör alltså överges till förmån för särskilda bidrag. Vi tror också att det tredje målet, att ungdomars engagemang och skapande förmåga ska ses som en resurs, bättre kan efterlevas då.

Herr talman! Det finns en punkt som saknas i detta gedigna arbete. Nu är jag inne på en rättvisekommentar. Det handlar om ungdomars möjligheter till eget boende. Det är oerhört allvarligt, och det speglar ett flagrant ointresse från bostadspolitiskt håll. Ta därför till er det här, alla bostadspolitiker!

När jag var ung gick det bra att få tag i en omodern lägenhet till en låg kostnad mitt i stenstadens hjärta. Den här möjligheten är i dag obefintlig, och ingenting har byggts för att ersätta den möjligheten till enkelt och billigt boende i unga år. Ungdomarna tvingas bo kvar hemma. Ungdomarna kräver en lösning. Och om det ska vara rättvisa, så som vi fastslår i det här betänkandet, måste vi börja bygga för ungdomar. Vi tror att

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

det första målet, att ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, bättre kan efterlevas då.

Nu har jag kommenterat demokratin och rättvisan. Till sist vill jag säga några ord om framtidstro.

Det är inte vad vi säger som barnet gör. Barnet gör det som vi gör. Så är det. Kommer ni ihåg Rockormen med texten: Är du rädd för ditt eget barn lilla mamma? Det handlar om framtidstro.

Under 1990-talet har de flesta kommuner skurit hårt på fritids- och kulturverksamheten för barn och ungdomar. Vilken signal ger vi då? Jo, signalen blir: Du är inte värd det här, lille vän! Klasskillnaderna ökar i och med detta, eller hur? Den som har råd kan ju alltid betala för sina fritidsaktiviteter.

Ungdomsstyrelsen har lyft fram en uppgift om att det är 20 % minskade fritidsutgifter i hela landet. Stockholms stad toppar med en 28-procentig minskning. I Stockholm minskade antalet fritidsgårdar dramatiskt mellan 1992 och 1995, från 52 till 39. De som har stora lägenheter eller villor kan ju vara hemma hos varandra. De andra barnen tvingas ut på gatan. Öppethållande av t.ex. parklekar är också av avgörande betydelse. Mellan 1990 och 1996 har öppethållandet minskat med 25 %. Det är alltså öppet en fjärdedel mindre tid. Vilka signaler och vilken framtidstro ger det till barnen?

På 50-talet var parkleken i Stockholm öppen hela dagen men även på kvällen. Värmestugan vid skridskobanan eldades till klockan 22. Vi ungdomar kände oss betydelsefulla. Det här var för oss. Tant Viola i parkleken sjöng med oss, och vi fick spela olika instrument ur musiklådan. Kasperteatern var öppen för alla och gratis. Jag har fått växa upp med framtidstro.

Herr talman! Barn och ungdomar behöver mer tid med vuxna för att utbyta funderingar och ställa frågor. Ungdomar behöver mycket tid med vuxna för existentiella och djuplodande filosofiska samtal. Vi vet det. Det kan vara avgörande samtal, samtal som kan förhindra självmord. Ändå tvingas jag konstatera att den huvudsakliga kostnadsminskningen på parklekar, fritidsgårdar och kvartersgårdar i Stockholm ligger på en minskad personaltäthet. Det finns helt enkelt väsentligt färre vuxna i dessa ungdomsmiljöer i dag än för tio år sedan. Vi vet att situationen är likadan i skolan. Det handlar om framtidstro.

På ungdomars villkor är ett mycket ambitiöst dokument som nu kommer att bli ett politiskt beslut, och det förpliktar. Det är det vi gör som räknas. Därför måste ungdomars villkor också avspegla sig i ekonomiska prioriteringar och ordet *måste* stå med stora svarta feta bokstäver. Annars blir sveket ännu större än dagens svek. Jag utgår från att vi står inför ett trendbrott. Jag har ju växt upp med framtidstro, och nu vill jag gärna ha detta bekräftat av Ulrica Messing. Tack!

Anf. 215 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Vi i Centerpartiet anser att ungdomarna och inte regeringen ska skriva målen. Om vi menar allvar med att de ska bli engagerade kan vi inte låta målen vara klara redan från början. Därför anser vi att regeringens mål i stället ska vara riktlinjer. Det var vad jag sade i mitt anförande. Det var därför som jag avsåg målen.

Ungdomar är inte vana vid att de får vara med och tycka. De litat inte på oss vuxna, eftersom vi alltid har bestämt åt dem. Sannolikt skulle de ha svårt att tro att de får skriva målen själva. De måste träna sig på det.

Jag blir lite förvånad. Ewa Larsson pratar ofta om vikten av Waldorfpedagogiken och vet att den innebär att man tränar ungdomars och barns delaktighet. Hon borde veta att man med delaktighet och engagemang når långt. Därför måste vi låta ungdomarna skriva målen själva.

Anf. 216 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ska berätta en hemlighet för Birgitta Sellén. Målen är baserade på ungdomars synpunkter och egna tyckande. Det är inga mål som är tagna i luften.

Anf. 217 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Jag förutsätter att den här ungdomspropositionen ska leda till att många fler ungdomar blir engagerade. Det hade sett mycket bättre ut för dem som kommer till om det hade stått riktlinjer.

Anf. 218 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Riktlinjerna är verkligheten som leder till målen. Egentligen vet vi att det är resan som är mödan värd. Men det är alltid bra att ha mål när man börjar sin resa.

Målen är baserade på det som ungdomarna själva vill. De vill ha delaktighet och leva ett självständigt liv, och de vill att deras egen kreativa och skapande förmåga ska ses som en resurs.

Det är fantastiska mål, och de står egentligen för allt. Jag delar inte uppfattningen att ungdomar har svårt att inse sin egen betydelse. När jag har jobbat på gymnasieskolor och pratat med gröna ungdomar om propositionen har de tagit för givet att de verkligen ska få vara med. De är jättesura angående en så elementär sak som rösträttsåldern. ”Varför kan det inte vara den 31 december som gäller? Varför får jag inte rösta det år jag fyller 18 år? Jag vill rösta!” Oavsett om vi separerar kommun-, lands- och riksdagsval eller inte vill man vara med och rösta på myndighetsdagen. De kräver att få börja rösta tidigare, vid 16 års ålder.

Nu finns det ingen majoritet i riksdagen för detta. Då skulle vi kunna anta det andra delmålet med den 31 december. Fyller man år inom valåret ska man få rösta. Jag tycker – precis som många ungdomar har sagt – att målen är urhäftiga.

Anf. 219 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Efter de tack Ewa Larsson har framfört om samarbetet kring propositionen förstår jag att Ewa Larsson är en makthavare. Då blir jag ganska överraskad över att man måste reservera sig mot det man har skrivit själv.

Sedan var det frågan om rösträtten. Ett skäl ska vara årskurskamrater. Jag undrar vad Ewa Larsson säger om moppeåldern. Det upplevs som oerhört mycket tuffare och hårdare att en del av mina klasskamrater får köra moped men inte jag – vid 15 års ålder. Vi har körtkortsåldern. Ska den också gälla inom det år man fyller 18? Ska myndighetsåldern också

ändras? Det finns massor av sådana gränser. Jag kan inte förstå varför just rösträttsåldern skulle särskiljas från övriga åldersgränser.

Anf. 220 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Den ena frågan hörde ihop med den andra frågan. Lennart Kollmats sade att det är märkligt att jag reserverade mig mot något som vi i Miljöpartiet egentligen tycker är bra. Det är just i rösträttsfrågan som Miljöpartiet har reserverat sig.

Vi kan inte säga att vi är speciellt konsekventa i Sverige i fråga om åldersgränser. En inkonsekvens som Lennart Kollmats inte tog upp är t.ex. 16-årsåldern för film. Vi har många olika märkliga åldersgränser i Sverige. Att jag inte pratar om alla de märkligheterna nu beror på att vi precis just nu ska fatta beslut om ett betänkande som rör ungdomar. Miljöpartiet, Ungdomsstyrelsen och Åldersgränsutredningen anser att rösträttsåldern har betydelse för ungdomars egen vilja till delaktighet. Man menar i utredningen och rapporten att åldersgränsen har betydelse för delaktighet.

Anf. 221 LENNART KOLLMATS (s) replik:

Herr talman! Det är riktigt att reservationen bara gäller rösträtten. Men jag hörde Ewa Larsson vara mycket kritisk till hur bostadsfrågorna hanterats i propositionen.

Sedan var det en sak jag inte riktigt förstod. Gäller 16-årsgränsen för film det år man fyller 16 år eller det datum man fyller 16 år? Visst finns det olika åldersgränser, men jag trodde att det var fråga om den dag man fyller 16 år och inte året – men jag kan ha missuppfattat.

Anf. 222 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Bostadsfrågan hanteras inte alls här. Det är inte frågan om *hur* den hanteras utan att den inte alls hanteras som inte bara Miljöpartiet är kritiskt till utan även regeringspartiet och Vänsterpartiet. Det beror inte på illvilja från alla oss som har arbetat med utredningen, utan det beror på ett bristande intresse från bostadspolitiskt håll. Det är därför jag har sagt: ”Hör upp alla riksdagsledamöter som arbetar med bostadspolitiska frågor. Här krävs en skärpning. Ni måste börja bygga billigt och enkelt för ungdomar.”

Anf. 223 ANNIKA NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att det är med glädje jag i dag debatterar kulturutskottets betänkande angående ungdomspolitik. Jag kom in i riksdagen i september 1994, och jag har de drygt fem år som gått följt ungdomspolitiken både som riksdagsledamot och som ledamot i olika utredningar och kommittéer som behandlat dessa frågor.

Frågan som kanske först ska ställas i denna debatt är om det behövs en ungdomspolitik. För mig är svaret ett självklart ja. Jag är övertygad om att det finns vissa områden, vissa problem, vissa förutsättningar och vissa möjligheter som är gemensamma för den unga generationen. Ungdomspolitiken måste naturligtvis utgå från att alla unga ska ha lika möjligheter att vara delaktiga i samhällets olika skikt och i livets olika skeenden. Även om alla unga är olika finns just gemensamma möjligheter

och hinder som försvårar övergången till vuxenlivet. Det är med detta som utgångspunkt det är viktigt att vi har en nationell ungdomspolitik.

Ungdomstiden är en speciell tid. Det är en period i livet då man går från att vara barn till att bli vuxen, vilket ofta kan vara ganska förvirrande. Men det är viktigt att säga att ungdomstiden inte enbart är en tid då man väntar på att bli vuxen, utan också en tid för sökande, ifrågasättande och prövning. Det är den tid då man lär känna sig själv och hittar just sin egen riktning i livet.

Vi ska fatta beslut om mål för ungdomspolitiken. Förslaget innebär att vi får en generell, sektorsövergripande och målstyrd ungdomspolitik som även innehåller uppföljning och analys. Det ska vara en målstyrningsmodell med tre övergripande mål som riksdagen fastställer och sedan delmål inom olika områden som regeringen fastställer.

Majoriteten i utskottet ställer sig bakom de föreslagna målen och till den målstyrningsmodell som föreslagits. Jag tycker att de tre övergripande målen med följande inriktningar, nämligen ett självständighetsmål, ett delaktighetsmål och ett resursmål, är mycket bra. De innehåller just de delar som jag tycker är viktigast för ungdomspolitiken.

Att vi nu får mål för ungdomspolitiken är den viktigaste skillnaden från 1994 års ungdomspolitiska proposition. Det riksdagen då fastställde var riktlinjer. Vad är då skillnaden mellan riktlinjer och mål? Den erfarenhet jag har på kulturområdet är att nationella mål är viktiga för att just lyfta fram ett politikområde. Många av dem jag har mött inom kultursektorn har sagt att det har varit oerhört betydelsefullt att ha målen som antogs 1974 och 1996 i ryggen. Jag är övertygad om att de mål som vi i dag – eller rättare sagt nästa vecka – ska ta ställning till kommer att leda till att de som arbetar med ungdomsfrågor både på lokal nivå, men även på statlig nivå, får mål och därmed ett ovärderligt instrument att arbeta mot.

Herr talman! Det är många och viktiga frågor som behandlas i betänkandet. Jag tänkte avgränsa mig till att kommentera något av det som jag anser vara viktigast, dvs. en del övergripande frågor.

När jag träffar unga människor möts jag oftast av en optimistisk framtidstro. De flesta känner en ganska stor tillförsikt inför framtiden, att de ska kunna förverkliga sina drömmar, att de ska få den utbildning och det arbete som de eftersträvar. Det finns också de bland ungdomsgenerationen som har en pessimistisk syn på framtiden, med en oro för hög arbetslöshet och framför allt en oro för sig egen chans att komma in på arbetsmarknaden, att få en bostad och därigenom kunna leva ett självständigt liv.

Det som också är genomgående för dem som jag har mött, både de som har en optimistisk och de som har en pessimistisk framtidssyn, är att det finns ett område som många av dem är ganska skeptiska till. Rättare sagt har de en känsla av att det område som handlar om makt och inflytande inte riktigt är något som de är en del av. De känner inte att de kan påverka samhällets utveckling och inte heller sin egen vardag.

I de svar Ungdomspolitiska kommittén fick när den gick ut och frågade unga, både i form av rådslag och i form av enkäter, kan man läsa att unga bär på en oerhörd frustration, en frustration över att inte bli hörda, en frustration över att bli ställda vid sidan av. De unga som jag har mött under årets lopp har visat en otålighet när det gäller att kunna påverka sin

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

egen vardag. De känner att vuxenvärlden inte riktigt tar dem på allvar. Det handlar inte om att unga har ett bristande intresse eller ett bristande engagemang. I stället handlar det om att unga ofta upplever att de inte släpps in där makten finns.

Åkrahällskolans elevråd i Nybro skrev ett svar till Ungdomspolitiska kommittén om att vara vuxen: "När blir man vuxen? Ett tänkbart svar på frågan är, enligt vår mening, att man blir vuxen i det ögonblick man känner sig delaktig i samhället. Det kan innebära att man har ett arbete, att man känner att man kan påverka de styrande eller att man har körkort."

Elevrådet visar en inställning som jag ofta möts av, nämligen att delaktighet och inflytande är något som är förunnat vuxenvärlden. Jag tycker att frågan om att öka ungas inflytande är den viktigaste framtidsfrågan för ungdomspolitiken.

Många förslag har väckts och initiativ har tagits för att på olika sätt öka ungas möjlighet till inflytande. På många orter runt om i vårt land har det startats både ungdomsråd och ungdomsfullmäktige. Jag vill i detta sammanhang lyfta fram att det är viktigt att unga själva får hitta sina organisatoriska former, att vi som vuxna låter de unga få experimentera och finna sina lösningar. Det är också av betydelse att unga får möjlighet till verkligt inflytande. Det är just vad det står i det andra övergripande målet.

Jag har mött elever i skolor som har fått lämna synpunkter på färgen på väggarna eller när kaféet ska vara öppet. Det må vara viktiga frågor, men vi måste våga släppa in unga i alla frågor. Därför är det försök som inletts med elevmajoritet i gymnasieskolans styrelse ett viktigt projekt. Jag tror att eleverna har all den kraft och allt det ansvar som det innebär att sitta i en sådan styrelse.

Avslutningsvis vill jag, herr talman, säga att den ungdomspolitiska proposition som vi nu behandlar är ett lyft för ungdomspolitiken. Den är efterlängtdad av många och lever upp till många av de förväntningar som ställts innan. Det är en proposition som tar upp stora frågor, men även små, som är viktiga för den unga generationen. Genom att propositionen tar sitt avstamp i övergången från ung till vuxen – att låta unga få ta den plats i samhället de har rätt till – läggs grunden för en ungdomspolitik för framtiden. En ungdomspolitik för demokrati, rättvisa och framtidstro – på ungdomars villkor.

Jag vill med detta yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Tack!

Anf. 224 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Herr talman! Det var roligt att höra Annika Nilsson. Vi delar många synpunkter. Ungdomarna måste få vara självständiga och skapa sin egen tid och inte minst sin framtid. Därför förvånar det mig lite grann att jag inte kan uppleva det när jag läser propositionen. Därför skulle jag vilja veta vad Annika Nilsson menar med delaktighetsmål.

Man talar ju om ungdomsråden, och jag har fått en fin bok som heter Adressboken, där alla de här ungdomsråden finns redovisade. Kan Annika Nilsson beskriva för mig vad de här ungdomsråden har kunnat göra? På vilket sätt har de varit delaktiga?

Samtidigt skulle jag vilja veta något om självständighetsmålen. Annika Nilsson talade väldigt fint om att ungdomar ska få vara med och forma framtiden, men vad i den här propositionen talar om att ungdomarna kan vara med och forma sin egen framtid, som ju genomgår så stora förändringar i dag?

Anf. 225 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! När jag pratar om självständighetsmål, delaktighetsmål och resursmål är det de tre mål som regeringen har föreslagit och som även utskottet föreslår som övergripande mål.

Jag vill börja med delaktighet. För mig handlar det om att kunna vara en del av det samhälle man lever i och känna att man faktiskt kan påverka det liv man lever och även påverka omgivningen. Många unga som jag möter i dag känner att de inte riktigt får tillträde till det.

Det har funnits väldigt många initiativ. Ungdomsråd är ett, men det finns många andra sätt att jobba ute i kommuner, men även i politiska partier. Utvärderingen av ungdomsråden har visat att det på de ställen där ungdomsråden har införts faktiskt på lite längre sikt har inneburit att antalet aktiva ungdomar också har ökat i de politiska föreningarna och de politiska partierna. Man har alltså väckt ett politiskt engagemang hos ungdomarna som har känt att det här vill de faktiskt vara med och påverka. Därigenom har man också tagit steget in i de politiska partierna. Då har man liksom hittat en väg in i det politiska systemet. Jag tycker att det är viktigt. Det är ett bra exempel på hur man kan öka delaktigheten.

Jag tycker att det är viktigt att påpeka att när man pratar om självständighet pratar man om rätten att utvecklas. Jag tror att en stor skillnad mellan mig som socialdemokrat och Anne-Katrine Dunker som moderat är att jag tror på politikens möjlighet att förändra människors vardag. Genom de beslut vi fattar här, genom att få ut en riktig målstyrningsmodell till alla myndigheter och få fram att det faktiskt gäller att plocka fram ungdomarna – de ska in och vara delaktiga, och de ska få möjlighet att påverka – tror jag att ungdomars möjlighet att själva styra sina liv ökar.

Anf. 226 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Herr talman! Så att vara delaktig och komma in i samhällslivet det är att komma in i ett politiskt parti. Det var kontentan jag kunde utläsa av Annika Nilssons uttalande.

De ungdomar jag talar med, som är arbetslösa, som har gått ut gymnasiet och inte lyckats få någon sysselsättning vill ha en bra sysselsättning. Det är frihetslappen för dem. Jag kommer från ett av de tre Norrlandslänen där arbetslösheten har ökat.

De ungdomar som har ett arbete vill ha möjlighet att söka sitt arbete själva, vill ha möjlighet till en friare arbetsmarknad med de möjligheter som det ger. Den typ av arbete som växer upp i dag med den nya IT-tekniken kräver en helt annan formel för arbetsmarknaden. Men om det säger Annika Nilsson inte någonting, utan det enda som gäller är att man ska vara delaktig i ett politiskt parti. Det kan jag faktiskt inte hålla med om. Det är inte där man formar sitt liv, det är utanför.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Anf. 227 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ytterst märkligt. Jag frågar mig om verkligen Anne-Katrine Dunker och jag har läst samma proposition. På s. 31 i propositionen står det: Goda förutsättningar att leva ett självständigt liv. I det stycket står det faktiskt: ”Ett första mål för ungdomspolitiken bör, enligt regeringens förslag, vara att ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv.” Det står vidare: ”Att ha ett arbete, en egen bostad och en egen ekonomi leder till självständighet – – –.”

I flera avseenden är det faktiskt så att politiken därför bör underlätta för ungdomar att successivt uppnå den självständighet som kännetecknar vuxnas liv. Det lyfter vi också fram i betänkandet. Det är naturligtvis det här som är viktigt för att kunna leva ett självständigt liv och även för att kunna påverka sitt eget liv.

Men därifrån till att säga att delaktighet i samhället enbart har med arbetet att göra tror inte jag på. Jag möter många unga människor som har både arbete och bostad men som för den sakens skull inte känner att de kan påverka, att den vuxna generationen lyssnar på dem, att de faktiskt känner att de kan göra någonting: Jag ställs inte vid sidan av. Det är någonting som faktiskt även de som har ett arbete känner. Det är på grund av att vi i den vuxna generationen på olika sätt har stängt ute den unga generationen. Det tycker jag den här propositionen tar ett rejält avstamp i. Jag tror att vi kan göra oerhört mycket bra efter den här propositionen.

Anf. 228 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Annika Nilsson sade själv att hon ägnar sig åt övergripande frågor, och i dessa frågor har vi mycket gemensamt, och mycket av det som Annika Nilsson sade kan jag instämma i.

Jag vill emellertid ta upp par konkreta punkter. En av dem kom Annika Nilsson in på själv, och den handlar om elevstyrda skolor. Det går ju att hävda att det är detta som eleverna efterfrågar, och vi kan ju stå och hävda att vi har träffat olika personer som tycker det ena eller det andra. Men det är ganska intressant att väldigt många motioner till ungdomsriksdagen förra året handlade om just elevstyrda skolor, och väldigt många av dem var negativa. Jag har inte räknat dem, så jag vet inte om det var en majoritet av dem, men jag är ganska säker på det. Det som ungdomarna själva uttryckte var att det inte var den typen av inflytande som de ville ha, att faktiskt ta ansvar för hela styrelsen i en skola samtidigt som de går på en utbildning där och inte har överblicken och helhetsgreppet utan att det är inflytandet över studiesituationen, över den egna vardagen och över klassrumssituationen som de efterlyser. Och där finns det mycket att göra. Jag tycker alltså att detta är en sådan där typisk åtgärd som man tror ska lösa något problem men som i själva verket skapar fler problem än den löser. Jag vill gärna höra vilken bas Annika Nilsson har för att säga att det här är något som är efterfrågat, när man jämför det med vad som kom från vid ungdomsriksdagen.

Jag har ytterligare en fråga som gäller när alla dessa områden ska om-sättas i praktiken. Då krävs det ju också pengar. I budgetpropositionen finns det en omfördelning av medel från nationell och internationell ungdomspolitik till Ungdomsstyrelsen. Ungdomsstyrelsen behöver mer pengar. Det kan jag hålla med om, eftersom den får ett vidgat uppdrag.

Men denna omfördelning motsätter jag mig, och jag undrar hur Annika Nilsson försvarar den.

Anf. 229 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Min uppfattning är, och jag vet att det är så, att man behöver göra väldigt mycket. Det behövs mycket för att öka inflytandet i skolorna för att eleverna ska känna att de faktiskt kan påverka just vardagen. Och jag menar inte att det finns en motsättning mellan att påverka det övergripande och att också kunna påverka inne i klassrummen och på andra sätt.

Jag kan t.ex. berätta vad jag mötte för 14 dagar sedan. I Helsingborg har vi en gymnasieskola med elevmajoritet i styrelsen. Där hade rektorn gått ut och sagt att han ville påpeka att detta var ett försök. Och eleverna var oerhört upprörda, därför att de kände att detta var deras möjlighet. De tyckte att detta var jättebra, och de tyckte att detta var något som de ville utveckla, inte avveckla. Jag tror inte att elevmajoritet i gymnasieskolornas styrelser är den enda lösningen. Jag tror att man måste utveckla det också. Det viktiga är att säga att ungdomarna och eleverna måste få inflytande på den skola där de går, över pedagogiken och över utbildningen och inte bara över mer praktiska frågor. De måste få möjlighet att direkt påverka sin utbildning och sin situation i skolan.

När det gäller frågorna om omfördelningen tror jag att Ulrica Messing har svar på dem mer i detalj. Jag rekommenderar därför Inger Davidson att ställa dessa frågor till Ulrica Messing.

Anf. 230 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det kan jag göra. Jag återkommer till den frågan, och den kanske redan är förberedd.

Men vi kan hålla oss till frågan om elevstyrda skolor. Risken med ett sådant förslag och ett sådant försök eller genomförande är ju att det blir en liten grupp aktiva ungdomar som får ett väldigt stort inflytande. Men jag tror att det sker på deras kompisars bekostnad. Då tycker man sig nämligen ha löst problemet. Då kommer några aktiva att sitta och styra över de stora övergripande budgetfrågorna m.m. medan det stora flertalet fortfarande kommer att känna sig lika frustrerade. Jag tycker alltså att det är där som man först ska gå in och se till att ungdomarna får inflytande och t.o.m. barnen efterhand som de kan både ta ett ansvar och få ett inflytande på den egna situationen i stället för att göra sådana här försök som jag inte tror leder någon vart, om jag ska vara ärlig, och som ungdomarna själva i väldigt stor omfattning avvisar. De inser nämligen att om de t.ex. går tre år på en utbildning tar det ett tag innan de över huvud taget vet vad det handlar om. Sedan när de lagom har kommit in i det lämnar de det. De som finns på skolan, olika personalkategorier, och som kanske finns där under en lång period har däremot inte möjlighet att styra utvecklingen. Detta är över huvud taget ett mycket märkligt förslag. Inflytande – ja, medbestämmande – ja, men inte elevstyrda skolor.

Anf. 231 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte helt säker på att eleverna i de gymnasieskolor som har infört elevstyrda styrelser är väldigt negativa till förslaget. Där emot har jag mött ganska många som inte finns med i försöksprojekten

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

som är negativa. Vi får väl se vad utvärderingen visar. Detta ska ju faktiskt utvärderas och följas upp. Jag tror att de som har genomfört dessa projekt, de som finns i försöksverksamheten, är väldigt positiva. Det är den bild som jag har fått.

Inger Davidson sade att en liten grupp elever får makt och inflytande på bekostnad av sina klasskamrater. Det intressanta är ju vem som i dag har makten. Jo, det är lärare och rektorer. Här flyttar vi en del av makten från dem till eleverna. Och jag tror inte att den stora mängden elever kommer att acceptera att bli styrd av några få, utan jag tror att detta är första steget. Om det är så att de som företräder eleverna i dessa styrelser inte lyssnar på sina klasskamrater utan framför sina egna åsikter utan att bry sig om vad de andra eleverna tycker, då tror inte jag att de blir återvalda.

Anf. 232 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! För drygt fem år sedan debatterade riksdagen en sammanhängande ungdomspolitik för första gången. Det var den borgerliga regeringen som hade föreslagit riktlinjer för ungdomspolitiken, och vi tog ett stort steg då vi uttalade en samlad politisk vilja för ungdomar.

Med dagens betänkande tar vi ännu ett steg mot en utvecklad ungdomspolitik. Vi höjer ribban ytterligare, och vi förtydligar ambitionen genom att föreslå konkreta mål för ungdomspolitiken.

I debatten då, med Inger Davidson som ungdomsminister, citerade jag Eva Dahlgrens sång: ”Ung och stolt, jag är en krigare, med tro på mig går livet vidare”. Jag använder gärna samma citat i dag, trots att jag är lite äldre, då vi nu för andra gången diskuterar en samlad politik för unga.

Vi har ett betänkande som på ett unikt sätt utgår från ett helhetsperspektiv vad gäller ungdomars situation och levnadsvillkor. Med denna helhetssyn i ryggen kan samhället på ett ännu bättre sätt än tidigare ta till vara ungdomars engagemang och kompetens, samtidigt som förutsättningarna för att möta ungas behov kommer att öka. Regeringens förslag till ungdomspolitik handlar helt enkelt om att alla unga i Sverige, oavsett kön, etnisk och kulturell bakgrund, ska ha goda möjligheter att utveckla sina respektive förmågor och därmed ha chansen att förverkliga sina drömmar. Ett samhälle utan en förhoppningsfull ungdomsgeneration är ett försvagat samhälle. Därför måste nu politiken handla om att skapa bättre förutsättningar för alla unga att ta makten över sina liv. Den ungdomspolitiska propositionen är med andra ord en tydlig politik för rättvisa för unga, en politik som också bygger på hörnstenarna demokrati och framtidstro.

Regeringen har föreslagit tre mål för ungdomspolitiken. Flera ledamöter här i kammaren har nämnt dem före mig. De handlar om att ungdomar ska ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, om att ungdomar ska ha reella möjligheter till inflytande och delaktighet och om att ungdomars engagemang, skapandeförmåga och kritiska tänkande ska tas till vara som en resurs. För att nå målen utformas delmål inom flera politikområden – delmål som ska utvärderas och prövas regelbundet.

Den tredje delen i ungdomspolitiken handlar om att ge spridning åt goda exempel som finns runtom i landet. Skälen till de goda exemplen är flera. Det främsta syftet är att illustrera olika former av konkret och bra

verksamhet som bidrar till att ungdomspolitikens mål kan uppnås. Ett annat syfte med exemplen är att visa att det finns en stark och positiv kraft runt och av unga – en kraft som alltför sällan beskrivs i den offentliga debatten.

Med de nya mål och delmål som nu föreslås för ungdomspolitiken ökar riksdagens och regeringens möjligheter att följa upp och utvärdera politiken. Till riksdagens hjälp med genomförandet av ungdomspolitiken finns också Ungdomsstyrelsen. Den ges en aktiv roll i propositionen. Ungdomsstyrelsen har som främsta uppgift att verka för att målen för den nationella ungdomspolitiken uppfylls. Ungdomsstyrelsen ska också följa upp och analysera effekterna av vidtagna åtgärder och fattade beslut. Vart fjärde år ska man även sammanställa dessa uppgifter i en fördjupad redovisning till regeringen.

Dagens unga är en unik generation. De har kunskaper och erfarenheter som generationerna före dem inte hade. Det är en självklar och naturlig utveckling. Dagens unga är också en mångfaldsgeneration. De är en IT-generation och förhoppningsvis också en mera jämställd generation än generationen tidigare.

Det är också viktigt att poängtera att ungdomar inte är en homogen grupp. Däremot innebär ungdomstiden en del gemensamma möjligheter, och problem, för unga.

Regeringens utgångspunkt är att alla unga ska ges lika förutsättningar att omsätta sina drömmar, helt oavsett etnisk eller kulturell bakgrund. Det finns stora skillnader bland ungdomar i dag – skillnader mellan dem som ser framtiden som möjligheternas tid och dem som ser med oro på att de blir alltmer marginaliserade.

Politiken, regeringen och riksdagen, kan inte, och kommer inte, att kunna ”fixa” alla frågor för unga. Det är inte heller meningen med den föreslagna politiken. Däremot är en av utgångspunkterna att de unga själva ska tas på större allvar, att de ska visas tillit och respekt och att de ska ses som den resurs de är. Därför utgår många av förslagen från att de unga själva sitter inne med de bästa förslagen och de bästa lösningarna och därför är vi beredda att stötta det arbete som ungdomsorganisationerna gör.

Vi ökar bidraget till barn- och ungdomsorganisationernas lokala verksamheter med ytterligare 50 miljoner kronor per år. Vi avsätter särskilda medel för ungdomsorganisationer som arbetar med demokratifrågor. I förra debatten här i dag var vi inne på en av de ungdomsorganisationerna, nämligen idrottsrörelsen, och på det ökade stöd som den får. Regeringen har även initierat ett särskild stöd i form av en satsning på Ung Kultur. I dag har regeringen fattat beslut om att avsätta 2 miljoner kronor av medel från Arvsfonden för att stödja projekt som innebär att de politiska ungdomsförbunden utvecklar nya former för att gå ut i skolorna med information och debatt om politik och om den politiska demokratins arbetssätt, även när det inte är valår.

Regeringen har också tillsatt en ungdomsdelegation som består av människor som på olika sätt har ett stort engagemang och stor erfarenhet av ungas intressen, behov och villkor. Ungdomsdelegationen verkar som ett fristående och rådgivande organ till regeringen.

Herr talman! Eftersom denna debatt äger rum i en spännande tid vid slutet av ett sekel och vid ingången till ett helt nytt vill jag avsluta genom

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

att sätta den nya ungdomspolitikerna i relation till det nya seklets utmaningar men i relief till vår moderna svenska historia.

Förra seklet innebar genomgripande förbättringar för många samhällsgrupper. Vi har genomdrivit stora och väsentliga reformer, såsom lika rösträtt för kvinnor och män, byggandet av det svenska folkhemmet, en genomgripande välfärd, införandet av allmän grundskola, värnet om miljön och mycket annat.

Detta säger i tur och ordning vilka utmaningar och problem som samhället haft att möta och på en gång vilka åtgärder som samhället behövt vidta för att förbättra levnadsvillkoren för det stora flertalet.

Den nya ungdomspolitikerna är ett naturligt led i stärkandet och utvecklandet av välfärden för alla och på samma gång helt avgörande för stärkandet och utvecklandet av vår värdefullaste tillgång, vår demokrati.

Nu står vi inför den stora utmaningen att skapa reella förbättringar för alla unga i vårt land. Det gäller att vara med och forma och påverka framtiden. Jag hoppas att det nya årtusendet kommer att inledas med en stor medvetenhet om behovet av ungdomspolitik på alla plan i vårt samhälle. Stora förväntningar åvilar kommunerna men självklart också riksdagen och regeringen.

Alla unga behöver ges inflytande, plats och drömmar. Alla unga måste tas på allvar. Det är den rakaste vägen till en breddad och fördjupad demokrati, till ökad rättvisa och till framtidstro. Tack, herr talman!

Anf. 233 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Ulrica Messing talade på ett tidigt stadium om helhetsperspektivet. Men jag tror att helhet för ungdomar i hög grad också handlar om bostad, utbildning och arbete.

När det gäller det första målet ska ungdomarna bli så självständiga som möjligt. Jag har följt fem barn som har flyttat hemifrån och har nu bara en tonåring kvar, och vad jag upplever är att självständigheten inträffar när de kan flytta hemifrån.

När menar statsrådet att det är en lämplig tidpunkt för de unga att göra det och vilka konkreta åtgärder har regeringen för att underlätta flyttningen? Hur ska ungdomarna få tag i en bostad på studieorten eller någon annanstans utan att ruinera sig själva eller sina föräldrar, och med vilka instrument tänker sig statsrådet få fram de här små och billiga bostäderna? Eller är det som Ewa Larsson säger rätt? Hon är ju kritisk mot regeringens bostadsminister och regeringspartiets ledamöter i bostadsutskottet – de vill inte ta tag i frågan. Det är den ena delen.

Den andra delen är följande. Jag gissar att Ulrica Messing kommer ihåg mitt exempel om problemet med ungdomars mantalsskrivning när de flyttar till en studieort etc. Kan Ulrica Messing tänka sig att närmare titta på problemet?

Anf. 234 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill understryka det sätt på vilket vi måste arbeta med ungdomspolitikerna. Vi har ju lagt fram en ungdomspolitisk proposition. Den innehåller en rad konkreta förslag till åtgärder. Vi visar också på en del möjligheter och pekar på en del brister som vi i dag ser för unga. Jag vill inte låtsas som att vi har fångat upp alla de frågor, behov och önskemål som unga har. Det vore fel.

Framför allt vill jag understryka att unga inte är en homogen grupp. Det finns frågor på alla politikområden, för unga och för äldre, som vi måste gå vidare med. En sådan fråga är bostadsfrågan. Regeringen har ju en ansvarig bostadsminister som självklart ska se till bostadsfrågorna för både unga och äldre och självklart också se till de problem som finns i de stora städerna där vi i dag behöver bygga mer eller hitta nya bostäder för unga. Men det gäller också att titta på de problem som finns i andra delar av vårt land, t.ex. i mitt län där vi i dag river bostäder därför att ingen bor i dem.

Vi behöver en utvecklad bostadspolitik. Vi har, som sagt, en bostadsminister som arbetar med de här frågorna. Att i hans arbete ta hänsyn till de ungas behov av bostad är viktigt och självklart. Det kan också finnas skäl att titta närmare på den fråga som Lennart Kollmats lyfter fram om unga som studerar på annan ort och som efter några år får lov att skriva sig på den orten. Den frågan har inte kommit upp i vårt förberedande arbete med ungdomsting, temamöten och ungdomsforum inför propositionen. Det är dock en viktig fråga. Det är möjligt att man senare får komma tillbaka där med förslag till lösningar.

Anf. 235 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Det är väl spännande att det kan lyftas fram nya frågor även i riksdagen. Jag uppskattar den lyhördhet som Ulrica Messing gör sig till tolk för.

När det gäller bostäderna är jag mer bekymrad. Jag tror att det är just ungdomarna som har de stora problemen, och det inte bara i storstäderna utan i hög grad i högskoleorterna över huvud taget. Jag minns en gång i valrörelsen 1966 – det gör inte statsrådet – när Tage Erlander fick svara på den frågan och sade: Man får väl ställa sig i en bostadskö. Jag hoppas att inte behöva höra ett sådant svar här framöver.

Anf. 236 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vet att det är många människor som engagerar sig i den frågan. Jag vet också att just ungas bostadssituation har varit en fråga för bostadsutskottet där man har diskuterat den. Man har också hänvisat till den bostadssociala utredning som sitter. Jag utgår från att kammarens ledamöter är beredda att diskutera den frågan igen och har det helhetsperspektiv som man måste ha.

Jag skulle samtidigt vilja passa på att lyfta fram en fråga som Lennart Kollmats själv tog upp i sin inledning, nämligen behovet av att ständigt utveckla formerna för ungdomspolitiken, hur vi också ska nå andra människor. Jag delar Kollmats oro för att vi har svårt att nå de unga människor som inte är organiserade i någonting, inte i idrottsrörelsen, fredsrörelsen, miljörelsen, politiska ungdomsförbund eller någon annanstans. Vår bästa väg att nå dem i dag är självklart via skolan, eftersom det är i skolan de tillbringar den största delen av dagen. Det ställer också stora krav på skolan när det gäller att ta ansvar för ledarskapet, att våga sätta normer för värderingar och våga ta ställning till hur man betar sig.

Därför vill jag också säga med anledning av den oro som Lennart Kollmats gav uttryck för kring hur unga ibland uttrycker sig mot varandra att just jämställdhetsperspektivet, de generaliserande grova könsorden och mycket annat som vi ibland hör på skolor, är en fråga som

alltid kommer upp när jag träffar unga i små eller stora möten. Det är en fråga som flera unga själva är beredda att engagera sig mycket mera i.

Anf. 237 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Herr talman! Ulrica Messing talar om spridning av goda exempel, konkreta och bra exempel. Här ska Ungdomsstyrelsen ges en aktiv roll.

I dagarna har vi läst om Färnebo folkhögskola där man har utbildat ungdomar i civil olydnad. Skolministern svarade på en fråga i dag under frågestunden att man skulle försöka titta på det. Därför kan jag inte låta bli att ställa en fråga till Ulrica Messing. Jag har nämligen tittat på Ungdomsstyrelsens hemsida. Jag tillåter mig att citera från deras Vision 2000. Där står: "Ungas åsikter och visioner uppfattas inte alltid som seriösa av det etablerade samhället och ibland t o m som provocerande för den äldre generationen. Man glömmer då att veganerna, antirasisterna, miljöaktivisterna, de fredsengagerade ungdomarna, m fl grupper uttrycker visioner om ett bättre samhälle. Deras åsikter uttrycks på olika sätt och handlar om mer än civil olydnad."

Sedan kan man trycka på deras knapp Slussen. Det står att de står bakom Slussen. Där kommer man in på en sida där det står: "Därför sabbar jag vapenfabriker". Sedan är det inledning där det står: "Vandal eller politiker?" Här får en gosse förklara varför han sabbar olika fabriker. Sedan får man trycka på en knapp med rubriken "Är det rätt med civil olydnad?" Där kan jag inte läsa ut vad ungdomarna tycker.

Då är min fråga till statsrådet: Tycker statsrådet att det är goda exempel som Ungdomsstyrelsen har på sin hemsida?

Anf. 238 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tycker att det mestadels är goda exempel som Ungdomsstyrelsen har på sin hemsida. Jag har själv inte sett de exempel som Anne-Katrine Dunker refererar till. Jag kommer att titta på dem i morgon. Självklart är jag mån om att våra myndigheter och verk, oavsett om det är Ungdomsstyrelsen eller någonting helt annat som en folkhögskola, som vi diskuterade i dag på frågestunden, på något sätt stöttar eller uppmuntrar till odemokratiska metoder då kommer inte bara regeringen utan också, utgår jag ifrån, riksdagen att ta ställning emot det. Det måste vi ändå vara överens om. Inom de regler som vi ska hålla oss till och de lagar som vi har i vårt land måste det finnas utrymme för att inte leva på ett sätt utan på tusentals sätt. Jag är beredd att återkomma till Anne-Katrine Dunkers fråga. Jag måste titta på den hemsidan.

Jag vänder mig mot det resonemang som Anne-Katrine Dunker hade i sin inledning, nämligen att politiker inte ska försöka att styra. Jag har svårt att förstå det resonemanget. Är det inte alla politikernas ambitioner att vara med och styra, att påverka, att få utveckla saker? Det betyder inte att jag alltid får igenom det jag vill. Så fungerar det i en demokrati. Men vi fostrar ju varandra ändå. Om man inte har en vision om någonting man vill förändra, vad är det då som driver en i politiken? Unga människor har också en vision av vad de vill förändra. Ibland går de med i ett politiskt parti för att göra det, ibland kan man organisera sig i någonting annat. Det är den lusten vi vill fånga. Hur man sedan organiserar sig som ung vill jag inte lägga mig i. Men jag blir förvånad över att Anne-Katrine

Dunker som själv är politiker säger sig inte vilja vara med att påverka och styra.

Anf. 239 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Herr talman! Jag vill inte styra, men jag vill vara med och underlätta för att samhället ska kunna utvecklas och att de människor som finns i samhället också ska kunna få en bra tillvaro utifrån deras önskemål och behov.

Det gläder mig att statsrådet åtminstone sade om den här sidan att det ”mestadels” var bra. Jag tycker att det är allvarligt.

Anf. 240 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag ska titta över den saken och återkomma.

Anf. 241 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Herr talman! Ungdomar särbehandlas och utsätts för diskriminering på grund av ålder och kollektiv bestraffning, vilket jag gav exempel på i mitt inledningsanförande. Jag undrar: Vad avser ungdomsministern att göra åt den diskriminering som jag gav exempel på och som drabbar oskyldiga ungdomar?

Anf. 242 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! En sak som unga själva upplever som diskriminering har vi redan tagit itu med, och det är den fråga som kommit upp på de ungdomsting och temamöten som vi genomförde inför arbetet med propositionen, nämligen att fortfarande har många restauranger och krogar olika åldersgränser för killar och tjejer för att komma in i lokalen. Det upplever unga själva som diskriminerande. Vi har haft en träff med företrädare för branschen. Vi kommer att träffas igen. De ska göra en översyn av hur många av krögarna som fortfarande har olika åldersgränser för killar och för tjejer att komma in i lokalen. Den diskrimineringen har vi tagit itu med.

När det gäller den diskriminering som man kunde ta del av t.ex. i Bullen när unga människor inte kom in i en lokal vill jag säga att jag verkligen tar avstånd från alla former av kollektiva bestraffningar, oavsett om det görs på grund av ålder eller etnicitet. Det är också så att en person som driver en affär eller en person som genomför ett rockarrangemang är ansvarig för den verksamhet som finns i affären, inom arrangemanget eller på arenan. Men rätten att kasta ut personer äger inte ägaren, utan det är polisen eller ordningsmannen som ska göra det. Om en ungdom har kommit in i en affär kan inte ägaren själv utestänga denna och säga: Du får inte vara här. Men att stoppa dem från att komma in ligger inom affärsinnehavarens möjligheter att göra. Jag beklagar att en del affärer har använt sig av den här typen av kollektiva bestraffningar. Jag tycker att det är ett felaktigt sätt att behandla unga, och det är grovt generaliserande.

Anf. 243 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag minns väldigt väl debatten 1994 när det var ombytt roller. Jag är glad, det sade jag i min inledning, att det har blivit en upp-

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

följning av den första ungdomspropositionen, där vi har en del gemensamma åsikter.

Min fråga när det gäller omfördelningen av pengarna från nationella och internationella ungdomsverksamheter till Ungdomsstyrelsen kvarstår. Men inom bostadspolitiken ligger inte huvudansvaret på ungdomsministern. Men det fungerar så i en regering att ungdomsministern, som har det tvärssektoriella ansvaret, ska påverka de andra fackministrarna i frågor som, i det här fallet, berör ungdomar. Där har man en väldigt viktig uppgift.

Frågan återstår när det gäller bostadspolitiken: Är statsrådet beredd att försöka påverka övriga fackministrar – de har ju delansvar på bostadsområdet – att genomföra en översyn som är inriktad på just ungdomars bostadssituation med hänvisning till de problem som vi nämnt i debatten?

Anf. 244 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Självfallet har regeringen ett gemensamt ansvar för alla politikområden, också för bostadsfrågor. Vi för en ständig diskussion om hur vi ska utveckla bostadspolitiken just med hänsyn till de skillnader som finns. Vi kan se en stor skillnad över landet när det gäller förutsättningar för boendet. Det finns också skillnader i ålder och vilka möjligheter man har att skaffa sig ett eget boende.

Självfallet kommer jag att driva ungas intressen i bostadsfrågorna i mitt arbete och i den beredning som nu ligger på Lars-Erik Lövdéns bord. Det är min uppgift som ungdomsminister, och jag ska också ta det ansvaret.

När det gäller bidraget till ungdomsorganisationer, en minskning på 1 ½ miljon kronor från ett s.k. M2-anslag, är det riktigt att vi har minskat det i budgeten för att lägga det på Ungdomsstyrelsen för de ökade uppdrag som man ska utföra. Å andra sidan får ungdomsorganisationerna mer pengar än vad vi hade skissat på av det ökade bidraget till barn- och ungdomsorganisationer totalt sett. Ungdomsorganisationerna får alltså inte mindre pengar av den totala potten. Vi har tagit 1 ½ miljon, men vi tillför nya miljoner så det blir ett ökat anslag totalt sett. Dessa 1 ½ miljoner kommer inte att tas från internationellt arbete.

Anf. 245 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Tack för den sista upplysningen. Jag hoppas att också ungdomsorganisationerna har uppfattat det på samma sätt, att de i praktiken får mer pengar och inte mindre på grund av indragningen.

Det är många som inte har lust att vänta längre på förändringarna på bostadspolitikens område. Därför är det viktigt att man kommer i gång snabbt. Jag efterlyser fortfarande en översyn, och jag hoppas att ungdomsministern vill medverka till den.

Jag har ytterligare en kort fråga som jag skulle vilja ha svar på. Det var intressant med de 2 miljonerna som har delats ut i dag. Har några av dessa pengar gått till projektet Exit, som alltså är en förening som arbetar för att ta hand om ungdomar som har lämnat nazistiska och rasistiska organisationer? Exit ligger under Fryshusets hatt, och det har varit en väldigt framgångsrik verksamhet. Det ligger sedan länge en ansökan om pengar från Exit hos Kulturdepartementet.

I dessa tider när så många famlar sig fram och försöker hitta vägar för att komma åt nazistiska och rasistiska organisationer finns det en verksamhet som fungerar där ett fyrtiotal f.d. nazister ingår. De integreras nu i samhället på ett väldigt positivt sätt. Vad händer med pengarna till Exit?

Anf. 246 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Inger Davidson sade i sitt anförande att unga ofta misstror politiker. Jag skulle vilja vända på det och säga: Politiker misstror ofta unga. Unga är beredda att göra mer än vad vi som vuxna ibland är beredda att ge dem chanser till. Ett bra exempel på detta är all den verksamhet som finns på Fryshuset som de unga själva driver och organiserar. Jag önskar att vi kunde få se fler sådana goda exempel runt om i vårt land. Det finns visserligen fler goda exempel, men det är inte tillräckligt.

En av dessa verksamheter är Exit som Kent Lindahl ansvarar för. Regeringen har tidigare stött den verksamheten med bidrag, och nu ligger det en ansökan om nya pengar hos oss på Kulturdepartementet. Vårt besked till Kent Lindahl, till Exit och till andra är att den typen av organisationer självfallet ska få ett fortsatt stöd. Dessutom vill vi använda Kent Lindahl och Exit för att sprida information till andra delar i vårt land, så att den verksamhet som i dag bedrivs av Exit inte ska vara unik bara för Fryshuset. Det som Kent Lindahl gör på Fryshuset behöver också göras på flera andra platser i vårt land.

Alltså: Att utveckla det arbetet: ja. Att stötta Exit nu: ja.

Anf. 247 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Eftersom jag förstår att vi lider av en viss tidsbrist ska jag försöka att göra improviserad förkortning av mitt ganska långa anförande.

Jag vill tacka berörda parter för ett gott samarbete kring denna proposition. Vänsterpartiet står givetvis bakom de tre övergripande mål som har lästs upp här i dag, dvs. självständigt liv, delaktighet och kritiskt tänkande.

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer ställde sig vid en uppvaktning hos kulturutskottet mycket positiva till dessa krav och mål.

Det är viktig, tycker vi inom Vänsterpartiet, att ungdomar lyfts fram som en resurs och inte betraktas som ett problem, en svag grupp eller en belastning för samhället.

Efter 15 år som lärare kan jag konstatera att det som jag saknar mest sedan jag blev politiker är det engagemang som ungdomar visar i vardagen. De flesta har en ganska jobbig verklighet. Många saknar bostad och arbete, och det kan finnas sociala problem i bakgrunden. Men trots allt har ungdomarna en väldigt stor framtidstro som vi ska ta till vara.

För att bli vuxen krävs det att man har en egen ekonomi, ett eget arbete och en egen bostad. Det är de tre grundläggande kraven för att man ska kunna leva ett vuxet liv. Många ungdomar förvägras alla dessa tre rättigheter.

Det är också viktig att understryka det som statsrådet Messing sade, att ungdomar inte är någon homogen grupp. De lever i lika hög grad som vuxna i olika socioekonomiska verkligheter. Det är därför viktigt att vi ser ungdomspolitikerna som sektorsövergripande, dvs. att ungdomar berörs av i stort sett alla politikområden som vi diskuterar här i kammaren.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Därför ogillar vi vänsterpartister att förslagen när det gäller ungdomar ofta går ut på att de erbjuds särlösningar som innebär sämre villkor för dem jämfört med andra grupper i samhället.

Det är viktigt att betona att det övergripande målen ska brytas ned till delmål som kan följas upp och utvärderas.

Jag vill nämna några positiva punkter som gäller ungdomar och som lyfts fram i propositionen.

Upplevelseindustrin är mycket viktig. En utredning har visat att trots ett litet stöd till pop- och rockkulturen – som vi tyvärr inte brukar diskutera så mycket här i kammaren – har den lyckats skapa ca 3 miljarder i exportintäkter till Sverige. Det viktigaste i det här sammanhanget är stödet från föräldrarna för musikutövande och att det finns kommunala musikskolor.

Vi måste också låta ungdomarna organisera sig själva och bygga upp sin egen kultur. Där kan vi se att dessa musikgrupper inte hamnar i de fina salongerna, utan de hamnar ofta i någon skrubb – någon tog upp detta med hörselskador – där man inte alls har den ljudisolering som krävs för att man ska kunna spela musik utan att få skador på längre sikt.

Detta manar till eftertanke. Trots det lilla stödet har man alltså haft väldigt stora framgångar på de internationella scenerna.

Herr talman! Vänsterpartiets ungdomsförbund Ung vänster har tagit fram en rapport som heter *Rätt och värdighet på undantag – rapport om ungdomars villkor på arbetsmarknaden*, vars innehåll passar i denna debatt som hand i handske.

Samtliga borgerliga partier har väckt motioner till denna proposition som avser ungdomar och arbetsmarknad. I samtliga dessa motioner finns reaktionära förslag om särlösningar för ungdomar på arbetsmarknaden som uppenbart missgynnar dessa jämfört med vuxna.

Det talas om flexibel lönesättning, modernare och mer flexibel arbetsrättslagstiftning i kristdemokraternas motion, mera flexibel lönesättning i moderaternas motion, ändring av arbetsrätten i Centerns motion och även Folkpartiet återkommer till detsamma. Nya arbetsformer kräver en förändrad arbetsrätt.

Herr talman! För mig ger det en skrämmande inblick i borgerlighetens syn på ungdomar. Förslagen inte bara missgynnar ungdomar jämfört med övriga arbetstagare, utan de gynnar också arbetsgivarna på ett påtagligt sätt jämfört med arbetstagarkollektivet. Det är ett synsätt som vi vänsterpartister inte kan acceptera.

Borgerligheten verkar inte veta, eller säger sig inte veta, hur den faktiska verkligheten för många ungdomar ser ut i dag. Många ungdomar är fortfarande arbetslösa. De har tagit den stora smällen när det gäller arbetslöshet. Nivåerna på arbetslösheten är i dag fortfarande oacceptabla.

De som har otrygga anställningar som inte ger semester eller vettiga ersättningar och medför svårigheter att engagera sig fackligt är också ungdomar. Alla de särlösningar som moderater, folkpartister, centerpartister och kristdemokrater föreslår finns redan, och många ungdomar arbetar under sådana förhållanden som vi vuxna aldrig skulle acceptera.

På vilket sätt tror ni att de här ungdomarna får större tilltro till oss politiker eller oss vuxna om de upplever att de ska leva under nästan slavliknande förhållanden? I s.k. kommunala utvecklingsgarantier får de i princip jobba för 2 000 kr i månaden, vilket är ungefär vad en lägenhet i

Degerfors kostar trots att den är subventionerad ungdomsbostad. Det finns inga möjligheter att flytta hemifrån och skaffa sig en egen bostad.

Herr talman! Mycket återstår alltså att göra för att ge ungdomar möjlighet till ett självständigt liv som omfattar eget arbete, egen ekonomi och egen bostad.

Vi tycker att propositionens tre övergripande mål anger en hög ambition, och vi väntar med stor spänning på att regeringen ska lägga fram konkreta delmål för att lyfta fram ungdomarnas villkor på en rad olika politikområden.

Jag vill avsluta med att yrka bifall för Vänsterpartiets räkning till kulturutskottets hemställan avseende betänkande KrU4 och avslag på samtliga inlämnade reservationer.

Anf. 248 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Jag hade inte alls tänkt begära replik, men jag blev ju tvungen.

De rigida arbetsrättsregler som vi har i dag skyddar ju dem som är inne på arbetsmarknaden, men skapar enorma trösklar för ungdomarna. Alla vet att det är så. Det är väldigt svårt att komma in på arbetsmarknaden i dag, men när man väl har kommit in är man oerhört väl skyddad där.

Vi vill göra vissa små förändringar för att underlätta för ungdomarna. Det kallar inte jag för en särlösning.

Utvecklingsgarantin står Peter Pedersen bakom, om jag har förstått saken rätt. Det är en åtgärd som har införts med hjälp av Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 249 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Det var en av de saker som jag strök i mitt tal. Utvecklingsgarantin är i sig ett bra alternativ, vilket också Ungdomsstyrelsen visar i en rapport.

Vad jag inte förstår är att om en kommun skulle vilja skjuta till några extra kronor för att göra ungdomarnas ersättning något högre, så går det inte enligt gällande regler, för då försvinner det statliga bidraget. Det betyder att hela kostnaden vältras över på kommunen.

En liten justering så att kommunerna skulle kunna skjuta till medel för att ge vettig ersättning, vilket inte skulle jämsättas med socialbidragsberoende, är ett minimikrav som inte skulle höja några statliga utgifter.

Synsättet att om arbetsrätten försämras kommer man att anställa flera delar inte vi i Vänsterpartiet. Problemet är inte att vi har för mycket trygghet på arbetsmarknaden, utan att vi har för få arbeten.

Anf. 250 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Peter Pedersen får väl påverka sina samverkanspartier så att man ändrar reglerna för utvecklingsgarantin. Jag var också kritisk till den i min inledning, därför att den används som ett slags patentrösning för långtidsarbetslösa ungdomar i dag. Vi föreslår en del andra åtgärder som vi tror skulle förbättra.

Vi har ju t.ex. regeln först in, sist ut. Det är klart att den drabbar den som sist har fått ett jobb. Om den luckrades upp något med undantags-

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

regler, skulle det skapa en bättre situation för ungdomarna. Lärlingssystemet är en annan lösning som gör att man får in en fot på arbetsmarknaden och sedan får möjligheter att stanna kvar. Peter Pedersen kan kalla det för särlösningar, men vi kallar det för olika sätt att underlätta för ungdomarna att komma in och få plats på arbetsmarknaden.

Anf. 251 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Men hela systemet bygger ju på att för att någon ska ha lättare att komma in måste man lättare kunna putta ut någon i andra änden. Jag finner det fullständigt oacceptabelt att den äldre arbetskraften mer eller mindre med tvång ska känna sig manad att gå därför att man ska släppa in ungdomar. Det är inte rätt väg att gå. Vi ska skapa förutsättningar för att fler människor, även ungdomar, ska komma i arbete.

Jag har tillsammans med Camilla Sköld lämnat in en motion om utvecklingsgarantin, som jag hoppas att kammaren så småningom kan ställa sig bakom.

Anf. 252 MAGNUS JACOBSSON (kd):

Herr talman! Alltsomoftast kommer det nya medierapporter om att demokratin är hotad. Det är alldeles för få som engagerar sig, alldeles för få som tycker något samt alldeles för få som röstar, och de som röstar, röstar alltsomoftast fel.

Denna negativa serenad ackompanjeras av strofer som att ungdomar vill inget, kan inget och att det var bättre förr; detta trots att ungdomars valdeltagande inte har haft en nämnvärt sämre utveckling än övriga medborgares.

Av statistik från SCB kan vi konstatera att 1970 röstade 88 % av samtliga medborgare och 82 % av ungdomarna. Differensen 6 % får nog anses bero på att det var en ny företeelse att få rösta, nämligen den första gången.

I valet 1998 var det 82 % av den samlade väljarkåren som gick till val och 74 % av förstagångsväljarna. Differensen var således 8 %. Jag tror att det även vid det tillfället beror på att de röstade just första gången.

Utifrån dessa siffror kan man inte dra slutsatsen att ungdomar generellt sett blivit mer benägna att röstskolka. Det handlar snarare om att det är första gången man röstar.

Lämnar vi å andra sidan valdeltagandet åt sidan och tittar på övrigt ideellt engagemang, finner vi att det fortfarande är under ungdomsåren som man engagerar sig i ideella intresseorganisationer och i idrottsklubbar – i den ideella sektorn över huvud taget. Det är således inte synd om ungdomar. De är inte förlorade i icke-engagemangets mörker. Ungdomar är snarare både engagerade och målmedvetna.

Samtidigt är det dock ett faktum att allt färre ungdomar väljer att engagera sig partipolitiskt. Antalet medlemmar i politiska ungdomsförbund har sjunkit från ca 131 000 år 1986 till 47 000 år 1997.

Närmare 39 % av ungdomar i åldern 16–29 år uppger att de aldrig skulle kunna vara medlemmar i ett politiskt parti. Å andra sidan är det 61 % som kan tänka sig att engagera sig partipolitiskt.

Dessa siffror får enligt min mening inte tolkas som exempel på icke-engagemang. Snarare är det så att vi inom det politiska systemet inte har

haft förmåga att fånga upp och använda oss av det engagemang som existerar.

Herr talman! Den utveckling som i värsta fall innebär att vi tappar en eller flera generationer av ungdomar, dvs. de som inte engagerar sig inom den formella demokratins ramar, kan på sikt försvåra det demokratiska arbetet.

Vem ska sitta i en nämnd eller styra en kommun om ingen vill stå till förfogande för det politiska systemet? Vem styr om ingen vill styra? Vem engagerar sig om ingen vill engagera sig inom det politiska systemet?

För att finna svaret på dessa frågor är det enligt min mening ytterst viktigt att man låter de politiska ungdomsorganisationerna själva hitta svar på hur de vill möta sin generation och hur de vill motivera nya samt gamla medlemmar, nätverkskompisar eller vänner att engagera sig politiskt.

Herr talman! Det är därför tråkigt att regeringen med dess stödpartier inte tar till sig den kritik som finns i min och andras motion angående de nuvarande reglerna för bidrag till de politiska ungdomsförbunden. Med nuvarande regler uppmuntras inte nya mötesformer eller nya sätt att möta ungdomar. Dagens regler skapades i en tid då folkrörelsemodellen kändes viktig och relevant, men i dag känns reglerna gamla och förlegade. Bidragens syfte, som handlar om att uppmuntra till demokratisk fostran, faller då alltför ungdomspolitiska organisationer upplever att de inte kan jobba på ett bra sätt med nuvarande regler. Särskilt allvarligt blir det för de ungdomsförbund som tappar formella medlemmar och som vill jobba mer med nätverk och olika frågeprojekt för att på detta sätt försöka återvinna förtroendet för demokratins system.

Herr talman! I min tidigare roll som förbundsordförande för Kristdemokratiska ungdomsförbundet samtalade jag vid flera tillfällen med representanter från så gott som alla andra ungdomsförbund. Vi var mer eller mindre överens om att bidragen till de politiska ungdomsförbunden bör vara mindre aktivitets- och medlemsbaserade samt ges utifrån mer generella principer och en målstyrning, där kravet på att bedriva en ungdomspolitik framför allt gentemot skolor men också gentemot vuxen världen prioriteras.

Det är också viktigt att de bidrag som ges till politiska ungdomsförbund innefattar och stödjer den internationella verksamhet som förbunden bedriver. Vi lever i en alltmer internationaliserad värld. Om ungdomar ska ha möjlighet att påverka den på ett tidigt stadium, helst medan de fortfarande är ungdomar, måste samhället vara med och stötta det mycket viktiga internationella arbete som bedrivs och genomförs inom ungdomsförbunden.

Herr talman! Enligt mitt förslag skulle Ungdomsstyrelsen ge ett mer direkt bidrag till ungdomsförbunden baserat på framför allt valresultat. Men även om detta förslag förkastas är det djupt upprörande att regeringen ännu inte har hittat ett bättre sätt att fördela resurser till de politiska ungdomsorganisationerna som dagligen jobbar med demokratins bevarande.

Det räcker inte med fina tal och långa anföranden. Ska ungdomar komma in i det politiska systemet behövs det väl fungerande ungdomsförbund. Detta underlättas om de kan jobba med sin kärnverksamhet,

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

nämigen demokrati och politik. Fortsatt frasaradikal ungdomspolitik ger inget annat resultat än att ungdomar tröttnar. Vill regeringen se ett fortsatt vitalt debattklimat inom ungdomsvärlden måste man därför skyndsamt ta tag i denna fråga.

Herr talman! Om jag för en stund lämnar de politiska ungdomsorganisationerna åt sidan är det viktigt att konstatera att all ungdomspolitik måste utgå från att vuxenvärlden intar en stödjande och inte en styrande hållning i dessa frågor. Hur väl vi alla än vill är det enbart dagens generation som vet hur det är att vara ungdom under 90-talet och i början av ett nytt millennium. Här kan man konstatera att majoriteten fortfarande intar en förhållandevis rigid ställning till vad som är och bör vara ungdomspolitik. Det får negativa konsekvenser för en del organisationer vad gäller bidragsregler.

Vi har i våra reservationer pekat på behovet av att beakta generationsöverskridande organisationer, religiösa eller andra organisationer som av ideologiska skäl inte anser sig ha några medlemmar i traditionell mening. När man ser på de brister som nuvarande regler har för både icke-traditionella organisationer och politiska ungdomsförbund är det vår mening att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med ett nytt förslag om hur vi ska stödja den ideella ungdomsverksamheten.

Herr talman! Till sist vill jag tacka statsrådet Ulrica Messing för ytterligare två miljoner kronor för ungdomsarbete på skolorna. Men även i detta beslut visar regeringen enligt mitt sätt att se en rigid hållning. Man har inte förstått vad vi menar med att en verksamhet ska vara stödjande och inte styrande. Det vore mycket bättre att ge dessa två miljoner till de politiska ungdomsförbunden och säga: Varsågod! Möt ungdomarna! I stället styr man genom att säga: Nu ska ni ut på skolorna på nya sätt. Varför måste regeringen berätta för ungdomsförbunden hur de ska göra?

Herr talman! Jag yrkar till sist därför bifall till reservation 33.

Anf. 253 PETER PEDERSEN (v) replik:

Herr talman! Jag finner det mycket märkligt att Magnus Jacobsson, och tidigare i debatten Lennart Kollmats, föreslår att vi ska ändra stödet till de politiska ungdomsförbunden så att de ska vara beroende av moderpartierna. Det bryter ju fullständigt mot hela andan i den här propositionen, nämligen att vi ska betona ungdomarnas, och även de politiska ungdomsförbundens, självständighet. Varför ska Folkpartiets ungdomsförbund drabbas bara för att det råkar gå dåligt för Folkpartiet i ett val? Eller varför ska Ung vänster få väldigt mycket pengar om det går bra för Vänsterpartiet? Den kopplingen är väldigt olycklig. Det är inte samma organisation. Det är två olika organisationer. Man kanske ska se över det här, men det är orimligt att koppla det så att verksamheten i ungdomsförbunden ska bero på hur bra eller dåligt det går för moderpartiet. Eller missuppfattar jag Magnus Jacobsson?

Anf. 254 MAGNUS JACOBSSON (kd) replik:

Herr talman! Under min tid som förbundsordförande samtalade jag med de flesta ungdomsförbunds ordförande. Jag tror även att jag satt och pratade med Jenny Lindahl vid något tillfälle. Med få undantag delar i princip alla ungdomsförbund i dag uppfattningen att man vill ha mandatbaserade bidrag. Skälet till det är att vi – eller *de* eftersom jag nu har

lämnat posten som förbundsordförande – är hjärtligt trötta på att spela innebandy eller hitta på annan verksamhet för att få råd att gå ut på skolor. Man är hjärtligt trött på den diversehandel som ungdomsförbunden håller på med för att få råd med just det de ska göra, nämligen att jobba med politik.

Vi är på väg in i en situation där allt färre ungdomar tycker att det är intressant att vara med i lokalavdelningar, distrikt och riksorganisationer. De tycker att det är mer intressant att vara med i nätverk. Men det premieras inte med dagens bidragssystem. Om fem ungdomar i KDU, LUF eller SSU spelar innebandy får de bidrag. Men om två ungdomar går ut på en skola och håller en klasspresentation får de inte bidrag.

Därför är det i och för sig glädjande att regeringen fattar det här beslutet nu. Det är mycket glädjande. Det är en positiv signal. Men det hade varit ännu mer glädjande om man utifrån kommun, landsting och riksdag gav mandatabaserade bidrag. Då skulle ungdomsförbunden vara just det de är: politiska ungdomsförbund som väljer olika modeller, olika sätt att jobba på, men som fortfarande syftar till att möta ungdomar och prata politik med ungdomar.

Anf. 255 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Herr talman! Jag kunde bara inte stryka mig från listan när jag har suttit här hela kvällen.

Hur mycket nytta har ungdomar av det här betänkandet? De tre övergripande målen påminner lite om barnkonventionens fyra principer: Alla barn har samma rättigheter. Barnets bästa ska sättas i främsta rummet. Det gäller rätten till liv och utveckling. Det gäller rätten att uttrycka sina åsikter.

De s.k. konkreta delmålen under det första övergripande målet rör utbildning, arbete, bostad och ekonomisk självständighet. Jag räknar även från barnkonventionen hit rätten till liv. Det betyder också rätten till sjukvård. Jag säger ”de s.k.” konkreta delmålen, för om de här delmålen blir konkreta på riktigt kommer det att kosta pengar. Det gäller t.ex. väl utbyggd elevvård. Vi måste alla tillsammans fråga oss: Har vi råd att satsa på de unga som vi nu kostat på utredning, proposition och det här betänkandet.

Nu gick statsrådet Ulrica Messing. Och jag som tänkte tacka för förståelsen för bristen i bostadspolitik för ungdomar och löftet om ansvar härvidlag.

Socialförsäkringssystemen måste vara till för ungdomar också. Det handlar om rätten till självständig ekonomi. Anne-Katrine Dunker sade att många ungdomar lever ett ”projektliv”. Visst är det så, men inte alltid för att de vill det. Det är samhället och arbetslivet som blir mer och mer åt projekthållet. I EU förespråkar man rörlighet på arbetsmarknaden. Vilken fond ska du välja i ditt premiepensionssparande? Sådant matas man med i tidningar, radio och TV. Vilket telebolag ska du välja osv.?

O, vilket härligt liv! Och ändå är det så att väldigt många ungdomar vill ha ett stadigt arbete, ett stabilt socialförsäkringssystem, bostad, vänner och familj. Telebolag, elbolag och fondbolag är för många inte så viktigt. Vi tror så mycket om ungdomar.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

*På ungdomars villkor
– ungdomspolitik för
demokrati, rättvisa och
framtidstro*

Mer om rätten till liv: Det måste finnas plats på barn- och ungdoms-psykiatriska kliniker och på behandlingshem.

Så till de övergripande målen 2 och 3, som handlar om inflytande, delaktighet och förmåga till kritiskt tänkande och om att man ska ta vara på det. Då måste vi också våga ge ungdomar ansvar. Både barn och ungdomar kan ta ansvar. Jag vet det. Jag har jobbat på ungdomsmottagning i 18 år. En del ungdomar tar faktiskt alldeles för mycket ansvar.

På barnkonventionsdagen förra veckan berättade ett kommunalråd från Kristinehamn att man gjorde en önskelista där barn fick fylla i vad de ville ha i kommunen. Många blev alldeles förskräckta och sade att det kan vi inte göra. Det går inte. De kommer att önska ihjäl oss. De vill ha diskotek, fritidsgårdar och allting. Men vad de ville var att pappa och mamma hade mer tid, att vuxna över huvud taget hade mer tid; omtanke och tid. Barn är inte materialistiska. Det är vi vuxna som är det.

Jag hörde för några år sedan en konsumentombudsman i radio. Hon hjälpte föräldrar med råd om trasslig ekonomi. Hon berättade att det alltid blev mycket mera lyckade resultat när barnen och ungdomarna var med. En liten pojke föreslog sin pappa att sälja bilen. Det var pappa som inte ville göra det. Ungdomar och barn kan ta ansvar. Vi vuxna måste ta vårt ansvar – ekonomiskt och genom att visa tillit.

Jag avslutar med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation 12 under mom. 10 om sänkt rösträttsålder och reservation 13 under mom. 11.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

*Kulturarv –
fideikommiss*

9 § Kulturarv – fideikommiss

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU6
Kulturarv – fideikommiss (prop. 1998/99:114).

Anf. 256 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Med tanke på att det betänkande vi nu ska ta ställning till bara är en del av ett stort komplex kring diskussionen om kulturarvet som kommer att dyka upp under våren, nöjer jag mig med att i det här fallet yrka bifall till reservation 1 under mom. 1

Anf. 257 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Det ser mörkt ut i mer än ett avseende. Jag hinner tyvärr inte gå in på motiveringarna till att jag yrkar bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande om kulturarv – fideikommiss. Men jag hinner säga att jag yrkar bifall till hemställan i betänkandet. De som är intresserade av varför föreslår jag att läsa betänkandet.

Anf. 258 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Vi kristdemokrater anser att möjligheten ska finnas att överföra fideikommissen i stiftelseform. Jag vill yrka bifall till reservation 2.

Prot.
1999/2000:33
25 november

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

10 § Utvidgning av lagen om europeiska företagsråd till att avse Storbritannien

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU4
Utvidgning av lagen om europeiska företagsråd till att avse Storbritannien (prop. 1999/2000:16).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 1 december.)

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
1999/2000:26 Effektivisering av förfarandet i allmän domstol
1999/2000:27 En skärpt vapenlagstiftning

Skrivelse
1999/2000:33 Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 25 november

1999/2000:113 av *Sten Andersson* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Svenska STASI-agenter
1999/2000:114 av *Mikael Oscarsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm
Förmögenhetsbeskattning
1999/2000:115 av *Jonas Ringqvist* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Genmanipulerade grödor

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 november.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 24 november

1999/2000:266 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Tillvaratagande av lokala miljögruppers kompetens

1999/2000:267 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till miljöminister Kjell Larsson

Radioaktiv nedsmutsning från Sellafield och La Hague

1999/2000:268 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Mumia Abu-Jamal

1999/2000:269 av *Alice Åström* (v) till justitieminister Laila Freivalds
USA och dödsstraffet

1999/2000:270 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Gasning av värphöns

den 25 november

1999/2000:271 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Pälsdjursfarmer

1999/2000:272 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Chinchillafarmer

1999/2000:273 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Kränkning av polis

1999/2000:274 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Förhöjd restskatt

1999/2000:275 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till justitieminister Laila Freivalds

Poliser som utsätts för kränkande behandling

1999/2000:276 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Påtryckningar på arbetsgivare att teckna kollektivavtal

1999/2000:277 av *Claes Stockhaus* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Politisk asyl

1999/2000:278 av *Lena Ek* (c) till justitieminister Laila Freivalds
Kameraövervakning i butiker

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 november.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

den 24 november

1999/2000:216 av *Carina Hägg* (s) till försvarsminister Björn von Sydow
Räddningstjänsten

den 25 november

1999/2000:209 av *Lars Hjertén* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
TV-program i Norden

1999/2000:212 av *Birger Schlaug* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Vägsalt i vattnet

1999/2000:214 av *Sonja Fransson* (s) till utbildningsminister Thomas Östros

Jämställdheten inom den medicinska forskningen

1999/2000:219 av *Ewa Larsson* (mp) till miljöminister Kjell Larsson
Nationella mål och kommunalt självbestämmande

1999/2000:227 av *Elver Jonsson* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Legionärssjukan

1999/2000:228 av *Roy Hansson* (m) till statsminister Göran Persson
Hållbara Sverige

1999/2000:231 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till kulturminister
Marita Ulvskog

Bokklubb för punktskriftsläsare

1999/2000:233 av *Inger René* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Bibeltext enligt "lättläst svenska"

1999/2000:235 av *Murad Artin* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Barnsoldater i Guds Motståndarsarmé

1999/2000:239 av *Yvonne Andersson* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog

Vadstena-Akademien

1999/2000:242 av *Inger Strömbom* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Skydd av värdefull skogsmark

1999/2000:244 av *Anita Johansson* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Producentansvaret

1999/2000:249 av *Maggi Mikaelsson* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Avvittringens genomförande och konsekvenser

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 30 november.

Prot.
1999/2000:33
25 november

---

15 § Kammaren åtskildes kl. 23.01.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.54,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.00,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 211 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om information från regeringen	1
3 § Bordlägningsdebatt med anledning av totalförsvarspropositionen	1
Anf. 1 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	1
Anf. 2 HENRIK LANDERHOLM (m)	5
Anf. 3 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	7
Anf. 4 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	8
Anf. 5 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	8
Anf. 6 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	9
Anf. 7 BERIT JÓHANNESSON (v)	9
Anf. 8 ÅKE CARNERÖ (kd)	11
Anf. 9 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s) replik	14
Anf. 10 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	14
Anf. 11 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c)	15
Anf. 12 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	17
Anf. 13 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	17
Anf. 14 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	17
Anf. 15 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	18
Anf. 16 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	18
Anf. 17 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	19
Anf. 18 ÅKE CARNERÖ (kd) replik	19
Anf. 19 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	19
Anf. 20 RUNAR PATRIKSSON (fp)	20
Anf. 21 ERIK ARTHUR EGERVÄRN (c) replik	21
Anf. 22 RUNAR PATRIKSSON (fp) replik	21
Anf. 23 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	21
Anf. 24 BERIT JÓHANNESSON (v) replik	24
Anf. 25 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	24
Anf. 26 BERIT JÓHANNESSON (v) replik	25
Anf. 27 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	25
Anf. 28 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	25
Anf. 29 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	25
Anf. 30 HENRIK LANDERHOLM (m) replik	26
Anf. 31 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik	26
Anf. 32 RUNAR PATRIKSSON (fp)	27
4 § Personuppgiftslagens överföringsregler	27
Konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU7	27
Anf. 33 INGER RENÉ (m)	27
Anf. 34 ÅSA TORSTENSSON (c)	29
(forts. 6 §)	30
Ajournering.....	31
Återupptagna förhandlingar	31
5 § Frågestund.....	31
Anf. 35 TALMANNEN	31

<i>Besöket i Sydafrika</i>	31
Anf. 36 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	31
Anf. 37 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	31
Anf. 38 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	32
Anf. 39 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	32
Anf. 40 GÖRAN HÄGGLUND (kd)	32
Anf. 41 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	32
<i>Besöket i Sydafrika</i>	33
Anf. 42 MARIANNE ANDERSSON (c).....	33
Anf. 43 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	33
Anf. 44 MARIANNE ANDERSSON (c).....	33
Anf. 45 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	34
<i>Betygssystemet</i>	34
Anf. 46 LENNART GUSTAVSSON (v).....	34
Anf. 47 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	34
Anf. 48 LENNART GUSTAVSSON (v).....	34
Anf. 49 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	35
<i>Utbildningen på folkhögskolorna</i>	35
Anf. 50 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	35
Anf. 51 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	35
Anf. 52 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	36
Anf. 53 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	36
Anf. 54 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	36
Anf. 55 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s).....	36
<i>Medel för miljöbrottsutredningar</i>	36
Anf. 56 KIA ANDREASSON (mp).....	36
Anf. 57 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	36
Anf. 58 KIA ANDREASSON (mp).....	37
Anf. 59 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)	37
<i>Finansmarknaden</i>	37
Anf. 60 JOHAN LÖNNROTH (v).....	37
Anf. 61 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	37
Anf. 62 JOHAN LÖNNROTH (v).....	37
Anf. 63 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	38
<i>FN-frågorna</i>	38
Anf. 64 INGER LUNDBERG (s).....	38
Anf. 65 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	38
Anf. 66 INGER LUNDBERG (s).....	39
Anf. 67 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	39
<i>Besöket i Sydafrika</i>	39
Anf. 68 BERTIL PERSSON (m)	39
Anf. 69 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	39
Anf. 70 BERTIL PERSSON (m)	39
Anf. 71 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	39
Anf. 72 BERTIL PERSSON (m)	40
Anf. 73 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	40
<i>Betygens likvärdighet</i>	40
Anf. 74 ULF NILSSON (fp)	40

Anf. 75 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	40
Anf. 76 ULF NILSSON (fp).....	41
Anf. 77 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	41
<i>Ersättning för kränkning</i>	41
Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	41
Anf. 79 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	42
Anf. 80 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	42
Anf. 81 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	42
<i>Besöket i Sydafrika</i>	42
Anf. 82 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	42
Anf. 83 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	42
Anf. 84 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	42
Anf. 85 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	43
Anf. 86 MARIANNE SAMUELSSON (mp)	43
Anf. 87 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	43
<i>Skatten för utländska experter</i>	43
Anf. 88 CATHARINA HAGEN (m).....	43
Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	43
Anf. 90 CATHARINA HAGEN (m).....	43
Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	44
<i>Bidrag till integrationsprojekt</i>	44
Anf. 92 DAN KIHLESTRÖM (kd)	44
Anf. 93 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	44
Anf. 94 DAN KIHLESTRÖM (kd)	44
Anf. 95 Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	45
<i>Droger</i>	45
Anf. 96 BIRGITTA SELLEN (c).....	45
Anf. 97 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	45
Anf. 98 BIRGITTA SELLEN (c).....	45
Anf. 99 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	46
<i>Moms på rånat belopp</i>	46
Anf. 100 HENRIK S JÄRREL (m)	46
Anf. 101 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
Anf. 102 HENRIK S JÄRREL (m)	46
Anf. 103 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	46
<i>USA:s skuld till FN</i>	47
Anf. 104 BRITT-MARIE DANESTIG (v).....	47
Anf. 105 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	47
Anf. 106 BRITT-MARIE DANESTIG (v).....	47
Anf. 107 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	47
<i>Skadestånd till brottsoffer</i>	47
Anf. 108 BERIT ADOLFSSON (m)	47
Anf. 109 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	48
Anf. 110 BERIT ADOLFSSON (m)	48
Anf. 111 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	48
<i>Fredsfrämjande insatser</i>	48
Anf. 112 ELVER JONSSON (fp).....	48
Anf. 113 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	48
Anf. 114 ELVER JONSSON (fp).....	49

Anf. 115 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	49
<i>Teckenspråket</i>	49
Anf. 116 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	49
Anf. 117 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	49
Anf. 118 HARALD BERGSTRÖM (kd).....	50
Anf. 119 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	50
Anf. 120 TALMANNEN	50
6 § (forts. från 4 §) Personuppgiftslagens överföringsregler	
(forts. KU7)	50
Anf. 121 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	50
Anf. 122 PER LAGER (mp)	53
Anf. 123 BARBRO HIETALA NORDLUND (s).....	54
Anf. 124 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	57
Anf. 125 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	57
Anf. 126 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	58
Anf. 127 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	58
Anf. 128 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	58
Anf. 129 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	59
Anf. 130 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	59
Anf. 131 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	59
Anf. 132 INGER RENÉ (m) replik	59
Anf. 133 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	60
Anf. 134 INGER RENÉ (m) replik	60
Anf. 135 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	61
Anf. 136 MATS EINARSSON (v).....	61
Anf. 137 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	63
Ajournering	63
Återupptagna förhandlingar	63
Beslut	63
KU7 Personuppgiftslagens överföringsregler	63
7 § En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folk rörelse och underhållning, m.m.	65
Kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU3	65
Anf. 138 ROY HANSSON (m).....	65
Anf. 139 PETER PEDERSEN (v).....	69
Anf. 140 DAN KIHLESTRÖM (kd)	73
Anf. 141 BIRGITTA SELLÉN (c).....	76
Anf. 142 LENNART KOLLMATS (fp)	78
Anf. 143 LARS WEGENDAL (s).....	81
Anf. 144 ROY HANSSON (m) replik	84
Anf. 145 LARS WEGENDAL (s) replik	85
Anf. 146 ROY HANSSON (m) replik	85
Anf. 147 LARS WEGENDAL (s) replik	86
Anf. 148 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	86
Anf. 149 LARS WEGENDAL (s) replik	86
Anf. 150 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	86
Anf. 151 LARS WEGENDAL (s) replik	87
Anf. 152 LENNART KOLLMATS (fp) replik	87
Anf. 153 LARS WEGENDAL (s) replik	87

Anf. 154	LENNART KOLLMATS (s) replik	87
Anf. 155	LARS WEGENDAL (s) replik	88
Anf. 156	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	88
Anf. 157	LARS WEGENDAL (s) replik	88
Anf. 158	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	89
Anf. 159	LARS WEGENDAL (s) replik	89
Anf. 160	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	89
Anf. 161	ROY HANSSON (m) replik	92
Anf. 162	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	92
Anf. 163	ROY HANSSON (m) replik	93
Anf. 164	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	93
	(forts.)	94
Ajournering		94
Återupptagna förhandlingar		94
7 § (forts.) En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning, m.m. (forts. KrU3)		94
Anf. 165	LENNART KOLLMATS (fp) replik	94
Anf. 166	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	94
Anf. 167	LENNART KOLLMATS (fp) replik	95
Anf. 168	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	95
Anf. 169	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	95
Anf. 170	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	96
Anf. 171	DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	96
Anf. 172	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	97
Anf. 173	BIRGITTA SELLEN (c) replik	97
Anf. 174	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	97
Anf. 175	BIRGITTA SELLEN (c) replik	98
Anf. 176	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	98
Anf. 177	PETER PEDERSEN (v) replik	99
Anf. 178	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	99
Anf. 179	PETER PEDERSEN (v) replik	100
Anf. 180	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	100
Anf. 181	EWA LARSSON (mp)	100
Anf. 182	KENT OLSSON (m)	103
Anf. 183	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	105
Anf. 184	KENT OLSSON (m) replik	105
Anf. 185	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	106
Anf. 186	PETER PEDERSEN (v) replik	107
Anf. 187	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	108
Anf. 188	PETER PEDERSEN (v) replik	108
Anf. 189	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	109
Anf. 190	CAROLINE HAGSTRÖM (kd)	109
Anf. 191	LARS WEGENDAL (s) replik	110
Anf. 192	CAROLINE HAGSTRÖM (kd) replik	110
Anf. 193	KENTH HÖGSTRÖM (s)	110
Anf. 194	BIRGITTA SELLEN (c) replik	112
Anf. 195	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	112
Anf. 196	BIRGITTA SELLEN (c) replik	113
Anf. 197	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	113

Anf. 198	ROY HANSSON (m) replik	113
Anf. 199	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	113
Anf. 200	ROY HANSSON (m) replik	114
Anf. 201	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	114
Anf. 202	PETER PEDERSEN (v) replik	115
Anf. 203	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	115
Anf. 204	ELISABETH FLEETWOOD (m)	115
Anf. 205	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	116
Anf. 206	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	117
Anf. 207	KENTH HÖGSTRÖM (s) replik	117
Anf. 208	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	117
Anf. 209	MAGNUS JACOBSSON (kd).....	117
	(Beslut skulle fattas den 1 december.).....	117
8 §	På ungdomars villkor – ungdomspolitik för demokrati,	
	rättvisa och framtidstro	118
	Kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU4.....	118
Anf. 210	INGER DAVIDSON (kd).....	118
Anf. 211	ANNE-KATRINE DUNKER (m)	121
Anf. 212	BIRGITTA SELLÉN (c).....	124
Anf. 213	LENNART KOLLMATS (fp)	127
Anf. 214	EWA LARSSON (mp).....	130
Anf. 215	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	132
Anf. 216	EWA LARSSON (mp) replik	133
Anf. 217	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	133
Anf. 218	EWA LARSSON (mp) replik	133
Anf. 219	LENNART KOLLMATS (fp) replik	133
Anf. 220	EWA LARSSON (mp) replik	134
Anf. 221	LENNART KOLLMATS (s) replik.....	134
Anf. 222	EWA LARSSON (mp) replik	134
Anf. 223	ANNIKA NILSSON (s).....	134
Anf. 224	ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	136
Anf. 225	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	137
Anf. 226	ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	137
Anf. 227	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	138
Anf. 228	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	138
Anf. 229	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	139
Anf. 230	INGER DAVIDSON (kd) replik.....	139
Anf. 231	ANNIKA NILSSON (s) replik.....	139
Anf. 232	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	140
Anf. 233	LENNART KOLLMATS (fp) replik	142
Anf. 234	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	142
Anf. 235	LENNART KOLLMATS (fp) replik	143
Anf. 236	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	143
Anf. 237	ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	144
Anf. 238	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	144
Anf. 239	ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	145
Anf. 240	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	145
Anf. 241	BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	145
Anf. 242	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	145

Anf. 243	INGER DAVIDSON (kd) replik	145
Anf. 244	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	146
Anf. 245	INGER DAVIDSON (kd)	146
Anf. 246	Statsrådet ULRICA MESSING (s)	147
Anf. 247	PETER PEDERSEN (v)	147
Anf. 248	INGER DAVIDSON (kd) replik	149
Anf. 249	PETER PEDERSEN (v) replik	149
Anf. 250	INGER DAVIDSON (kd) replik	149
Anf. 251	PETER PEDERSEN (v) replik	150
Anf. 252	MAGNUS JACOBSSON (kd)	150
Anf. 253	PETER PEDERSEN (v) replik	152
Anf. 254	MAGNUS JACOBSSON (kd) replik	152
Anf. 255	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	153
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	154
9 §	Kulturarv – fideikommiss	154
	Kulturutskottets betänkande 1999/2000:KrU6	154
Anf. 256	JAN BACKMAN (m)	154
Anf. 257	HILLEVI LARSSON (s)	154
Anf. 258	DAN KIHLLSTRÖM (kd)	155
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	155
10 §	Utvidgning av lagen om europeiska företagsråd till att avse Storbritannien	155
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1999/2000:AU4	155
	(Beslut skulle fattas den 1 december.)	155
11 §	Bordläggning	155
12 §	Anmälan om interpellationer	155
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	156
14 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	157
15 §	Kammaren åtskildes kl. 23.01	158

Prot.
1999/2000:33
25 november

Prot.
1999/2000:33
25 november

Elanders Gotab, Stockholm 1999